

SZEGED NÉPE.

SZEGED VIDÉKE NÉPKÖLTÉSE

GYŰJTÖTTE

KÁLMÁNY LAJOS.

III. KÖTET.

SZEGEDEN,

NYOMATOTT BÁBA SÁNDOR KÖNYVSAJTÓJÁN.

1901.

BOROS-JENEI ÉS SZEGEDI

GRÓF TISZA LAJOS

VALÓSÁGOS BELSŐ TITKOS TANÁCSOS ÚR Ő NAGYMÉLTÓSÁGÁNAK.

LIPÓT-REND NAGY KERESZTESÉNEK,

MINDEN SZÉP, IGAZ ÉS JÓ

HAZAFIAS SZELLEMŰ PÁRTOLÓJÁNAK,

SZEGED ÚJJA ALKOTÓJÁNAK

HÁLÁVAL ÉS MÉLY TISZTELETTEL AJÁNLVÁ.

Nagyméltóságú Gróf Úr!

Abár minden magyarnak vele született kötelessége Szegedet, az Alföld gyöngyét, a *legnagyobb magyar várost*: míg vidékén, kiváltképpen Temesközön a magyar nyelv és műveltség terjesztője, nemzetiségünk szent ügyének előmozdításában támogatni; mégis látva azt a *páratlan, önfeláldozó és szünni nem tudó, nemes törekvést, mely Nagyméltóságodnak Szeged és ezáltal a magyar művelődés emelésére minden tetteben nyitódtnul*, mert — a magyarosodás terjesztésén örvendezni és fáradozni megtanultunk — *keblünk Nagyméltóságod iránt hálával és tisztelettel telik el*. E tisztelet és hála nyilvánulása, hogy Szeged szabad királyi város tekintetes tanácsa, nemkülönben Szeged mind megannyi jelese tudomást szerezve a **Nagyméltóságodnak** ajánlandó *Szeged vidéke* lejegyzett hagyományairól, örömmel ragadta meg az alkalmat e gyűjtemény megjelenésének erkölcsi és anyagi támogatásában, hogy ekként *Nagyméltóságod iránt érző ragaszkodásunk kifejezésében nekik is szerencsájök lehessen résztvenni*.

Nagyméltóságod iránt való tiszteletünkre és hálánkra vezetendő tehát vissza e gyűjtemény megjelenése. Hála, tisztelet könyvének neveznök e művet, ha elegendő kifejezőnek tartanók érzésünk nyilvánítására; pedig e **Nagyméltóságod** nevével diszesített gyűjteménybe kiválóan értékes kincsek vannak belefoglalva: annak a népnek irodalmunkat gazdagító kincsei, melynek haladásán Szeged naggyá tétele által főként **Nagyméltó-**

ságod fáradozik; kincsek, melyek — mint a mi **Nagyméltóságod** iránt érő hálánk és tiszteletünk — soha el nem enyésznek.

Fogadja **Nagyméltóságod** eljárásunkat ama tántorithatatlan ragaszkodásunk nyilvánulásául, mellyel **Nagyméltóságod** iránt Szegednek a nemes törekvéseken és fáradozásokon lelkülni tudó minden gyermeke viseltetik!

Bevezető.

Szeged vidékének Temesközre eső részét ismertetjük, melyen újabb alkotmányos életünkben alig tett valamit nemzetünk a magyarság ügyének előmozdítására, mint ha mi is elismernők az itt lakó népekkel, hogy a magyar Kánaán tulajdonképpen nem is tartozik szép Magyarországhoz. Temesköz népei közt eme hiedelmet megalkották ellenségeink : a mult század magyar ellenes telepítői az által, hogy sikerült nekik Temesközt, vagy az ő elkeresztelésök szerint : *Bándot* a nép szemében, mint a hazától különálló területet feltüntetni ; ápolta a négy évtizeddel ezelőtt uralkodó kormány és hagyjuk erősödni mi, magyarok, kik alkotmányos életünkben a helyett, hogy iparkodtunk volna kiirtani, beállottunk türelmes bámulónak. Semmit sem tevésünknek és ellenségeink külön féle intézkedéseinek a következménye, hogy a hány nép lakja Temesközt, annyi vallja övének, csak a magyar nem leli honját a magyar Kánaánon s hogy itt a nép szerint még mindig a császár uralkodik és nem a király. Nevezik Temesközt Vojvodinának, Németföldnek, csak a magyar baka kénytelen még korunkban is így dalolni :

Főmöntem a *tömösvári* sánczra,
Viszuanéstem szép Magyarországra.

Ez a dalbeli szép Magyarország pedig Temesköz népei felfogása szerint Szegeden kezdődik, mit mutatnak a szájukon forgó szólások, melyekből mutatóul közöljük a következőket : Nem csak *nálunk* (t. i. Vojvodinában, Németföldön) esik az eső, hanem *Magyarországon* (értsd : Szegeden) is.

A népre a külsőség hat, mit nem tévesztettek el szemük

elől ellenségeink : nem késtek oda hatni, hogy legalább lát-szatra meg legyen Temesköznek az anya hazától való elszakaj-tása. Szét iparkodtak törni minden kapcsolatot, mely az anya-hazához fűzi, minek következménye lett, hogy Temesköz a mult század harmadik negyedében »nem csak politikai tekintetben, hanem még külön vámvonal által is el volt az anya-hazától választva« és Mária Teréziát »negyven évi kormány-zása alatt sem az országgyűlések tekintélye, sem a törvények szentsége, sem a magyar rendeknek sokszor ismételt kérelme, sem pedig a nemzet hűsége és számtalan áldozatai nem va-lának képesek arra birni, hogy a dél-magyarországi részeket az anyaországhoz« visszacsatolja (*Szentkláray Jenő: Száz év Dél-Magyarország újabb történetéből* I. 281. 283. lap.) Ennek a politikának a következménye volt az is, hogy a Szegeden székelő csanádi püspöknek a mult század (1748) óta az ide-gen ajkú Temesvárott kell laknia. Előbb ugyan oda irányult minden törekvés, hogy Temesvárt ki lehessen szakajtani a csanádi püspökségből, de mivel ennyire nem mehettek, kény-telenek voltak az elért eredménnyel megelégedni.

Mondjuk-e, hogy ezzel szemben nekünk, magyaroknak a mint csak tehettük, rajta kellett volna lennünk, hogy a *csanádi püspök bármely ma-gyar helyen székelyen, de Temesvárott semmi esetre se!* Vagy ha mi a közös pontok kiható erejét és az idegen ajkú lakosságnak a vele érintkező tisztviselőkre való hatását intézkedéseinkben még mindig nem tanultuk meg számba venni, legalább arra törekedtünk volna, hogy a nevelő intézetek, minők a kisebb papnevelő, másként Imrefi-nevelő és az apá-czákat nevelő intézet legyen magyar helyen, hogy a belölők kikerült papnövendékek, későbbben papok, illetőleg npáczák a vallásosság mellett a magyar nyelv buzgó terjesztői is legyenek, mire oly szép terük kínál-kozik ebben az egyházmegyében.

A mit a mult században a magyar Kánaán telepítői megkezdettek, folytatta századunk ötvenes éveiben a német kormány. Ugyanekkor Csanád egyházmegye püspök-helyettese a *Districtus Vice-Archi-Diaconalis Csanádiensis*-ből kiszakaj-totta a nem Temesközön fekvő plébániákat és megalkotta a *szegedi esperes-kerületet*, mi által ismét oly kapocs szakadt el, mely Temesközt az anya hazához fűzte.

Ma már ott állunk, hogy vannak esperes kerületek, melyeknek plébániái több vármegyén terülnek el, például a Maroson túlról neve-

zett kiterjed : Arad, Csanád, Békés vármegyékre ; de oly eseres kerületet, mely összekötné Temesközt az anya hazával, melynek plébániái a Tisza, illetőleg a Maros mindkét oldalára kiterjednének, nem ismerünk.

Temesköz ma ugyan törvényileg az anya hazához van csatolva, de nincs a nép szemében, mint ezt az imént bemutatott gondolkozását jellemző adatokból láttuk és nem is lesz : míg a rajta levő vármegyék határai pusztán csak a Tiszáig és a Marosig nyúlnak ! *Össze kell tehát, össze kellett volna már alkotmányos életünk kezdetén Temesköz határait mindenütt, a hol csak lehetséges, az anya hazával kötni, még pedig akként, hogy a rajta elterülő vármegyék határait ne mossák a nevezett folyók, továbbá a Tisza és a Maros mentén elnyúló községek szolgáló-, járáshíró s egyéb hivatalok székhelye a mennyiben a jó adminisztráció megengedi, ne Temesközön és tiszta magyar helyen legyen, mi ma már könnyen elérhető, mivel Zentlát, Szegedet, Makót, Aradot álló hid köti össze Temesközszel. Erős magyar közös pontokat kell teremteni és pedig első sorban vármegyeyileg erős közös pontokat, minőnek kínálkozik Szeged, kevésbbé ilyen Arad, de hogy ilyenné fejlődjék, minden áron segíteni kellene.*

A ballonyai és mező-kovácsnázi szolgabírósnak már régóta Arad vármegyéhez kellett volna tartoznia és Aradot soha sem volt volna szabad mellőzni a magát Kis-Bécsnek képzelő Temesvár kedvéért.

Ha csak két évtizeddel ezelőtt Bács-Bodrog-, Csongrád-, Csanád- és Torontál vármegyéből Szeged székhellyel új vármegyét kerekítettünk ki, mely Temesközből magába foglalta volna Nagy-Kikindát, Mokrint, Tisza-Hegyest, Valkánt és Perjámot is, akkor, hogy többet ne említsünk, a felhozott vármegyék gazdag magyar lakosainak egy részét ma már Temesközön a lefelé húzódló szláv népek birtokain üdvözölhetjük : mint tulajdonosokat.

Be kell vallanunk, hogy a múlt század magyar ellenes politika üzöi az ő szempontjokból tekintve az ügyet, feladatukat lelkiismeretesen és szép eredménnyel teljesítették ; nem rajtuk múlt, hogy lakik ma magyar Temesközön ; de a mi bűnünk, magyaroké, hogy a múlt században Temesközre telepedett magyar népet nem törekedtünk itt meg is tartani, hanem hagytuk kivándorolni a szomszéd Csanád, Bács-Bodrog vármegyébe, vagy a mi még ennél is szomorúbb jelenség, Oláhországba, mint ezt a majdaniaknál és a készülődő egy-

házas-kériknél tapasztaljuk. Ennek a mult évtized elején erősen fogantatba vett kivándorlásnak és nem a születés hiányának a következménye, hogy a legutolsó népszámlálás Temesközön több helyt a magyarság fogyását jelezi. Bács-Bodrog vármegyében *Gyulafalván*, Aradban *Dezsőházán*, Csanádban *Kővegyen* az újabb telepések Temesközről valók és a megjelelt vármegyékben több helyen találkoztunk Temesközről odatelepedett magyarokkal. Temesköz magyarjai a születés tekintetében *jóval* felülhaladják az itt lakó szláv és német ajkú lakosok szaporodását s ha van kívánni valónk, a mint van is, nem más, mint hogy ez a tájék kontár bábákat nem tűrő tisztviselőket nyerjen.

Panaszkodunk, hogy kevés a magyar, mi Temesközön szerfelett jogosult; de a panasz a gyengék sajátsága, az erős e helyett cselekszik, mit teszünk mi? A mult század telepítői a magyaron kívül boldognak boldogtalannak *ingyen* osztogatták a szép és jó parti földeket, a bécsi kincstár által hatalmi úton elbirtokolt dél-magyarországi ősi nemesi javakat. (*Szentkláray* i. m. 405.); az igazság azt követeli, hogy kapjanak a magyarok is szép és jó parti földeket. Mi ezt nem tesszük, hanem el- vagy kiadjuk bérletbe egyeseknek, holott ha magyarokat telepítünk reájok: használunk a magyar ügynek, mert módot nyújtunk a más ajkúaknak nemcsak nyelvünk könnyebb elsajátítására, de a fajilag való egyesülésre is s ezzel erősítjük nemzetiségünket; szaporítjuk az adózó polgárok számát; és hogy többet ne említsünk, akadályozzuk a munkás zavargások terjedését. *Temesközön, ha magyar politikát akarunk követni, nem szabad a kincstárnak talpalatnyi eladó, vagy bérbeadó földjének sem lenni, csak magyarokkal való betelepítésre szántnak.* Telepítse be a kincstár a magyar Kánaánon levő birtokait magyarokkal és pedig első sorban az itt lakó, de földdel nem dicsekedhető magyarokkal; megérdemlik! Századon keresztül terjesztői voltak Temesközön a magyarságnak, mivelői a hatalmi úton elbirtokolt ősi, nemesi javaknak. Miveltek az idegen ajkúaknak oda ajándékozott magyar földet, melyből őseik — mint ezt megelőző kötetünk Bevezetőjének VI. lapján kimutattuk — csak azért nem kaphattak, mert magyarok vol-

tak. Örök földet nem kapván, várniok kellett, míg az idegen ajkúak magukat adósságba verve, kénytelenek lesznek földjükön túladni, hogy pénzért megvehessék a hatalmi úton elbirtokolt, más népeknek ingyen adott magyar földet. A mult században ily körülmények közt ide települt Szeged népe ivadékaiknak egy része célt ért, mert örök földje van, más része azonban ma is bérlő ott, honnan a más ajkúak elpusztultak. De ha nem akarunk igazságosak lenni, legyünk legalább némi-
leg elismeréssel működésök iránt: adjunk nekik jutányos föltételek mellett pénzért ugyanazokból a magyar földekből, melyekből a bécsi kincstár a nem magyaroknak ingyen adott; ez már hazafias kötelesség!

Legyen a kincstár telepítése magyar szempontból megokolt.

Csak nem régen olvastuk a hazai lapokból, hogy Temesvár városá mellett elterülő kincstári földekre németeket telepítenek; minek? Miért nem telepíti a kincstár a németeket Csanád vármegyébe Kaszaper tájára, hol magyarok laknak?! Hogy Temesvár minél előbb magyar legyen legalább nyelvre nézve, nagyon is kívánatos; hanem akkor, ha ezt óhajtjuk, ne németeket telepítsünk oda, hanem magyarokat; könnyítsük meg neki nyelvünk elsajátítását. A tapasztalat arra tanít bennünket, hogy az idegen ajkúak legkönnyebben a magyarokkal való érintkezés útján sajátítják el nyelvünket. Telepítsen csak Temesvár alá a kincstár kálvinistákat! adjon alkalmat Temesvár lakosságának velők versenyezni a magyarságban. Temesvárnak nincsen még akkora magyar vidéke sem, mint Aradnak; a lakossága sem mérkőzhetik Aradéval a magyarságban, ezért tesszük előbbre Aradot Temesvárnál, de ha a kormány eme árnyék mellett is Temesvárt pártolja Araddal szemben, akkor iparkodjék is amennyire módjában van Temesvárnak némi magyar vidéket teremteni: *telepítse be a környéken levő kincstári birtokokat magyarokkal, hogy az idegen ajkú lakosok a magyarokkal való érintkezés által is tanulhassanak magyarul.*

A kincstárnak oda kell törekedni, hogy mensül több iskolákkal ellátott, nagy községet alapítson magyarokból Temesközön, hogy a környék idegen ajkú lakosainak módot nyújtson csere útján gyermekeiket magyarul taníttatni. Fejlesztése után a kormány a különféle intézetek és hivatalok oda helyezésével az ily nagy községet a környék közös pontjává, hogy az oda járó ügyes-hajos, idegen ajkú lakosság belátva, miszerint hasznos neki magyarul tanulni, ne legyen ellenérzéssel otthon az iskolákban való magyar nyelvtanítás iránt.

Míg a földesurak előtt a különféle gépek ismeretlenek valának, nagy számú telepesekre lévén szükségök, a magyarság

Temesközről nem volt kénytelen Csanád- és Bács-Bodrogvármegyék lakosságának a számát növelni; de a gépek elterjedésével fordult a világ. Telepésekről szóló törvényeink mintegy martalékul dobták oda őket a földesuraknak, nem csoda, hogy a földesurak ritka kivétellel, mint fölöslegest sorban eresztettek világgá a birtokjukon élő magyar községek lakosait. Így széledt szét többek közt 1876-ban *Firegyháza* lakossága, mikor megszűnt község lenni s még előbb *Budzsák*.

Szentkláray Jenő, Temesköz jeles történetírója: *Száz év Dél-Magyarország újabb történetéből* műve I. kötetének 271. lapján említi, hogy *Török-Kanizsára* 1776. évben szegedi magyarok jöttek, mit azzal a megjegyzéssel kell kiegészítenünk, hogy Szeged népe ekkor a Török-Kanizsától dél-kelet felé $\frac{3}{4}$ óra járásnyira eső *Budzsák*, vagy az anyakönyvek szerint *Butsák* nevű helyet szállta meg. Török-Kanizsán, vagy az anyakönyvek elnevezéseként *Új-Kanizsán* alig lakott ekkor pár család. Az anyakönyvek adatait megerősíti a néphagyomány, mely Török-Kanizsát a múlt század utolsó negyedében egészen lakatlannak vallja. Csak századunk második negyedében kezdenek Új-Kanizsára számottevő magyarok húzódni, mit az anyakönyvek is bizonyítanak. Még a Török-Kanizsával összeépített Jozefovára (Josephova) is hamarabb, e század első tízedében szállingóznak Budzsákról magyarok, mint Török-Kanizsára; a szerbek pedig a hagyományként jóval később hagyják oda a községtől a Tisza mentén Szanád felé eső romokat, az úgynevezett *Kanizsaurat*. E megjegyzésre azért kellett súlyt fektetnünk, mivel Budzsák lakosaival alább, a szomszéd községek megszállásának a kimutatásában többször fogunk találkozni; fel kellett tehát tüntetnünk, hogy Budzsákot Szeged népe lakta, az a nép, melyet az imént említett tudósunk Török-Kanizsára helyezett, holott valóban Budzsákon lakott.

Ugyan ily szempontból véve érdekel hennünket az anyakönyvek szerint: *Filegyháza*, *Firegyház*, *Filigyház*, *Firegyház*, a nép nyelvén *Filít* nevű elpusztult község lakosainak az eredete is.

E község lakosai 1820. év körül tűnnek fel az anyakönyvekben. *Szegedről* telepedett le: Almás, Bajusz, Barta, Berta, Dicső, Gőbhölyös, Jójárt, Perger, Sebők, Tisila, Varga; *Tápiról*: Gőbhölyös, Lengyel, Nagy, Ricze, Terhes; *Budzsákról*: Batta, Eperjesi, Farkas, Füleki, Hódi, Juhász, Kis, Magyar, Nagy, Németh, Pálenkás, Pásztor, Ricze, Sándor, Terhes, Tót; *Új-Kanizsáról*: Boros, Fodor, Gedai, Kántor, Kovács, Orosz; *Jozefovárról*: Tót; *Monostorról*: Babarcsi, Barát, Fodor, Gója, Kámány; *Majdánról*: Gera, Horvát, Pap, Piroska; *Algyőről*: Orosz; *Jászóváról*: Bacsó, Bíró, Jaksza, Seres; *Verbicaa=Egyházas-Kérről*: Berta, Németh; *Rábéről*: Józó. Ide kell számítanunk az *Oroszlámosról* származott: Bálint, Behányi, Czinus, Szél családot is, noha Oroszlámos lakosai eredetét még nem esett

kezünk ügyébe kimutatni; de mivel e község magyar lakosai a szegedi nyelvjárást beszélik és rokonai a Szegedről származott szomszéd községek lakosai közt vannak, nem hisszük, hogy eljárásunkban tévedünk. (Összesen 60.)

Figyelembe alig vehetők a következő *nem népünkbeli valók, Anyásról: Katona; Fülegházáról: Nagy; Horgosról: Tót; Ó-Kanisáról: Káli és az általunk ismeretlen lakosú Porgányról: Baráth* (Összesen 5.)

Megszűnt község lenni *Lőrinczfalva* is, hol a gyűjteményünkben közölt adatok jó részét jegyeztük le. *A csókai róm. kat. plébánia unyakönyveiben* 1785-ben Terján néven fordul elő; *Terján* a neve ma is a nép ajkán. Lőrinczfalva elnevezését Marczibányi Lőrincz telepítője után kapta.

Pusztulásának első okozójául a nép *Marciibányi Lajost*, századunk első felében élő földesurat vallja: vádolván, hogy az örök földjéről szóló irásokat azzal az ámtással, hogy meg kell újítani, beszedte és többet vissza sem adta. Hasztalan volt minden utánjárás, a földes úr hajthatatlan maradt, kénytelenek voltak felesékké lenni. Feles község korában a lakosság egy része folyton változott. Az ötvenes években egész úccza bolgár telepedik le, a nyolczvanas években pedig németeket is szerződött a földes úr a magyarok mellett; de bolgár és német pár év alatt elpusztul Lőrinczfalváról! Pusztává *Sváb Károly* földesurasága alatt lett. Ugyancsak Sváb alatt pusztult el a Csóka községtől mintegy félóra járásnyira, Zentának átellenében feküdt Imretelek is, melynek siralmas vége még élénk emlékezetében van Csóka lakosságának. E község lakosait karhatalommal űzte szét az uraság. Mily jogra alapították ott maradhatóságukat, hogy távozni nem akartak? nem tudjuk, de hogy szebb szerével is el lehet magyar községet, kivált Torontál vármegyében pusztítani, azt megmutatta éppen Sváb ur, a ma már oly kicsinnyé törpült Monostor községével, hol apródonkint rakatta ki őket a házból. Ily világgá űzést megérdemelt volna Imretelek lakossága is, ha egyébert nem, már csak azért is, mert őseik honfoglalók valának, mi nem volt Sváb úré és a veradó alól sem kerestek kibúvót soha.

Lőrinczfalva lakossága eredetének a feltűntetését illetőleg meg kell említenünk, hogy nem vettük bele az év elején ide jött mező-kovácsközi 14 családot, mivel nem bízunk benne, hogy huzamosabb ideig Temesközön laknak. Ide telepedésökre vonatkozólag tudnunk kell, hogy 1889 óta, mióta a *Lederer* testvérek birják a csókai uradalmat, hova a lőrinczfalviak is tartoznak, Lőrinczfalván évenként nagyobb változás tapasztalható a lakosok közt. Előbb a szomszéd községekben kerestek feleseket a távozók helyébe, ezek egy része jött, és meg sem melegedve visszafordult; újabban, hogy a környékbeliek fáznak Lőrinczfalván feleskedni, a távol-ságnál fogva az itt levő életet nem ismerő Mező-Kovácsközán szereztek dohány kertészeket.

Szegedről valók : Balog, Bitó, Bodó, Berta, Csamangó, Faragó, Földi, Gál, Gyömbér, Kanizsai, Kalmár, Király, Kormányos, Lógó, Makai, Márki Mészáros, Molnár, Nagy, Pakai, Siska, Szőke, Vas, Víg ; *Jászóváról* : Barlók, Bálint, Biczók, Bodó, Czékus, Deák, Faragó, Gyűkó, Harsányi, Jaksa, Kormányos, Lévai, Lőrincz, Márki, Mészáros, Móra, Pap, Pakai, Simon, Süli, Szemerédi, Tót, Vizi, Zsoldos ; *Szajánból* : Ambrus, Bakos, Bene-Berki, Biczók, Bozóki, Csapó, Égető, Fekete, Fodor, Hegyes, Holka, Lukácsi, Palatinus, Prágai, Rózsa, Süli, Szarvák, Szemerédi, Takács, Viski, Zombori ; *Kis-Orossról* : Bálint, Bodor, Bodó, Botka, Fehér, Gázsó, István, Kazi, Király, Kószó, Lázár, Német, Pap, Szécsi ; *Padérről* : Bartos, Dohár, Farkas, Kenderesi, Kis, Konter, Martonosi, Masa, Márki, Móra, Német, Olaj, Tót, Szepesi ; *Török-Kanisárról* : Bába, Csanádi, Fodor, Gera, Kálmán, Kőrösi, Nagy, Német, Orbán, Pap, Pávó, Szliveri ; *Tisza-Szent-Miklósról* : Bogdán, Czékus, Gyömbér, Kertész, Lele, Lengyel, Lévai, Madarász, Nagy, Simon, Szári, Szemerédi ; *Majdánról* : Bálint, Csanádi, Domokos, Lőrök, Madarász, Micsik, Pávó, Podrás, Török, Venus ; *Csókáról* : Dobó, Fodor, Fújtó, Kanyó, Tót, Váczi, Virág ; *Imretelekről* : Balog, Kántor, Kis, Márkus, Miklós, Varga ; *Magyar-Keresztúrról* : Baka, Bakos, Czirok, Gyurkó, Horvát, Kenderesi, Tamás ; *Algyőről* : Bakos, Csikós, Fodor, Plihány, Séra, Szabó, Vámos ; *Egyházas-Kérről=Verbicseről* : Barát, Botka, Böller, Bús, Fenyvesi, Juhász, Varga ; *Bibárról* : Ágoston, Kenderesi, Lőrök, Mihók, Muhari, Tót ; *Budásákról* : Habi, Horvát, Német, Ricze, Tót ; *Monostorról* : Bálint, Kanalas, Szliveri, Viola ; *Tordáról* : Bodó, Gyenge, Szántó ; *Firegyhásról* : Dobó, Faragó, Juhász ; *Orosslamosról* : Bálint, Hódör, Vas ; *Szabregéről* : Kanizsai, Micsik ; *Ó-Szent-Ivánról* : Molnár ; *Klárafalváról* : Hódi ; *Tápiáról* : Fodor. (Összesen : 195.)

Kérdések. Aranyhegyről : Kószó, Pap ; *Bikácsról* : Kormányos, Rácz, Szeles ; *Kübekhásról* : Hegyes, Hódi, Kuczora ; *Podlakányról* : Mészáros, Török. (Összesen 10.)

Nem népünkbelől valók. Apátfalváról : Balog, Madarász. Közbevetőleg meg kell jegyeznem, hogy Csanád-Apátfalván számbavehető Szegedről telepedettet találtam, de a többség jász és palóc. *Congrádról* : Torma ; *Gyöngyűsről* : Rácz ; *Halasról* : Szikura ; *Horgosról* : Martonyosi ; *Kecskemétről* : Magyar ; *Kis-Zomborról* : Kovács, Nyári, Pásztor ; *Makórol* : Orosz ; *Milykútról* : Balázs, Csorba ; *Mindszentről* : Nagy, Szőri ; *Ó-Kanisárról* : Bognár, Dukai, Palotás, Pósa, Varga, Zsámbóki ; *Ó-Besenyőrol* : Bodor ; *Topolyáról* : Boldizsár, Kanyó, Molnár ; *Ványáról* : Szilágyi ; *Zentáról* : Nagy, Kocsis. (Összesen 28.)

Ismeretlen lakosú helyek előttünk a következők : *Dócs*, honnan Bitó, Csókási, Csúri, Molnár, Tót, Törköly ; *Kis-Szigetről* : Tamás ; *Tamásfalváról* : Ludányi, Szabó ; *Magyar-Csernáról* : Dankó, Juhász, Szalma ; *Józsefházaról* : Bakos, Kocsis, Révész. (összesen 15) telepedett le Lőrinczfalvára.

A mult század vége felé, mikor a magyarság részéről Temesköz megszállása javában folyt, mint a *szőregi róm. kat.*

anya könyvekből látjuk, 1786 körül eljutott Szeged népe *Rács-Keresztúr* és *Gyála* szerb községekbe is. A hagyomány és az anya könyvek lapjai bizonyítják, hogy 1848/9-ig sokkal nagyobb számban laktak e községekben magyarok, mint jelenleg. A szabadságharc alatt menekülniök kellett e helyekről a szerbeknél kisebb számban levő magyaroknak. A menekülni akarók egy részét leölték a szerbek, más része vagyonilag tönkretéve, kezébe vette a vándorbotot, felkereste rokonait, velök élt, míg tanácsosnak nem találta visszatérni leégett falai közé. *Gyálával* kezdjük meg a kimutatást.

Szegedről származott: Bózsó, Börcsök, Fazekas, Fehér, Kovács, Lengyel, Lippai, Ördög, Palotás, Petri, Pintér, Puskás, Sípós, Skultéti. *Szegszárdi*, Tót; *Ó-Szent-Ivánról*: Barna, Böllér, Dékán, Hődör, Kis, Kovács, Molnár, Petri, Vecsernyés; *Sádregről*: Csuka, Lengyel, Nagy, Pópity, Szabó, Szegedi; *Rábéről*: Budai, Lévai, Molnár; *Majdánról*: Bertus, Sátor; *Deszkéről*, *Jászváról*, *Oroszlámosról*, *Szajánból*, *Térvárról*, *Vedresházáról*, *Verbicadról*, *Egyházas-Kérről*: Bálint, Kis, Kövecseg, Lengyel, Molnár, Varga, Vecsernyés, összesen 43.)

Nem Szeged népéből valók s többnyire házasság folytán kerültek Gyálára és pedig *Doroszmárról*: Kálmán; *Horgosról*: Bene, Forró; *Martonosról*: Badár; *Zomborról*: Csepregi, Zsoldos. (Összesen 6.) Vagyis 43 Szeged népéből való család név ellenében találunk 6 idegent.

Rács-Keresztúrt Szegedről szállta meg: Börcsök, Farkas, Kukli, Lévai, Luncz, Makra, Malatinszki, Nógrádi, Prágai, Szikora, Vidács; *Majdánról*: Bálint, Horvát, Pálinkás, Varga, Vidács; *Sádregről*: Csápai, Kardos, Kasza, Szabó, Szegedi; *Ó-Szent-Ivánról*: Hődör, Kis; *Rábéről*: Ágoston, Lévai; *Térvárról*: Ábrahám, Berta; *Török-Kanisáról*: Szegő, Tót, *Bébárról*, *Szajánból*: Kis, Kökény. (Összesen 31.)

Nem Szeged népéből valók; *Adorjánról*: Körmöczi; *Doroszmárról*: Kálmán; *Martonosról*: Dancsó, Seregi; *Szabadkáról*: Gyulai. (Összesen 5.) Itt, 31 ellenében 5 más népből került családnevet találtunk.

Szép számú néphagyományt közlünk gyűjteményünkben *Egyházas-Kérről* is, melynek lakosságát csekély kivétellel Szegedről eredetnek kell vallanunk.

Egyházas-Kér szláv neve *Verbicza*, így nevezi ma is a nép nagy része, mivel régi magyar nevét nem régen hozták forgalomba hivatalosan. A fentnevezett csókai adatok nyomán jegyezzük ide, hogy Szeged népe már 1785 körül megszállta e helyet, melyen későbben keresték szerencséjüket németek is, de tönkremennev tovább álltak. Pár év előtt kezdetét vette a

földek megváltása, mikor *makaiak* is jövégettek Egyházas-Kérre, mely nép szállingózás azonban csakhamar megszűnt. Az ekként ide telepedett makaiak egy része, noha kevesen vannak, mégis visszasír odahagyott városába, ezért e szállingózásra most még súlyt nem fektetünk s így családnevök szerint nem jeleljük meg őket.

A rendezett viszonyokhoz szokott, jogát védő makai nép az Egyházas-Kéren talált állapotokat ázsiaiaknak bélyegezte, mi azonban még nem elegendő ok arra nézve, hogy elkedvetlenedve itt hagyni késszüljön Torontált a nélkül, hogy az állapotok megváltozására szükséges lépéseket metegye. Ne felejtsek el éppen a makaiak, hogy a mult évtized elején ők voltak azok, a kik a tervbe vett Szegedvármegye kikerekítése ellen minden követ megmozdítottak; pedig ha ez a kikerekítés megtörténik, ez a környék az új vármegyébe esvén, nemcsak a közigazgatás javul meg rajta, de Makó gazdag és több gyermekkel bíró földbirto kosai, mivel Makón már a föld a lakosok számára kevés és drága, gyermekeik részére nem Földeákon és a többi vármegyéjök területén levő községekben vásárolnak földeket, mint ma teszik; hanem Temesközön az idegen ajkú, Szerbiába vándorló lakosoktól az olcsó és jól termő földeket szerzik meg, mi által a magyarságot is erősítik a magyar Kánaánon. Rég ideje, hogy ne csak Szeged népe legyen terjesztője Temesközön a a magyarságnak, hanem Csanád, Csongrád, Bács-Bodrog magyarjai is teyenek már valamit! Nein csüggedniök, hanem örök földeket vásárolva beljebb és beljebb kell nyomulniok a makaiaknak Temesközön, ezt várja ma tőlük a haza lly működésükben szívünkbelől üdvözljük őket! hogy pedig feladatukat mentül könnyebb szerrel elérhessék, fogjanak velünk kezét az új vármegye kikerekítésének a sürgetésében!

Szegedről jött: Ambrus, Csala, Galambos, Gábor, Gál, Halász, Kasza, Kácsér, Kis; *Majdánról*: Ágoston, Balog, Bálint, Csanádi, Kapitány, Kenderesi, Kis, Kovács, Lengyel, Pióker; *Monostorról*: Barát, Bálint, Berta, Horvát, Lengyel, Masa, Orosz, Pacsa, Szabó, Tót; *Budásbkről*: Bajúsz, Barát, Fekete, Göbbölyös, Hódi, Kasza, Kocsis, Tót, Zsiros; *Jászvárról*: Árok, Fazekas, Lőrincz, Szabó, Szemerédi, Sziráki, Tót, Türi, Vastag; *Pussta*, vagy *Magyar-Keresztúrról*: Gera, Feró, Lőrincz, Pacsa, Simon, Tót, Török; *Bébaról*: Kis, Pióker, Rózsa, Szabó, Szekeres, Tót; *Török-Kanissáról*: Ármány, Babbó, Balog, Lakatós, Ricze, *Szőregről*: Czérna, Jován, Kis, Szekeres; *Ó-Szent-Ivánról*: Csorba, Molnár, Visnyei; *Firegyházáról*: Barát, Ujvári; *Szajánból*: Csúri, Szőlösi; *Cókáról*: Cselh, Maros; *Lőrincfalváról*: Balog, Kormányos; *Oroszlámosról*: Mihók, Tanczos; *Tüperől*: Pataki, Türi; *Kis-Oroszról*: Lörík; *Rábáról*: Szirovicza; *Térvárról*: Visnyei; *Tisza-Szent-Miklósról*: Gábor; *Imretelekről*: Benák. Oroszlámosról *Szállásra* (Arad) innen azután Egyházas-Kérre szállt: Bakaity; *Algórról*: Dömösi (Összesen 92.)

Kérdésesek, amennyiben származásuknak okiratilag való kimutatását még nem ismerjük, de Szegedről származtatják elődjeiket, vagy ha ezt nem jegyezték meg maguknak, kérdésessé tehetjük származásukat azon az alapon, hogy a szegedi nyelvjárást beszélik a következő helyekről telepedettek: *Aranyhegyről*: Borbély, Csanádi; *Podlokány*: Dékán, Kis; *Imrepusztáról*: Médes; *Majláthfalváról*: Terkovics; *Külekházáról*: Szücs. (Összesen 7.)

Nem népünköl valók, Jankovácáról: Pető; *Palotáról*: Tót; *Doroszmárról*: Nemes, Ocskó, Pap; *Kömpöczről*: Lajos; *Ludasról*: Laczkó; *Kis-Szőlősről*: Hegedűs; *Zentáról*: Gubi, Juhász. (Összesen 10.)

Nem ismerjük a következő helyek lakosait, *Gajdosról*: Sándor; *Kistelekről*: Bumford, Farkas; *Porgányról*: Fazekas, Gubics; *Beodráról*: Szalóki; *Ó-Telekről*: Tót; (Összesen 7.) ezért ismeretlenekül vesszük.

Hagyományaink között lelünk Hosszúhátról bemutatottakat is. *Hosszúhát* Horgos községéhez tartozó pusztá, Szeged szőllei mellett terül el. A mult évtizedben gyűjtésünk alkalmával Szeged-Királyhalmáról származott lakosokat találtunk rajta.

Az imént elősorolt helyeken kívül Temesköz egyéb községeiből közlött adatoknak Szeged népétől való származása II. kötetünk Bevezetőjének VII. lapján van feltüntetve.

Az a nép tehát, mely a mult században akkor szállta meg a magyar Kánaánt, mikor Temesköz telepítőinél kimondott elv volt: magyarokat nem telepíteni! annyi jeles tulajdonságai mellett is éppen alkotmányos korunkban kénytelen Temesközt elhagyni. Törvényileg gondoskodtunk, hogy a szerbek az úgynevezett überlandi földeket, melyeket Mária Teréziától a magyar szent korona elidegeníthetetlen tulajdonából azzal a kikötéssel kaptak, hogy az idők és a körülmények kivánalmi szerint szaporítani, kevesbbiteni, vagy egészen el lehet törölni, mert e földeket nem magyarok, hanem szerbek használták, törvényileg gondoskodtunk, hogy mentül könnyebben megválthassák; de a magyar telepéseket a földesurakra bíztuk. Ezt kell neveznünk: alkotmányos magyar politikának.

Pusztulni, veszni kell a magyar Kánaánról ma-holnap nemcsak a teleptvényes, de az örökfölddel bíró magyar gazdának is, ha a viszonyok meg nem változnak; mert a nép rovására annyi felmerülő viszássággal, mint éppen Torontálban, hol Temesköz magyarságának legtöbbje lakik, aligha találkozunk hazánk más vármegyéjében. Az itt levő állapotok részben már a sajtó útján ismeretessé váltak, ezzel ne foglalkozzunk! a ki alaposan meg akarja ismerni: jöjjön Egyházas-Kérre, Monostorra.

Csókára, hallgassa meg a népet, nézzen utána s ha meggyőződött a panaszok valóságáról, nem fogja hinni, hogy Európában van. Torontálban minden szabad! — tartja a közzólás; a közzólások pedig jellemzők szoktak lenni. Torontál legnagyobb részét földes urak bírják. övék a hatalom és a helyzetet ritka kivétellel ki is zsákmányolják. Csak egy szempillantást kell az uraságok és földes gazdák földjeire és az adójokra vetnünk, hogy tisztában legyünk a helyzettel. Exempla sunt odiosa; de ha állítunk, bizonyítsunk is! Ki sem kell lakó helyünkéből mozdulnunk. maradjunk csak Csókán! A csókai uraság 7837 hold föld után fizet 8970 forintot, a nép 2968 holdja után 5549 forintot és még azt sem mondhatjuk, hogy az uraságnak *csak* kétszer annyi, olyan minőségű földje van, mint a népnek. Hol itt az arány?! az egyenes adó szolgál alapjául a többi adó nemnek; azután holdoguljon a földes gazda, ha tud! Kit hibáztassunk itten: a népet-e, vagy a földes urat, avagy a földet adó alá becsülő bizottságot?! Én az itt levő állapotokban keresem a baj okát, mert azt látom, hogy ennek a népnek még az igazsága keresésétől is elment a kedve. Sokat kellett neki csalódnia, míg ennyire jutott! nem is óhajt egyebet, mint olyan kurucz világot, mikor a nép szokott ítélni holtak és elevenek felett s az ítéletet rögtön végre is hajtja. Sok csalódásnak kellett alapul szolgálnia, hogy a mult évben, mikor a község és az uraság közt levő vitás ügyről községi gyűlésen volt szó és a szolgabíró eddig elé még nem érdekelt és nem is ismert szakértőt akart meghallgattatni, a csókai bíró nyilvánosan a szolgabírāja előtt gyanúsítani merte a kirendelendő szakértő tisztviselőt. Szomorú jelenség, csak azt nem tudjuk: van-e okozat ok nélkül?! De ne rajzoljuk tovább az itt levő állapotokat, hanem nézzük inkább, hogy az az uraság, a melyik a közös terhek viselése alól iparkodik magát kivonni, hoz-e áldozatot a hazának? Csókán, hogy egyebet ne hozzunk fel, a tanítás ügye szomorú állapotban van; talán erre áldozott valamit alkotmányos korunkban? Az iskolák keresztlény jellegűek, az uraság zsidó, a törvények értelmében meg sem adóztatható; mikor pedig a lakosság közössé akarta tenni az iskoláját, az uraság volt az első a megakadályozók között, mit Csókán nem is volt nehéz elérnie, mivel a lakosság szentül meg van győződve, hogy az uraságnak itt is, mint egyebekben sikerül a teherviselés alól kibújni s így az új iskola építés terhe a nép nyakában marad. Talán a magyarság terjesztése körül szerettek az említett uraságok érdemeiket a két évtized alatt, mióta a birtok a kezökre került? Hogyan terjesztette, illetőleg tette földönfutóvá Sváb Károly a magyarságot? Láttuk fentebb; az utódok pedig mintha az előd nyomába akarnának hágni, csak nem régen helyben lakó magyarok mellőzésével *szanádi szerbekkel szállították le a Tiszára gabonájukat, az aratásnál pedig perjámosi németeket és pésnaki oláh csigányokat* alkalmaztak, mit megkísértett annak idején Sváb Károly is, de felsült velök. Hála akar-e ez lenni az emanczipációért?! Előbb ugyan oda irányult minden törekvés, hogy csókai magyar nem kap

részt, de utóbb mégis jónak találták néhány csókait is fölvenni részesül. mit megjegyezve nem kutatjuk, hogy e változást az úgy nevezett békesi munkás zavargások okozták-e, vagy a földes úr meglövéseiből álló bokszezi merénylet?! hanem annyit felemlíthetünk, hogy az ilyféle és az ennél még különösebb, itt található, népet elkésesítő eljárások könnyen létrehozzák a munkás zavargásokat. Érinthetjük ezúttal a munkás zavargásokat is, hiszen napirenden vannak hazánkban s ha oly eszmék terjednek el a nép közt, minőket kénytelenek voltunk már több ízben egyesektől hallani, hazánk veszedelmét idézhetik elő. Kitérő félben levő munkás zavargás volt Csókán tavaly, az idén az itt dolgozó vidékiek fenyegetőztek, mert megcsalva érzik magukat, de legérdekesebb volt 1889-ben, mikor a zentai felesek szerződésük alapján joggal követelhatték, hogy az uraság pénzzel fizesse őket, mivel a termést az adó leengedés tekintetéből felvevő bizottság csak egyharmad termést állapított meg; de mit ért ez, ha a felesek az urasággal békítő küldöttségnek olyan jó szeme volt, hogy mégis látott fél termést?! Így Sváb Károly az említett évben pár nap alatt kétféle neki tetsző ítéletet volt szerencsés hallani termése felett. A munkás zavargásoknak tehát alapjuk van, mit csak az okokat fürkészni nem szerető, esetleg nem akaró nem lát meg. Az ily zavargásoknál figyelmünkre kell méltatnunk a multban elkövetett visszaéléseket is, mert a multon épül a jelen. Gondolkozó fővel kicsoda fogja elhiteni, hogy egy-két izgató képes legyen a népet zavargásra bírni ott, hol erre alap nincs? nem füle hallatára bolondítani akarónak fogja-e a nép az izgatót nevezni?! De ha alap van, törvényileg kell segíteni a bajon, hanem akkor Magyarországon előbb ismerni kell tanulni a népet és viszonyait.

Összevonhatjuk a mondottakat. Míg a mult század Temesköz telepítői s a századunk ötvenes éveiben uralkodó kormány magyar ellenes politikát űzve, feladatukat híven teljesítették, addig mi, magyarok a magyar Kánaán magyarságának gyarapítására csak ezután kezdjük, ha ugyan megkezdjük kezünket kinyújtani és míg az idegen ajkúakat dédelgettük, a földesurak legnagyobb része sorban pusztította s pusztítja el a magyar telepítvényes községeket. Mind ennek a következménye, hogy a *kincstár földjeinek magyarokkal való betelepítése és az itt levő vármegyék kikerekítése égetőleg szükségessé vált, mi ha mentül előbb meg nem történik, akkor a jövő század elején, honfoglalásunk második ezredének kezdetén könnyen megoldashatjuk: hány magyar lakja a magyar Kánaánt?*

Kálmány Lajos.

Balladák és rokon neműek.

1.

Anna.

›Készű'j mán, készű'j mán
Anna, té szép léjány!
Nekünk adott apád
Az anyád méhibe'!◀

›Készülök, készülök
Édös l'ánykérőjim!
Égy' kicsit várjatok,
Mozsdó vizem nincs kész!◀

Kiszalad, kiszalad
Kakasülő alá:
›Kakasim, kakasim,
Fekete kakasim!

Édös kakaskájim
Kukurékujjatok,
Mer' elvisznek engöm
Isten tuggyá, huva!◀

A fehér feleli:
›Szőjon a fekete!◀
Fekete feleli:
›Van még üdő r'ája!◀

›Készű'j mán, készű'j mán
Anna té, szép léjány!
Nekünk adott apád
Az anyád méhibe'!◀

›Várjatok, várjatok,
Édös l'ánykérőjim!
Hagy vőgyem magamra
A piros szoknyámat!

Szoknyájim, szoknyájim,
Szép, piros szoknyájim!
Szögrű' léhujjatok,
Gyászba borujjatok!◀

Akkor is kiszalad
Kakasülő alá:
›Kakasim, kakasim,
Fekete kakasim!

Édös kakaskájim,
Kukurékujjatok,
Mer' elvisznek engöm
Isten tuggyá, huva!◀

A fehér feleli:
›Szőjon a fekete!◀
Fekete feleli:
›Van még üdő r'ája!◀

›Sijes' mán, sijes' mán,
Mingyá' üt az óra!
Nekünk adott apád
Az anyád méhibe'!◀

»Várjatok, várjatok,
Édős l'ánykérőjím!
Hagy búcsúzzak el még
A virágajimtul:

Virágim, virágim,
Szép, piros virágim!
Kórévá vájjatok,
Gyászba borújjatok!«

Akkor is kiszalad
Kakasülő alá:
»Kakasim, kakasim!
Szép, fehér kakasim!

Szép, fehér kakasim
Kukurékujjatok!
Mer' elvisznek engöm
Isten tuggyá, huva!«

»Nem kukurékulunk,
Mer' nem attá' önni!
A többinek attá'
Minket ézavartá'!«

(A fehér kakasok árva gyer'ökök vótak.)

(Szóreg.)

2.

Szödörvári Kata.

»L'ányom, édös l'ányom,
Szödörvári Katám!
Va'jon mi dolog az:
Kerek ajjú szoknyád
Elül rövidödik,
Hátul hoszsza'hodik?«

»Anyám, édös anyám,
Kedves szülő dajkám:
Szabó nem jó szapta,
Va'ró nem jó va'rta!«
»Szabó aszt jó szapta,
Va'ró aszt jó va'rta!«

»Mi tőrés, tagadás,
Mán ki köl' vullanom:
Kis kertömbe' jártam
Gyöngyvári Jánossal,
Kedves galambommal,
Szerelömbe estem.«

»Hóhérok, hóhérok,
Fogjátok, vigyétök

A siralomházba
Szödörvári Katát!«

»Madarim, madarim,
Hírholdó madarim,
Vigyétök levelem
Gyöngyvári Jánosnak!«

»Kocsisom, kocsisom,
Le'kiseb' kocsisom:
Fog' be csak, fog' be csak
A legjobb' hat lovam!
Hagy mögyök Katáhon,
Kedves galambomhon.«

Mikó oda értek
A sok sokaság köszt,
Akkó vesztötték el
Szödörvári Katát;
Gyöngyvári János mög
Kivégeszte magát.

›Véröm a vérö'del
Égy' patakot mosson,
Testöm a testö'del
Égy' sírba' nyugogygyon,
Lelköm a lelkö'del
Égy' Istent imágygyon!«

Az égygyikön támatt
Fehér galambocska,
A legényön támatt
Fehér kakasocska.

Fehér galambocska
Csak asz' turbékolja :

›Átkozott, átkozott
Az az édös anya,
A ki az ú l'ányát
Ha kéri, nem agygya!«

Fehér kakasocska
Aszt kukurékulja :
›Átkozott az apa,
Átkozott az anya,
A ki az ú kedvessinek
Eszet nem tudósityya!«

(Ha tudatták vóna vele, mög lött
vóna a mönynyegző.)

(Ó-szent-Iván.)

3.

Révészök nótája.

(Vöt égy' kirájné, úgy hitták hogy Mária Terézija, az ellenség elül szabadult, oszt' át akart mönni a Dunán, hitta a révészöket :)

Révészök, révészök,
Jó szívu révészök,
Vigyetök át a Dunán,
A Dunán!
Van én, nagy zsák aranyom,
Aszt is néktök ajállom!

›Nem löhet csillagom,
Nem löhet galambom,
Nem viszlek angyalom,
Angyalom!
Mer' nagy zaj mén a Dunán,
Kicsike az én csajkám :
Kicsi a csajkám széle,
Nagy a víz ereje!«

(Viszszanézőtt, az ellenségöt hogy
látta, asz' gondolta, hogy sűrű
erdő :)

Istenöm, Istenöm,
Abba' az erdőbe'

De szépen turbékolnak
Azok az vad galambok!

(Mögén' viszszanézőtt, akkor ijett
mög, hogy nem erdő az, hanem
ellenségök :)

Révészök, révészök,
Szent nevű révészök,
Vigyetök át a Dunán,
A Dunán!

Van kőkény szömü l'ányom,
Aszt is néktök ajállom ;
Van én, nagy zsák aranyom,
Asztat is néktök adom!
Vigyetök át a Dunán,
A Dunán!

›A l'ányod szeretnének,
Az aran't kedvelnének ;
Nem löhet galambom,
Galambom!

Mer' nagy zaj mén a Dunán,
Kicsike az én csajkám:
Kicsi a csajkám széle,
Nagy a víz ereje!◀

(Mikor mögén' viszszanézőtt, mán
az ellenség fegyverit is látta:)

Révészöm, révészöm,
Csillagom, kedvesöm,
Vigyél á'tal a Dunán,
A Dunán!

Van kökény szömü l'ányom,
Aszt is néköd ajállom;

Van én, nagy zsák aranyom,
Asztat is néköd adom;
Magamat is od'adom,
Magamat is od'adom:
Vigyél á'tal a Dunán,
A Dunán!

◊ Átviszlek, átviszlek
Csillagom, mönyecském,
Galambom, kedvesöm,
Kedvesöm.

Mer' nem mén zaj a Dunán,
Mer' nem mén zaj a Dunán,
A Dunán!◀

(Szőreg.)

4.

Juhász legény.

Juhász legény a pusztába'
Gondolkozik ú magába':
Huva mönynyön écczakára
Barna aszszony ablakára?

Nem löszök én itt sokájjig:
É'fél után egy' órájig:
Kimögyök az istálóba,
Belefekszök a jászolba.

Oda köszön patrô módra:
◊ Itthon van-é még a gazda?◊
◊ Nincsen itthon mán a gazda,
Nem is gyün mög, csak hajnalra.

Kő'cs föl babám, kő'cs föl jókor:
É'fél után egy' órakor!
Az irigyök sokan vannak,
Mind a kutyák, mind ugatnak.◊

Kerű'jön kend az ajtóra!
Kilencz arany závár rajta,
Mind kinyilik a szép szóra,
Égy'pár szóra, egy'pár csókra.

◊ Fő'kötöm én kendet, jókor:
É'fél után egy' órakor,
Még a kutyák sém ugatnak,
Írিয়েjim mind alusznak!

Kerű'jön kend a patkára,
Újjön kend lé a lóczára!◊
◊ Nem kerűlök a patkára,
Nem ülök lé a lóczára!◊

Kejjé'kend föl egy'pár szóra!
É'fél után egy' az óra,
Még a kutyák sém ugatnak,
Írিয়েjim mind alusznak!

◊ Vesse kend lé a subáját,
Hagy húzom lé a csizmáját!◊
◊ Nem vetöm lé a subámat,
Nem húzom lé a csizmámat!

Hagy alugyjon, hagy hortyogjon,
Írিয়েjim haragugygyon!◊

(Szaján.)

5.

Czinöge madár.

»Hun háltá' az éjjé, czinöge madár?«
 »Rúzsám ablakjába', gyöngé vilójám!«
 »Mé' nem gyütté' be hát, czinöge madár?«
 »Féltem az urattú, gyöngé vilójám!«

»Nincs itthun az uram, czinöge madár,
 Litvaji erdőbe' hidakat csinál.«
 »Jó lova van annak, hamâ haza ér,
 Jaj lösz neköm rúzsám, hoty ha nálad ér!«

»Hun háltá' az éjjé, czinöge madár?«
 »Rúzsám ajtajába', gyöngé vilójám!«
 »Mé' nem gyüttél be hát, czinöge madár?«
 »Féltem az urattú gyöngé vilójám!«

»Nincs itthun az uram, czinöge madár,
 Litvaji erdőbe' hidakat csinál.«
 »Jó lova van annak, hamâ haza ér,
 Jaj lösz neköm rúzsám, hoty ha nálad ér!«

»Hun háltá' az éjjé, czinöge madár?«
 »Rúzsám ágya előtt, gyöngé vilójám!«
 »Mé' nem gyüttél mellém, czinöge madár?«
 »Féltem az urattú, gyöngé vilójám!«

»Nincs itthun az uram, czinöge madár,
 Litvaji erdőbe' hidakat csinál;
 Ha úgy félsz, minek élsz? czinöge madár!
 Távoz' tülem, van mán, a ki velem hál!«

(Hosszú-Hát.)

6.

Kása Örzse.

Zúg az erdő, zúg a mező,
 Vagyon ki zúgatytya?
 Talán bizon Kabók Miska
 A lovát szalajtya?

Víg a lova, vig ú maga,
 Vig az paripája,
 Vigan ugrik Kása Örzse
 Fölvetött ágyára.

Kása Örzse hat párnája
Szépen föl van vetve,
Kabók Miska kis kalapját
Benne felejtötte.

›Vezsd föl Örzse az ágyadat,
Ad' ki a kalapom!
Mögszógálom még valaha,
Kedves kis angyalom!

Ad' ki Örzse a kalapom,
Hat töszöm fejembe,
Hon né süssön a nap sugár
Kacsintós szömömbe!

Párnád végén kék pántlika,
Közsd a kalapomra,
Ha elmögyök meszsi útra,
Mögemplögecz rúla!«

Amoda van csipke bukor,
Ide is élá'czik,
Közepibe' török-szögfű
De gyöngyen virágzik:

É'gyik ágán Kabók Miska
De vígan furujál,
Másik ágán Kása Örzse
De búsan sírdogál.

(Szaján.)

7.

Kesergő leány.

›Magos högy köszti lakom,
Keres' föl galambom!
Nyári folóvíznek
Csak zúgását hallom.

A nyári folóvíz
Télben mögaluszik,
Kedves kis angyalom
Rúlam gondolkozik.

Kinézőtt galambom
Ablakja fíjókján,
Búsan szé'jelnézött
Két felé az úcczán.

Sűrű könnyeji mán
Hul'nak ablakfára,
Én Istenöm, uram,
Mög halok t'án még ma!«

Kérdözi az apja:
›M'ért sírsz, édös l'ányom?
Talán bizon — mondom —
Szeretödet szánod!?!«

›Szánom édös atyám,
Mög is halok érte
Gyöngye szavajinak
Emléközetére!«

›Né sirj, édös l'ányom,
Né sirazsd rúzsádat,
Külső országokon
Ezröt tart utánnad!«

›Nem bánom én atyám,
Ha még anynyit tart is,
Szívemnek fájdalmát
Lé nem írja sönki!

A Tisza, a Duna
Kalamárizs vóna,
Benne a folóvíz
Ha mind ténta vóna,

A mezőn a fűszál
Ha mind penna vóna,
Az égön a csillag
Íródéjék vóna,
Szívemnek fájdalmát
Lé nem írná soha!«

(Egyházas-Kér.)

8.

Szőke Roza.

Ezörnyőcszáznyőcva'negyedik évbe'
 Mi történt a miskőczy nagy cseré'be :
 Szőke Roza kiszalatt az űcczára,
 Beszalatt a Keller zsidó bōtyába.

»Keller uram, agygyon nekőm masinát,
 Akit az a Géra Panna koméndált !
 Édős anyám ken'tőket ára kérőm :
 Déják Jóskát hívassák el én nekőm !

Édős anyám, ken'tőket ára kérőm :
 Orvos urat hívassák el én nekőm,
 Hányassa ki három pakli masinát,
 Akit az a Géra Panna koméndált !

Édős anyám ára kérőm még écczör,
 Déják Jóskát hívassák el én nekőm,
 Hagy borulok még écczör a vá'lára :
 Déják Jóska, bocsás' mög utőjjára !»

Szőke Roza két szál dészkán nyugoszik,
 Déják Jóska mellette szomorkodik,
 Rá-rátekint, bús könnyejei hullanak,
 »Ugyan Roza, mé' tőtted eszt magadnak ? !»

Rozájékhon besütött a hōdvilág,
 Émőhecz' mán Déják Jóska, nincs Rozád !
 Létőtték a sűtét sírba : tömlőczbe,
 A' zárta be bús szívedet örökre !

(Csóka.)

9.

Szűcs Maris.

Este van, este van, be is sűtődik,
 Szilasi Pista mán el is keserődik :
 «Nem sírok, nem sírok, sirtam mán öleget,
 Űgy is tudom aszt mán : nem löszök a tized !»

Este van, este van, hatot üt az óra,
Mindön szép, szűz léjány készül a fonyóba,
Szögény Szűcs Maris is elindul magába',
De a csillagos ég be jis borult gyászba.

Beborult, beborult, be jis sütétödött,
Szögény Szűcs Marisra homajos este lött ;
Mert Szilasi Pista elindult utánna,
Nem is sok üdöre ott vôt a sarkába'.

«Kérlek rúzsám, kérlek, kérlek az egekre,
Csak egy-két szavajim' vögyél a füledbe !
Mé' löttél, mé' löttél másnak hütös társa ?
Másnak hütös társa, szívemnek gyilkossa ?»

Mikor écczör mongya : fémlik a fokossa,
Másocczor oda vág : vérös a fokossa,
Harmacczor oda vág : elá'lott a szava,
Elá'lott a szava, öszszerogyott halva.

Szilasi Pistának minek a bukréta,
Mikor hiszén ű jis é'szál lévőndula,
Ész szál lévőndula, két szál majoránna,
Szögény Szűcs Marisnak gyászos koporsója :

«Véröm a véröddel éty' patakot mosson,
Testöm a testöddel égy' sirba' nyugogygyon,
Testöm a testöddel égy' sirba' nyugogygyon,
Lelköm a lelköddel égy' Istent imágygyon !»

Elboríttya a köd a Tariján rétöt,
Szögény Szűcs Marisra ráhúszták a fő'det,
Fejtül való fája rézzel van kiverve,
Fekete pántlika van ára kötözve.

Mindön l'ány ablakján nyílik a szép rúzsá,
Csak Szűcs Mariséba' hérvad a túsökfa,
Öntözzétök l'ányok, hogy é né hérvagygyon,
Galambotok szive mög né háborogygyon !

(Szóreg.)

10.

Szécsi Jóska.

Sütét van a madarászki csárdába',
 Szécsi Jóskát kicsalták a konyhába,
 Ott é' csalfa legén,
 Ki mög van késér've,
 Beleszúrta a naty kést a szívébe.

Szécsi Jóska elesött a konyhába',
 Barna kis l'ány r'áborulva siratytya.
 »Sirathacz' mán Örzse,
 Mer' mög vagyok ölje,
 Beleszúrták a naty kést a szívembe!«

Szécsi Jóska besétált a szobába,
 El-elesik hun előre, hun hátra;
 »Jaj, Istenöm, neköm,
 Mind é' fój a véröm!«
 Eszt mon'ta ki éltibe' utojjára.

Szécsi Jóskát vizsik temetésire,
 Gyilkossajit késérik az tömlöczbe.
 »Jaj, Istenöm, neköm!
 Számolni köl' mönnöm
 Isten tuggyá, hogy mit szenvedök érte!«
 (Lőrinczfalva.)

11.

Kalmár Pétör.

Ver' mög Isten Bakos Imre kocsmáját!
 A legényök mind mögiszszak a borát;
 Ha mögiszszak, öszszeszurkáják egymást,
 Nem nézik, hogy tes'vér-é, vagy jó barát.

Kalmár Pétör bemögyön a szobába,
 Ott az ajtót egy' magára bezárja,
 De egy' hunczut figyelömmé tartotta,
 Utánna mönt és az ajtót berukta.

Kalmár Pétör fölemeli bal karját,
Túri Ádám beleszúrja a bicskát;
Kalmár Pétör léborult mán a fő'dre,
Édös anynya jutott neki eszibe.

«Édös anyám vögyön ken' fő' engömet!
Temetőbe késérjön ken' engömet!
A síromra néfelejsöt tögyenek,
Hogy engömet soha el né felejsön!»

(Lőrinczfalva.)

12.

Farkas Julcsa.

Farkas Julcsa fő'léptött az asztagra,
Véletlenül beleesött a dobba,
Amint esztet Ferencz bátyya möglátta,
Oda kijá't; «Ájjon mög a masina!»

Farkas Julcsát a nagy dobbú kivötték,
Fehér márvány asztalra fő'fektették,
Piros vére úgy fojlik, mind az patak,
Édös anynya gyöngé szíve mökhasad.

Farkas Julcsát föltötték a szekérre,
Évítették a bécsi doktor elébe,
Bécsi doktor hátat fordít, asz'ongyya:
«Ennek csak a jó Isten az orvossa!»

«Apák, anyák én rúlam tanújjatok,
A lántokat nyomtatni né hagygyátok!
Véletlenül beleesik a dobba,
Kezit, lábát étöri a masina!»

Farkasékná' möggyullatt a mécs világ,
Farkas Julcsát keservessen siratytyák;
Farkas Julcsa két szál dészkán nyukszik má',
A babája keservessen sírdogál.

Harangoznak naty haran'gal, nem dé're,
Farkas Julcsát viszik a temetőbe,
A babája sirva sétál előtte,
Farkas Julcsát étöszik mán örökre.

Farkas Julcsát a méj sirba lötötték,
 Farkas Julcsa édös anynya huvá mégy ?
 »Kimögyök a tübeti temetőbe,
 Rúzsát viszők a l'ányom körösztýire.«

(Klárafalva.)

13.

Szabó Julcsa.

Szabó Julcsa arany bárány — kum! —
 Aran böttü van a hátán — kum! —
 Aki asztat elolvassa,
 Azé lösz a Szabó Julcsa. — Kuma, kuma, kum! —
 Barna Jancsi elolvasta,
 Azé lött a Szabó Julcsa. Kuma, kuma, kum!

Szabó Julcsa piros alma — kum! —
 Föltönném a fogasomra — kum! —
 Nem a fogasomra való,
 Barna Jancsi mellé való. Kuma, kuma, kum!

Szabó Julcsa fehér ágya — kum! —
 Ki van hánva az úcczára — kum! —
 Barna Jancsi görbe lába
 Igenyössen lép az ágyra. Kuma, kuma, kum!

Barna Jancsi zó'd kocsija — kum! —
 Szabó Julcsát viszik rajta — kum! —
 Szabó Julcsát, de nem magát,
 Kötő alatt a kis babát. Kuma, kuma kum!

Szabó Julcsa Széntára mönt — kum! —
 Igenyössen a bötba mönt — kum! —
 Asz' kérdözi a bötostü:
 Van-é néki baba dunna? Kuma, kuma, kum!

»Minek az a baba dunna? — Kum! —
 Nincsen magának még kontya!« — Kum! —
 »Ha nincs kontyom, lösz porontyom,
 Köl' annak a baba dunna.« Kuma, kuma, kum!

(Csóka.)

14.

Rózsa Mária.

Rózsa Mária libája	Rózsa Mária czipője
Átúszott a Dunára,	Van a susztér kezibe',
Amint lépett utánna,	R'ávar'ta a sarkára :
Éhasatt a	Rózsa Mária
Rózsa Mária szoknyája.	Az uraság babája.

Rózsa Mária kis fija
 Sirdogál, hogy nincs apja.
 ›Né sírj fiam, van apád,
 A töményi
 Nagy uraság az apád!‹
 (Klárásfalva.)

15.

Szép Mariska.

Szép Mariska bemén a szobába,
 Léborul díjofa asztalára,
 Léborulva zokog szép csöndessen
 Szép Mariska, de csak keservessen.

Mé' sírsz, mé' risz ojan szép csöndessen,
 Mijé' zokoksz ojan keservessen?
 Mé' sírsz mé' risz anynyit Gyula után,
 Mikó tégöd úgy is elhagyott má'?

›Hon né sírnék; mikor úgy szerettem,
 Ha elhagyott, verje mög az Isten!
 Föls'tözök érte gyász ruhába,
 Véle egygyütt mögyök a csatába.

Gyulám, Gyulám, életöm reménynye,
 Nálad nélkül nincs a napnak fénye,
 Gyulám, Gyulám, tekíncs az egekre,
 Vagy ére a főró szerelmemre!‹

›Tekintöttem, mikó mökcsaltalak,
 De mán most a jó Istenre hallak!‹

Uj-Szögedön van egy' kis házacska,
 Abba' van egy' cifra nyoszolácska,
 Abba' fekszik egy' barna mönyecske,
 Lába mellett egy' ringó bölcsőcske.

A lábával csak úgy ringatgatytya,
 A szájával csak úgy csicsisgatytya :
 »Csicis' csicis', ögyem a szép szádat,
 Verje mög az Isten az apádat !«

(Egyházas-Kér.)

16.

Az elszánt betyár.

Köndörösi útba' van egy' csárda,
 Guja, ménös térgyig ál' a sárba',
 Guja, ménös térgyig ál' a sárba',
 Számadója mulat a csárdába'.

«Kocsmárosné, jó napot, jó napot!
 Hát ez a pej paripa mé' ál' ott?»
 «Jó bort iszik ennek a gazdája,
 Mos' gyütt ide, nincs egy' fél órája!»

«Kügygye ki hát ennek a gazdáját,
 Ez életbe' mögagygya-jé magát?»
 «Ez életbe' nem adom mög magam,
 Ha úgy tecczik, vigyék el a lovam!

Lovam, lovam, a mönnyire bánom,
 Csak a nyergös szörszámom sajnálom,
 Benne maratt a bugyellárisom,
 Abba' pedig háromszáz forintom!»

(Majdán.)

17.

Rúzsa Sándor.

Szögény Rúzsa Sándor
 Föült a lovára,
 Arany szélű gatya szára .
 — Sej-haj! —
 Úgy lebög utánna.

Csillagok, csillagok
 Szépen ragyogjatok!
 Hírös magyar betyároknak
 — Sej-haj! —
 Útat mutassatok!

Mönnök a pusztába'
Szögednek környékén,
Utá'nuk mén a vármögye
— Sej-haj! —
Rádajinak élin.

El is fokták úket,
Viszik a tömlőczbe,
Ott van kösztük Rúzsa Sándor
— Sej-haj! —
Talpig vasba verve.

Oda mén az anynya
Hogy títet sirassa.
>Né sirasson édös anyám,
— Sej-haj! —
Nem vagyok möghalva!◀

>Hon nè siratnálak :
Mikö vasba' látlak!
Hónap után nyöcz órákő
— Sej-haj! —
Fölakasztva látlak!◀

(Gyála.)

18.

A bujdosó.

Ifjúságom szép virága
Kinyílott legszöb' korába',
Most elfordult siralomra,
A nagy búra, nagy bánatra.

Jártam szárnyon, mint az ráró,
Kaptak rajtam, mint az rajon,
Vagy mint kinyílt lilijomon,
Kögyes szagú rozmaringon.

Elindultam világ útyán,
Nem tartottam lovam száján,
Nem tanultam magam kárán,
Sóhajtok most magam baján.

Mint a hajós hajójával
Bánat örvénybe' úszkálva,
Segítségöt de nem látok,
Csak a jó Istenű^a várok.

Napok, napok, régi napok ;
Erdélyország, más országok !
Ugyan abba' mi hasznotok :
Hogy én enynyit raboskodok ?

Párducz, tigris hamis állat,
Még sincs il erős zár alatt,
Nem viselnek úk vasakat,
Mint én il erős lánczokat.

(Egyházas-Kér.)

19.

A gyalázatba kevert.

Boldogtalan sorsa siralmas éltömnek,
Árad napról-napra bánatytya szívemnek ;
Nem virad föl többet vig napja éltömnek,
Mert végire jártam szabad életömnek.

Szabad életömet szánom keservessen,
Melben néha napján éltem szöröncsészen,
Ételöm, italom vót mértékletössen,
Életöm töltöttem gyönyörúségössen.

Mán most a szörönese én tülem hirtelen
 Elfordult és mökcsalt engöm reméntelen,
 Gyalázatba kevert, már vagyok éktelen,
 Így leve életöm rút, mocskos, becstelen.

Már most lakó helyem a vármőgye háza,
 Kit a rút büdösség beborított gyászba,
 Álmomba sé' véltem, a kibe most estem,
 Sűrű könnyejeimmel az orczámat festöm.

(Lőrinczfalva.)

20.

A rabságra esett.

Ó, én szögén lélök, nyomorodott árva
 Mélségös tömlöczbe de be vagyok zárva!
 Midőn eszömbe jut, hogy rapságra estem:
 Sűrű könnyejeimmel hervatt orczám festöm.

Inajim lankannak, szívem elhervadott,
 Hoty Torontál mőgye il rapságra adott;
 R'ám tötte kögyetlen mustoha kezejit,
 Hogy né taposhassam sik főgygye mezejit.

Elejbem terjeszti a vadászó hálót,
 Mögfogatott — kínos! — mint egy' útoná'lót:
 Zsinegöket hurkolt gyöngé karjajimra,
 Vasakat veretött fehér lábajimra!

Czifra ágyam előtt kübül készítöttek,
 Tömlöcz fenekire kötöszve vetöttek;
 De nem nyugothatok, törí gyöngé testöm,
 Még sönki nem szánynya szomorú esetöm.

Az egygyik mellettem bilincsit pöngeti,
 Másik lábán lévő vasát emelgeti,
 Harmadik átkozza születése napját,
 Némöl' veti okul apját, édös anynyát.

De én is monthatnám, hogy lögyön átkozott
 Mind mönynyön, mind fő'dön ki il bajra hozott;
 De én nem átkozom, kéröm az nagy eget:
 Ijen rapságomnak vessön éccző' végöt!

Gyakran kitekintök tömlöczöm rostéjján,
De mék se' láthatom az én kedves babám,
Kinek mögmonthatnám szívem kögyes titkát,
Jaj, ijen fájdalmat látni is csak ritkát!

Ha begyün a hajdú, fokok az kezibe',
Úgy néz ránk, mint hóhér lánczon tartott ebre,
Nem szánná fejemet lévőgni, mint hóhér,
Jaj, de mögátkozott ezön ártatlan vér!

Job' lösz, ha sorajim továbbá nem mondom,
Ezön versejimet fejem fölé irom,
Mind két szömejimet bánatba' kisirom,
Keserves panaszim továbbá nem mondom!

Hanem né búsuljá' tè, kis fecske madár,
A komor tél után remélöm, lösz még nyár!

(Monostor.)

21.

Rabságba esett.

Az alföldi mögyeháza	Tes'verejim sírdogálnak,
Körül van zsandá'ral ál'va	Hogy engömet vason látnak;
Körül van zsandá'ral ál'va,	Tes'verejim né sírjátok,
Magam vagyok bele zárva.	Talán maj' kiszabadulok!

Lovam lé van arédálva,	Âra kéröm az urakat:
Magam estem nagy rabságba,	Engegygenek vagy égy' napot,
Lovam öszi a jó szénát,	Vagy égy' napot, vagy égy' felet,
Magam a vármögye kosztját.	Hagy írjak égy' bús levelet.

Szabacscságom lé van zárva	Hagy írjak égy' bús levelet
A vármögye ládájába,	Az én hű feleségömnék,
Elveszött a láda kücsca,	Hogy né jusson árvaságra,
Ki sém szabadulok soha;	Égygyik háasztul a másikra.
Mökkerül a láda kücsca,	
Kiszabadulok valaha!	(Monostor.)

22.

A rab keservei.

Va'jon mit írjak babámnak,	Bárcsak mökszünne sírásom,
Az én kincsöm bábikámnak?	Két szömöm könyhul'ajtások,
Kezem rőszket, nem írhatok,	Vagy aszt athatnám tuttára:
Szömöm könynyes, nem láthatok.	Új fönt estem naty rapságra.

Jaj, de mit ér, ha írok is, Röpűj' hát hozzám kis fecském,
 Ha mökpöcsétöltetöm is, Vöd' szárnyadra levelecském,
 Úgy sincs a kire bízhatnám, Röpűj' vele ráró módra,
 Hogy kezibe szolgálhatnám : Töd da rúzsám asztalára !

Mert most ritka az igaz szív, Ha kérdi, hogy hunnan gyüttél ?
 Ki ál'andó és igaz, hív, Vagy hogy ki póstája löttél ?
 Mind ígéri barátságát, Mongygyad, hogy egy' szögény rabé,
 Befödözi ravasságát. A té kedves galambodé.

Hotyha majd válaszsát agygya,
 Száj' sebössen rostéjomra,
 Avagy vigasztaj' engömet,
 Búba epett életömet !

(Monostor.)

23.

A rab.

Amott kereködik egy' kis sütét fölhbő,
 Abba' tarjoszkodik sárga lábú holló ;
 Vár' mög ho'ló, vár' mög, hagy izenők tüled
 Apámnak, anyámnak, jegybéli mátkámnak.

Ha kérdik : hogy vagyok ? mond mög, hogy rab vagyok,
 Könyékig bilincsbe', térgyig vasba' vagyok ;
 Térgyig vasba' vagyok, könyékig bilincsbe',
 Kiapad a szömöm a nagy sütécségbe'.

Apám, édös anyám, mé' mög nem öltetők
 Abba' az üdöbe', melben neveltetők !
 De csak aszt véltetők, hogy telik kedvetők,
 Hoty ha majd fölnyövök, bennem gyönyörköttök.

Szeretném mögtunni urak akaratytyát,
 Mit akarnak véllem ? mondanák szándékát ;
 Mert ha mögharakszok, töszök még egy' próbát :
 Kiásom még écczör a tömlöcz ödalát,

Mindaddig bujdosok högyekön-völgyekön.
 Még csillagot látok az magos egekön,
 Valahol az halál majd csak réjám talál,
 Élös dárdájával majd csak végömrre jár !

(Egyházas-Kér.)

24.

A fő czinkos.

Amott kerekődik
 Egy' fekete fölő,
 Abba' tallászkodik
 Sárga lábú holló.

Szaj' lé holló, szaj' lé
 Tömlöcz ablakára,
 Onnat is szaj' holló
 Tömlöcz ajtajára.

Hagy üzenők tüled
 Apámnak, anyámnak,
 Apámnak, anyámnak,
 Jegybéli mátkámnak!

Szaj' lé holló, szaj' lé
 Az idegön fő'dre,
 Hagy irom levelem
 A száraz mejjeredre!

Vid' el az anyámnak,
 Jegybéli mátkámnak,
 Ha kérdi, hogy' vagyok?
 Monygyad, hogy rab vagyok.

Rab vagyok, rab vagyok,
 Szabadulást várok,
 Szögedi fohászba'
 Térgyig vasba' vagyok.

Térgyig vasba' vagyok,
 Könyéig bilincsbe'
 Kiapatt a szömöm
 A nagy süté'cségbe'.

Az én fejem ajja
 Egy' téгла küvecske,
 Takarózdó dunnám
 Az tömlöcz teteje.

Az én dérékajjom
 Az tömlöcz feneke,
 Az én égő gyértyám
 Kényók, békák szöme.

A szögedi fohház
 Kübül van kirakva,
 Az én édös anyám
 Sírva jár alatta.

Né sírj édös anyám,
 Így köl' ennek lönni,
 A sok rosszszaságé'
 Így köl' mökszenvenni.

Édös apám, anyám
 Sokat kért a jóra,
 De én, mind ros'z' gyer'ök,
 Nem hajlottam szóra;

R'áhajlanék, de mán
 Késő, hul' az könyvem,
 Tizönkét rablónak
 Fű czinkussa löttem.

Tizönkét rablónak
 Fű czinkussa löttem,
 Szögedi fohházba'
 Köl' érte szenvenni.

Szögedi törvénybe'
 Huszonnégyen vannak,
 Mind a huszonnégyen
 Rülám tanácskoznak;

A huszonötödik
 Levelemet írja,
 Az a híros dáma
 A nevem diktájja.

No, té hírös dáma
Né diktáld a nevem,
Az Istenre kérek,
Had' mőg az életöm!

Urajim, urajim,
Gyöngyös jó urajim!
Kár vőna még nekőm
Akasztófán csüngni,

Atta vőna Isten:
Né láttalak vőna,
Hírődet, nevedet
Né hallottam vőna;

A göndör hajamat
Varnyúknak kiszőnni,
Fekete szőmőmet
Hollóknak kiszőnni;

Hírődet, nevedet
Né hallottam vőna!
Talán egy' pár évvē
Továb' éltem vőna!

Szép, piros orczámat
Napnak hērvasztani,
Szép, pamuk gatyámat
Szélnek loboktatni;

Léteerítik nekőm
A fekete könyvet,
Abbul olvasjk ki
Az én sentenczijám.

Szép pőtyke csizmámat
Szélnek őszszevernī,
Sárga sarkantyúmat
Szélnek mőgpőngetni!

Egygyik aszt kijá'ti:
»Fő' kő' akasztani!«
Másik aszt kijá'ti:
»Fejít ē kő' vőnni!«

Urajim, urajim,
Gyöngyös jó urajim,
Segicscsetők rajtam,
Ha Istent űsmértők!

(Rábé)

25.

A mőgesőtt szőmēj.

Ha'lottad-ē hírit Szőgvár vidékinek,
Kurecza partyán lévő nagy, sūtét tömlőcznek?
Abba' van egy' szőmēj, egy' mőgesőtt szőmēj,
Kilencz esztendeje mijűta rab szőgén.

Az ű édős anynya sírva jár utánna:
«L'ányom, édős l'ányom, mikő gyűsz mán haza?»
«Akkő lősz én nekőm hazagyűvetelöm:
Mikor ész szőm búza száz körőszőt terőm;

Mikő kapufélfád' rozmaring boritytya,
Tűszhej patkád hejűit fodormēnta fojja,
Asztalod pad ajját kaszáló fű hajtya,
Aszt pedig jő tudod, hogy nem lőszön soha!

Szép tavasz üdőknek mindönök örülnek,
Gyöngé virágibul koszorukat kötnek,
Neköm is kötöttek búbul, búbánatbul,
Kinek a levele pamuk kötömbe hul'.

Csak magam marattam, mind mezőn a talló,
Kinek az virájiát észötte az salló,
Enyim is észötte és sémmire való,
Ki még a csizmámba kapczának sé' való.

Mökhérvadok mán én, mer' mán nem ér a szél,
A tömlöcz fenekin mögrohadok mán én :
Eltemetnek engöm az erdeji vadak,
El is énekölnek az égi madarak.

(Egyházás-Kér.)

26.

Zöld Marczy.

Kistűfaluba' születtem,
Ottan szépen nevelköttem,
Apám, anyám szépen nevelt,
De a jóra so'sé' intött.

Fegyvernekre bejutottam,
Itt egy' háznál lakodalom.
Itt egy' háznál lakodalom,
Kedvünk is lösz, a mint látom !

Pásztorságba' nevelköttem,
De a jót so'sé' követtem,
Mindég roszzat cseleköttem,
Nem jó embör lött belülem.

Fegyverneken vígan voltunk,
Ittünk, öttünk, vígadosztunk :
Hát berohant a hannagy úr,
Szötte-vöttével mögfordult.

Mikor osz'tán nagyob' lötttem,
Gonosz embör lött belülem,
Elá'lottam az útat,
Fosztogattam az urakat.

Rajtunk csaptak a hannagyok,
Hat, vagy hét perszekütörök,
Becskerakit földig ütik,
Kögyetlenül mökkötözik.

Vármögye kezébe estem,
Ott pogányül bántak velem,
Onnan is kimenekültem,
Igy hát bujdosóvá lötttem.

Becskerakit, Palatinczkit
Ütik, verik szögény Vald-kit :
Magam sé' ál'hattam a pört,
Keresöm a pejt, a fegyvert.

Bihar, Szabolcs, Hajdú, Szakmár Nincs paripa, nincsen fegyver,
Jaj de sokat üldöszötk már ; Igy jár, kit az Isten mögver ;
De soha mög nem fokhattak, Mögvert engöm mind a három,
Még lakomára nem hittak . . . Merd elrakták a szérszámom.

Mint egy' szarvas, ára módra
Futottam egy' rosz' gunyhóba,
Itt egész nap várakoztam,
A hidegbe' maj' mögfattam.

Törvény nélkü' né öjjetök,
Mer' tik is gyilkosok lösztok !
Kögyetlenül mökkötösztek,
Döbröczönbe el is vittek.

Gyün egy' embör szögény sorsban
Zsiros ingben és gatyában,
Jó szöröncsével mögszólal,
Mökkénál ét' háts lóval.

Döbröczöni nat törvényben
Tizenkét úr ül a székbén,
Kacsin'gatnak a szömömbe,
Hány pár csikó jut eszömbe ?

Hogy amottan, a majorban
Jó két ló ál' ott egy' sorban :
»Neköm ké'ne az egygyike,
Lönne tije a szöbbikje !«

Nem jut neköm töb' eszömbe,
Kijé' vagyok mökkötözve ;
De tik ennek nem engedtek,
Akasztófára ítéltek.

Mikor a lovat kerestem,
Pandúrok kezibe estem :
Jaj Istenöm, jaj kik vattok ?
Talán halál pósták vattok ?

Erdők, berkök, vad ligetök,
Búcsút vöszök mán tületök,
Elbúcsúzóok mán tületök,
Nem járok tovább' bennetök !

(Lőrinczfalva.)

27.

Némöt Miska.

»Estem babám, estem,
Szaladóvá estem,
Túri két lováé'
Katonának estem !

Nagyvárad naty ház
Ötvenhat ablakra,
Szögény Némöt Miska
Sirva nész ki rajta !

Makaji csárdába'
Gond úzi fejemet,
Hogy most írják neköm
Katona levelem,

Szivit szomoríttya,
Száját mögmözdityya,
Katicza babáját
Csak úgy siratgatyya :

Kivé masírolok
Szöged várossára,
Szöged várossáru
Nagyvárad házba !«

»Fekete fölhöbül
Gyün a zápor eső,
Ugyan Kati babám,
Té vagy-é az első ?

Nagyvárad naty ház
Küübül van kirakva,
Szögény Némöt Miska
Sirva sétál rajta !

Nem hittem, kertömnek
Más szögygye virágját,
Katicza babámnak
Más viselje gonygyát !«

Elapatt a Tisza,
Csak a partya maratt,
Elmönt Némöt Miska,
Csak a neve maratt.

(Monostor.)

28.

Kecskeméti gavallérok.

Fegyverrel itt nem csatásztak, Kovács Pista könyves szömmel
Sém egymásra nem puskásztak, A Sándornak sirva felel :
Ama hős négy gavallér »Écczö' löttünk a világra,
Mög is fogva van mán szögé'. Mökhalunk ma gyalázatra !

Halált kíván pásztor vére
Gyilkosoknak a fejire,
Elszökött mán a Csutura,
De még kerülhet horogra.

Mökhalunk ma gyalázatra,
Rosz' embörök prédájára,
Három óra ide hátra,
Készülünk pajtás halálra !«

Kovács Pista hős zshivá',
Kötösze van az oszlopná',
Kötösze van az oszlopná',
Varga Sándor a másikná'.

Utolsó óra erközik,
Szögény Kovács gondolkozik,
Szögény Kovács gondolkozik,
Feleségitül búcsúzik :

Mökkötöszték a karjukat,
Alig nyelték el nyáluakat ;
Kovács Pista szögény legény,
Halált hozott r'á a törvény.

»Mögbozás' kedves anygyalom,
Mer' mökhalok, mán jó látom,
Tudom, többé hogy nem látlak,
Azért Istennek ajállak !«

Varga Sándor cimborája,
Ketten lösznek halál fija,
Ki van mondva szentenczija,
Nincsen többé mán gráczija.

Kecskés kocsma udvarába'
Fölül Kovács a kocsira,
Varga Sándor a pajtása,
Mönnek ketten a halálra.

Kecskés kocsma udvarába'
Vannak a siralomházszba'.
»Jó barátom, Kovács Pista,
Esz't nem hittem vóna soha !

Viszik mán ki Kovács Pistát,
Elérik az akasztófát,
Szentenczija elmondattott,
Osz'tán mestörre bízott.

Mi haszna mán a világnak,
Ha belüle maj' kizárnak ?!
R'ánk van mondva szentenczija,
Hogy vagyunk halálnak fija !«

Varga Sándor fölhág székre,
Jutott a hóhér kezire,
Kovács Pista nem irtözik,
Egész serektü' búcsúzik.

Szögény Pistának a tagját Akasztófának lakossa
 Vas láncz tartya mán a nyakát, Lögyenek, a világ csúfja.

Északi szél löngedőzik,
 Kovács Pista mulatozik,
 Veri össze a bokáját,
 Lebökteti szelgatyáját.

Függ mán Kovács ég és fő'd köszt,
 Északnak fordítva szöm köszt,
 Varga Sándor a pajtassa,
 Ketten löttek halál fija.

Varga Sándor, Kovács Pista
 De nem hitte vóna soha,

(Monostor.)

29.

Szabó Pál.

»Két hete, vagy három,
 Múta rúzsám várom,
 Amoda gyün, a mint látom,
 Sütét pej paripán.

Sütét pej lovának
 Arany a kantárja,
 A rúzsámnak, Szabó Pálnak
 Én vagyok a párja.«

»Nyis' ki rúzsám, nyis' ki
 Szobádnak ajtaját,
 Éhén gyün egy' híros betyár,
 Úgy néz, mind Szabó Pál!«

»Jó estét hát, rúzsám,
 Régön nem láttalak,
 Ténnap mult el három hete,
 Múta méndég várlak!«

»Gyüttem vóna, rúzsám,
 De ha nem löhetött,
 A vármögye nyomomba' vôt,
 Ére nem eresztött . . .

Isten hozzád, rúzsám,
 Vöszöm végbúcsúmat,
 El köl' mönni meszsi útra,
 Kirül né várj vissza!«

»Mon' mög neköm rúzsám:
 Möddég foksz elmönni?«

»Perjámosi naty kocsmába'
 Ott fogok mökhálni!

Kocsmárosné, hajja!
 Zárva a kapuja;
 Nyissa ken' föl szép csöndessen,
 Hagy mögyök be rajta!

Kocsmárosné, hajja!
 Van-é vacsorája?
 »Van vacsorám, jó paprikás
 Szabó Pál számára!«

»Kocsmárosné, hajja!
 Van-é istállója?
 »Van istállóm, szénám, zabom
 Szabó Pál lovának!«

»Kocsmárosné, hajja!
 Hányat üt az óra?
 Még kilenczet el nem veri,
 Mulathatunk rajta,

Hallom üt az óra,
 Hallom kilencz óra,
 Fekügygyünk lé Miháj öcsém,
 El vagyunk fáradva!«

Perjámosi csárda
 Körül van sánczolva,
 Dúzs Is'vá'nak kis pej lova
 Körösztült ugrotta.

»Tízet üt az óra,
Rajtunk csaptak má'ma,
Még jó el sém aluthattunk
Az első álomba'.

Hét vármögye hajtott,
Soha mög nem fogott,
Ez a három csuda rongyos
Jaj, de rajtunk csapott!

Oda az életöm,
Mindön reménységöm,
Az öcsémet agyonlútték,
Éngöm lévasaltak.

Vas alatt késérnek,
A kocsira tősznek,
Még röggére kis-zombori
Naty tömlőczbe tősznek.

Létősznek meszsziere,
A lekfenekire,
Magam vagyok, kedves rúzsám,
A na' süté'csékbe'!

Lovam, édős lovam,
Lé vagy-é té zárva?
Lá'd a gazdád keze-lába
Hogy' lé van lánczolja.

Látom a törvénebe'
Tizönketten ülnek,
Tudom, mind a tizönketten
Rúlam törvénköznek.

Rúlam beszélgetnek,
Rúlam törvénköznek,
Tudom aszt a törvént tőszik:
Hoty fölakaszszanak.

Kéröm az urakat,
Még egy' szavam vóna:
A lovamra fölülhetnék,
Majd könnyen beszélnek.

Lovamra ülhetnék
Majd könnyen beszélnek
Kis-zombori törvénházat
Majd körülkerülném.

Álgya mög az Isten
Kis-Zombor faluját,
De verje mög az Úr-Isten
Dúzt egyedül magát!

Szaj' el madár, szaj' el
Vásárhej városba,
Ott lakik az édős anyám
Égy' alacson házba'.

Szaj' az udvarába,
Szaj' a szobájába,
Vid' el eszt a bús levelet,
Töd' az asztalára.

Ha kérdi, hogy vagyok?
Monygyad, hogy rab vagyok,
Kis-zombori nat tömlőczbe'
Térgyig vasba' vagyok.

Térgyig vasba' vagyok,
Könyékig bilincsbe',
Szérdán, Illés napján délbe'
Visznek az vesztésre.

Sé' eső nem esik,
Sé' harmat nem lácczik,
Mégis az én üngöm-gatyám
Két ódalrá ázik.

Édős anyám vót kend,
Mé' nem tanított kend,
Gyöngé veszsző ága vótam,
Mé' nem hajlított kend!

Szögént nem bántottam,
Gazdagot raboltam,
Pajtásomat emböröltem,
Szép aszszont öleltem.

Mökhalok, mökhalok,
Még beteg sém vagyok,
Kis-zombori szőlők alatt
Lészön mökhalásom.

Szérdán, Illés napján
Féltizenkettőre,
Szól a hóhér Szabó Pálnak :
»Lépjön föl a székre!«

Nem bánom, nem bánom,
A rúzsám sajnálom,
Nincsen kinyér keresője,
De van elvesztője!«

Fő'lépött a székre,
Fő'nézött az égre,
Akkó jutott az eszibe,
Mit tött életibe'.

Szérdán, Illés napján
Húzzák a harangot,
Szabó Pali nyakára r'á-
Hurkolták a lánczot.

(Monostor.)

30.

Valkonyaji István.

»Fúj a szellő hidegön,
Mert az babám idegön ;
Nem fúj mindég hidegön,
Nem lösz mindég idegön.

Valkonyaji határon
Bétyár fekszik ott három,
Első Valkonyi István,
Ki mögfulladott a fán ;

Nem meszsi lakok ide :
Az aradi tömlöczbe',
Kedves babám válcsá' ki,
Né hagygyál itt möghalni!«

Másik Körösztös Bálint,
Kire a fő'd árkot hint,
Balla Miháj harmadik,
Pajtásával itt nyukszik,

»Váltanalak, nem löhet,
Kilencz bíró nem enged ;
Kilencz bíró, kilencz pap
Tüled el nem választhat!«

Három oszlop fölfajok,
Útas ves' fő'det r'ájok,
Három oszlop fölfajok,
Útas ves' fő'det r'ájok!

(Lőrinczfalva.)

Szerelmes dalok.

1.

Szakajtottam éty' pár almát	Szakajtottam éty' pár szilvát,
Jaj de szeretöm a barnát ;	Jaj de szeretöm a czifrát ;
Csillagom, galambom,	Csillagom, galambom,
De r'ád illik a csókom !	De r'ád illik a csókom !

Szakajtottam éty pár körtét,	Szakajtottam éty pár kökényt,
Jaj de szeretöm a szökét ;	Jaj de szeretöm a legént ;
Csillagom, galambom,	Csillagom, galambom,
De r'ád illik a csókom !	De r'ád illik a csókom !

(Egyházas-Kér.)

2.

Alsóváros nem hazám, — tillárom hap' !
Palánkváros mustohám — tillárom hap' ! —
Szőreg város az hazám,
Abba' lakik az babám. Tillárom hap', hap', happ !

(Szőreg.)

3.

Nincs magassab' az erdőbe' a fánál,
Nincs igazabb az én kedves babámnál :
Olan igaz mint a rétön a harmat,
Levelire r'ásüt a nap, elhervad.

(Rác-Keresztúr.)

4.

Bécsi kendő lobogós,
 Sejőm kendő suhogós,
 Hal lobogjon, suhogjon,
 Szíved értem dobogjon!
 Tuni piros, hupi kék,
 Rúzsám rajtad mindön szép!

(Csóka.)

5.

Gyôcs az üngöm, fehér gyôcs az újja,
 Akkor lobog: mikor a szél fújja;
 Ha nem fújja, magam loboktatom,
 A babámat avval csalogatom.

(Rácz-Keresztúr.)

6.

Mán Szőregön fölkerült az új pósta,
 Barna legény hordozza a vasútra;
 — Tizán túl, Dunán túl! —
 Ere jársz mán kedves babám ezöntúl!

(Szőreg.)

7.

Léfeküttem az ágyra,	— Re—cze—cze! —
Lémásztam a pallóra,	El köl' mönni
Akkor jutott eszömbe:	A babámhon estére.

(Egyházas-Kér.)

8.

Nem forog a malom vitorlája;
 Barna kis lán, mi lösz vacsorára?
 Hal paprikás, mi gongya van r'ája?
 Estére várom rúzsám vacsorára.

(Lőrinczfalva.)

9.

Ma van péntök, hónap szombat, vasárnap,
 Söpörjétek el az úcczát nal l'ányok!
 Söpörjétek el az úcczát tisztára!
 Gyün a babám, csikorog az csizmája.

(Egyházas-Kér.)

10.

Három rúzsza nyílik az ablakomba',
 Három kis l'ány koczokat az kapumba';
 Lészakajtom kedves rúzsám a rúzsát,
 Tíjéd löszök kedves babám maj' möglásd.

(Szőreg.)

11.

Ha én asztat tuttam vóna drága kincs:
 A szőregi kis l'ányoknak párja nincs;
 Ha én asztat tuttam vóna,
 Régön fölkerestem vóna.

(Szőreg.)

12.

Hej, cigán lá', cigán lá',	Hej, tót léjány, tót léjány,
Mé' nem fűsülkőcz mög má'?	Mé' vagy ojan halavány?
Röggel, délbe' bojhos vagy,	Azé' vagyok halavány,
— Ihaj-csuhaj! —	Nem festöm én
Mégis csak az enyim vagy.	Magam, mint a zsidó l'ány.

(Csóka.)

13.

Tavaj, tavaj, tavaj, tavaj,
 Az idén, az idén,
 Az idén, az idén,
 Karácson ünnepén,
 Mőkházasodok én!

(Monostor.)

14.

Árok parton szól a haris madár,
Nem süt többet én r'ám a meleg nyár,
Mer' én pörge kalapot viselök,
Piros barna szép kis l'ánt szeretök.

(Lőrinczfalva.)

15.

Lösz még bál az újszögedi csárdába',
Ugy-é babám engöm visző' a bálba?!
Főlő'tözök láng szín' sejöm ruhába,
Szász forintot adok neköd a bálba.

(Egyházas-Kér.)

16.

Haza felé a szekeröm rúgygya,
Szeretlek én az Isten is tuggyya,
Szeretlek én csak né mond anyádnak.
Öszöm aszt a csókra termött szádat!

(Ó-szent-Iván.)

17.

Fáj a kis lá'nak a szíve,
Mögfájult a szerelömbé',
Mondaná is, de nem meri,
A szerelöm hideg leli.

(Gyála.)

18.

Van egy' kis ház nádtetejös,
Abba' egy' kis l'ány epedöz.
Né epedözz kincsem, lelköm.
Ha még mögölelhez engöm!

(Egyházas-Kér.)

19.

De kék színű a nefelejcs levele,
Aszt kérdözik: mi ja szeretöm neve?
Mög nem mondom sönki embör fijának,
Csak egyedül az Istennek magának.

(Térvár.)

20.

Kifekütt a kutyám a szemétre,
Né járj babám hozzám pöntök este!
Mer' a kutyám nagyon ébren alszik,
Észrevöszik, ha a kapu nyilik.

(Deszk.)

21.

A toronyba' harangoznak misére,
Gyűn a rúzsám viloja szín' selömbe',
Imátkozik röggel, délbe' és este :
Hogy az Isten a zsandártul,
A zsandárnak a kezitül mögmöncse.

(Csóka.)

22.

Három éle van a sásnak,
Szöb' szeretöm van min' másnak,
Bárcsak ijen szép sé' vóna,
Hogy irígyöm és sé vóna.

(Szőreg.)

23.

Nagy fának jó az almája,
De magossan van az ága,
Karcú a rúzsám nyövése,
Tilalom az ölelése.

(Kláralfalva.)

24.

Száz forintot attam én egy', pej lójé',
Másik százat irhás subám', cifrájé',
Van paripám, irhás subám, de minek,
Ha észólták a ki engömet szeret?!

(Ó-szent-Iván.)

25.

A fűszfa is léhajtotta levelit,
Hogy az eső ki né mossa a tüvit,
Én is bűnak hajtottam a fejemet,
Elszóltá az irígy a szeretömet.

(Térvár.)

26.

A szőregi úccza
Kűvel van kirakva,
Az én kedves rúzsám
Sírva sétál rajta.

Csizma kopogása
A szobámba hallik,
Keserves sírása
A szívemre hajlik.

Dalok rúzsám, dallok,
De nem azé' dallok :
Hogy jó kedvem vóna,
Vagy bort ittam vóna ;

Hanem azé' dallok :
Tűled émaradok ;
Bú szál'ott szívemre,
Bánat a fejemre.

(Szőreg.)

27.

Szerettelek kis ideig:	Szerettelek kis üdejig:
Csütörtöktől szombat estig ;	Csütörtöktől szombat estig ;
De az anyád haragudott,	Ugy-e babám nem sok üdő,
Hogy én mán té hozzád járok.	Álgyon mög a jó Teremtő.

(Török-Kanizsa.)

28.

Á'lok, á'lok az kapuba',	Mit ér neköm hoty ha gyün is,
A rúzsámat várom ;	Nem hálhatok véle ;
Amoda gyün a mint látom	Fáj a szívem kívül-belül,
Nem gyalog, lóháton.	Maj' möghasad érte !

(Szőreg.)

29.

Asz' gondolom, hogy az eső csöpörög,
 Pedig az én bánatos könnyem pörög,
 Búbánatos könyv hul' piros orcámra ;
 Möglázd babám, möghalok nem sokára !

(Rác-Keresztúr.)

30.

Engödelmet kérök rúzsám té túled,
 Még itt vőtam, ha vétöttem ellened !
 Isten hozzád kedves rúzsám, itt hallak,
 A jó Isten oltalmába ajállak !

(Szőreg.)

31.

Járok-kelök én az úton ögyedül,
 Rajtam még a jó Isten sé' könyörül ;
 Csak a bánat jár én velem, az késér,
 Lánzcra veri a szívemet, nem kémél.

(Kláralfalva.)

32.

A temető közepibe',
 Ott legel a babám ökre,
 A' van a szarvára vágva :
 Én vagyok az igaz árva.

(Szőreg.)

33.

Halálmadár szál'ott a ház falára,
 Mökhal nálunk valaki nem sokára.
 Én hal'ok mög, mert mögöl a szerelöm,
 Kis-Szügetbe' a lekszöb' l'án't szeretöm.
 (Ó-szent-Iván.)

34.

Ki van festve a Turiné háza,
 Benne herved szép, eladó l'ánya,
 Benne herved, hervedasztya a bánat,
 Jaj de szánom eszt a virág szálát!
 (Monostor.)

35.

Magossan szál' a vad liba a rétön,
 Hejet keres ezön a nagy vidékön,
 Gúnár után aszt kijátytya a liba:
 Nincs itt jó hej, gyerünk innét máshova!
 (Ó-szent-Iván.)

36.

Gyere vélem bujdosni,	Szerettelek sok idejig,
Országot-világot látni!	Három á'ló esztendejig,
Ha möktaná'sz betegönni,	Annak elfojása alatt
Gondodat fogom viselni.	Pihenté' a karom alatt.

(Lőrinczfalva.)

37.

Erdő, erdő jaj de szép, kerek erdő,
 Ki sétál té benned mán kívül-belül?!

Csak magad maracz' égyedül,
Csak magad maracz' égyedül,
Jaj, kedves angyalom,
Mök köl' érted halmom!

Mint égy' piros almát el sém vihetlek,
 Vagy égy' piros rúzsát el sém rejthetlek.
 Hanem még élök, szeretlek,
 Mert a szívembe rejtelek;
 Jaj, kedves angyalom,
 Mök köl' érted halmom!

Elgyűhecz' mán hozzám, de engöm nem lác'.
 Sém vélem nem beszélsz, sém vélem nem halsz :
 Körű' kerülöd síromat,
 Ús siratod szép szavamat :
 Jaj, kedves angyalom,
 Mök köl' érted halnom !
 (Csóka.)

38.

Árva vagyok, árvának születtem.
 Szeretőmet igazán szerettem :
 Az irigyök elrabolták tőlem.
 Most lőtt csak igaz árva belűlem !

Árva vagyok, árvának születtem.
 Még az ég is beborult fölöttem,
 Még a fű is föltámt ellenöm,
 Bujdosóvá tött rég a szerelöm.

Majd elbujdosok én meszsi fő'dre.
 Meszsi, meszsi, a Duna szélire,
 Búm épanaszlom ott égy' madárnak,
 Fűtyűjje el az egész világnak.

(Szóreg.)

39.

Elmönt Szögedre a csajka,
 Émönt kedves rúzsám rajta,
 Ha viszszagyün, viszszavárom,
 Szomorú szívembe zárom.

(Lőrinczfalva.)

40.

Este későn kiá'lok a kapuba,
 Nem látom a babámat a faluba',
 Gyöngge szavát csak távolrul hallanám,
 Bús szívemet talán mögvigasztalná !

(Szóreg.)

41.

Zöld az erdő, zöld a mező, virágzik,
Kedves babám azon mönt el odájjig.
Lészakitom eszt a szép, kis virágot,
Körüljáróm eszt a kerek világot.

(Deszk.)

42.

Mögégött az aradi gőzmalom,
Levelemet olvazsd el galambom!
Olvazsd el a hírömet — nevemet,
Ő'szöm aszt a ragyogó szömödet!

Barna kis l'ány kopogása hallik,
A szép szóra jaj de könnyen hajlik,
Piros rúzsza mind a két orczája,
De sok csókot raktam mán réája!

(Kláráfalva.)

43.

Nincsen neköm sèhun sènkim, rúzsám!
A jó Isten visel gondot réjám,
Árva vagyok, rúzsám, mind a gója!
Kinek nincsen sèmmi pártfogója.

Jaj, Istenöm, jaj de beteg vagyok,
Harma' napra talán mög is halok!
Ha mökhalok, tudom, eltemetnek,
A tərjányi temetőbe tősznek;
A' lögyön a körösztömre vágva:
Itt nyukszik égy' szomorodott árva.

A'dig engöm el nè temessenek:
Még rúzsámnak levelet nem kü'nek!
Hagy lássa mög hideg tetemimet,
Hogy nè lögyön neheze szívinek!
Nem hajja mán sok szép szavajimat,
Ölelje mög gyászoz koporsómat.

Ha mökhalok, asztat is möghagyom:
Hogy a rúzsám nè nagyon sirasson!
Möksirathat é'jeli almába',
Mikö fekszik tornyos nyoszójába'.

(Egyházás-Kér.)

44.

Végigmöntem a szőregi úczán,
 Betekintök a rúzsám ablakján,
 Kedves rúzsám úgy éli világát :
 Fehér hajra veti föl az ágyát.

Gyűj' be rúzsám a fehér szobámba,
 Új lé rúzsám a zó'd kanapéra !
 Maj' léhúszom a ránczos csizmádat,
 Mökcsókolom két, piros orczádat !

Jaj Istenöm, jaj de beteg vagyok,
 Ágyba' fekszök, talán mög is halok !
 Anynyi sincsen : a ki vizet anna,
 Ki piros hajnalba' mökcsókolna.

(Szőreg.)

45.

A gőzösnek hat kereke de fényös, de fényös, de fényös,
 Kis-Ürüsön barna kis l'ány de kényös, de kényös, de kényös !
 Szóltam hozzá oj édössen,
 De még öszszeszidott engöm,
 De bétýár, de hunczut, de csalfa !

(Egyházas-Kér.)

46.

Este, este, későn este,
 Ére jár égy', szép mönyecske,
 Ére jár égy', szép mönyecske,
 Szívem maj' mögreped érte.

(Szőreg.)

47.

Kinésztem az ablakon,
 Léésött a kalapom,
 Barna kis l'ány, galambom,
 Agygyad föl a
 Daru tallas kalapom !

(Deszk.)

48.

Jaj de szép a tiszta búza garmada,
 Nem vagyok én a legénnek bolongya ;
 Inkáb' löszök a szerelöm virágja ;
 Annak is a leggyönyörűb' zó'd ága.

(Lőrinczfalva.)

49.

Három alma de piros,
Három legény de csinos ;
Ha az égygyik nem csinos,
Van még kettő takaros.

(Szőreg.)

50.

Hej, gombolom, gombolom,
Kis lajbimat gombolom !
Harminczhat gomb luk van rajta,
Aszt is a rúzsám va' rta ki rajta ;
Csárdás kis angyalom,
Csalfa híröd ha' lom.

(Egyházás-kér.)

51.

Ez az ég, ez az ég nem tiszta,
Babám a szívedet más bírja !
Babám, ha szívedet bírhatnám :
Szélös ez világért nem annám.

(Szőreg.)

52.

Sárga rigó aszt füttyülte a nyáron :
Hogy farsangon ez a kis l'ány lősz párom :
De mást füttyült a télön a fekete,
Hoty csak hűtlen a l'ánynak szeretete.

(Deszk.)

53.

Emönnék én té veled a templomba,
Ha a szíved ojan ravasz nem vőna ;
Majd ha igaz lősz a szíved,
Akkő feleségöm löhecz,
Asztat a ragyogó csillagját!

(Térvár.)

54.

De mökcsalt égy' legény engömet,
Elcsalta tülem a gyűrűmet ;
Asz'on'ta ájjak ki a kis kapuba,
Mikor kilenczet üt az óra.

Kilenczet ütött mán az óra,
Még sincs a rúzsám a kapuba',

Ha tünám möjik a rúzsám szobája,
Igenyöst bemönnék hozzája.

Tízet is ütött mán az óra,
Még is kint ál'ok a kapuba' ;
Jobb vóna, ha sírná' édös, kedvesöm,
Ús sé' löszöl té a szeretóm !

(Szóreg.)

55.

Jaj, de nagyon kesköny ez az úccza,
Hej, de sokszò végig mögyök rajta !
Mög-mögál'ok benne éty' kis házná',
Az én régi kedves galambomná'.

(Csóka.)

56.

Száraz fő'dbe elvetöttem a búzát,
Nem tudom a kedves babám szándékát ;
Esztendeje mán mijúta kérdözöm :
Val'd ki babám, mi bú van a szivedön ?

(Klárafalva.)

57.

Kedves babám nappal szánti a fő'det,
Közepibe rozmaringot ültetget ;
Rozmaringszál kivirágozi magát,
Az én babám búval éli világát.

(Ó-szent-Iván.)

58.

Tübü' szokott az ágácza hajtani,
A szerelóm sűrún szokott változni,
Azé' nem jó szép szeretót tartani :
Mer' nem löhet vele mindég mulatni.

(Lőrincfalva.)

59.

Ugyan kis l'ány, mit fogattál a bálba' ?
Mikor écczör léfeküttünk az ágyba !
Aszt fogattad : nem acz' hálást sénkinek,
Csak égyedül az én árva szívemnek.

(Ó-szent-Iván.)

60.

Hal'od pajtás, mit akarok mondani!
 Van-é kedved szép szeretőt cseré'ni?
 Ugy-é kedves, kis anygyalom nem bánod:
 Hogy vígabban élhessük a világot.

(Egyházas-Kér.)

61.

Nem gondoltam kincsöm rúzsám felüled:
 Hogy üdövel dáma lögyön belüled:
 De az Isten adott neköm,
 Mást mutatott, szébbet kincsöm —
 Rúzsám náladnál.

(Lőrinczfalva.)

62.

Nyis' ki rúzsám az kapudat,
 Csókolom mög az orczádat!
 Mert a szívem mán elvezet,
 Az én szívem mán mást szeret.

(Szőreg.)

63.

Fön'szál la pacsirta,
 Az eget hasitytya,
 Fordúj felém rúzsám,
 Csókold mög az orczáam,
 Ús sé' soká' lácZ mán!

(Lőrinczfalva.)

64.

Sűrűn szokott az ákácZfa sarjadzni,
 Sűrűn szokott a szerelöm váltózni;
 Bár az Isten egy' léán't sé' teremne,
 Hogy a szerelömmnek így vége lönne!

(Ó-szent-Iván.)

65.

Árok, árok, de méj árok!
 Hozzád kis l'ány mán nem járok:
 El köl' mönnöm meszsze fő'dre,
 De még én magam sé' tudom mő're!?

Szerecz-é még mint szeretté'?
 Vagy hogy mán éfelejtötté'?
 Ha nem szerecz, maj' mögbánod:
 Ha az észtra ruhát rajtam látod.

(Monostor.)

66.

Az erdőbe' kék iboját gyomlálok,
A hun még gyöngyvirágot is tanálok,
Abbul kötök könnyes szömmel bukrétát,
Körül rajta nemzeti szín' pántlikát.

Sóhajtásom közepibe lehölöm,
Maj' nem kínoz anynyira a szerelöm ;
A két szömöm jaj de nagyon könnyezik,
Kedves rúzsám katonának elviszik.

(Egyházas-Kér.)

67.

Budapes'rül rúzsavizet hozatok,
Benne fehér slingölt kendőt mosatok,
Maj' jó lösz az az én kedves babámnak,
Úgy is tudom elviszik katonának !

(Egyházas-Kér.)

68.

Kis kertömbe' hervadozik a virág,
Szomorú lött már én neköm a világ.
Ehurezojják a legén't katonának,
Ki gondol maj' bújával a léjányak ?

Csákót töttek mán a rúzsám fejire,
Duna vizön szalityák é meszsire ;
Duna vize hoszd vissza út én neköm,
Mij keserű nála né'kü' életöm ? !

(Padé.)

69.

Új-Aradon vöttem és sárga csikót,
Kis-Zomboron r'ávettem a patkót :
Aczél patkó, réz a szöge, tündöklük,
Magyar huszár babájátúl búcsúzik.

Hoty ha elmégy kedves babám, eregy' el,
Hoty ha elmégy, tülem né búcsúzzál el ;
Né szomorid szögén' árva szívemet,
Ús sincs a ki vígasztajjon engömet !

(Kláravalva.)

70.

Sütét főlő heborityta	Én Istenöm, én Istenöm,
A szép csillagos eget.	De elvötte azokat:
Jaj de régön nem láthattam	A ki én r'ám fehér üngöt,
Az kedves szeretőmet!	Fehér gatyát mosogat!
Száj' lé madár, ha löhet,	Siratytya az én üngöm:
Irtam egy', kis levelet,	Hon nincsen feleségöm,
Vid' el az én szeretőmnek:	Keserög az én zsebkendöm,
Né sirasson engőmet!	Elhagyott a kedvesöm.

(Ó-szent-Iván.)

71.

Vasárnap elmögyök a rúzsámhon,
Mökkérdözöm, gyün-é hozzám, vagy máshon?
Ha nem gyün, maragygyon magának,
Hunczut bétýár, ki könyörög él lánnak!

Az anyám csak ára kért engőmet,
Né tarcsak töb' szeretőt, csak egygyet;
Elég is az az egy' én neköm,
Csak az az egy' igazán szeressön!

(Monostor.)

72.

Parton van az kedves rúzsám háza,
Nem mögyök én többet ú hozzája!

Körű' nyó'heti a ző'd fű,
Nem taposom többet körű'!

(Lőrinczfalva.)

73.

Tisza vize Szöged alatt kanyarog,
Kis galambom, né tarcsd soká' haragod!
Csak még écczör derűjjon ki szép szömöd,
Még én élök soha mást nem szeretök.

Meszzi lácczik a tübeti nat torom,
Kis galambom, látlak-é még egykoron?
Ölelöm-é gyöngé vállad valaha?
Csokolom-é piczi szádat, vagy soha?!

(Deszk.)

74.

Szomorú mán járásom, kelésöm :
 Merd elhagyott, kit hiven szeretők,
 Maj' kinyílik a tejjes viloja,
 Tijéd löszök még rúzsám valaha !

(Deszk.)

75.

Ez a csárda fehérre van meszelve,
 Utójára vótam nálad az este,
 Utójára foktam az ajtód szíját,
 Agygon Isten babám sok, jó é'czakát !

Tejjes kalász léhajtotta a fejit,
 Zápor eső mind kiverte a szőmit,
 Én is léhajtottam a bús fejemet,
 Esküdőre viszik a szeretőmet.

(Szóreg.)

76.

Verd mög Uram aszt az embört, ki nem szánt,
 Ki elvötte szeretőmet, nem sajnált !
 Verje is mög mind a három teremtöm,
 Mert elvötte aszt a régi szeretőm !

(Deszk.)

77.

Rác-Körösztür felű	Aszt a hirt hal'ottam :
Fúj a hideg szellő,	Hogy mögházassottá' ;
Jaj ! de rossz' hirt hal'ottam	Álgyon mög az Isten,
Kedves babám felű !	Ha job'ra taná'tá' !

Job'ra nem taná'tam,
 Csak szöb're akattam,
 Verje mög az Isten . . .
 Jaj ! de mökcsalóttam !

(Ó-szent-Iván.)

78.

Jaj Istenöm neköm!
Nincsen feleségöm,
Mit ér neköm a világon
Sej, az én életem!

(Szóreg.)

79.

Nem ragyog mán fényös csillag az égön,
Ki' könyörül hát a szögén legényön?
Vagy a bánat, vagy az én rúzsám szive
A' tősz engöm a sírom fenekire.

(Deszk.)

80.

Minek az a csizma, a ki nem kopog?
So' sè' fagy be a bácskaji nagy homok,
Szödök én ott télön-nyáron virágot,
Még égy', igaz szeretőt nem tanálok.

(Török-Kanizsa.)

Hazafiúi és katona dalok.

1.

Nézd hogy bömböl a némöt,	Ott mén egy' módis ficzkó,
Talán ma nem is övött ;	Üres vá'lán az acskó,
Nész' csak mijen kevéjök,	Csizmáján nincsen patkó,
De ha egy' botot vöszök,	Kirög-korog a haskó,
Némötöt vagy ötöt	Nadrágja főtbul ál',
Jó möghempörgetök.	Úgy öszik ha tanál.
Széna, szalma, szekörce,	Széna, szalma, szekörce,
Fából rakott kemöncze.	Fából rakott kemöncze.

(Szaján.)

2.

Jaj, jaj, jaj, jaj,
Nyakunkba' az fegyver,
Az fegyver !
Mert az némöt
Kösztünk hever,
Hogy mögvér
Mindönt kér,
Nézd el — —
Némöt anynyát
De kövér,
De kövér,
Büribe'
Alig fér,
Országunkba'
Némöt mijatt
Éfogy az kinyér.

Jaj, jaj, jaj, jaj !
Ha még Rákóczi élne

Bercsényivel
Kardot kötne,
Nem uralkonna itten
Ijjen atta némötytye,
Országunk szemetytye.

Jaj, jaj, jaj, jaj !
Mer' ha némöt nem vóna,
Nem vóna,
Az országunk szöb' vóna,
Szöb' vóna !

Jaj, jaj, jaj, jaj !
Hej lepte vóna mög a tetű,
A tetű !
Ütötte vóna mög
Hatvanhat szekér ménkü !
Aki országunkba'
Möktanütt némötü' !

(Szöreg.)

3.

Agygyon Isten, agygyon Isten
A magyarnak mindön jót!
Tele légyön arany pé'zzé
Mind a pineze, mind a bôt!
Hogy szolgáljon az magyarnak
Mind a némöt, mind a tót!

Veszött vóna országába'
Szötte-vötte, teremötte
ljen-ojan némötytye!

Mé' pocskolta magyar hazánk
Kutya disznó teringette,
Szötte-vötte némötytye.

Kutya disznó teringette,
Rühes-telves bugyogója!
Mé' hoszta be a muszáját,
Szötte-vötte némötytye,
A magyarnak terhire!
Magyar hazánk ebatta némötytye!

(Szöreg.)

4.

Szomorúság néköm
Az egész életöm,
Mert gyászba' van néköm
Örökké a szívem.

Sok sóhajtásokkal
Töltöm el üdömet,
Sűrűn mögásztatom
Könyvekkal szömömet.

Az idegöny fő'dre
Égyedül köl' mönnöm,
De sömmit sém löhet
Magammal elvinnöm.

Csak jó cseleködet
Jár az úton vélem,
Irgalmaz', könyörűj'
Ó', én jó Istenöm!

Azért mondom néktök,
Jö möghal'gassátok:
A szögény árvákat
Né szomorícsesátok!

Mert az, ki mönynyekbe'
Gondot visel rátök,
Mögbünteti asztat,
Bizon' jól tuggyátok.

Mert jaj az árvának
Járása, kölésse,
Jaj annak a fő'dön
Itt mindön lépésse.

Ha aranybul van is
Az kapu félfája,
Csak árva az árva,
Nincsen pártfogója.

Csak árva az árva,
Nincsen pár'fogója,
Csak a jó Istenbe'
Mindön bizodalma.

Mer' ára még a szép
Csillag sém úgy csillog,
Az a jó drága nap
Sém oj' szépen ragyog.

(Szöreg.)

5.

Él a magyar, ál' Buda még.	Ko'sút, kedves polgártársunk
Mököszönyyük neköd, jó ég ;	Büterhölve so' sé' lássunk !
Most lösz fényös Budavára,	Fogd föl buzgón ügyejinket,
Mert ott a magyar kormánya	Ára kérjük Teremtőnket,
Tündöklük.	Álgyon mög !

Élteszd Isten mi urunkat :	Ko'sút a magyar möntője,
Istvány kedves nádorunkat,	Álgya mög a Teremtője,
Botyán Lajos szömünk fé'nyit,	Mond a magyar örök hálát,
Hazánk földerült reményit	Mökönynyiti terhös vállát
Álgyad mög !	Általa.

Szétört a magyar bilincse,
Szabadcság a nemzet kincse ;
Él hazánk, hazák hazája,
Aszt zengje a magyar szája
Még csak él !

(Egyházas-Kér)

6.

Tiszán, Dunán mén a Ko'sút' csöndessen,
Ausztri'bul mén a némöt sebössen :
Ko'sút' Lajos asztat irta levélbe' :
Takarogygyon el a némöt fenébe,
Vigye el a strikk'öt czipót, fa kupát,
Vele égygyütt lapos szőrü kalapját !

(Szőreg.)

7.

Ezör esztendeje annak :	Ha jaz Isten mögengenné,
Hogy a magyarok itt laknak,	Mindön bétýár cselekkönné :
Most akarják kiirtani,	De az Isten nem engedi
De az Isten nem engedi.	A magyar fajt kiirtani.

(Csóka.)

8.

Ezör esztendeje annak :
Hogy a magyarok itt laknak,
Most akarják kitiltani, kiirtani,
Életüktül, vagyonuktul mögfosztani.

De a magyar aszt nem hagygya,
 Árpát, búzát létakarja,
 Nem is hagygya, nem is hatta mind halálíg,
 Még a magyar vértül a föld föl nem ázik.

(Török-Kanizsa.)

9.

Fölszántom az kertöm ajját,	Fölkötöttem az kardomat,
Vetök bele tiszta búzát,	Mökcsókoltam galambomat.
Vetök bele tiszta búzát,	Isten hozzád kedves babám,
Fölkötöm az honfi kardját,	Vagy lác' többet, vagy soha t'an,
Hajsz ökrejim, hajsz!	Hajsz ökrejim, hajsz!

(Szőreg.)

10.

Nem is czudarkodok,	Kardom is fényös is,
Átillát var'atok,	Lovam is kényös is,
Mindaddig hordozom,	Izzajtóm nemzeti,
Katonának ál'ok.	Almás is, piros is.

Kard az öldalamon,
 Puska a vál'amon,
 Gyülecz mán utánnam
 Szomorú galambom!

(Lőrinczfalva.)

11.

Ko'sút' Lajos levelet iratott,
 Levelibe bangókat raggatott,
 Á'talatta az író díjáknak:
 Oszsza ki ja honvét katonának.

(Lőrinczfalva.)

12.

Talpra vitéz magyarok,
 Ész szívvel harczojjatok!
 Kiki maga hazájé',
 A magyar szabacscsagé'.

(Hosszúhát.)

13.

Hosz' föl Isten én r'ám is a napot,
 Hét országra ragyogó csillagot,
 Hosz' föl Isten a fényös csillagot,
 Azután mög a szép hód világot ;
 Hagy' csinálunk egy' kurucz világot,
 Rabolhassunk mink is Rácországot!

Perczel Móricz magyarok vitéze,
 Álgya mög az egek Teremtője:
 Mert bevőtte a Rómaji sánczot,
 Kihajtotta belüle a rácztot.
 Kihajtotta Tétel határjába,
 Maga rakodott bele a sánczba.

Perczel Móricz fölizent Ko'sút'nak :
 Kű'gygye lé a magyar huszárokat!
 Az ellenség hétezör és hatszáz,
 De mégis több az magyar, mint a rác,
 Hoz' föl Isten fényös hódvilágot,
 Hagy' csinájunk egy', kurucz világot!

(Szőreg !)

14.

Ére, ára, Orsovára	Kihúztam mán a czédulát,
Gyün a muszka nem sokára ;	Fő'vöttem a honvéd ruhát ;
Gyere pajtás, ijesszük mög,	Gyere pajtás, ijesszük mög,
Itt a muszka, szalajcsuk mög!	Itt a muszka szalajcsuk mög!

(Padé.)

15.

Kócsag tallam, szép trucz tallam,	Ide némöt, ide muszka,
Léhajlott, léhajlott,	Magyar vitéz vagyok,
Vót neköm ész szép szeretöm	Az hazámér', az hazámér'
Éhagyott, éhagyott ;	Möghalni kész vagyok!

(Monostor.)

16.

Ezörnyóczszáznegyvennyóczba',	Rácok, rácok, szérviányok
Magyarország borút gyászba,	Nem értök tik egy' pétákat!
Körű'vötte az ellenség,	Mer' a magyar aranyat ér,
Mindönfelé a szörnyűség.	Panganétos puskává mén.

Csak ára jó vigyázatok:
Magyar kézre né jussatok!
Mert ha magyar kézre juttok,
Maj keserű lősz a szátok!

(RácZ-Keresztúr.)

17.

Vótam mán én Becse alatt táborba',
Ott akattam a Rákóczi kargyára;
Ez az a kard, ki a ráczot lévőgja,
Magyar hazát halálíg oltalmazza.

Hatvan forintot fizettek egy' hétre,
Hidegöt — melegöt szenvettünk érte;
A magyarba' benne van az a jó vér:
Sém a rácztű, sém a horváltű nem fél.

Bécs alatt gyűttek föl a sok horvátok,
Hogy mögvöszik a szép Magyarországot;
A magyarnak az Isten a vezérje,
Boldokságos Szűz a védelmezője.

(Hosszúhát.)

18.

El köl' mönnöm az strázsára,	Nem félök én szérviánytul.
A zsabjaji kompjárásra,	Szérviányak az kargyátul.
Éhös vagyok mind az kutya,	Apró-csöprő sörétyitül,
Nem éröm mög a lénun'gá,	Szérviány vitésségitül.
Jaj Istenöm, jaj!	Polgár barátim!

Né féjjetök hát polgárok,
Ha gyűnnek a szérviányok!
Ha gyűnnek is, visszatérnek.
Mert úk a magyartul félnek;
Polgár barátim!

(Lőrinczfalva.)

19.

Perczel Móricz jó vigyázó,
Magyarokná' elüljáró,
Rómaji sánczot mögvötte,
Moszgó sereg rémitötte.

(Hosszúhát.)

20.

Pestvármőgyeji őrsereg,
Azok töttek csúffá minket ;
Mikor az ágyú duhogott,
Mind az ülepbe rakodott,
Elszaladott.

Nem gondoltak csuhájukkal,
Sém a fényös puskájukkal ;
Vérbácز alá beszalattak,
Ott egymásnak panaszkottak,
Sóhajtosztak.

Hal'od-é té, vad rácz fatytyú !
Mölik az a lekszőbbik ju',
Kibül kigyün hat font fagygyú,
Hatvan forint ára gypajú ?
Vad rácz fatytyú !

(Lórinczfalva.)

21.

Jaj de magos az aradi vártő'tés,
Hul' az gojó mint az eső sűrűség,
Jaj de sok katonát elvert az gojó,
Jaj de sok, édős anyának szomorú !

Édős anyám fölnevelt kend engömet,
De nem tuggyá kend az bús életömet ;
Ha kend tunná az én bús életömet :
Éjjel-nappal siratna kend engömet.

(Kláralfalva.)

22.

Elkészült mán a szőregi nagy vasút,
Azon gyün el a Görgeji, a Ko'sút',
Azon viszik el a szép legényöket,
Kilső ország szélire szögényöket.

Nem török el a gőzkocsi kereke :
Mert az útytya erőssen van készítve,
Szalad rajta, mind a szélvész a habon,
Né fé'j babám, viszszagyüvök a nyáron !

(Ó-szent-Iván.)

23.

Verd mög Isten aszt a hunczut Görgejit!
 Világosnál átatta a nemzetit;
 Világosnál raktuk lé fegyverünket,
 Ott veszítettük el a bősületünket.

Szöged város környes-körül füstölög,
 Új-Szögedön de sok ágyú bömbölög,
 Ko'sút' Lajos aszt irta a levélbe':
 Nem gyün vissza ebbe' a nagy hidegbe';
 Maj' visszagyün a tavasszal, a nyáron:
 Mikor a vad alma léhul la fárul.

(Szöreg.)

24.

Ha Görgeji vezér hunczut nem lött vóna:
 Most az magyar nemzet leghírössebb vóna.
 Sírva ül a huszár más paripájára,
 Űs sétál körösztil szép Magyarországba'.

Hosz' ki babám, hosz' ki fehér keszkenőmet:
 Hat törülöm bele könnyes szömeimet!
 Kihozom, kihozom fehér keszkenőmet,
 Törüld bele babám könyves szömeidet.

(Szöreg.)

25.

Mikö elmönt az Ko'sút' tábora,
 Akkö gyütt be az némöt katona,
 Csütörtökön rö'gère, rö'gère
 Gyütt a né'möt katona Szögedre.

Lé-fölsétált az úcczán, az úcczán,
 Hun taná'na egy' honvéd katonát?
 Egygyet-kettőt mégis csak kaphatott,
 Aki magárü nem gondoskodott.

(Hosszúhát.)

26.

Még Aradon szépen szállott a banda,
 Világosnál gyászba borult a haza,
 Világosnál raktuk lé fegyverünket,
 Mert Görgeji ott adott el bennünket.

Édős anyám, miér' szültél engömet?
 Drága pénzön kiváltaná', nem löhet!
 Eregy haza édős anyám, nem annak,
 Neveld apró árvájidat magadnak!

Mán a némöt êkésértet bennünket,
 Olaszhonba besoroz ismét minket,
 Majd földerül még a szép csillagos ég,
 Édős hazám majd öleget tőszök még!

(Monostor.)

27.

Mos' kezdenek az urak vizitálni,
 Apák, anyák nem tunnak mi' csinálni,
 Könyves szömmel zokogva panaszojják:
 Mos' késérték katonának a fíját,

(Gyála.)

28.

Édős anyám, édős anyám,	Itt köl' hannom édős anyám,
Szögygye ken' őszsze a ruhám!	Aszt a fölnevelő dajkám;
El köl' mönnöm katonának,	Itt köl' hannom, ha esik is,
Ó-Kanizsán vizitálnak.	Ha nehezőmre esik is.

(Ó-szent-Iván.)

29.

Ha bemögyök Kanizsa várossába,
 Föllépök a lekfölső garádicsra:
 Édős anyám, gyűjjön ide, hájja-jé?
 Kedves babám, testvérejjim siratni.

El köl' mönni katonának meszszure,
 Itt köl' hanni a babámat, nincs kire;
 Ha elesök, örökös árva löszök,
 Jaj Istenöm, jaj de sokat szenvedök!

(Rác-Keresztúr.)

30.

Szen'-Miklósra mögyök vizitállásra,
 Üngöm, gatyám léhajtom a pallóra;
 Üngöm, gatyám léhajtom a pallóra,
 Könyves szömmel r'ánézök az orvosra.

Mikor engöm a kapitány vizitál :
 Kedves babám az ablak alatt sétál ;
 Egy' úr mon'gya : vessem lé az üngömet,
 Kilencz pedig írja be a nevemet.

Kapitány úr verögetytye vállamat :
 No té fíjú, jó löszö' katonának !
 No té fíjú jó löszö' katonának,
 De még pedig réguláris bakának !

Szen'-Miklóson marattam be bakának,
 Jaj de nagyon sajnálom a babámat !
 De még jobban sajnálom az anyámat,
 Két karja köszt fölnevelt katonának.

(Kláralfalva.)

31.

Sárga városháza,	Hónap vizitálnak
Sűrű ablak rajta,	Kék üngös huszárnak,
Sűrű ablak, hoszszú levél,	Hónap monygya főorvos úr :
Mi van r'áragasztva ?	Katona vagy fatytyú !

Mindönki olvassa,	Mellém ál' egy' baka,
Hogy mi van r'áírva ?	Göndör hajam vágja,
Az van a levélbe' írva :	Akkor borul rúzsám szíve
Be vagyok sorozva.	Fekete szín gyászba.

Be vagyok maradva,
 Be vagyok örökre,
 Be van az én szívem zárva
 Új-aradi várba.

(Egyházás-Kér.)

32.

Bús gerlicze jaj de szomorún szól,
 Kedves rúzsám mindég rúlam búsúl,
 Búsúl hacz' mán : be vagyok sorozva,
 Katonának föl is vagyok nyírva.

(Térvár.)

33.

Istenöm, Istenöm !
 Jaj, de szégyöllöttem :
 Mikó a doktornak
 Szöme közé néztem ;
 Léhajtottam bús fejem,
 Úgy hullajtottam könnyem !
 (Ó-szent-Iván.)

34.

Isten hozzád kedves, kis angyalom!
 Mer' mán neköm el köl' maséroznom ;
 Három zsandár hozott égy' levelet,
 Ferencz Józsep hivatott engömet.
 (Rábé.)

35.

A gyalaji csárda	Lábam a kengyelbe',
Mos' borult be gyászba,	Magam a nyerögbe',
Sok, szép barna legény	Csillagom — galambom
Készül huszárságra.	Üjjél az ölembe !

A térvári l'ányok
 Fognak siratgatni :
 Mikó Szöged felé
 Fogunk masérozni.
 (Térvár.)

36.

Föl van a sárga nyergölve,	Nem tuttam soha búsulni,
Én ülök a tetejibe',	De mán mög köllött tanulni,
Sárga lovam lába indul,	Bús szívemnek nincs mit tönni,
Rúzsám szöme könybe csordul.	Katonává köllött lönni.

(Deszk.)

37.

Sárga lábú csírke,	Nem tuttam búsulni,
Né möny' a búzába :	De mán möktanultam,
Mer' az kánya möglát,	Mikó az Nagy-Brinbe'
Elvisz az szájába'.	Ispitájba' vótam.

Balbonaré alatt,	Az a két katona
Az alatt sírbakol	Mindég aszt danúja :
Két, magyar katona,	Istenöm, Istenöm,
Két, magyar katona.	De keserű kinyér

A katona kinyér :
 Két kargyával szánt-vet,
 Két kargyával szánt-vet,
 Vérivel boronál.

(Kláralfalva.)

38.

Hannagy uram, nem kívánok ögyebet :
 Hogy a holló szögygye ki a szömödet !
 Nem kívánom csak magúnak, nem másnak :
 Szögén' legén't m'é' viszik el huszárnak !

(Ó-szent-Iván,)

39.

Sindőjözik a szögedi tormot, Ferencz Jóska kerek udvarába'
 Möghúzatom a három harangot, Huszonnégy ló öszik karikába'
 Möghúzatom háromszor napjába' Szenát öszik, nem árpa abrakot,
 Kedves babám szíve fájdalmára. Túled babám jaj de elmaradok !

Jaj Istenöm, jaj de árva vagyok !
 Vót szeretöm, az is mögtagadott ;
 Bár a világ sarokvason ál'na,
 Fordítanám a job' ódalára !

(Gyála.)

40.

Kiál'ottam az úcczára
 Rövid bakancsos mögygyára,
 Rövid a bakancsom szára,
 Majd elfagy a lábom szára ;
 Bár csak is mán el is fanna :
 Hogy a babám mögsiratna.

(Rác-Keresztúr.)

41.

Ezörnycszázötvenkilenczedikbe'
 Vót a magyar az olaszszâ a tüzbe' . . .
 No csak rajta, Kozér majort né hagygyuk!
 Legelsõb bis mázsás gojót tanáltunk.

Mõgszólalt a vásárheji nagy harang,
 Húzza asztat harminczhárom vad galamb,
 Nem szól annak sém órája, sém hangja,
 Mõgtiltotta Napoléjon császárja.
 Maj' szól annak órája is, hangja jis,
 Nem tiltya mög Napoléon császár is!

(Szõreg)

42.

Ezörnycszázhatvanhatodik évbe'
 Porosz kiráj hadat üzent lé Bécsbe,
 Ferencz József elfogatta szívessen,
 Benedök is oda lépött kényõssen:

Ad' át nekõm a koméndót jö értõm,
 Magyarokkal én a poroszt mögverõm;
 Magyar vagyok, a csatára termõttem,
 Némõt vagy tót a csatára nem terõm.

Szól az ágyú, szól az ágyú, möndörög,
 Gyün a porosz mint a fekete ördög;
 Nem kívánok a porosznak õgyebet:
 So' sè' lássa a csillagos kék eget!

(Szõreg.)

43.

Ezörnycszázhatvanhatodik évben,
 Homájossan gyütt föl az nap az égõn,
 Cse'országnak szép vetésit és porát
 Sok, magyar vér festõtte mög kalászsztát.

Júniusnak tizénhetedik napján
 Átgyütt a prájsz Cse'országnak gránicczán,
 Szál' az gojó mint az esõ sűrúség,
 Két egy' testvér õszszeborul és úgy sír.

Cse'országba' kis gunyhóba' lakok én,
Fehér borral, bornyú hússal élök én,
Lovam fején csillag ragyog, az kantár,
Igy jár a ki az poroszszal szömbbe szál'.

Azért hogy csak kertészlegény vagyok én,
A poroszszal szömbbe szál'ni merök én,
Dolmányomat balválámra fordítom,
Az kardomat huszárossan kirántom.

(Ó-szent-Iván.)

44.

Kék ruhába' gyün a porosz hadsereg,
Szól az ágyú, még a fák is röngenek,
Szól az ágyú, ropognak a fegyverök,
Mos'tunni mög : kik a magyar tüzérok ?

A csillagok fekete gyászt viselnek,
A tüzérok mind Istenhön készülnek ;
Szapnél gojó hasitytya a levegőt,
A sok baka beboritytya a mezőt.

Mán én többé nem írhatok levelet,
Porosz gojó elhor'ta a kezemet.
Ird mög pajtás az én édös anyámnak :
Né várja levelit kedves fíjának.

Józsefstatnál mögszólalt mán a harang,
Most temetnek három ezör, szép magyart,
Fejük fölött márván' küre van vágva :
Magyar tüzér legelső a csatába'.

(Szóreg.)

45.

Ferencz József mos' lött csak új kiráj,
Még is magyar regimentöt formál,
Engömet is huszárnak iratot,
Ódalomra fényös kardot adott.

Világoskék átilán fényös gomb,
A csákómon sárga zsinór ragyog,
Sárga zsinór, fekete közepe,
Ez a huszár gyászos, bús élete.

(Kláralfalva.)

46.

Vármögyeház udvarába' Apám, anyám, hú testvéröm,
 Muzsikálnak é'fél tájba', Né sírjátok azért értem!
 Talán azé' muzsikálnak: A fölségnek lösz r'ám gongya,
 Hogy elvisznek katonának. Né várjátok többé vissza!

(Kláralfalva.)

47.

A szögedi városháza kapuja,
 Jaj de szépen muzsikálnak alatta!
 Jaj de szépen muzsikálnak alatta,
 Gyerünk pajtás, ájjunk be a vérbunkba!

(Gyerünk pajtás, ájjunk be a vérbunkba,
 Tölcsük ki a három évet, nem sok a'!
 Kitő'töttem három évet, hat napot,
 Százados úr szalutálni nem tudok!

Kapitány úr kiá'litytya százagygyát,
 Sortú sorra vizitájja sarzsiját;
 Kilencz altiszt, ki a sarzsit visejje,
 Százados úr szabacscságra ereszsze.

(Szőreg.)

48.

Ző'd a kökény, piros a vad alma,
 Kedves babám most löttem katona!
 Három évet hoty ha kiszógalom:
 Szabacscságom mindön felü' várom.

(Szőreg.)

49.

Édös anyám tögye el a ruhámat,
 Majd ád neköm Ferencz Jóska másikat;
 Sárga zsinóros nadrágot kapok én,
 Magyar kiráj katonája vagyok én.

(Török-Kanizsa.)

50.

Nem bánom én akár hod dörög az ég,
 Az én búzám ús sé' veri el a jég.
 Kinyílott a viloja,
 Kocsis legén' katona,
 Katonának van írva.

Be vagyok én katonának sorozva,
 Föülök én a frosontos kocsira ;
 Kinyílott a néfelejcs,
 Engöm babám né felejcs,
 Engöm babám né felejcs !

Mán én többet kocsis legén' nem löszök,
 Kalapomhon daru tallat nem töszök ;
 Kinyílott a tulipán,
 Kökén szömü, barna l'án',
 Szerecz czé még igazán?

(Monostor.)

51.

Mán Szebönbe' mögfújták a trombitát,
 A ki huszár nyergőjje föl a lovát,
 Két napi zab, széna föl van pakolva,
 Kis pej lovam mégis jácczik alatta:

Ha föl ülök kis pej lovam hátára,
 Létekintők, kesej mind a nél lába,
 Kesej lába, csillagos a homloka,
 Októberba' löttem, babám, katona.

Ha elindult ez a gőzös, hagy mönynyön,
 Én utánnam sönki né keseregjön !
 A ki pedig én utánnam keserög,
 Aszt kívánom, a jó Isten álgya mög !

(Lőrinczfalva.)

52.

Végigmönnék. végigmönnék a Nagy-ücczán, nem merök,
 Mer' asz'ongyák, mer' asz'ongyák, hogy szeretőt keresök,
 Né monygyátok álnok hitük,
 Hisz' nem köl' neköm szerető,
 Vár engömet, vár engömet
 Nagy Szebönbe' vagy kettő.

Kapitány úr, kapitány úr, agygyon Isten jó estét !
 Három évig szôgálom én a maga regömöntyit ;
 Ha kitô'töm, ha kitô'töm
 Hej, eszt a három esztendôt,
 Haza mögyök, haza mögyök,
 Elvöszöm a szeretôm !

(Jázova.)

53.

Szép a huszár: ha fölül a lovára,
 Ha létekind a bal, kesej lábára ;
 Kesej lába, csillagos a homlokja,
 A babája a kapuba' siratytya.

(Szôreg.)

54.

Kis kertömbe' este-röggel fúj a szél,
 Mit gondoltál mikor katona löttél ?
 Nem gondoltam kedves babám ögyebet :
 Három évig ús sé lácز mög engömet.

(Szôreg.)

55.

Sárgára van a városháza festve,
 Kis pej lovam előtte van nyergölve,
 Hoszszúra van a zabláncza eresztve,
 Kedves babám, jutok-é az eszödbe ?
 Ha té gondolsz az én bezárt szívemre,
 Gondoljon r'ád a jó Isten az égbe'.

(Deszk.)

56.

A szögedi kaszárnya, kaszárnya,
 Magam vagyok bezárva, bezárva :
 Kilencz lakat, kilencz zár,
 Mind a kilencz könnyen jár,
 Könnyen begyühecz babám

Estére.

(Szôreg.)

57.

Bosznijából gyün egy levél sebössen,
 R'á van írva nagy fekete pöcséttel :
 Külsejire r'á van írva : sajnálom.
 Aszt a kis l'ánt, kitül el köllött válnom.
 (Kláralfalva.)

58.

Magyar baka indityta föl a csatát,
 Hogy bevögye aszt a hős Bosnyját,
 Imitt-amott fütüürésznek a gojók,
 Piros vérrel áradnak föl a fojók.
 (Térvár.)

59.

Boszniába elindult a hadsereg,
 De sok asszony és leány szív kesereg !
 Isten veled hű fiam és kedvesem,
 Majd megsegít titeket a jó Isten !

Végig megyek a szegedi Nagyúcczán,
 De sok asszony és szép leány sírdogál !
 Ne sírjatok asszonyok és leányok,
 Harcz után majd visszatérünk hozzátok !

Szeged város gyászba vagyon borulva :
 Mert sok leány szeretőjét siratja ;
 Ne sírj kis lány, megsegít az ég Ura,
 Ad majd neked más szeretőt valaha !

Ha bent vagyok Bosznia határába',
 Adjanak hát ennem-innom javából,
 Éhen-szomjan hegyeken nem mehetek,
 Magyar hazám a jó Isten áldjon meg !

Kapitány úr kiállítja századját,
 Hunczut bosnyák ráereszti ágyúját.
 Jaj de sok, szép, magyar fiú elesett,
 De sok, szőke-barna, kis lány árva lett !

Tuzla alatt megfújták a riadót,
Gróf Szapári kiadta a parancsot:
Rajta fiúk, Boszniáért előre!
Jön a bosnyák borzasztó nagy erővel.

Jaj Istenem, nem mehetünk előre!
Mert igen rossz állásunk van a völgybe',
Fent a bosnyák a hegyen jó sánczából,
Leszedi a magyar bakát lábáról.

Nyomulunk mi erősen a városig,
De nem tovább csak az első házakig,
Tüzel reánk háztetőről a török,
Hull a baka ezrével a házak közt.

Tuzla alatt harcra voltunk már hat nap,
Máskáltunk is hegyen-völgyön három nap;
De mi haszna, győzelmet mi nem nyertünk,
Rajta fiúk, hátrálni hát siessünk!

Mit csinálnak a vízen a hidászok?
Hát a török most csak nagy száját tátott,
Mert egy éjjel ők hidat állítottak,
Hol a bakák könnyen masírozhattak.

Menekültünk Bosnya vizén keresztül,
Mind a mellett mondhatjuk, hogy vitézül,
Hol magunkat, életünket védettük,
Csak az volt baj sok sebesült volt velünk.

Feltartottuk ott az ellent sokáig,
Nyomtuk őket egész Grasamiczáig,
De itten sem maradhattunk sokáig,
Nyomtuk őket egészen be Tuzláig.

Megállj török, majd megbánod valaha,
A magyarhoz lettél ilyen mostoha!
A ki veled tett idáig oly sok jót,
Ajándékul adsz neki mostan golyót.

A bosnyáknak sem Istene, sem lelke,
Mért nem tekint a szegény sebesültre?
Úgy bánik el a szegény katonával:
Mint a sinter az elfogott kutyával.

Magyarország gyászba van most borulva,
 Sok szép leány szeretőjét siratja ;
 Harczosokat visszajönni ő látja,
 De a várt kedvesét ő most nem látja.

Lányka, ne várd te a hű kedvesedet !
 Boszniában a hegytetőn elesett,
 A hazáért a harcztéren elveszett,
 Lesz majd néked még más is hű kedvesed !

Maglaj alatt díszlik egy szép sirtető,
 Ott nyugszik sok, igaz szívű szerető.
 Ottan nyugszik egy egész huszár század,
 Kik Bosnyában sírgödörre találtak.

(Szóreg.)

60.

Mén a gőzös alá s felé,	Elmöntem én Új-Szőgedre,
Visz engömet haza felé ;	Százast töttem a zsebömbe ;
Bár csak hamá haza érnék !	Húz r'á czigán', tízest adok,
Babám szöme közé néznék.	Én is magyar huszár vagyok.

(Deszk.)

Pusztai és pásztor dalok.

1.

Ősz az idő, szántani kék,
Eke, szőrszám széjjel van még :
Két szép lovam Ludason van,
Kettő mögént Lugoson van.

A csikojtóm Csiklódon van,
Az ökröm mög Erdéjbe' van,
Üsztökém van Nagy-Labánba',
Nyele mög van Komáromba'.

Eke vasam Eszékön van,
A csoroszlám Csanádon van,
Czimőrszögem Cziglédön van
Eke szarvam Szarvason van.

Magam lakok Tótországba',
Fő'dem mög Némőtországba',
Paraszt akarok én lönni,
Szántáshon kék neköm fogni.

A tajigám Tasnádon van,
A kereke Mező-Túrban.
A göröndöm Gödöllön van,
A váltója Nagy-Vácson van.

Száz forint egy köből abrak,
Kis pej lovam agyoncsaplak!
Né csapj agyon édös gadzám,
Kitelelők búza szalmán.

De még neköm pé'zöm sincsen,
Magam sé' vagyok még készen,
Mer' ha écczör készen löszök,
Isten ucscsé' paraszt löszök!

(Szóreg.)

2.

Nincsen roszzsab' mind a szögény bérösnek,
Éjjel-nappal dógozni köl' szögén'nek,
Kezibe agygyák a kötőfék szárát,
Szánca föl az új-szögedi Nagy-ücczát.

Fölszántom az új-szögedi Nagy-ücczát,
Vetök bele piros, pünköszi rúzsát;
A két végin piros rúzsza nyildogál,
Közepibe' barna, kis l'ány sírdogál.

(Ó-szent-Iván.)

3.

Aladáron azé' nem jó szögálni,
 Korán röggé ki kő'mönni szántani,
 Ojan korán ki kő'mönni szántani,
 Még az ökrömet sé látom befogni.

Befogom a négy ökröm a járomba,
 Kihajtom a kis bikási határba,
 Addig biz' én öreg kopasz nem szántok,
 Még valahogy kis világot nem látok.

(Csóka.)

4.

Én vagyok az a hírös gujás Gyúrka,
 Kiző'del mán a szőregi Nagy-pusztá,
 Oda jár a gazdám ökre legelni,
 Éjjel-nappal de sokat köl' szenvenni!
 Ott őrzöm a gazdám ökrít sokáig,
 Jó gazdám-tul é nem válok halálíg.

(Szőreg)

5.

Ad' mög Isten ző'd mezőnek harmatytyát,
 Szilaj Csákóm mögpöndíti harangját,
 Szilaj Csákóm mögpöndíti harangját,
 Úty hasitya ző'd mezőnek harmatytyát.

Haragossan szól az ürüm kongója,
 Tolvaj gyer'ök a bukorba' hal'ga'tya ;
 Eregy' rúzsám, csab' vissza az elejit,
 Mer' elopik lekszőb' ürüm csöngőjit.

(Gyála.)

6.

Kiszáratt a rétön
 Mind a sás, mind a víz,
 A szögény lovamnak
 Nincsen hun legelni ;

Én Istenöm, uram
 Agy' égy' csöndes esőt,
 A szögény lovamnak
 Jó legelő mezőt !

(Egyházas-Kér.)

7.

Kiszáratt a tóbû mind a sár, mind a víz,
 A szögén' barom is mind a gujásra néz ;
 Beál'ott a barom két tinó hijával,
 Az öreg számadó csak másod' magával ;
 El köllene mönni, mők kéne keresni,
 Mer' maj' számadáskor sokat köl' fizetni.

(Deszk.)

8.

Risz'-rosz' meszelő,	Hát én azután
Két rosz' keszkenő,	Átmék a Tiszán,
Észáratt a barom járás,	Ott lopok ész szilaj csikót,
Nincs benne mező.	Élök igazán.

(Ó-szent-Iván.)

9.

Nem cserélök dohányzacskót az úrral,
 Sém paripát a komiszárus úrral ;
 Mert az úré lassan hálad, lépve jár,
 De az enyim úgy repül mind az madár.

Kis kalapom feketére van festve,
 Száz forintos daru tal' van mellette,
 Most vöttem a túri vásár elején,
 Röng az kis kalapomnak az tetején.

(Kláralfalva.)

10.

Ha fölülök kis, pej lovam hátára,
 Beszalajtok a megygyesi pusztába,
 Mőgpróbálom kis, pej lovam odájig,
 Ha zavarnak, szalad-é még sokájig ?!

Kilukat a megygyes csárda teteje,
 Kis pej lovam kinyeritött belüle ;
 Nè nyericcsé' édős, kedves paripám,
 Úgy is tudod, én vagyok a té gazdád,
 Úgy is tudod, én vagyok a té gazdád,
 Isten tuggyá : ülök-é még többet r'ád ?!

Kocsmárosné, hozzon ki égy' iccze bort!
 Hagy mossa lé a szívevrül a nagy bút.
 Azután mög hozzon ki vagy száz icczét.
 Nyittassa ki a kedvemé' a pinczét!

Nincsen én neköm borra való pé'zöm,
 Nincsen is neköm csárdás feleségöm;
 Maj' lösz neköm borra való pé'zöm is,
 Maj' lösz neköm csárdás feleségöm is.

(Szőreg.)

11.

Vót paripám ész szij hátú,
 Világos pej, kesej hátú,
 Ki hat óra hossza alatt
 Pes'rú' Szögedébe szalatt.

Ördög bújjon rinygyó beléd!
 Én sé' gyüvök többet feléd.
 Paripát fogok én vönni,
 Azon fogok máshon jájni.

Azon hajtottam nyöcz tinót,
 Mind a szolgabírójé vót:
 Kettőt attam égy' rinygyójé',
 Hatot r'ávaló ruhájé'.

Nem nyerit égy' ménös égy' löt.
 Nem is siratok égy' rinygyót;
 Nem bög égy' csorda égy' ménöst,
 Én sé' siratok égy' hiröst!

Rongyos vót a ro'kojája,
 R'ámönt a hat tinó ára;
 Ejnye rinygyó, ros'z' életú,
 Jaj de kevés keresetú!

Nem vót eső a határon,
 Nincs is mező a járason,
 Sokat köl' itt écczakázni,
 Nem a rinygyók után jájni.

Ejnye rinygyó, sokba' vágy mán! Maj' lösz eső még a nyáron.
 De asztat sénki sé tuggyá; Lösz is mező a járason,
 Tuggyák asztat a juhászok, Nem köl' sokat écczakázni,
 A kin' való naty pásztorok. Löhét a l'ányokhon jájni.

(Padé.)

12.

Karikába gyüröm a gatyám szárát.
 Éhajtom a gazdag embör marháját,
 Éhajtom az örgazda tanyájára,
 Még az éjjel bort iszok az á'lasba'.

(Kláralfalva.)

13.

Igyál pajtás, né búsuljál,
Az áráva né gondoljál!
Kis-Bácskának nagy határja,
Ki telik onnat az ára.

(Jázova.)

14.

Tisza partján fűszfa erdő ző'dellik,
Egy' alföldi bétyár ottan tanyázik,
Az a bétyár a lovát ott itatytya,
A vármögye mög az erdőt kutatytya ;
Nincsen ojan, nincsen ki utóérje,
(gyühet már én utánnam a vármögye.

(Ó-szent-Iván.)

15.

Zaklatik a lovam	Fojik hab a száján,
A nagy szalajtságba',	Mint a Tiszán a víz,
Mögbotlott a lába	Úgy fojik a habja :
A nagy ugrálásba'.	Mint foj a sebös víz.

(Lőrinczfalva.)

16.

Az erdőbe rúzsafa van ültetve,
Rúzs Sándor hagy bujdoshasson benne,
Rúzs Sándor erdő között bújdosik,
Kis pej lova bukor alatt várakszik.
Pej paripa bukor alatt készen ál',
Mos' keresi Rúzs Sándort a zsandár.

Rúzs Sándor fölugrik a lovára,
Beleugratt igenyöst a Tiszába,
Pej paripa úgy úszik át a Tiszán,
Mintha nem is vóna sönki a hátán.

(Deszk.)

17.

Estelődik, alkonyodik,	Sém a szőregi pusztába',
Mindön madár már nyugoszik,	Sém a babámmal egy' ágyba',
Ilát én szögén' bérös legény	A szögedi nagy stokházba'
Hun hálalok mög az éjjel?	Lakat alá vagyok zárva.

(Szőreg.)

18.

Déli szellő fújdogál a kopáron,
Mögzüzenöm a rúzsámnak: né várjon:
Kész a lelköm, ömönnek, de hijába:
Fogva vagyok a szögedi fokházba'.

Kedves rúzsám oj keserűt nevettem,
Tüled mögválásom nem reméllöttem,
De mán látom, hoty tüled mők köl' válnom,
A szögedi fokházba' lösz lakásom.

Fúszfa ágon dallos madár köcsöktet,
Mökkérdőzném: örű'sz-é, vagy keseröksz?
M'é' búsulna szögény, piros madárka,
Mikor écczör szabad mind a két szárnya?

(Deszk.)

19.

Tizönnégyszendős vótam:	Elindultam meszszí útra,
Mikö lopni elindultam,	Szabatkaji kézfogóra,
Loptam lovat, de csak csiköt,	Nem tecezőtt a jó mulacsesség,
Kesej lábú, sütét pejköt.	Rabbá ejtött a barácsesség.

Azon loptam szép, hat tinót,	Én vagyok az a Barabás,
Mind az hat daru szörű vót',	Kinek lábán csörög a láncz:
Fölhajtottam Nagy-Bácskára,	Fngöm hinak Barabásnak,
Mind oda maratt az ára.	Hirös Petyi juhásának.
Kit mögittam, kit mögöttem,	
Kit az rinygyókra kö'töttem.	(Szöreg.)

20.

Nem loptam én életömbe',	Az a sörház lángot vessön,
Csak egy' csiköt deczembörbe',	Rúlam a vas zár léessön!
Még is r'am verték a vasat:	Léesött rúlam a vas zár,
Az aradi sörház alatt.	Zsandár lögyön, a ki bezár!

(Egyházas-Kér.)

Bordalok és köszöntők.

1.

Gyerünk, mönnyünk az kocsmába,	Kitötte a zászlóját,
Ottan mulassunk !	Hadat indított r'am,
Gyerünk, mönnyünk az kocsmába,	Ha' durrogjon, hagy pattogjon
Ottan mulassunk !	Az én némém aszszony,
A kocsmába nem mék biz' én	Mink mög ketten igyunk addig
Mert ott van a néném,	Édös komám aszszony !

(Szóreg.)

2.

Bort hoz' kocsmárosné,	Lovam lábán patkó.
Mert mögöl az öröm,	Az alatt a bangó.
Ila az árát kéröd :	Vöd' ki kocsmárosné,
A fejed betöröm !	A' lősz borra való.

(Gyála.)

3.

Teli hordó borra ájjon,	Sült ökör úcczán sétájjon,
Az abroncs kőbászszá vájjon,	Szarva köszt kalácsot horgyon,
Az ászok sunkává vájjon,	Szarva köszt kalácsot horgyon,
Sült tyúk csapon strázsát ájjon!	Két csipőjin kulacs lőjjon.

Sü't lúd az úcczán úszkájjon,
Szájába' uborkát horgyon,
Mindég aszt kijácsesa : gá, gá !
A barácseság tareson soká !

(Klárafalva.)

4.

Nem meszsze van ide Makó,
Ott van borom hatvan akó.
Igyá' öleget,
Igyá' még löhet ;
Kivisznek a temetőbe,
Létősznek a méj gödörbe,
Ott löszö' egész életődbe'.

(Lőrinczfalva.)

5.

Az Úr-Jézus áldozatyta,
Elmönt rajtunk fényös napja,
Az Úr-Jézus dicsértessék,
Tessék, tessék,
Még is tessék,
Jézus neve dicsértessék,
Ez a jó bor nekünk tessék !

(Jázova.)

6.

Igyál, igyál Rozália.
Kezedbe' a butéllia.
Jó édös, Kalap alatt,
Nem mérgös, Az konty alatt

Elfér ez.

(Deszk.)

7.

Nosza pajtás, vöd' föl hát !
(Felveszik poharukat.)
Éjjön az igasság !
Éjjön kösztünk az igaz,
Holtig az baráncság !

Nosza pajtás, igyál hát !
(Mind iszik.)
Éjjön az igasság !
Éjjön kösztünk az igaz,
Holtig az baráncság !

Nosza pajtás, vöd' szádhon !
(Oda teszik poharukat.)
Éjjön az baráncság !
Éjjön kösztünk az igaz,
Holtig az baráncság !

(Ha valaki fenéig ki nem issza,
ezt mondják :
Ki a borát ki nem iszsa,
Macska — — tolja viszsza !)
(Szóreg.)

8.

Szép a gazda, ha fölül a lovára,
Mellé ül a babája,
R'ágyút a pipájára,
Úgy mögyön a tanyára,
A tanyára.
Mikor homok vő'gynek hajcsa kocsját ;
(Kezükbe veszik a poharukat.)
Csipke bukor mögá'lyityta,
A'kor monygya : Gyú, gyű, gyú !
(Isznak, mikor kiitták, mondják :)

Hó !

(Térvár.)

9.

Ha mögitta a borát,
A borát, a borát,
Tögye lé a poharát,
Poharát, poharát! (Isznak.)
Rē—rē—rē,
Kedves egésségére!

(Rác-Keresztúr.)

10.

Aszt akarja a gaszda,
Bora fogyjon, óhajtya,
Vigan lögyön barátytya.
É'jön, é'jön a gaszda
És a háznak aszszonya
És az egész csalárgya.

(Monostor.)

11.

Es, es, es,
De jó ez a bor leves!
Mer' szívünk vidámityya,
Gondolatunk oszlatytya;
Es, es, es,
De jó ez a bor leves!

Er, er, er,
Aszt mongyák, a bor mögver;
Nem igaz, mert bátorit,
Ha mögiszszak, vidámít.
Er, er, er,
Vigyázva hát mög nem ver!

(Gyála.)

12.

Jaj de kutya kedvem van,
Két liter bor bennem van,
Ha még egygyet bevöszök,
Isten tuggyá hogy' löszök.

(Egyházas-Kér.)

13.

Jó bor, erős bor a kövi,
Mék sé' bir a fő'thön ütni!
Ha fő'thön üt, kiheveröm,
Mék sé' bir a hunczut velem.

(Egyházas-Kér.)

14.

Mindön képpen jó van dögom,
Csak hogy szögén' vagyok,
Éjjel-nappal a bort iszom,
Még is ronygyos vagyok;
Hej, kis korsó, kis korsó,
Torkom vígasztaló,
Kocsmárosné búsitó,
Ruha ronygyosító.

(Jázova.)

15.

Ölegöt ittunk, öttünk mán,
Vigyön a fene haza mán!
Félig van mán az hordó,
Nem éri el az lopó.
Hej-húj, igyunk' rája,
Úgy is elnyel a sir szája,
Ott lösz fáratt testünk
Csöndes tanyája!

(Monostor.)

16.

Úrfiak, császárok,   Iccza-czucza, igyunk r'ája !
 Főlségős kirájak,   Úgy is elnyel a sír szája,
 Fő'd és porrá majd éválunk,   Ott lösz fáratt testünk
 Fő'd és porrá majd éválunk!   Nyugodalmas hazája,
   Ott lösz fáratt testünk
   Nyugodalmas hazája !

(Szőreg.)

17.

Fé're tülem búbanat,
 Kancsót vágok utánad ;
 Vagy a világ csúfjára
 Befujtlak a Tiszába !
 Hej-huj ! fé're, ha mondom,
 Még boszszúmat nem ál'om !

(Monostor.)

18.

Bor fölött mondott köszöntők.

(Mikor iszik, barátja felé hajlítja az üveget s reaköszönti :)

Isten álgyon mög a kis újjamig !

(Tudniillik az egész bort köszönti reá, mert a kis újja az üveg fenekén van.)

(Gyála.)

19.

(A kinek az üveg a kezében van, kérdezi :)

Hun lakik a Jézus ?

(Mire a többiek felelik :)

Möny'be !

(Vagyis a bor menjen be.)

(Szőreg.)

20.

Sziné tátyé, bukheres,

Ha ébűjik, nè keres' !

(A bor helyett mondja, ha elbűvik a bor, ne keresd.)

(Szőreg.)

Tréfás és csúfolódó dalok.

1.

A csókaji legényök,	A csókaji legényök,
Nem legényök, lepényök ;	Azok ám a legényök ;
Étátytyák a szájukat,	Ha ja l'ányok akarják,
Ún nézik a l'ányokat.	Az ágy alá begyugják.

(Lőrinczfalva.)

2.

A csókaji léjányok — ricze te, Sári te! —
Szólót kapá'ni járnak — ricze te, Sári te! —
Fülakaszsa a kapát,
Mögesókkoltatytya magát.
Sári czigel, czigel r'ája! Ricze te, Sári te!

A verbiczaji l'ányok — ricze te, Sári te! —
Mind a templomba járnak, — ricze te, Sári te! —
Haza mönnek bögyössen,
Annak csókot szívessen.
Sári czigel, czigel r'ája! Ricze te, Sári te!

Szabatkaji léjányok — ricze te, Sári te! —
Vájugot verni járnak — ricze te, Sári te! --
Haza mönnek sárossan,
Annak csókot párossan.
Sári czigel, czigel r'ája! Ricze te, Sári te!

(Egyházas-Kér.)

3.

Rész tepszibe' sül a málé, Rész tepszibe' sül a málé,
Ittabéra mönynyünk l'ányé'! Maj' mönyaszszony löszök mán én,
Ott vannak a gazda l'ányok, Ma mönyaszszony, hónapaszszony,
Van három lánecz fokhajmájuk. Hónap után komám aszszony.

(Padé.)

4.

Leégött a rétön a nád.
Majd elvögyük Dobos Magdát,
Dobos Magdát, aszt a dámát,
Vöszünk neki czicz rokoját.

(Szóreg.)

5.

Bálint Örzse belenéz a tükörbe :
Édös anyám jó vagyok-é kifestve ?
Jó vagy l'ányom, mē nem lácczik a szeplő,
A tánczhejjön té löszöl a legelső.

Bálint Örzse aranyos tüköre,
Kidurrogott annak a közepe,
Jaj mos' szögén' mibū festi magát,
Aszt a szörnnyen halovány orcáját.

(Szóreg.)

6.

Csójos szélin job' kéz felül
Dészka kerítésön belül,
Ott lakik egy', hírös dáma,
Tálasnének Mária l'ánya.

(Szóreg.)

7.

Hódi Trészka paszúrt főzött, levetlen,
Szeles Pista kanált csinált, nyeletlen ;
Ugyan Trészka, hogy ögyük mög, levetlen,
Kanálunk is ügön kicsi, nyeletlen ?

(Szóreg.)

8.

Mónár Mária pötyke kis l'ánnak tartyuk,
A nyakába' két sor slingölés csillog,
A nyakába' két sor slingölés csillog,
Bálint Imre aszt kijátytya : galambom.

(Térvár.)

9.

Ez a kis l'án csak egyre tagagygya :
 Hogy ú nem járt séhun az écczaka ;
 Mögmutatytya kis piros orczúja,
 Mind kihánta a szerelöm lánja.

Ez a legén csak egyre tagagygya :
 Hogy ú nem járt séhun az écczaka ;
 Mögmutatytya kis pej paripája :
 Csupa tajték mindön porcikája.

(Csóka.)

10.

Bódi Éla fehér slingölt szoknyája,
 Lészaggatytya Szeles Pista csizmája,
 Szeles Pista töd' lé a sarkanytyúdat,
 Né szögygye szét fehér slingölt szoknyámat.

Szeles Pista kezit-lábát léverték,
 Bódi Élát a doktoré' ökütték,
 Doktor uram gyógyvíja mög a karját,
 Bódi Éla né sirassa a Miskát.

(Szóreg.)

11.

Kocsmárosné barna l'ánya,
 Nem fekszik a dunnás ágyba,
 Három lábú padallója,
 Barna legény takarója.

(Ó-szent-Iván.)

12.

Iccea szívem Jusztinka,
 Létörött a nyoszoja !
 Né fé'j szívem, Jusztinka,
 Mökcsinájjuk hajnalba'.

(Szóreg.)

13.

Tálas Piros fehér tunikája,
 Nem vöszí mán többet r'ája,
 Nem vöszí mán többet r'ája :
 Gyer'ököt vött a karjára.

(Kláráfalva.)

14.

Uram részög, mindég részög,	Részög péntökön, szombaton,
Egész hétön á'tal részög :	Részög egész vasárnapon.
Részög hétfön, részög keddön,	Uram részög, mindég részög,
Részög szérdán, csütörtökön.	Egész hétön á'tal részög.

(Szóreg.)

15.

A kókaji lencsének,
Szóregi mönyecskének
Hire vagon,
Nem jó fő't mög a lencse,
Mögrepelt a kemöncze,
Vége vagon.
Az ipa jis,
Az napa jis
A kocsmába,
Nem gyün mög harman napig.
Ihatunk égygyütt addig
Komám aszszony!

Héj-hűj, komám aszszony.
Lity-loty sógor aszszony,
Kincsöm, komám aszszony !
Mind ojan az aszszon :
Ha léiszi magát,
Fé're üti konytyát ;
Lám a szomszéd aszszony
A jis ojan aszszony,
Elatta a barnát,
Fölrühászta magát.

(Deszk.)

16.

Ángyom, ángyom aszszony,
Gyün a cigán' aszszony,
Főzzünk neki lencsét,
Majd mond jó szöröncsét.

Fazékba' föl a lencse,
Jaj de bolon' szöröncse !
Szomszéd aszszon híjának
Nagy nyeltü baltája,

Szomszéd aszszon l'ányának

Nagy piros csizmája.

(Szóreg.)

17.

Hej Kikinyér, Kikinyér !
Többet ér mint a Tíger,
Három anynyi vize van,
Sok szép hallal tele van.

Három gazda áréndás,
Nagy embör Mönár, Mátvás,
Mönár Ferkó harmadik,
Haszonra nagyon bizik.

Harcsa, potyka és csuka,
Süllő, góczó és mönyhal,
Búcú, keszég mög kárász.
Ennek jó árát agygyák.

Mönár Ferkó aszt mongya :
Hogy száz forint lösz haszna,
De ja bátytya mökszitta,
Mijé' monygya anynyira.

Nem egy' százat várok én,   Mátyás Pali hal hordó,
 Négy, öt százat kapok én ;   Ű lött a vállalkozó,
 Nem egy' százat várok én,   Léhorgya a Tiszára,
 Négy, öt százat kapok én.   A nagy tökös bárkába.
    Tíz forint van heti bér,
    Főzet hal is van mellé.

(Szőreg.)

18.

A ki engöm nem tart jönak,
 Szalagygyon a szürke lónak,
 A szürkétül a fakónak,
 Akár az öreg zsidónak !

(Padé.)

19.

Az öreg zsidónak csak akkò van jó kedve :
 Mikò száz forintos bangó van a zsebibe',
 Akkò asz' mongya :
 Jó lész a' borra
 Az én kedves Rézi l'anyom
 Lakodalmára.

(Deszk.)

20.

Szőreg város nagy város,   Vörös Pali szuszogó,
 Volf Károj a kocsmáros.   Köl-lé neki nyergös ló ?
 Bálint Pali esapláros,   Hon né ké'ne nyergös ló,
 A szája végig pälott.   Mikò ű ja fűbiró.

(Szőreg.)

Vegyes dalok.

1.

Itt vagyon mán nyôczvan nyôcz is, Úgy is ölég nagy a feje,
Mi pediglen élünk még is; Búbánatnak van ott hejje,
Élünk bizon, kedves komám, Nekünk csak jót agygyon Isten,
Búsuljon a ló az is ám! Mer' sokat vergődünk itten.

Agygyon Isten boldog áldást,
Repczét, búzát, kukuriczát,
Búza, répeze bítiven lögyön,
Hogy a zsidó lè né húzzon!

(Jázova.)

2.

Hej, török, lengyel és franczia,
Mind a mi borunkat iszsza;
Nekünk csak anynyi maragygyon.
Hogy a magyarnak is jusson.

(Jázova.)

3.

Nem bánom én, ha r'ám szakad is az ég,
Úgy is mindég krumpli leves az ebéd,
Krumpli leves, más mellé mög sümmit más,
Vacsorára ölég lösz egy' sóhajtás.

(Monostor.)

4.

Mögáj' bíró, mögáj' nem sokára!
Nem sokájig ü'sz a törvénházba'.
Mert a szögént nagyon sujtogatod
Az adójé', nagyon szorongatod.

(Lőrinczfalva.)

5.

Látom a csizmádnak
Léhajlott a szára,
Tudom, a szívednek
Mire van vágása :

Csizmára : pirosra,
Bagarija bőrűre,
Sarokra : magosra,
Három arasztosra.

(Ó-szent-Iván.)

6.

Jaj de bánom, hogy én halászszá löttem,
A gémeikkel ily nagy szörződést töttem,
Elhattam a cselédömet, házamat,
A gémoökké attam öszsze magamat.

(Csóka.)

7.

Nem ide való születés vagyok én,
Nem köröszten katalikus vagyok én,
Sém az apám, sém anyám nem ismeröm,
Hogy elhaltak három éves löhettem.

(Egyházas-Kér.)

8.

Mögá'jon ken' bátyám uram,	Ére lakok nem meszsze :
Hagy beszélök ken'del !	Torontál vármögyébe',
Aszt akarnám tudakolni :	Szöged alatt, Tisza szélin
Ugyan hun lakik ken' ?	Kis gunyhónak mellette.

(Szóreg.)

9.

Csipke bukor, kormos agyag
Énekömet éneкли,
Maj' mögürül a poharam,
Tő'csd koma teli !
Sárga rigó, tarka túró
Rezes kalapá'csal,

Bükfa nadrág, tődös kása ;
Mámos kovácsot
Akaszsa föl három ágú
Vas vella nyakára !
Fogj égy' eböt, kopaszszuk mög,
Jó lösz vacsorára !

Gyalogolni kurta farkú
 Paripa körme tetején;
 A kit mög nem bír a lába,
 Járjon a fejin!

Hajma rápé, répa, lapát
 Feneketlen komrába',
 'Ténnap szüle egy' gyer'ököt
 A vén zsidó bába.

Komám aszszony fé're csapta
 Paszomántos konytyát,
 Őlbe' horgya cigig'aszszony
 Sikitó poronytyát.

Ritka madár okos embör
 Ezön a világon,
 Amott ül egy' sárga rigó
 Egy' létörött ágon.

Oda néki, ha bevötte,
 Maj' ki is okágygá;
 Fűrögygyünk mög komámaszszony,
 Őlég nagy a kágygya!

Fejesétök mög a nótámat,
 Ha tudósok vattok,
 Lenygyel, oláj, magyar, némöt,
 Angol, török, görög!

(Monostor.)

10.

Hajma ráté, répa, retök
 Feneketlen kamrába',
 Amott szüli a gyer'ököt
 Egy' vén zsidó bába.

Komám aszszony fé're csapta
 Paszomántos konytyát,
 Őlbe' hordi cigig'aszszony
 Sikitó poronytyát.

Ritka madár okos embör
 Ezön a világon,
 Amott ül egy' sárga rigó
 Él létörött ágon.

Még az Isten mönybe' lakik,
 Szivem búval küszködik,
 Köszönöm baráncságotat
 Egynek valakinek,
 De nem mindön
 Hebre-hubri embörnek.

Dinynya hajbú fakarika
 Görbe tehenet faraga.
 Nyulat öltek a paritytyán,
 Haza érzik a szaga.

Fejesétök mög a nótámat,
 Ha tudósok vattok!
 Lula, lula, pangya lula,
 Török, török, némöt.

Csonka kanász fa lábára
 Fa mankót csináltat;
 Gyere pajtás, igyünk égygyet,
 Van egy' garas nálad!

(Szőreg.)

Tréfás versek és versikék.

1.

Csóka, Szanád, Bijodra, Monostor és Térján,
Czernabara, Verbicza, Ténnap jártam Némacsán,
Ott ötték mög a sü't tököt a patkán.
(Lóriniczfalva.)

2.

Madarason, Katymáron, Ime, Kalocsa várossa,
Vótam kántor Almáson, Mellette Foktű, Bácska,
Tataházán, Kunbaján, Ott a vöröshajmának
Mélkúton mög Topoján. Vagyon nagy sokasága.

Ó Madaras, jaj Pacsér,
Keserves Csantavér,
Szika szüköllő Adája,
Ártatlan Kanizsája,
Né légy oj', mind Szentája,
Nehézségtörő Mohojja.

(Lóriniczfalva.)

3.

A csókaji határba' Én a nyulat nem bántom,
Sok nyúl van a dohánba', Harag van érte, látom ;
Midőn a szentajjjak, Más ezrivé lújje,
Igön is hoty honlíjak Mék sém sajnálom.
Átaljáznak,
Mind ellüvik a nyulat. (Lóriniczfalva.)

4.

Ebbül öttem, futottam szélös e világba',
Soha oja't nem láttam mint Magyarországba' :

Jászság, Kunság jártomba' szarkák káromkonnak,
 A berényi malomba' verebet patkolnak,
 Szöged mellett: Dorozsmán bagjok furujálnak,
 Körtésön a sok gyikok Bugyi-tánczot járnak.

Tibetön a takácsok nadrágot fejelnek,
 Szögváron mög a szűcsök ködment köszörülnek,
 Vásárhejön a rá'tottát vas villává hányják,
 Kigyóson a gombócztot gerebjével tolják,
 Tápén a gyékén esillát pásztortának híjják.

(Szőreg.)

5.

Ezörnyőczszázhuszonhatba'	Ki vót a leves tálalva
Vótam Puszta-Körösztúrba'	Nat tálakba', nagy kádakba' :
Bíroná' lakodalomba' :	Kásás tö'ttöt, paczal, hurka
A mönyekzös ju'akolba'.	Vastag mint a lábam szára.

Telű, balha, szúnyog és légy,
 Mind a bíró homlokán légy.
 Hogy mászszó töb besze lögyön :
 Tökre vendégöt né hücsesön !

(Padé.)

6.

Tót Paliná' kisütött a hődvilág.
 Káposzta Antal bottal őrzi a szilvát,
 Micsiz Imre árpájé' agygya az almát,
 Szőlősi Pista galuskává hajigájja a kutyát.

Aranyos Antalná' az ablakba' ég a gyértya,
 Siposékná' két, kis, hajadon léjányka,
 Víg Jósokaná' tiszta udvar udvar, tele van.
 Dubéczná' kis tyúk, Kasza Illésné' két, kis, szürke ló.

(Szaján.)

7.

A hatodik puszta	Taknyos óra,
Faluba' járka'tam.	Görbe lába,
Még ij' ronygyos némötre	Bajusztalan.
Mint emez tana'tam :	Úgy nésztem a szömibe

Mint az aran tükörbe,
 Úgy nézött a bitang a
 Szömömbe,
 Mint a vízi bika a
 Fészökbe.

Jaj a ludaknak :
 Ha elébe akadnak !
 A buzogá'nyá
 Mind fő'söpreti.
 (Padé.)

8.

A cigányok várat építettek,
 Szalonnává kerítkösztek,
 Gyékény ponyva vôt ódala,
 A teteje az ég vala.

(Lőrinczfalva.)

9.

Kutya atta esirízösse,
 Száznak sincsen égs-esöp' esze,
 Én előttem sömme böese,
 Még is ki nem ég a szömé.

(Török-Kanizsa.)

10.

Itt nyukszik Kis,
 De nem valami fis-

Miska.

(Szőreg.)

Léderbü' dolgozó
 Csizmadija fija

11.

Ez a templom épült Hétbe'
 Ezörhétszázhetvenhétbe'
 Héti uram idejébe'.

(Szőreg.)

12.

Amoda van égy' fa,
 Annak neve : fűszfa,

Az alatt van égy' hal,
 Annak neve : haresa.

Aszt üzente Kúpor Örszi :
 Kú'd neki Csik körmit,

Csuka talpát,
 Vad körtének máját,
 Vad alma zúzáját,
 Iromba tyúknak taréját,
 Tordaji, piros almát.

Aszt üzenték Tordárú.
 Tordaji fija házatú :
 Kifeszített mönyeeske,
 Kulaács ojan keltő,
 Ojan tizenkettő.

A ki esztet égy' hal'ásbü elmonygya.

(Deszk.)

13.

Mikò még én élő vótam : Fából beültetött,
 Fő'dbü vót a palotám, Meccző késsel keserített,
 Mikò még én kapaszkottam, Engöm, szögény érczvesztő
 Vörös vót az én ruhám. Mögrongyosító,
 Tanájja el barátom : Iczkös-biczkös,
 Mint Szen' Dávid oltáron A teteje pedig koronás.
 Mondá : igyanak, A ki eszt neköm égy' hal'ásra
 Igyanak ébbül é nem tuggyá mondani :
 A jó lébül, kibül . . . Annak égy' pár pohár bort ki kő' inni !
 (Szaján.)

14.

(Evéskor való kináló :)
 Tessék, ögyék,
 Nem lösz ögyéb !
 (Lőrinczfalva.)

15.

(Ha megüt valakit :)
 Ne neköd fele,
 Szalagy' el vele !
 (Szöreg.)

16.

(Arra mondják, a ki osztzkodáskor mit sem kap :)
 Égy' dénár, két dénár
 Ken'nek i'nen sèmmi sè' jár.
 (Ó-szent-Iván.)

17.

(Lábfájósnak mondják :)
 Éb csont öszszeför,
 Kutya lába möggyógyul !
 (Hosszúhát.)

18.

(Öngyilkosról :)
 A ki magának gyilkossa,
 Mönyországnak nem lakossa.
 (Egyházas-Kér.)

19.

(Kétértelmű mondás :)
 Szögényök,
 Majd ezután jobban lösztök (,)
 Szögényök !
 (Szaján.)

20.

(Ha többen együtt beszélgetnek, szétoszláskor mondják :)
 Oszojj kösség,
 Nines vendékség !
 (Monostor.)

Dajka rímek, gyermek versikék, dalok s játékok.

1.

(Altatók :)

2.

Csicsis' el,
Bujis' el,
Alugyá' el,
Hal'gassá' el!
(Monostor.)

Dúj, dúj el,
Búj, búj el!
Búj, búj el magzatom!
Alugy' el aranyom!
(Klárafalva.)

3.

Alugygyá' el,
Csicsi'káj el,
Búj, búj!
Kisded Jézus elaltasson,
Szűz Mária, Jézus anynya fölvéraszson!
(Tápé.)

Gyün a zsidó,
Minygyá' èvisz,
Búj, búj!

4.

Csicsis', bambú,
Nincsen papá!
Elmöntek
Kinyeret
Keresni!

Né ríjjá',
Hal'gassá'!
Minygyá' gyűnnek,
Haza gyűnnek,
(Gyűnnek!

(Lőrinczfalva.)

5.

Csicsis', baba!
Nincsen papa,
Elmönt anya

A várostra,
Hoz neki anynya
Czúkort, hogy alugy' el!

(Szőreg.)

6.

Csicsis' — bujis' ! Émönt apád
 Mök halt anyád, A malomba
 Nincsen pápád, Örölni kinyeret!
 (Lőrinczfalva.)

7.

Lóg a lába, Nincsen sémmi
 Lóg a' : Döga !
 (Majdán.)

8.

(A gyermeket magasra emelik s mondják :)
 Isten bäre Boriska,
 Gyerünk föl a toromba !
 (Szőreg.)

9.

(A gyermeket karjukon rin-
 gázva mondják :)
 Pap lögyön belüled.
 Kántor lögyön belüled !
 (Szőreg.)

10.

((Gyermek trüszszentésre
 mondják :)
 Agy' jót Jézus
 Mátyékának !
 (Szőreg.)

11.

(Mikó a dajka a kis lánt szédityte, magához kötytye oszt'
 forog körül, aszt mongya :)
 Szédűj', szédűj' babicza ! Bele né hágj mátká !
 Tarka kukuricza. Mer' belemén
 Itt a túsök mátká, Abba piczi lábodba !
 (Lőrinczfalva.)

12.

(Sirást elállító :)
 Apa mongya anyának :
 Mit agygyunk a Jöskának ?
 Zö'd uborkát, paprikát,
 A' járja mög a gyomrát !
 (Csóka.)

13.

(Zsidó gyermeknél :)
 Tati mongya máminak :
 Mit agygyunk a Náczinak ?
 Vöröshajmát, fokhajmát,
 A' járja mög a gyomrát !
 (Csóka.)

14.

(A kis gyer'öknek a keze fejt, ha kint van a dunnábü, mög-
csípik, akkö monygyák :)

Csíp, csíp, csíp, csíp   Nè szalagy', mer'
Kis gyer'ök,   Mögverőcz!

(Lőrinczfalva.)

15.

(A kis gyer'ök újját mor-
zsojja :)

Szopik a kis nyúl, szopik!

(Akkor a kis gyer'ök nevet.)

(Monostor.)

16.

(A hóna alját csiklantva
hajtja :)

• Csik, csik, csik, csik!

(Mire a gyermek nevet.)

(Monostor.)

17.

(Mutató újjával a gyermek újjaira mutatva mondja :

Ez émönt nyúlászni,

E' mökfokta,

E' haza hozta.

E' mögötte,

Ez émosogatott.

Kivitte a kis kutyának

A csontot. (A gyermek

tenyerében kört kerít.)

Bizsere, bizsere!

• (A gyermek hóna alját csiklantja :)

Ide szalatt a nyulacska, ide, ide!

(Padé.)

18.

(A gyermek tenyerében kört kerítget :)

Kerekecske,

Dombocska,

(Kezével a gyermek kezén végig megy :)

Ide szalad

A lukba : (Hóna alját csiklantja :)

Szuk, szuk, szuk, szuk!

(Csóka.)

19.

(Állnitanító :)

Ácsi ácsi baba Istenkének, ácsi, ácsi!

(Kocsorhát.)

20.

(*Járnitanító.* Megfogják a gyermek kezét, vezetik, hogy tanuljon járni, ezalatt mondogatják:)

Jár a baba,	Hoszd é Jézus a bábóját
Jár, jár!	A kis fiamnak!
Jár Istennek,	Hoszd é Jézus a bábóját
Jár, Jár!	A kis fiamnak!

(Deszk.)

(Szőreg.)

• **22.**

(Elmegy egy kis darabon oszt' hijja :)
Gyere mámáhon, gyere, gyere, gyere!

(Monostor.)

23.

(*Tapsikoló.* A gyermeknek tapsikolva mondják :)

Tekeröm, tekeröm gombojagba,
Töröm, töröm a csonttyát!

(Deszk.)

24.

(A kis gyermek kezével tapsikolnak s úgy mondják :)

Tapsi, tapsi anyámnak,	Tapsi tapsi Jézuskának,
Pereczöt hoz fíjának!	Majd ad kalácsot!

(Szőreg.)

(Ó-szent-Iván.)

26.

(*Tánczó.* Megfogják a gyermek kezét s a következő verset dalolva jobbra-balra forgatják a gyermeket :)

Tánczi, tánczi, gunczi!
Gunczi, gunczi, dunczi!

(Szőreg.)

27.

(*Gyógyító.* Ha a gyermeknek fáj a keze, vagy lába, a ki csitítani akarja, kezét a fájós helyre teszi. 2 keresztet vet reá s a vers végén azt mondja: »No most már nem fáj!)

Gyógyúj, gyógyúj	Bibics, bibics
Bibitáj!	Kecskeláb!
Tarka disznó,	Ha möggyógyul:
Goló táj!	Maj' nem fáj!
(Majdán.)	(Ó-szent-Iván.)

28.

29.

Áj-váj,	Ha möggyógyul,
Kecske máj!	Maj' nem fáj!
(Szőreg.)	

30.

Bibáj, bibáj	Ha möggyógyul,
Kecske háj!	Nem lösz fáj!

(Ezt kizárólagosan torokfájásra mondják s a végén nyomkodják a gyermek torkát s kérdezik: Fáj-e még?)
(Lőrinczfalva.)

31.

Ókusz-pókusz, tojás, tojás!
(Szőreg.)

32.

(A magát illetlenül viselő gyermek fülét meghúzva mondják s el nem eresztik, míg nem fütyül, vagy nem sír:)
Fütyúj'! fütyúj'! fütyúj'!
(Szőreg.)

33.

(A gyermek az ujjait a száján végighúzva mondja:)
Bija mama, Csicsóka,
Bija tata, Csicsóka!
(Öklével felfujt képére üt:)
Puty, puty, puty!
(Csóka.)

34.

(Ha a gyermek szemébe valami beleesik, szemepilláját rázva mondja háromszor s mindannyiszor köp egyet.)

Mi esött a szömömbe?
Boldogaszszony tejibe?
Isten látta, vögye ki!

(Egyházas-Kér.)

Pü, pü! (köp egyet.)
Boldogaszszony vére
Mossa ki belüle!

(Lőrinczfalva.)

35.

36.

Istennyila beleesött,
Boldogaszszony teje
Mossa ki belüle!

(Szóreg.)

37.

Es' ki, es' ki galuska!
Boldogaszszony könnye
Mossa ki belüle!

(Szóreg.)

38.

Mi esött a szömömbe?
Isten küvecskéje!

(Lőrinczfalva.)

39.

Áldás, békesség,
Búza kinyér, egészség,
Lélök üdvösség,
Möny'ben dicsőség.

(Csóka.)

40.

(Pacsit-adó. Lásd az I. kötet 76. lapját.)

Vágom, hasítom,
Szürom, könnyekölöm
Pacsit adok,
Mögesókolom.

(Lőrinczfalva.)

41.

(Nap elbúváskor mondják :)

Süs' föl nap,
Kendör mag!
Bibicz, bibicz
Hun anyád?

Kertök alatt
Kútat ás.
Terij alá
Köpönyegöt,

Agygyon Isten
Jó melegöt!

(Kláralfalva.)

42.

Gyűj' föl nap,	Ablak alatt
Möny nyel hideg	Csontot vágnak,
Isten kapujára!	Dé're harangoznak!

(Deszk.)

43.

(Mikor az eső esik, az udvaron forognak s hajukat húzva
kiabálják:)

Esik eső,	Nyőj' hajam,
Meleg eső,	Nyőj'!

(Szőreg.)

44.

(Ha fecskét látnak, kiabálják :)
Fecskét látok,
Szeplőt mosok,
(Hóna alá csap :)
Hónom alá csapok !

(Szóreg.)

45.

Fecskét látok,
Kaprot vetök,
Két vál'amra hányom !
(Hányja a vállára.)

(Monostor.)

46.

(Gólyalátáskor mossa magáról le a szeplőt :)
Gőját látok,
Szeplőt mosok,
Mind a vál'ára rakom,
Hagy vigye el
Meszsze fő'dre :
Kedves babám elébe !

(Lőrinczfalva.)

47.

(Ha csigát találnak, felveszik s kicsalogatják :)

Csiga-biga,	Kapsz tejet,
Nyücsd ki a füledet!	Kapsz vajjat,
Hónapra is marad !	

(Szóreg.)

48.

Csiga-biga, gyere ki!	Ha nem hiszöd, tekíncs ki,
Rin a fijad ide ki',	Maj' möglátod ide ki'!

(Csóka.)

49.

(*Allatutánzó.*)

Bakcsó : Vak, vak, vak!

(Szőreg.)

50.

Bárány : (hidegben) Mamám! *Az anyja* : Maj' ha meleg lősz!

Mikő lősz mán nyár? *Ürü* : Nem éröm én aszt!

(Szőreg.)

51.

Tok ju' : Pestre!

Ürü : 'Zsidó hátára!

(Majdán.)

52.

Öreg béka : Fáj gyomrom!

Fiatal béka : Eczetöt igyál rá!

Fáj gyomrom!

Eczetöt igyál rá!

(Hosszúhát.)

53.

Béka : (Napfelkölte előtt) Jaj de hideg szél fúj röggel!

Jaj de hideg szél fúj röggel!

(Mikor mérgesen süt a nap :) Kovász, kovász!

Sógor, sógor!

Breke—ke—ke!

Jaj de mérgesen süt a nap!

Jaj de mérgesen süt a nap!

(Mikor vartyog :) Papucsot, papucsot vár, vár, vár!

(Majdán.)

54.

Béka : (vartyog :) Mit varsz? mit varsz?

Másik : Piros papucsot.

Egyik : Kinek, kinek?

Másik : Kalári néninek.

(Szőreg.)

55.

Bika: (az egyik:) Êvertem egy' bikát!
 Êvertem egy' bikát!
Másik: Kijét? kijét?
Egyik: Julcsájét! Julcsájét!
 (Szőreg.)

56.

Kis bika (mikor mén ki gyöpre:) Gúújás!
 Mő're van a járás?
 Járás?
Őreg bika: Maj' magam is kiballagok!
 (Egyházas-Kér.)

57.

Disznó: Kőrdé! kőrdé!
Malacz: Kocsi! kocsi!
 (Török-Kanizsa.)

58.

Disznó: (mikő hideg van oszt' a kanász nem eresztí haza a
 disznókat.)
 Kur vanyanya a kanásznak!
 Kur vanyanya a kanásznak!
Mikor hazajönnék: De meszsze van a mi házunk!
 De meszsze van a mi házunk!
Mikor jóllaktak: De jő laktam, de jó vőt!
 De jő laktam, de jó vőt!
 (Majdán.)

59.

(Éccző' egy' csizmadija inast *Gyuri*-nak hittak oszt' ékőrsz-
 tölték Gyulának, mikő hazamőnt a *disznó*, nem akart neki
 önni anni, az mindég mon'ta :)
 Gyűri! Gyűri!
 (Azé' nagyon haragudott oszt' ődalba ütötte, akkő mon'ta :)
 György! György!
 (Szőreg.)

60.

Fecske: Csöcsit, csöcsit, a farát!
 Gyere be, Túrúval galuskát,
 Gyere be, Vajjal tésztát,
 Főzzé' galuskát! Zsírral levest,
 Olajjal kápisztát!
 (Szóreg.)

61.

(Az öreg Nacsa Misa léverte a fecske fészkit oszt' — a fecske —
 mind asz' mon'ta :)
 Mozdó vized vé're vájjon,
 Tűrű'közöd lángot hányyon!
 (Mögátkoszta a fecske, azóta nincsen egészsége, oszt'an mög
 harmad éve a nyila is leütött a házába.)
 (Tápé.)

62.

Galamb: Ó, ó, ó! Közös jószág
 So' sé' vôt jó!
 (Szóreg.)

63.

Gém: Nyers, nyers!
 (Ó-szent-Iván.)

64.

Kakuk: Kukuk, kukuk!
 Habakuk!
 (Szóreg.)

65.

Kácsa: (mikor éhös:) Hét hét óta nem öttem!
 Hét hét óta nem öttem!
 (Mikor annak neki önni:) Bár csak zsákom vóna!
 Bár csak zsákom vóna!
 (Majdán.)

66.

Kutya: (mikor iszik:) Hagyok! hagyok! hagyok!
 (Mikor ütik:) Favég! favég!
 (Majdán.)

67.

Kutya : (ha kettő találkozik, elkezdí az)
 (*Egyik* :) Sógorrr !
 M'é' gyütté' ?
 (*Másik* :) Csonté' ! csonté' !
 (*Első* :) Hány fonté' ?
 (*Másik* :) Hat fonté' ! hat fonté' ! (Mire összevesznek.)
 (*Mindkettő* :) Teringette az anyád !
 (Szőreg.)

68.

Lúd : (*Gúnár* :) Kalára ! Kalára !
 (*Tojó* :) Ádánka ! Ádánka !
 (Szőreg.)

69.

Lúd : (*Gúnár* :) Táti !
 Táti !
 (Majdán.)

70.

Macska : (mikor meghuzzák a fűlit, kérdezik : *Van-é apád ?*
 mire feleli :) Ván ! (Majd folytatják : *Hát anyád ?* ismét azt
 feleli :) Ván ! (Még azt kérdezik tőle : *Apádnak van-é szom-
 szégygya ? erre szabadon bocsájtlják.)*
 (Szőreg.)

71.

Pacsírta : Macska csiriz !
 Macska csiriz !
 (Majdán.)

72.

Pacsírta : (fölfelé szálltában :) Fölmék az Istenhön
 Bornyú pásztornak !
 (Leereszkedőben :) Léejtöttem bunkós botom,
 Légyüvök érte !
 (Ó-szent-Iván.)

73.

Pacsírta : (fölfelé szálltában :) Fölviszöm, fölviszöm,
 Fölviszöm a baltikámat,
 Boldogaszszonyhon,
 Boldogaszszonyhon
 Fölviszöm, fölviszöm !
 (Leereszkedőben :) Élejtöttem !
 (Szőreg.)

74.

Pacsirta : Csincs Jézus !

Pipiske : Itt a Jézus !

(Szóreg.)

75.

Pipiske : (Kapáláskor :) Kicsípöm ! kicsípöm !

(Majdán.)

76.

Sárga rigó : Csőrösnye, megy', dijó,
Magyaró de jó !

(Szóreg.)

77.

Surdé = *Sodró* madár : Kikirics !

Kint van a farod,
Takarícsd !

(Szóreg.)

78.

Szarka : Csak ! csak ! csak !

(Hosszúhát.)

79.

Szúnyog : (még jól nem lakott :) Szögény ! szögény !

(Mikor jól lakott :) Bolon', bolon' !

(Szóreg.)

80.

Tehén : (mikor a herét megette :) Jö ! jö !

(Szóreg.)

81.

Veréb : (mikor a garmadától elkergetik :) Csirip, csup' !

Csirip, csup'

(Szóreg.)

82.

(*Tárgyakra.*)

Gőzös (karja, ha lassan megy): Keffe kötő!
 Keffe kötő!
 (Ha sebesen megy:) Szinaji báró!
 Szinaji báró!
 (A kereke:) Haszszony!
 Haszszony!
 (Szóreg.)

83.

Harang: (A kis harang:) Czékla, karaláb!
 Czékla, karaláb!
 (A középső:) Jó nóta, papnak vôt!
 Jó nóta, papnak vôt!
 (A nagy harang:) Harangozó is részt vött benne, kántor is!
 Harangozó is részt vött benne, kántor is!
 (Szóreg.)

84.

Muzsika: Duda (-szó így kezdődik:) Jé-ru-zsá-lem, lem! lem!
 (Lőrinczfalva.) lem! lem!

85.

Az első prímás: Kánikula, mikula!
Másik prímás: Mikő lösz mán itélet?
Bőgős: Gyüvő hétön! gyüvő hétön!
 (Csóka.)

86.

Első prímás: Kinyéré', bagójé', cséves paprikájé'!
Másik prímás: Énnyihány tojásé', kukuricza szaré'!
Bőgős: Dövő, dövő, lukas földő!
 (Szóreg.)

87.

Katona trombita: Rajtad vôt a vékon nadrág
 Mög a vastag szúr!
 Még is mögfattá'!
 (Deszk.)

88.

Trombita : (Reggel :) Itáliába mönnyünk lakni!
 (Délben :) Mögfő'tt-é mán?
 Mögfő'tt-é mán?
 (Este :) A ki nem lép écczörre,
 Nem kap levest estére!
 Lám én lépök écczörre,
 Kapok levest estére!
 (Szőreg.)

89.

Katona dob : Jäger, jäger katona,
 Möggyütt mán a czédula!
 Nem mögyünk mán meszsziere,
 Csak a világ végire,
 Ott sè' löszünk sokájig:
 Csak tizénkét órájig!
 (Csóka.)

(*Sebesen mondani valók* :)

90.

Bajoji bíró botostù
 Büntet bottal bolondul.
 (Algyő.)

91.

Czo, szürke! czo sárga!
 Czo, császár sárgája!
 (Deszk.)

92.

Ó kú kút,	Tarka-barka,
Körü'-körü'	Vágott farkú
Sürög-forog	Jércze tyúk!

(Szőreg.)

93.

Domború dombodnak
 Domborodása dombodnak.
 (Szőreg.)

94.

Jò járnak a mónárok,
 Mert jó nyár jár rájok.
 (Török-Kanizsa.)

95.

Mögúntam gyönyörű Győrnek
 Gyöngyvárába' laktomat;
 (Szőreg.)

Mert a Duna, Rába, Rápeza
 Rákja rákta lábomat.

96.

Pípa kupak, Czipő csatt.

(Gyála.)

97.

Vén Vincze vekábisz, Virágvasárnapján való
Véletlen verébbé Vásárját vesztötte

Vékképpen.

(Deszk.)

98.

Veréb vesztő Váci Vincze
Vetött véget virágnapi vas vásárnak.

(Vincze verebeket szeretett hajigálni s az említett vásárkor veréb helyett gyermeket ütött agyon, a miért azonnal felkötötték, minek csodájára az egész nép oda tódult s így a vásár véget ért.)

(Szóreg.)

(Gyermek versek.)

99.

Égy' —
Érig a megy.
Kettő —
Feneketlen teknyő.
Három —
Haza járom.
Négy —
Biz' oda nem mégy.
Öt —
Esik a köd.
Hat —
Hasad a pad.
Hét —
Múlik a hét.

Nyöcz —
Üres a pöcz.
Kilencz —
Kis Ferencz.
Tíz —
Tisza víz.
Tizönegy —
Vizön mégy.
Tizönkettő —
Csip a tetű.
Tizönhárom —
Vas járom.

(Kláralfalva.)

100.

Égy —	Hét —
Érik a megy.	Sütött a pék.
Kettő —	Nyöcz —
Feneketlen teknyő.	Romlik a pôcz.
Három —	Kilencz —
Csörög a járom.	Kis Ferencz.
Négy —	Tíz —
Oda bizon nem mégy.	Tisza víz.
Öt —	Ingöm-gatyám
Szakad a köd.	Csupa víz,
Hat —	Az én szívem
Kis pad alatt pap.	Oda visz!

(Szóreg.)

101.

Bor, búza, békesség,
Finom-fánom feleség.

(Szóreg.)

102.

Gombol, gombol, gombolház,
Ha lészakad, maj' lösz más!

(Deszk.)

103.

Hej karácson,	Ha nincs kalács
Karácson!	A rácson,
Van-e kalács	Szomorú a
A rácson?	Karácson!

(Ó-szent-Iván.)

104.

Széna, szalma, szalonna,
Piros patkós paripa.

(Rác-Keresztúr.)

105.

Hétfőn hevernek,	Péntökön pityörögnek,
Keddön kevernek,	Szombaton szomorkonnak,
Szerdán szerelmötöskönnnek,	Vasárnap imátkoznak.
Csütörtökön csücsörögnek,	(Török-Kanizsa.)

106.

(E verseket sebesen mondja s minden szótagra von egy vonást.)

Égy', kettő, három, Fogagygyunk egy' iccze borba,
Nincsen neköm párom; Hogy ez tizenhárom!

(Csóka.)

107.

Én vagyok a Jóska kanász, Náj, náj, náj!
Én őrzöm az úr disznáját, Fogagygyunk egy' iccze borba,
Harminczkető ez!

(Lőrinczfalva.)

108.

(Mikor öszik oszt' iszik rá, akkò monygya a másik :)

Mögáj', maj mögmondom apádnak: Nem hattá' apádnak,
Kását főszte' anyádnak, Kiattad a kutyanak!

(Lőrinczfalva.)

109.

(Az új ruhást társai csipkedik s mondják :)

Csirip, csirip az új ruha! (Ha nem ad áldomást :)
Szakagygyon el a ruhája, Maragygyon mög a ruhája,
Maragygyon mög a gazdája! Szakagygyon el a gazdája!

(Ó-szent-Iván.)

110.

(Tenyeröket összecukják, a hüvelyk ujjnál kinyitják :)

Küdü, küdü vajaeskát,
Égy' kis kinyér hajacskat.

(Török-Kanizsa.)

111.

(Ha valamit elveszt, mondja :)

Szaj' lé Ördög rúla,
Sé' né igyá', sé' né ögyé'
Még a (budli) mög nem lösz!

(Monostor.)

112.

(Szaladva mondják :)

Szalagygyunk,
Hal lapagygyon a hasunk!

(Szőreg.)

113.

(Kezöket egymás körül forgatják.)

Csipödött, csipödött haluska!
Rántás, rántás, hrrrr!

(Török-Kanizsa.)

114.

(Lásd I. kötetünk 80-ik lapján a 27-ik számút.)

Hu, hukk!	Vármögye puskája!
Paprika palánta!	Még annál is nagyobbat!
Bolon', a ki csinálta;	Hu, hukk!
Akkorát szőj, mind a	Gyű'jenek be kását önni!

(Lőrinczfalva.)

115.

(Fejfájáskor kukkuri báránynyal (= fű) szurkálják az orruk belsejét, míg a vér el nem ered s kiabálják:)

Kukkuri bárán
Órom vérit ereszd el!

(Szőreg.)

Órom vére eregy el,
Farkas koma, gyere el!

(Deszk.)

117.

(A szájukba teszik a бүкөр = бүрөк haját — és mondják:)

Gugorogy' fő' bába!	Gugorogy' fő' gága!
Gugorogy' fő' bába!	Gugorogy' fő' gága!

(Mikor fölgugorodik, vízbe tögyük, visszazahajtodik.)

(Csóka.)

(Egyházas-Kér.)

119.

(Ágacsz, vagy más, sok levelű fa galyjának a leveleit sorba lezaggatva mondják:)

Élök-é, halok-é?
Szántok-é, vetők-é?

(Kinevetik a kinek az utolsó levelére a »halok-é« esik.)

(Szőreg.)

120.

(Pipacsot vesznek kezükbe s kérdezik :)

Sör-é, bor-é, pálinka-jé ?

Rúzsza színű pántlika-jé ?

(Mire a többiek felelnek, találgatják, a fehér = pálinka, a pirosló = sör, a piros = bor, a rózsa színű pántlika. Mikor már mindegyik megmondta véleményét, kettőbe hasítják a pipacsot s a kik eltalálták, azok kapnak egy-egy pipacsot a kérdezőtől, míg ellenkezőleg ők fizetnek.

(Szőreg.)

121.

(Földet dobnak fel s kiabálják :)

Isten küvecskéje,

A kinek a fejére esik,

Mög né haragugygyon !

(Azt hiszik, hogy annak a fejére esik, a ki még azon a napon nem imádkozott.)

(Egyházas-Kér.)

122.

(Sarat hajigálnak fölfelé, szájukat széttájtják, hogy a sár bele essék. Mikor a sarat felhajtják, ezt mondják :

Isten galuskája,

Kinek a szájába esik ? !

(A kinek a szájába esik, visszahajtja a sarat.)

(Szőreg.)

123.

(Ketten a fogukba mögfogik a kalapot — a teteje van lefelé — oszt' kiabálják :)

Agy' Isten pé'szt !

Agy' Isten pé'szt !

(Szőreg.)

124.

(Ha valakit játszani hívnak s nem akar menni, az udvarból így olvassák ki :)

Gyűj' ki bolon',

Ha nem gyüsz ki,

Ha bemönté ;

Vakúj mög !

(Azt tartják, ha nem megy ki, megvakul, azért nem is ellenkezik.)

(Csóka.)

125.

(Körösztbe tesznek szalma szálát, majd reá köpnek s arra vetik, a ki nem akar játszani és reá kiabálnak:)

Tè rajtad gilva lösz!
Tè rajtad gilva lösz!
(A' mög rin, mer' a lösz.)
(Lóriniczfalva.)

126.

Egygyöm, kettöm,
Bibor, nábor,
Karika, ficzkó,
Túrús Tamás,
Rajz!
(Ó-szent-Iván.)

127.

(*Kiolvasók.* Lásd az I. kötet 77. lapját.)

Ögyedöm, bögyedöm,
Csiczó, náczóm,
Karika, ficzkó,
Túrús Tamás,
Rajz!
(Szőreg.)

128.

Ögyedöm-bögyedöm,
Csics gojó,
Kecske —
Magyaró,
Csíp Pál,

Szalma szál;
A bérmaji Panka,
Szuszi-puszi,
Eszki-veszki,
Csesz!

(Szőreg.)

129.

Ögyedöm-bögyedöm,
Kakas nyom,
Isten lovát patkolom,
Sárga csikó, zeg, zeg, zeg!
Ingermán-kutturmán,
Ágor-golyó, kalapács.

(Egyházas-Kér.)

130.

Egyedöm-bögyedöm,
Tűz-bűz!
Szakadom Bernát,
Kendőr láncz.
Hajdú sógor

Mit kijá'cz?
Én anygyomat
Kijá'tom,
Ker'be,
Komám kertyébe'

Sípolnak,	Hej, máj,
Dúdolnak,	Fodor máj!
Kálity küvet törnek.	Ducz ki,
Aszt möktörrik,	Bucz ki
Kasba hányik.	Balog Pál!

(Lőrinczfalva.)

131.

Engő-bengő, Úti csipke,
Kerék ujjaj, Törő dicske,
Pikulaj, Labuga!

(Csóka.)

132.

Án-tán, Tő'tivári,
Tubikám, Zombori,
Szőrös lábú Búza bukor,
Kis kutyám. Libicz-kicz!

(Klárarafalva.)

133.

Egy', kettő, három, négy,	Benne ül egy' rinygyó;
Bába János huvá mégy?	Hej, rinygyó ropogó,
Pes're pipájé',	Tömösvári bugyogó,
Komáromba szép lányé'.	Pitypalaty
Ére gyün egy' hintó,	Kis malacz

A — — — beszalad.

(Ó-szent-Iván.)

134.

Pad alatt, pad alatt,	A bűvárok baktatnak,
A fő'd alatt	Firmák-fodormák,
Tarka tyúkot nyergölnek,	Ző'd 'üvegü boszorkán!

(Szőreg)

135.

(Laptázó. A kin a sor van, a »laptá«-t fölfelé hajigálja, vagy a falhoz vágja s iparkodik megkapni, mi alatt az alább irt verset mondja. A vers végén a gyermekek szétszaladnak, kik közül neki a laptával valakit meg kell ütni, különben más megy a helyére.)

Egy' ellőre,	Nagy harangra;
Két kettőre,	Gyertya gyűtés
Három hatra,	Mög elötás,
Kis harangra,	Mög jő hátba

Buffoktatás.

(Deszk.)

136.

(*Humócska.* A humó a kezével a szemét eltakarja, erre a többi búvik s kiabálja)

Kényó vére csöppenynyön a szömibe, ha lát!

(Mikor már mind elbújt, oda kiáltják :)

Szabad!

(A humó most keresi őket s a kit közülök elfog, mielőtt az illető a humó helyére *közp*, az lesz a humó, de ha senkit sem bír elfogni, akkor csak ő a humó.)

(Ó-szent-Iván.)

137.

(Befelé fordulva állnak körbe, fejüket összeteszik, kezüket hátra nyújtják, hogy a fonyott kendővel körüljáró gyermek = farkas bele tehesse a kendőt. A farkas tetszése szerint a hányszor akarja, annyiszor kerülgeti őket, mi alatt kiabálják :

Né néz' hátra, mén a farkas!

(A kinek a kezébe teszi a farkas a kendőt, az 3-szor megkerülteti a farkassal a kört, ezután ő lesz a farkas, amaz pedig az ő helyére áll.)

(Szóreg.)

138.

(A gyermekek élő fát érintenek kezükkel egynek kivételével, a ki sorra megy s mondja :)

Szá'j lé gója a fárú! (Mire a felelet :)

Nem szá'lok!

(Ez alatt a többiek cserélgetik helyüket, mit a kérdező szemmel kísér és ha ő talál hamarabb valamely fát érinteni, mint a helyüket cserélgetők valamelyike, akkor a ki fa nélkül maradt, az jár sorban.)

(Szóreg.)

139.

(A kezdete megegyez a megelőző játékkal.)

Kérdező : Hun az olló? (A kérdezett reá feleli :)

A szomszédba'. (Mikor a legutolsó kérdezett felel, nem mondja : A szomszédba', hanem :)

A szögön. (Erre helyett kell cserélni s a ki fa nélkül marad, az lesz a kérdező.)

(Szóreg.)

140.

(*Sárga csikó.* Öten játszák, 5 czédulát vesznek elő s mind-egyikre mást írnak, így: *sárga csikó, öreg bíró, szögény embör, paprikás aszszony, borsos aszszony.* A czédulákat összekeverik s húznak, a ki a *szögény embör-ös* czédulát húzta, felszólal:)

Éveszött a sárga csikó!

(Mire az *öreg bíró* — s czédulájú felel:)

Szabad keresni!

(Sorra nézi az arcokat a *szögény embör* s a kinél gondolja, hogy van, kérdezi:)

Hogy merte kend élopni az én sárga csikómat?!

(Ha nem találta el, hogy kinél van a *sárga csikós* czédula, *kendővel a kezére* ütnek, ha pedig eltalálta, akkor a *sárga csikós* kezére vernek 10-et, a miért ellopta a sárga csikót.)

(Szöreg.)

141.

142.

(Páratlanul játszák. Egynek a kezében vessző van, a többinek a fele a vesszőst körbe üli, a másik fele pedig az ülőket körbe keringéli, mi alatt a vesszős kerekbe forgatja vesszejét, mint-egy hajtja többit s dalolják:)

Haj bögrére,
Bögrére,
Sűrűs uborkára!
Ki-ki maga
Bögréjühön lászon!

Hej bögrére, bögrére,
Szűrűs uborkára!
Ebbe' sör,
Ebbe' bor,
Emebbe' mög sömmi sé'!

(Erre mindegyik igyekszik valamelyik ülő fejét megfogni, a kinek nem jut fej, középre megy vesszősnek s a keringölők ülnek le, az ülők pedig felállanak.)

(Szöreg.)

(Deszk.)

143.

(Két gyermek háttal áll egymásnak, karjokat összeöltve, az egyik felemeli a hátára a másikat s kérdezi:)

Néz' az égbe, mit lácz?

(A felemelt:) Góját.

Mit öszik?

(A felemelt:) Békát.

Mikô harangoznak? (Erre feljebb emeli s leereszti a földre, mialatt a társa azt mondja :)

Ling, lang! (Ezután a felemelt játsza társa szerepét.)

(Egyházas-kér.)

144.

(Többen vannak együtt, égy közülök a *bíró*, a ki mondja :)

Part alatt jártam,	Kását főzött,
Égy' vén aszszont láttam,	Kutya zsírrá zsíroszta,
Lába közé köpködött,	Kutya lábba kavarta.
Szörös bocskort kötözött,	Szabad a bírónak
	Égygyet kukkanni.

(Mind :) Kik, kukk!

(Csóka.)

145.

(Leülten a gyepet szaggatva mondják :)

Ási, ási répa,	Kis bögre,
Csöcsös korsó,	Dobos hátú
	Mönyecske.

(Egyházas-Kér.)

146.

(Sorba ülnek a földre s hátuk megett a füvet csipkedik s dalolják :)

Csipödöm, csipödöm	Sé' büribü,
Füvecskét,	Sé' csonytyábü
Ási répát, ási,	Sömmit sé' taná'tam!
Éb a ki nem ási.	Haj, Bimbóka, Bimbóka,
Ördög üsse ódalát,	Karácsonyi morzsika!
Hamu ögye a haját!	Ki mit hozott
Nem csak papot öltem,	A vásárbü
Dijákot is öltem,	Ide fityoktassa!
Harmannapra	(Felugranak s csukott mar-
Haza gyüttem	kukat szájukhoz emelik s

többször hajtogatják :)

Ebbe' czúkor!

Ebbe' méz!

(Ezután csukott markukat felváltva egymás tetejére teszik, egy pedig kérdezi :)

Nyis' ki, nyis' ki
Ládikádat!
Lássuk, mi van benne?

(Felnyitják egymásután tenyeröket s a melyikben fű van, reá mondja :)

Ördög. (a melyikben nincs, arra :)

Anygyal.

(Lőrinczfalva.)

147.

(Hosszant fogódzanak össze, a két szélső a kapus az egyik oldalon is, a másikon is; dalolják :

Mijé' kú'dött úr aszszony? — Haja gyönygye, haja! —
Nektök hídat csiná'junk. — Haja gyönygye, haja! —
Mibül van a híd lába? — Haja gyönygye, haja! —
Bürökbül és bodzdzábul. — Haja gyönygye, haja! —
Mivel aranyozzátok? — Haja gyönygye, haja! —
Égy' tajiga ló — — —. — Haja gyönygye, haja! —
Mi ja kapu válcsága? — Haja gyönygye, haja! —

(Az egyik oldalon a kapus feltartja a kezét s az alatt búj át a másik oldal körbe tekerődve :)

Búj', búj' ző'd ág, Nyitva van az arany kapu,
Ző'd levelecske, Csak bújjatok rajta!

(Ha újra kezdik, akkor a másik kapun bujkálnak át.)

(Lőrinczfalva.)

148.

(Körbe fogódzanak s forogva dalolják :)

Én eladom én lányomat	Hármat fizettem
Forint forgatytyúnak,	A hegedúbe,
Pé'z csörgetytyűnek.	Mék sé' möhettem
Itt tüviskit,	Az elő tánczba,
(Kezöket összecsapják :)	(Tapsolnak.)

Ide né tapögy!	Jaj, dalom!
Itt az áldott bor!	Jaj, dalom!
(Szétszaladnak.)	Sárga gilincsöcske,
Ki mindön nap für.	Török czicza,
(Összeszaladnak.)	Török macza,
Ha jö iszö belüle,	Kúri bariskája!

A torkodra für!	(Erre mindnyájan ne-
(Kerekbe forognak.)	vetnek.)

(Lőrinczfalva.)

149.

(Kópé idézők.)

150.

(A gyermekek a szobát setétre csinálják s a pitarba mennek egynek kivételével, ki bent marad, az ajtó kilincsére teszi a kezét s hívja fel a Kópét, a többi utána mondja :)

Gyűj' föl Kópé kopongatni,	Gyűj' föl Kópi kopongatni,
Szen' Györ' gyertyát látogatni	Szen' Györ' Gyurkát ijesz'getni !
Itt apád, itt anyád,	Sír mán, kotor mán,
Sós kinyeret árul !	Hét süvegü boszorkány.

(Ezt 3-szor kell elmondani s hitük szerint feljön a Kópé s pénzt hoz, de ha a bentlevő semmit sem ad neki, lélszödi rúla a húst.)

(Deszk.)

(Ó-szent-Iván.)

C s ú f o l ó d ó k.

151.

Nyár üdöbe' meleg van,	Akkó bújik nyakadba
Virázkik a fű,	A lapos tetű !

(Lőrinczfalva.)

152.

(Kására :)

Kása !	Ha a kiráj möglátytya :
Isten áldása,	Hasadbűjis kiássa !

(Egyházas-Kér.)

153.

(Kalapra :)

Vas kalap,
Fő'thön vágom, mőkharap !

(Hosszúhát.)

154.

(Bocskorra :)

Uccza bocskor,
Maj' mőkpcoskol !

(Szóreg.)

155.

Á l l a t o k r a.

156.

(Kanira :)

Kani, kani dagasztani,
Mérgek fogát csattoktatni,
Kesej lábát igazgatni,
Vérös czombját nyalogatni,
Tüzes lánczot szopogatni !

(Kláralfalva.)

Kani, kani dagasztani,
Hönap visznek akasztani,
Vért ontani, vért ontani,
Gazdag lányát mögforgatni,
Katlany alá tüzelgetni !

(Deszk.)

157.

(H é j á r a :)

Héja, héja, lakatos, Haza gyűtt Budártü,
Tarka gúnár hivatos, Kilencz fija beleégött ;
Elmönt Pestre. Sijes' héja,

Kur' héja !

(Szöreg.)

158.

Héja, héja, Nè vid' el a másét,
Lakatos, Csak az uraságét !

(Csóka.)

159.

(Kányára :)

Kis kánya, Benne maratt
Mögégött a háza, A szép lánya !

(Lőrinczfalva.)

160.

(Kosra :)

Széka, széka,
Túrú, széka !

(Csóka.)

161.

(Pillére :)

Áj' mög pille, Gyere
Foglak mög, Markojjalak mög !

(Kláralfalva.)

162.

Pille, pille,
Pipille !

(Kocsorhát.)

163.

(Pulykára :)

Szöb' a páva, De a páva
Mint a pujka, Aran tallú,
Mert a pujka Rud, rud, rud,
Taknyos órú, Rud a lába,

Rud, rud, rud !

(Hosszúhát.)

164.

Szöb' a páva, mind a pujka,
Mert a pujka tropongyos,
De a páva aranyos ;
Tyúr, tyúr, tyúr !
(Török-Kanizsa.)

165.

(Tyúkra :)
Lipa tyúk,
Lapa tyúk,
Potya tyúk.
Kurta tyúk !
(Hosszúhát.)

N é p e k r e.

166.

Czigán, Czigán,
Vas kalán !
(Lőrinczfalva.)

(Czigányra :)

Czigá', czigá',
Czikor má' !
Vas apika,
(Egyházas-Kér.)

167.

Pér Ilona,
Ilona mög
Gácséra !

168.

Czigán, czigán,
Dig, dig, dig !
(Török-Kanizsa.)

Ha jólakik,
Mögdöglük !

169.

Némöt,
Nyúlik a bélöd,
Ha nem hiszöd,
Nész' mög !
(Csóka.)

(Némötre :)

Némöt,
Kicsüng a bélöd,
Két kutya húzza,
A harmadik nyúzza !
(Szőreg.)

170.

171.

(Mikor a német lakodalomba ment, kérdezték :)

Hová mégy némöt ?
Lakátalompá.
Mit viszöl ?
Tyúkhús, lúdhús.
Hát a csobojóba' ?
Port.

(Mikor visszafelé jött :)
Mit hozó a csobojóba' ?
Pontrós fiz.

Hát a tarisznyába' ?
Árpa kinyér.
Hát a kis kutyád hun van ?
Mé kettem.
Hát a bort hun hattad ?
Fentéksékpe.
Hát a tyúkhúst, lúdhúst ?
Aszt is ott.

(Lőrinczfalva.)

172.

Sváb, sváb,
Karaláb,

(Szőreg.)

Tömösvári
Disznóláb.

173.

(Rácra :)

Rác, rác,
Kovács,
Kényót, békát
Őszszerág.

(Szóreg.)

174.

(Tótra, ablakosra :)

Nem ére van a faluháza!

(Deszk.)

175.

(Drótostól kérdezik :)

Van-e verébre való patkó?

(Szóreg.)

176.

(Zsidóra :)

Zsidó, zsidó, vak apád!
M'é' nem öszöl szalonnát?
Lá'd a magyar mögöszí,
Drága pé'zön mögvöszí;
De a zsidó nem öszí,
Mer' a fene mögöszí!

(Szóreg.)

177.

Zsidó, zsidó,
Békhéndló,
Az árokba
Düglött ló,
Fekügy' mellé,
Nyom' mög jó,
Minygyá' lösz égy'
Kics csikó!

(Csóka.)

178.

Hej! mikö lösz (gyúr'be vásár?)

(Csóka.)

179.

Obrányicza, gerebje!

(A más feleségénél kereskedő zsidót obraniczával = válgém-
mel és gereblyével verték el, innen a közmondás is: Rajta
veszött mint zsidón a gerebje.)

(Szóreg.)

F o g l a l k o z á s r a .

180. (Csizmadiára :) 181.

Csizmadija legé'nek
Négy krajczár jár egy' hétre,
Még a csirizt keresi,
Addég felit mögösz.

(Szőreg)

Csizmadija, pipa szár,
Ugrik, mint a kan agár!
Elugrott a pipa szár,
Mögmaratt a esizmaszár.

(Deszk.)

182.

Csizmadija, dikics,
Gyertök elő tik is!

Mögfü't mán a csiriz,
Ögyetök hát tik is!

(Török-Kanizsa.)

183.

Inas, gyûcs gyertyát!
Ördög van a hászba',
Kaptafa mögrákta,
Csiriz mögötte,

Gyertya elnyelte;
Szöme fényös,
Füle högyös,
Hrrrrrrrrrrr!

Minygyá' mögösz!

(Szőreg.)

184.

(Csószre :)

Gyün a csósz,
Gyün a hátúján a gőz!

(Deszk.)

185.

(Gulyásra :)

Gujás,
Gurgundijás!

(Csóka.)

186.

(Kanászra :)

Kanász,
Disznók után kanalász!

(Csóka.)

187.

(Dohánykertészre :)

Szigeti gányó,
Pacsirta csináló!

(Szőreg.)

188.

(Kovácsra :)

Verjed kovács a vasat,
Éhön korog a hasad!

(Csóka.)

189.

(Barát papra :)

Gőzösön mén a barát,
Viszi az aleluját!

(Deszk.)

190. (Ábéczés tanulóra.) 191.

Á, bé, czé, dé,
Macska krédé!

(Szőreg.)

Á, bé, czé, dé bornyú láb,
Fogd a farkát, tejet ád!

(Ó-szent-Iván.)

192.

Á, bé, czé, dé, kallanytyú,
Léesött a pallásrú,
Kitörött a nyaka,
Éfojott a vére,

(Szőreg.)

Mi' csinájjunk véle?
Tögyük ki a hóra,
Fagygyon el az óra!

Keresztelő nevekre.

193.

András,
Hangyás!

(Csóka.)

194.

Antal,
Teli han'tal!

(Szőreg.)

195.

Antal,
Bandsal,

(Egyházas-Kér.)

Mögütlek a
Han'tal!

196.

Ádám,
Kutya ül a hátán,

(Szőreg.)

Bunkós bot a kezibe,
Ördög bújon fejibe!

197.

Benedök,
Zsákkal hoszd a melegöt,
Gyűszűvè a hidegöt!

(Hosszúhát.)

198.

Dezső,
Dézsa abrincsverő,
Rosz' kinyér kereső!

(Szőreg.)

199.

Étél,
Tág a pöndöl!

(Csóka.)

200.

Feri, Feri, Ferike,
Haza mőnne, ha merne!

(Deszk.)

201.

Mőgőttem a pereczőt,
Kitőttem a Ferenczőt!

(Csóka.)

202.

Gyura, Gyura, tambura,
Béka van a gyomrodba!

(Szőreg.)

203.

Gyuri, Gyuri, Gyurika,
Nem köl' neki muzsika;

(Szőreg.)

Muzsikál, ha akarja,
Ha mőgveri az apja!

204.

János,
Kisült a lángos!

(Deszk.)

205.

Lajos, Lajos,
Kalapos!

(Kocsorhát.)

206.

Lukács,
Lukba' sül a kalács!

(Szőreg.)

207.

Keminczébe' van a kalács,
Mőgbolondút mán a Lukács,
Kivőgyük a kalácsot,
Hejre hozzuk a Lukácsot!

(Ó-szent-Iván.)

208.

Miháj,
Palláson van a háj!
Maj' lévőszí öreg apád,
Mőkkenyi a haját!

(Szőreg.)

209.

Roza, Roza
Rosz' kapcza,

(Szőreg.)

Kihajtik a
Poszmatra!

Vezeték nevekre.

210.

(Muzsikus cigányokra, mind cigány név :)

Hasi, Puczor, Nánó, Gilagó,
Jóczó, Miczó, Polokány Csikó,
Égy' banda!

(Szőreg.)

211.

Makra, Makra pápa,
Kimönt a pusztába!

(Szőreg.)

212.

Naty Pál,
Az ágy alatt bujkál!

(Csóka.)

213.

Tili dudás, Tót András,
Lukagygyon ki a pofád!

(Hosszúhát.)

214.

Visi,
Ha nem biri, létösz,

Fő'vösz, viszi!
(Lőrinczfalva.)

215.

Az angyalok, Csibiz János,
Az angyalok Csibiz János
Tajicskába ültek, Taszigálta őket!
(Ezt mindenkire alkalmazzák.)

(Szőreg.)

216.

(Rossz tanulóra :)

Szögény Pali nasz számár, Nem kő' neki iskola,
Mégis iskolába jár, Három ágú kancsika.

(Szőreg.)

217.

(Iskolakerülőre :)

Iskolakerülő, szenyynes zsák,
Teli raktam, jó mögrágd!

(Deszk.)

218.

(Arra mondják, a ki az iskolában kikapott :)

Tökre tököt, Szögény Pali
Makra makott, Hatot kapott.

(Szőreg.)

219.

(Ha valaki magát okosnak mondja, reá kiabálnak :)

Okos Okos
Mint a kos ! Mint a bolon' kos !

(Szőreg.)

220.

221.

(Síróra :)

Rívó, picsogó,
Kerék alá nyikorgó !

(Szőreg.)

222.

Rívó, picsogó,
Városházába való.

(Lőrinczfalva.)

223.

Rívó, picsogó,
Tömösvári bugyogó.

(Török-Kanizsa.)

224.

(Sántára :)
Sánta, bicze nótáros.
A kutyával határos.

(Szőreg.)

225.

(Taknyosra :)

Fényösekne' kin' tánczolnak,
Szippancesékat várak !

(Török-Kanizsa.)

226.

Szép, szép,
Lóg apád fé'lába !

(Török-Kanizsa.)

227.

Taknyos,
Fiknyos.
(Török-Kanizsa.)

228.

(Ingben járó nagyobb gyermekekre :)

Pöndöl zsuska,
Galuska, Hátul van a
Puska !

(Szőreg.)

229.

(Súgóra :)

Súg a szamár a fijának,
Korpát agygyunk az anynyának !

(Lőrinczfalva.)

230.

(Társával az első sort mondatja el s ráfeleli a másodikat :)

Malom alatt kis kakas, Szalad a nyúl a nyomáson,
Tégöd az Ördög ott kopasz! Alszik apád a palláson !

(Csóka.)

(Török-Kanizsa.)

232.

Templom ajtó végig vasas,
A mi kutyánk túled hasas !

(Lőrinczfalva.)

233.

(Könyvük első lapjára írják :)

A ki ezön könyvnek	Pesti és budaji
Szorul lopására,	Tajiga tolásra,
Kívánom, hogy jusson	A kúdúsok között
A nagy uraságra :	Főkapitánságra !

(Szóreg.)

234.

Ha az Istent szeretöd, Fordics három levelet,
É né lold a könyvemet ; Möktanálad nevemet !

(A harmadik levélre ráírja a nevét.)

(Szóreg.)

235.

(Mikor valaki a másikra bámul, a bámult mondja :)

Mē !
Apád tehene,
Nyald fehérre !

(Hosszúhát.)

236.

Mē !
Apád tehene,
Tégöd fejnek mellette !

(Csóka.)

237.

(Ha találkoznak, így gúnyolják egymást :)

Sárga csikó, csöngős csacsi,
Hová mén ken' bolon' Jancsi ?

(Padé.)

238.

(Egymás után szaladnak s egymást csúfolják :)

Gija mama,   Gija, gija,
Gija tata !   Gicz !

(Erre lébakulnak = négykézláb állanak s ha a háta megett
levő nem vigyáz, keresztül esik rajta.)

(Lőrinczfalva.)

239.

(Szaladásra biztató :)

Szalagygyunk,
Hal lebbenynyön a hajunk !

(Ha valaki nagyon elhagyja a többit, ezt mondják :)

Elő' mén a bolondos,
Hátú mög a kolonczos !

(Szőreg.)

240.

Elú', elú' kolompos,
Hátú, hátú bolondos !

(Csóka.)

241.

Elú', elú' kolompos,
Hátú, hátú kolonczos.

(Monostor.)

242.

(Ha a szaladók meg akarnak állni :)

Sárga dinynya, görög dinynya,
Szalagy' magyar, gyün a muszka !
Nem szaladok, mer' nem félök,
Mer' mindég a magyar győzött !

(Szőreg.)

243.

(Leülve kiabálják egymásnak :)

Kéj föl magyar, gyün a rácz,   Ha fő' nem kelsz azonnal,
Majd az ülepödbe ráz !   Hátba is ver' a bottal !

(Lőrinczfalva.)

244.

(Ha osztoszkodó = pörlekedő gyermekeket látnak, oda kiáltanak hozzájuk :)

Jézus, Mária, szent József,
Veszejjed össze őket !

(Szóreg.)

245.

(Evés után mikor dologra mennek :)

Cselő csákó borozdára,   Van vöröshajma,
Nincs kinyér a tarisznyába',   Ögye mög a gazda !

(Lőrinczfalva.)

246.

(A szemközt jövőket így szólítják :)

Gyere minálunk,   Gyere mifelénk,
Lögyél a mi lányunk !   Ögyön mög a mi fenénk !

(Szóreg.)

(Deszk.)

248.

(Mikor este elválnak egymástól :)

Agygyon Isten, jó écczakát !
Kilencz bolhát, tíz poloskát !

(Szóreg.)

249.

(*Egyik mondja :*) Jó écczakát !   Ezör bolhát
(*Másik :*) Hatvan czigánt,   Háló czimborát !

(Lőrinczfalva.)

250.

(Elbúcsúzó :)

Isten álgyon mög,
Szömöd ájjon mög !

(Hosszúhát.)

S z o k á s o k.

1.

Kántálók.

(Lásd az I. kötet 97. lapját.)

Csorda pásztorok
Midőn Bötlehömbe'

(kezdetű énekből elénekelnek pár vers szakaszt, azután reá kezdik :)

A kis kutya a patkán	Mikő lösz mán itélet,
Borsot akar törni,	Csipöm ki a szömödet,
A kis macska a konyhán	Csipöm ki a szömödet,
Szakács akar lönni.	Ha csak löhet égygyiket.

Lipityom-lapatyom,
Agygyák ki a garasom!

(Szőreg.)

2.

Ó' szöröncsés elérközött

Écczaka (énekből énekelnek pár versszakaszt,

azután :)

Ha én macska vönék,	Kór, kór, kutya kór!
Az ágy alá bünék,	Eregy' ki té szögáló
Ha egeret fognék,	Nészd mög aszt a pujkát,
Csak úgy kurjongatnék :	Tő'cscse be vendégnek

A torkát !

Lipityom-lapatyom,
Agygyák ki a garasom!

(Ó-szent-Iván.)

3.

Karácson köszöntő.

(Karácson estéjén énekelik az ablak alatt.)

Örtüjjetök, örvengyetök, E napon vígan lögyetök, Minynyájan most vigagygyunk, Mert ma születött Urunk. Sijessünk, né késsünk, Bötlehőmi istalóhon Induljunk! Lőrinczke, Ferenczke Vigagygyál, Andriska sípodon Sípójjál!	Isten Fija a jászolba' Szénán fekszik a szalmába', Szűz szent anynya ringatytya, Szent József takargatytya. Pásztorok, vigagygyunk, Mert születött Urunk, Kit régön vártunk. (gyuricska örvendöz' És dudáj! Jancsika sípodon Furujáj'!
--	--

(Deszk.)

4.

Betlehemezők.

(Hatan vannak : 2 angyal *bötlehömöt* visz fehérbe öltözve, fehér csákójukon kereszt van. Tütöre, Koridon, Mélénska ködmenben van, Makhus subában. Énekelve mennek előre az :)*Angyalok :*

Csorda pásztorok	Csordát őriznek (stb.
Midőn Bötlehömbe'	a szoba ajtónál)

Nyis' ajtót jó gazda, légy jó reménségbe' :
Mer' vendégök gyüttek Bötlehömbe!

(Ha beeresztik őket, akkor az angyalok az asztalra teszik a *bötlehömöt* s énekelik :)

Tütöre, Tütöre,	Mellette szűz anynyát
Gyere be előre!	És az új dajkáját
Köszöncsük mink Urunkat,	Józseffel, Márijával,
Ártatlan Jézusunkat!	Alle-allelúja!

Tütöre : (bejön.)

Hej, de szép, ének szót hallottam,
De még ojjant nem is tapasztaltam!

Trónyát-Baranyát őszszejártam,
 De sokat is bétyárkottam!
 Úgy hallom: valaki döbbög utánnam!
 (Koridon jön befelé, lánczos botját üti lefelé.)
 Tè vagy-e kedves Koridon pajtásom?!

Koridon:

Én vagyok kedves Tütöre pajtásom;
 Ugyan micsoda lárma esött közztetők?
 Talán a világ dögárú valamit végesztetők?
 Ó funfárom, funfárom,
 Tiri-biri funfárom,
 Hidegbe'-melegbe' juhok után való kuncsorgás,
 Így a szögény pásztor embör dolga, gyere be Mè-
 lánka pajtás!

Mélánka:

Hát én hun szöttem-vöttem lankatt lábajimat?
 Ezön az idegön országon Bötlehöm megyén sétáltam,
 Sétálásomba' égy', bak kecskét mögláttam;
 Úgy mögijettem agyarátú:
 Hogy pajtásomhon három lépésre értem.
 Gyere be öreg!

Makhus:

Szalonnás jó estét a házi gazdának!
 Ódal, kóbász, nasz szalonna,
 Fekügygyünk a magos ágyra! (Lefekszik Tütöre

mellé.)

Tütöre:

Ágy alá, öreg!

Makhus:

L'ány alá!

Tütöre:

Nem a Pány alá,
 Hanem az ágy alá!

(Reágurul Tütörére, majd mellette foglal helyet, mellé Koridon jön.)

Mélánka (énekli):

Aluggyatok én pajtásim	Ott ugatnak és ordítanak
Csöndessen, csöndessen!	A mi lánczos kutyájink,
Mögörizlek bennetöket	Kutyájink;
Szivessen, szivessen.	Dühös farkas mán mitőlünk
Akolba' vannak ma a mi	Távul jár, távul jár,
Juhajink, juhajink,	Itt a süjos botom vége
	Majd r'ászál'!

Angyal (csönget) :

Glória !

Tütöre :

Hallod öreg, glória !

Makhus :

Gomoja ?
Tarka tehén
Siri fiját,
Bógi a kóréba'.

Melánka (reávág Tütörére) :

Kéj fő Tütöre, kéj fő frissen !
Angyal hirdet : hogy mönnyünk el
Új kirájt köszönteni,
Juhajinkat, barmajinkat
Istenre hanni ! (Fölkel a)

Tütöre :

Kéj fő Koridon !
Mert akkorát
Ütök farodon :
Hogy kilencz kis kecske
Kiugrik belüled ! (Fölkel)

Koridon :

Kéj föl öreg, mönnyünk Bötlehömbe !

Makhus :

Vén tehénbe ?

Koridon :

Nem vén tehénbe,
Hanem Bötlehömbe ! (Emelgetik s fölkel.)

Tütöre :

Vezsd r'ád öreg a köröszöt !

Makhus :

A pereczöt ?

Tütöre :

Nem a pereczöt,
Hanem a köröszöt !

Makhus : (r'ávetytye :)

Lágy czipó. csirke hús,
Égy' iccze bor belém csúsz'!

Tütöre :

Öreg, ajándékozzuk mög a kis Jézuskát!

(A »bötlehöm« elé megy.) Én mögajándékozom a kis Jézuskát égy' marék szilva maggal. (Pár lépést oldalra lép.)

Koridon : (Szinte oda megy s bekukucsálva mondja :)

Én mögajándékozom a kis Jézuskát ész szál gyertyácskává! (Tovább megy.)

Mélánka : (Hasonlóképpen a »bötlehöm« elé megy.)

Én mögajándékozom a kis Jézuskát égy' marék apró pé'zzel!

Makhus :

Én mögajándékozom a kis Jézuskát égy' báránkává. Jó lősz a büre neki kaczagánkának, úgy is hideg van!

Tütöre :

Mongyunk a kis Jézuskának ész, szép kis éneköt!

Mindnyájan :

Üdvöz'légy Jézus!	Lássátok!
Méssijás, Krisztus,	Térgyet möghajtván,
Pásztorok!	Fő'dre borulván,
Hogy Bötlehömbe	Imágygyuk!
Sijetve mönvén	(Más hangon :)

Mongyunk tehát tüsztületöt,
Szen' Józsefnek böcsületöt
Itt az pajtába'.

Makhus :

Itt a Pannába' ?

Mindnyájan :

Vögyön minket szivibe,
Szent József kögyelmébe,
Születött Jézus!

(Más hangon :)

Job' ez a gazda, mind a másik vôt!
Mert ez a gazda asztalt terített. (Ugrálnak.)
Ára pediglen jó bort készítött,

Jó gongya van a pásztorokra,
Egy' vagy két kőbászt készít számunkra ;
Amaz a gazda savóvá tartott,
Ajtaja mellé oda szoritott.

Tütöre :

Agygyon az Úr-Isten a házi gazdának
Száz ólat, egy' malacgot,
Mákot, makkot, baraczkot,
Kilencz putton szilva magot,
Május hurkát vastagot,
Oja't mind a gérénda.

Makhus :

Felit annak neköm !

Tütöre :

— — neköd, öreg !

Koridon :

Kása, borsó, lencse,
Hasadat möktőcsese !

Melánka :

Agygyon Isten ahhon anynyi gyer'ököt,
Hogy a patkát 99 sorjává körül ülje !

Angyalok (kifelé menve) :

Elindulának és elbejutának,
Szűz Márijának jó napot mondának.

(Szőreg.)

5.

(Öten vannak. Két angyal, Maksus, Tütöre, Öreg. Öltözeteket
lásd a megelőzőben.)

Angyalok (énekelve hozzák a *bötlehöm*-öt) :

Nyissátok mög ajtótokat	Áldást kérünk tè r'átok,
Jó körösztyényök !	Bocsássatok hozzátok :
Bötlehőmmel gyűnnek ide	Mert most mökszületött néktök
Szent jövendényök ;	Várt Messijástok.

(Az *angyalok* csöngetnek, erre bejön :)

Maksus :

Szöröncsés jó napot, szerelmes jó gazdám !
Ész szóm vóna hozzád, hotyha mög nem bännád :
Az én két pajtásommal bészállanék hozzád.
Hajes' két rét a füled, még job' szá'ást is taná'sz
(Lefekszik.) Gyere be Tütöre pajtás ! (Bejön)

Tütöre :

Szalonnás jó napot, szerelmes jó gazdám !
Ugyan pajtás nem-é szakad r'ánk ez a kórhódott pallás ?

Maksus :

Né féj' pajtás, még a régi, római elefánt csonytyábú való ez !

Tütöre (lefekszik) :

Gyere be Öreg, mündönöknek a feje, té vagy a mündönök
mögmondhatója. (Bejön)

Öreg :

Kóbászos jó napot szerelmes jó gazdám,
Juhajim mind mögvannak, mind akolba' vannak,
Szép gyönygyös gyapjajik hátukra hajlanak.
Igyunk-ögyünk : ha van mit, ha nincs pedig fekügygyünk lé a
paplanyos ágy alá a fő'dre ! (Lefekszik.)

Angyalok (éneklik) :

Mönybül az anygyal	Hogy Bötlehömbe
Légyütt hozzátok,	Sijetve mönynyünk,
Pásztorok, pásztorok,	Lássátok, lássátok !
(Csönget)	

Glórija !

Maksus :

Hallod pajtás, gomoja !

Angyal :

Glórija in ekszelszűz Dejó !

Maksus :

Aluggyatok én pajtásim csöndessen, csöndessen,
Mögörözöm nyajatokat szivessen, szivessen !
Akolba' vannak mán a mi juhajink,
Ott ugatnak, ott orditnak a mi lánczos kutyajink.

Mán mi hozzánk dühös farkas meszsze jár,
 Maj' botomnak sújos vége maj' r'ászál'.
 Kéj föl, Karidon!
 Nagyot ütök a farodon. (Tütörét felemeli.)

Tütöre :

Gyere, kó'cs' föl az Öregöt ; gyerünk Bötlehömbe !
 (Az Öreggel kelti és oda vezeti a bötlehöm elé.)
 Vezsd r'ád a körösztot !

Öreg :

Hasamba a pereczöt ?
 Tyúk hús, lúd hús,
 Meg cipó, égy' iccze bor, ide csúsz' !

Maksus :

Eregy' innen öreg ! Maj' mögajándékozom a kis Jézust !
 (Bötlehöm elé megy, letérgyel s mondja :)
 Születött Messijás, kis Jézuskám ! én nem hozhattam
 ögyebet : égy' marék magyarót. (Tütöre felé fordulva :)
 Hát té Tütöre, mit ajándékozol a kis Jézusnak ?

Tütöre : (Szinte letérgyel.)

Születött Messijás, kis Jézuskám ! én nem hozhattam
 ögyebet : csak égy' marék szilva magot, jó lösz a' té néköd
 karácson bütökre ropoktatni. (Öreg felé fordulva :) Hát té,
 Öreg mit hoztál ?

Öreg :

Maj' csak kifeslik ebbül a nagy fejembül valami ? Szü-
 letött Messijás, kis Jézuskám ! én nem hozhattam ögyebet :
 csak eszt a vén Makszi szakállomat, ki már a meszes pin-
 czébe' ál' 177 év óta égy' ital boré'.

Mindnyájjan : (Ugrálnak.)

Bár csak régön fölbrettünk vóna,
 A kis Jézust mögláthattuk vóna ;
 De lás' pajtás mos' ál'ottunk talpra,
 Mos' csöndült mög a fülembe' az anygyal mondása :
 Bötlehömbe jer' pajtás, jer' pajtás !
 Ott lösz nekünk jólakás, jólakás :
 Bor pecsönye, van ölég, van ölég,
 Ihatik az embör,
 Foj mind a tengör.
 Ugrá'junk, táncozjunk, szint'úgy ropoktassuk :
 Még a szörös bocskorunkat széjjel nem rukdossuk !

Maksus :

Agygyon az Isten a mi házi gazdánknak 100 ólat 1 malacot, 9 putton szilva magot! Hát té, Tütöre, mivel ajándékozod mög?

Tütöre :

Agygyon az Isten a mi házi gazdánknak 3 patkát 9 sorjával körül gyer'ökkel! Hát té Öreg, mivel ajándékozod mög?

Öreg :

Agygyon az Isten a mi házi gazdánknak ojan vastag kőbászt mind a nagy gérénda, a vége a mi zsákunkba jutna!
(Kifelé menve)

Mindnyájan (éneklik) :

Elindulának és el-béjutának,
Szűz Márijának jó napot mondanak.

(Szőreg.)

6.

(*Négyen vannak: Angyal, Makszus, Első pásztor = Tütöre, Második pásztor = Koridon.*)

Angyal (az udvaron énekl):

Csorda pásztorok, midőn Bötlehömbe'
Csordát őriznek éjjel a mezőbe',
Isten anygyali gyüvének melljük,
Nagy félelőmmé telik mög ú szívük.

(Mikor a szoba ajtóba érnek, szavalja az Angyal :)

Nyis' ajtót jó gazdám, tán elsompolyottál?
Hidd el, a kis Jézus a házadba beszál'.
Egy anygyal által tégöd mögvigasztal,
Asz'tán az áldása, hid del, hogy réjad szál'!

(Ekkor belép az Angyal az ajtón és míg az asztalig elmegy, énekl):

Mostan kinyilt ész szép rúzsa virág,
A kit régön várt az egész világ,
Bötlehömbe' kibimbócozott ző'd ág,
Királi nembül való méltóság.

(Ezután leteszi a betlehemet az asztalra és csengtet, mire belép az)

Első pásztor :

Álom-é, vagy látás? aszt mög nem fokhatom,
Mit érző a szívem? aszt mög nem monthatom,
Még két pajtásimmal be nem bizonyítom.

Angyal (csengtet, mire belép a)

Második pásztor :

Agygyon Isten! álmom be né tejjesögygyön!
Mert a miként álmottam, ha betejjesödik,
Juhajinknak árát mind nyakungba vetik!

Első pásztor :

Dinom-dánom, redves guba,
Nem köl' neköm a pálinka,
Köl' neköm csak jó borocska. (Bejön a)

Makszus :

Szalonnás jó estét, szerelmes fíjjaim!
Juhajink mögvannak, és csöp' kárunk sincsen,
Gílicze és Baksa mind egy' akolba' van,
Szép, göndör gyapjaji vállára hajlanak.

Első pásztor :

No mán apó, no mán, mivel ide érkeztél, igyunk,
ögyünk, ha van mit. (Egy üveget kivesz a suba alól, azt fe-
nékkel felfelé fordítva úgy tesz, mintha innék, csakhogy nem
bir a fenekén inni.)

Második pásztor :

Igyál öcsém, igyál a magad hasznájért,
Majd én is iszok a gazda szép lányájért!

(Kezébe veszi az üveget s ő is az üveg fenekén akar inni.)

Makszus :

Veszszön mög a géged, t'án nem váraozhacz?
A' biz', a botombul még végöt is kaphacz,
Job' bazért: hogy hal'gacz, még öleget ihacz,
Mögöszült Koridon atyádnak is hagyhacz!

Második pásztor :

Agygyon Isten apa, töb' búzát, mind rozst!

Makszus :

Agygyon Isten fijam, töb' juhot, mind kost!
(A pásztorok lefekszenek s é n e k e l a z)

Angyal :

Kejjetök föl pásztorok, pásztorok!	Egy szűznek méhibül,
Örömet hirdetök,	Szűzen szült véribül
Mert ma nektök születött,	Mögváltó kirájunk,
Ki mögjövendöltetött,	Alle-allelúja!

Angyal (c s e n g e t) :

Glória!

Első pásztor :

Gomoja.

Angyal (c s e n g e t) :

Glória!

Második pásztor :

Vén gója.

Angyal (c s e n g e t) :

Glória inek szelszűz deja!

Makszus :

Ha'lod pajtás tarka tehén ugati a fiját a Kóréba?!

Első pásztor :

Valami szót ha'lék,
Ugyan föllijedék.

(Felkel s oda megy a Második pásztorhoz.)

Kéj föl, Koridon!

Mert nagyot ütök a farodon!

Második pásztor :

Én mög a méj álombul ugyan fölörttenék!

(Felkel, Makszushoz megy s mondja :)

Nosza Maksi kéj föl, né légy süket füllel,
Mert majd rád ütök ezönnel!

(Makszus iparkodik felkelni, de nem bir, mire oda szól neki :)

Hó, hó! mit heversz, mind a vén ló?

Frisseb' nálad a csikó ló! (Ekkor felkel)

Makszus :

Mit feddesz tē, gojhó ?
Nem vagy talán tokjú',
Tudod az álom jó !

Második pásztor :

Tudom, az álom jó, de valami szót hallék nem time jó.

Első pásztor :

Szömömmel hallottam, fülei'mel láttam,
De csak anygynak alítottam.

Makszus (az Első pásztorhoz) :

Bizony te Titöre, rosz'nak válsz te szivedbe',
Mert szömlátomást füllentő' !

Első pásztor :

Ámbár ha hazudok,
Igazat nem mondok,
Bárki' möglássá !

Angyal :

Mönnyetök el-bé Bötlehöm várossába,
Ott tanájjátok Jézust a jászolba',
Ökör, számár közölt nagy bágyadozásba',
Takarván pójába'.

Makszus :

Gyerünk Bötlehömbe, higgyünk az anygynak,
Lássuk, hogy mit adott Isten fijajinak ?
En viszők egy' báránkát, mit hozol tē annak ?

(E közben a Második pásztorhoz hajol.)

Második pásztor :

Magam sé' akarok üressen elmönni,
Étöl mellé im' mán italt is köl' vinni,
Egy edény íröcskát bé fogok mutatni,
Tudom, hogy szivessen fogja tülem vönni.

Makszus (kérdezi az Első pásztor) :

Hát tē, jó Titöre,
Mit felelsz ezökre ?
Hozol-é valamit
Szögény értésire ?

Első pásztor :

Úgy gondoltam, hogy a bundát adom rája,
(Megrázza a bundáját.)

Jó lösz a szeleknek mö'gátolására !

Makszus :

Étel, ital, álom,
Szükségös e három,
Mit magun'kal viszünk,
A kis Jézuskának kedveskögygyünk
Ezö'kel !

Második pásztor :

Öreg pátriárka, ha majd oda érünk, té szőj eléb', én
közbe, utób ba bujtárka.

Első pásztor :

Gyerünk Bötlehömbe !

Makszus :

Vén tehénbe ?

Második pásztor :

Bötlehömbe !

Makszus :

Tudom, tudom a bötlehömbe !

(Elindulnak a b e t l e h e m - t e m p l o m felé, de mikor
oda érnek, M a k s z u s megijed és visszahátrál.)

Első pásztor :

Né fej' öreg, Jézus !

Makszus :

Ilus ?

Második pásztor :

Jézuska.

Makszus :

Tudom, tudom a Jézuska.

Első pásztor :

Vesd rád öreg a köröszöt !

Makszus :

Tyúk hús,
Lúd hús,
Meleg csipó,
Egy iccze bor (Hasára üt)
Ide csúsz' !

(Betlehem elé hajolva folytatja mondókáját :)

Üdvözlégy kis Jézus, mi kegyes kirajunk ! kik szent anygialid által köszönteni gyüttünk. Mögbocsás' édös Jézuskám, hogy töb' báránkám nem vôt, de ha ellenek, szent fölségödnék még párját is hozhatunk.

Írhának a büre,
Botosnak a szőre,
Majd jó lösz neköd
A kemény té're.

Második pásztor :

Én hoztam italkát,
Egy edény írócskát,
Mert mást nem hozhatok ;
Ha lész szomjúságod,
Izét mö'kóstolod,
Maj' bor gyanánt iszod !

Első pásztor :

Én egy' bundát adok,
Mer' mást nem adhatok,
Ha véle használod,
Véle takaróczol,
Maj' édösdebben nyukszol !

Angyal (énekli) :

Vigan zöngjetök czitorák, Jézus születött,
Harsogjatok dob, trombiták, Isten embör lött ;
Ez midön ű fölsége ocsmán kevéségünket
Mögalászván a világi kényösséktöket.

Czifra, pompás palotákat i'mán mögvetött,
Az istálót választotta, abba' születött,
Ű udvarló szolgálji : juhok, barmok pásztori,
Nem is tündér e világnak földes uraji.

Ti hát pásztorok, szögényök, örvendőszhették,
Közöttetök a kis Jézus, dicseködhették,
Titúletök nem kincsöt kíván, csak tiszta szívet,
Ha eszt néki mögagygyátok, nyertök életöt !

Első pásztor :

Monygyunk a kis Jézuskának egy' éneköt !

Második pásztor :

Hogy szent országába vigye fő' lelkünköt !

Makszus :

Nem bánom, fíjajim ! magam is ráá'lok,
A mint túlem telik, majd én is kontravizálok.
(A pásztorok a betlehem előtt énekelnek.)

Mind (énekli) :

Üdvöz'légy Jézus,	Téged urunknak,
Me'sijás, Krisztus,	Messijásunknak
Pásztorok,	Ismerünk,
Kik ez nyájátul,	Térdünk möghajtván,
Szent anygyalidtul	Fő'dre borulván,
Küldettünk,	Imádunk.
Köszöntésödre,	Kik e nyájátul,
Szemlélésödre	Szent anygyalidtul
Elgyüttünk.	Küldettünk.

Angyal (szavalja) :

Algyon mög a Jézus, szerelmes jó gazdánk,
Hoty tőp'ször is érhezsd a karácsony napját !
Agygyon Isten egé'ségöt, hatvan veröm búzáat,
A mi tarsojunkba vess egy' marék pötrát !

Borod anynyi lögyön, mind a Tisza vize,
Lencse, borsó, kása kasodat mögtöcsce,
Gyer'ökid a kemönczét kilencz sorjává körül ülhesse,
Möghühlt gyomrát tüsztül enyhíthesse !

Első pásztor :

Monygyunk a gazdánk kedvijért egy' éneköt !

Második pásztor :

Maj' talán a háziaszszony is mökszán égy új forin'tal !

Makszus :

Köszörüljük hát neki a gégenket !

Pásztorok (énekelnek s tánczolnak) :

Job bez a gaszda, mind a másik vót,
Ki csak savóvá, málévá tartott,
Ajtaja mögé minket szoritott,
Onnan pediglen ki is taszitott.
De ez a gaszda asztalt teritött,
Ára pediglen húst, bort készítött,
Hogy szükségbe' öleget tőgyön.

Igyál Titőre, itt mög nem ázol,
Igyál Koridon, itt mög nem fázol,
Mert a szárazon sènki sé' gázol.

Mán az úcczába' sokat fárattunk,
De még ij' házra so'sé' taná'tunk,
Mert itt borral is maj' jólakhatunk.

A gazdaszszony is készül mán ára,
Jó gonygya vagyon a pásztorokra,
Égy', vagy két kőbászt készít számunkra !

Első pásztor :

Émondánk mi esztet bármi nehezen is !

Második pásztor :

Nem tudom, jutalma lészön-é, vagy nem is ?

Makszus :

Maj' talán a gazdaszszony is mögszán bennünket égy'
fél szalonnával is! Eregy apa elő, té tudod az útyát! (Men-
nek kifelé.)

Angyal (éneki) :

Elindulának és el-bejutának,
Szűz Márijának jó napot mondának.
(Egyházas-Kér.)

7.

Ódéricsolók.

(*Apró szentők* napján a férfiak ódéricsolni mennek, vagyis vesszővel verik az asszonyokat és a leányokat mindaddig, míg kérdésükre :)

Ódéric-Gáborics,
Hányan vannak az aprószentök ?

(helyes feleletet nem adnak :)

Száznegyvennégyezren.

(*Diót és mogyorót* kapnak fáradságukért. Másnap az asszonyok és a leányok járnak ódéricsolni.)

(Szóreg.)

8.

Ó-dorics — Dávics,
Apró szentők napja,
Erigy' Isten hírvé,
Mulazsd egészségivé !

(Akkò kapunk pálinkát, pé'szt, néhun bort is.)

(Tápé.)

9.

Három király játékok.

(Három gyermek *királynak* van öltözve, a negyedik, a *zsákos* közönséges ruhában van, kinek kötelessége a mit adnak, elvenni és a királyokat őrizni, hogy meg ne harapja őket a kutya. A királyok inget vesznek magukra, satyakot nyomnak a fejökbe, kezökben fakard van. Satyakjok színes papirosból való és keresztes. Boldizsár királynál a kard helyett csillag van.)

Boldizsár király :

Jó estét, jó uram! társaim kint vannak
Szép csillaggal, igön nagyon fáznak ;
Nosza uraim, mit mondanak
Ezön hírmondásnak ?
Tecczik-é csillagunk látványa,
Vagy elbocsájtanak ?

(Erre belőlről felelik : *Szabad!* mire a három király be-
megy s az ajtó mellett megáll és pedig *Boldizsár* a középén,
jobbán *Gáspár király*, balján a kormos *Szerecsen király* s
énekel)

Mind :

Három királok napján,
Országunk égy' istápján
Dicsérjük énekökkal,
Vigadozó versökkal.

(Boldizsár a csillagot kinyújtja, a másik kettő a csillag
alatt összeveri a kardot.)

Szép jel és szép csillag,
Szép napunk támatt.

(Ezután mást énekelnek :)

Ó Mária e világra nekünk
Szent Fiját hozá stb.

Boldizsár király (szavalja):

Én vagyok Boldizsár kiráj! Hoty Krisztus Urunk
Onnan fölül gyüttem, Bötlehömbe' születött,
Aszt a hírt hal'ottam : Sok népektű' mögmőnekődött ;
Én vagyok Boldizsár kiráj!

Gáspár király (szavalja):

Én vagyok Gáspár kiráj! Hoty Krisztus Urunk
Onnan fölül gyüttem, Bötlehömbe' születött,
Aszt a hírt ha'lottam : Sok néptű' mögmőnekődött ;
Én vagyok Gáspár kiráj!

Szerecsön király (szavalja):

Én vagyok Szerecsön kiráj! Mert én ott születtem,
Engöm mög né csudájjanak, A hun a nap fölkel.
Hogy ij' fekete vagyok, Kirántom kardomat,
Elvágom nyakamat,
Amott is égy' piros almát tanálok,
Aszt is a kis Jézusnak ajá'lom ; éjjön !
Dicsértessék a Jézus Krisztus! (Elmennek.)

(Csóka, de Szeged-Rókusról ide költözöttek terjesztették el az utolsó
pár év alatt.)

10.

(Hárman fehér inget vesznek magukra, különböző színűre: leginkább zöldre, vörösre, sárgára festett csákót nyomnak a fejükbe, csákójuk színéhez hasonló színű papirossal bevont kardot kötnek oldalukra s ének szóval mennek házról-házra :)

Szent, szent és áldott,	Egeknek harmatytya,
Istennek Fija,	Szent szűznek magzatytya:
Ki ma születött:	Krisztus Jézus,
Válcságunk dija.	Krisztus Jézus!

(Mikor a szobába mennek :)

Gáspár ajá'jja,	Boldizsár is viszi,
Örömmel agygya	Elejibe töszi
Aranynyát, aranyját,	Töménynyit, tömjénynyit,
E'vel tisztöli	E'vel tisztöli
És dicsőíti	És dicsőíti
Kiráját,	Istenit,
Kiráját.	Istenit.

Mönyhárt is viszi	E'vel tisztöli
Elejibe töszi	És dicsőíti
Mírháját, mírháját,	Ég Urát,
	Ég Urát.

Az isteni gyer'ököt,	A zsidók Őt üldöszték,
Ki ma kijelentődött	A bölcsek möktsiztölték,
A három bölcsek előtt,	Arany tömjént mírhává,
Dicsérjük és álgyuk Őt!	A szív imácscságává.
Szép jelön (A kinél a	Szép jelön (A csillagot a
csillag van, kinyújtja.)	csillagos ismét kinyújtja)
szép csillag,	szép csillag,
Szép napon támad.	Szép napon támad.

(Kifelé indulva :)

Elindulának és el is jutának,
Szűz Márijának jó napot mondanak.

(Szóreg.)

11.

Új esztendőt köszöntők.

(Karácson után a »három kirájt járják« de új év napján az új év köszöntőt is elénekelik:)

Új esztendő :	Dicső Jézus,
Vígság szörző	Dicső Krisztus,
Most kezd újulni,	Szentőj' mög minket !
Újulással,	(A csillagot kitolja.)
Víg örömmel	Bü áldással,
Most kezd hirdetni.	Bor, búzával
	Látogas' minket !

Hirdeti mán	Mi jis néktök
A Messiást,	Szentölhessük
Égyütt möglönni ;	Új esztendönket !
Lögyetök tik	Már mi nálunk
Az Istennek	Föltamadott
Áldott híveji !	Bárán' csillagja,

Már mi nálunk
Örvendözik
Nóje galambja,
Nóje galambja.

(Szóreg.)

12.

Új esztendő :	Alsó ég is,
Vígság szörző	Fölső ég is
Most kezd újulni,	Dicsérd uradat,
Újulással	Urad álgvad
Víg örömmel	Nap, hold, csillag,
Most kezd hirdetni.	Té mögtartódat !

Hirdeti mán	Mögtartódnak :
A Messijást	Úr-Jézusnak
Égyüttnek lönni ;	Hozannát,
Lögyetök hát	Hozannát,
Az Istennek	Hozannát
Áldott híveji !	Mondunk.

(Szóreg.)

13.

(Szavalva mondja el :)

Hála lögyön az Istennek,
 Hogy mögértük az új évet!
 Agygya Isten töb', számos, új év napot
 Érhesünk erővel, egésséggel,
 Tiszta szöröncsével, mögelégődéssel,
 Tündöklő hú csillag leböggjön fölötte,
 Meleket lektisztáb' szivembül kívánok.
 É'jön !

(Deszk.)

14.

Mátyást köszöntő. (Szavalja.)

Hány szöm hó szál' télbe'	Javajit az Isten
A földnek színére,	Töcsce r'ad búséggel,
Anynyi áldás szál'jon	Dérék termetödet
Kis Mátyás fejire !	Tarcsa mög az Isten !

Úgy tecczik, úgy is van :
 Ma van Mátyás napja,
 Ma tecczöt föl égre
 Ragyogó csillagja.

É'jön !

(Szóreg.)

15.

Panczilusozó.

(A nagy héten : szerdán, csütörtökön és pénteken a gyermekek a templom körül panczilusoznak, vagyis *ütik a gaz szálakat*, szerintük : a *zsidót*. Mindegyiknek van gyékényből fonyt ütője = panczilusa s ha gazszálat talál, felkiált :))

Itt a zsidó ! üssük a zsidót !

(Erre mindegyik oda szalad s üti a gazszálat, mialatt kiabálják :))

Panczilus Pilátus,
 M'é' verted mög a Jézust !

(Szóreg.)

16.

Locsolkodó. (Szavalva :)

Szöröncsés jó röggelt kívánok e házba',
 Ó', én mint egy' holló gyüttem a munkába :
 Láttam és tanáltam ész, szép virágszálra,
 Engödelmet kérök a möglocsolásra !

Mert elértük húsvét második röggelit,
 Láttuk locsolódni az ifjú seregit,
 Mi is aszt a példát akarjuk követni,
 Eszt a szüzet rózsa vízzel mögönteni !

(Szabadságot kapva, vagy bögrét vesz kezébe s vizet merit bele, azzal locsolja meg a leányt, vagy ha többen locsolkodnak, a kúthoz vezetik s vödörrel locsolják meg.)

(Szóreg.)

17.

Halottak napjára.

(A templom ajtaja előtt egész sereg koldus ül ilyenkor énekelgetve, a nép kalácsot, lisztet, babot = paszúrt, kukoriczát osztogat ki ilyenkor közöttük, hogy a megholt rokonaikért imádkozzanak. Ily ének a következő :)

Elindultunk a szent hejre,	Mert minynyájunké' möghaltá''
A szomorú gyászos ker'be,	Az körösztfán mögváltottá',
Vigasztalást ott sém vöszünk,	Szent lelködhön szoritottál,
Könyves szömmel hazamögyünk.	Nékünk üdvösségöt hattál.

Mán most té elejdbbe gyüttünk,	Ó siralom, ó fájdalom,
Körösztfád eléd könyörgünk :	Hogy a holtakhol köl' szólnom !
Tekincs az mögholt hívekre,	Az Úr-Isten maga tutygya :
Ki teremtött félképedre ;	Holtakat hogy szabadicscsa.

Sok lakó hejeji vannak
 Az Úr-Isten országának,
 De nem tutygyuk mö're vannak,
 Hogy az holtak úgy killódnak.

(Szóreg.)

18.

Halott virrasztó (énekelik):

Mán a holtak nem szólhatnak, Mán én többé nem szólhatok,
 Vigasztalást nem athatnak, Bánatimban nem monthatom ;
 Csak szencségös Szűz Mária Csakhogy örök nyugodalmat
 Az árvák vigasztalója. Agygyon mindön mökholtaknak.

Nyugogygyanak békességbe',
 Jézus Mária nevíbe';
 Nyugogygyanak békességbe',
 Jézus Mária nevíbe'
 Mindörökké ammen,
 Mindörökké ammen !

(Szóreg.)

19.

Halott siratók.

(Az anya siratta a fiját

a háznál:

az úton:)

Jaj, kedves kis fíjam,
 Gyönyörű madaram !
 Jaj, de kiszál'tá' má'
 Az én karom alúl !

Ugyan mő're mönynek,
 Hogy fő'taná'jalak ?
 Akárhun kereslek,
 Séhun sē' tanállak !

(temetőben :)

Jaj, kedves, kis fíjam,
 Gyönyörű madaram !
 Nem látom arcodat,
 Csak a sírhantodat !

(Török-Kanizsa.)

20.

(Leány siratta az anyját a temetőben:)

Jaj, édös dajkám Bemégy mán a házba,
 Mingyá' haza érsz mán ! Nem gyűsz té mán viszsza !
 Jaj, kedves dajkám,
 Mingyá' haza érsz mán !

(Lőrinczfalva.)

Imádságok és ráolvasók.

1.

Kimönnvén szép Jézus
Paradicsom kertbe,
Hogy háromat lépvén
Möglátytyák a zsidók.
Utánna futának
Botokká, lándsákká
Kergették, bevitték
Pilátus házába,
A nat törvén' házba,
Ottan azután nagy
Kínokká kínozták,
Szencségös szent kezit
Vas szöggel luggatták,
Szencségös szent fejit
Tüvisse koronázták.
Möglátytya Szűz anynya,
Ó, fíjam, szent fíjam,
Szencségös szent fíjam !

Szencségös szent lábod
Vas szöggel lukajtyák,
Szencségös szent kezed
Vas szöggè lukajtyák,
Szencségös szent fejed
Tüvisse koronázzák.
Ó', Szűz anyám, dajkám
Nem ögyebeké' :
A szögényöké',
A boldogoké'.
A ki eszt émongya
Háromszó napjába',
Nem hagyom
Purgáterijumba,
Hanem beviszöm
Atyámnak házába,
Vélem uralkodik
A paradicsomba'.

(Ó-szent-Iván.)

2.

Kakasok szólanak,
Máriát kijáltnak :
Kéj föl Mária,
Kéj föl Mária !
Mögfokták Krisztus Urunkat,
Kínzó házbul, kínzó udvarba vitték.
Oszlophon kötötték,
Dárdát ódalába verték,
Tüvis koronát a fejibe tölték,
A hun écs csöp' vére elesöppent,

Az anygyalok fölszöttek,
 Arany tányérba tötték,
 Boldogságos szűz elébe létöttek ;
 Asz'on'ta a Boldogságos szűz :
 A ki esztet este háromszor elmongya,
 Úgy mögírgalmazza, kögyelmezze,
 Mint maji születött gyermeköt.

(Szóreg.)

3.

Kěj fő' Márija, kej fő' !	Czéntányérba fő'szödik,
Kakasok szólanak,	Krisztus elejibe viszik.
Máriját kijá'tanak :	Krisztus Urunk asz'ongya :
Mos' viszik Krisztus Urunkat	A ki eszt a kis imácscságot
Kéző házbü kéző udvarba,	Este léfektibe',
Kút ustorfáhon kötözik,	Röggel fő'keltibe'
Vas dárdává szurkálík.	Émonygya,
A hun écs csöp' vére écsöppen,	Péntökön háromszó
Az anygalok oda mönnek,	Napjába' :

Nem vettetöm pokolba,
 Sém purgátérijumba,
 Hanem velem lészön a paradicsomba.

(Szóreg.)

4.

Amoda van ész, szép, kis kápolna,

Kívvül aranyos,	A té szen' Fijadat,
Belül kögyelmes,	Szent szakállát
Ára mén Szent József,	Szakaatytyák,
Kérdi tülle :	Szent haját
Mit sírsz, mit risz ?	Kitépázzák,
Hon né sírnék,	Piros vére
Hon né rínék :	Fojdogál.
Mikö elvesztöttem	Oda möntek
Szen' fijam, má' ma	Az anygalok,
Tejjes harma'napja !	Fehér gyócsba
Eregy ê, eregy ê	Betakarták
A magos högyekbe,	Jézus Krisztusnak
Ott tanálod té mög	Bemutatták.

Jézus Krisztus   A ki eszt a
Aszt mondotta: Kis imácseságot elmongya:
Este léfekvésbe', röggel fő'kelésbe':
Nem vettetöm a szerégyina tűzire,
Sém purgátérijumba,
Sém pokolba. Ammen.
(Szőreg.)

5.

Én kilépök én ajtómbúl,
Föltekintök magos menybe,
Ott látok ész, szép kápolnát:
Kívül aranyos,
Belül irgalmas,
Abba' van az én szent Atyám:
Ó, mit hal'gatód az én szent misém?
Ó, hogy né hal'gatnám:
Szép fijam, szép Jézust elvesztöttem.
Eregy' ára, maj' möglátod,
Mijik árokba lükdösték,
Büdös nyállal mökköpkötték,
Vas kesztyűvel mökesapkották,
Szent vére, szent szíve möghasada.
Asz'on'ta a Boldogságos szűz:
A ki esztet röggel háromszor elmongya,
Úgy mögírgalmazza, kögyelmezze
Mint maji születött gyer'ököt.
(Deszk.)

6.

Ó, Hajnal, hajnal,	Nem láttad-é szent Fijamat,
Kibe' Márija mögnyugodik,	Az ártatlan Jézusomat?
Úr tüle születik.	Eregy' a fekete fő'd színére,
Eleven ostya, Isten,	Tüvisökkel koronázzák,
Néköd adom testömet,	Vas veszszővel csabdossák,
Töredelmes lelkömet.	Epével, eczettel itassák.
Amoda lát egy bástyát,	A ki eszt az imácseságot
Abba' mongya szent Pétör szent Pál	Háromszor fölkeltibe',
Az ű szent miséjít,	Háromszór léfektibe'
Oda mén a	Elmongya:
Boldogságos Szűz Márija.	Úgy mégyön a mönynyeknek
Országába, mint a maji születött gyer'ök.	
(Szőreg.)	

7.

Ott van Jézus aranyos kis kertbe',
 Térgyig vérbe', könyékig könyvbe',
 Aran haja lé van eresztve.
 Ára mén Szent Lukács evangélista,
 Kérdi tőle: Mit sírsz, mit rísz?
 Hon né sirnék, hon né rinék:
 Mikö aszt hatta Atyám,
 Mőny' el fekete fő'dnek kerekégire!
 A ki eszt a kis imáccságot emonygya:
 Este léfekvésbe', röggel fő'kelésbe',
 Nem vettetöm a pokolba,
 Sém purgátérijumba!

(Térvár.)

8.

Piros hajnal hasadoz',	Én léfekszők én ágyamba,
Kibe' Márja mögnyugod'.	Mint Úr-Jézus koporsóba,
Úr szülője születék,	Maj' möglőszők röggelig:
Pokol törje töreték.	Óriz' anygyal é'félíg,
Eleven ostyá az Úr-Isten,	Boldokságos szűz
Néköd adom lelkőmet,	Márija virattig,
Fekete fő'dnek testőmet.	Jézus Krisztus mindétig

Ammen.

(Deszk.)

9.

Paradicsomba' csöndítének,
 Az angyalok ottan *révülnek*.
 Óriz' engőm angyal é'félíg,
 A másik mög hajnalig,
 Harmadik halálom órájig! Ammen.

(Szőreg.)

10.

Én léfekszők én ágyamba,	Ves' körősztőt
Úgy mint testi koporsómba';	Fejem alá
Kerűj körőszt,	Öt újaddal,
Óriz' angyal,	Öt méjségős
Serkencs föl szép Jézus!	Sebejiddel
Uram Isten,	Ezör angyaliddal!

(Török-Kanizsa.)

11.

Férget kiolvasó.

(Napfönkötte előtt fő'kel az embör oszt' sénkühön sé' beszél ; ha a jószág kötélön van, elcsapja, elindityya, mén a jószág után, a jószágra néz oszt' a mutató ujjával olvassa — t. i. a jószágra mutat — :

9, nem 9, ha' 8! 8, nem 8, ha' 7! 7, nem 7, ha' 6! 6, nem 6, ha' 5! 5, nem 5, ha' 4! 4, nem 4, ha' 3! 3, nem 3, ha' 2! 2, nem 2, ha' 1! 1, nem 1, hanem écscsöp' sé'!

(Utánna köp, azután fölvösz éty kis port, viszzakézbü' utánna veti, hogy ojan hamar mújjon a férög a mint a por léesik, eszt 3-szó köl' tönni egymás után mög 3 nap, akkò kihul' a jószágbul a férög.)

(Ó-szent-Iván.)

12.

Patkányt elolvasó.

(A patkánt mikor elolvassák, akkor a küszöbre ül az embör, kifelé fordul, úgy olvassa ; mikor a második versöt monygya, befelé fordul ; mikò a harmadikat — mondja — akkor mögén' kifelé fordul oszt' aszt monygya 3-szó :)

A mi házunknál 9 paptkány van, nem 9, 8! nem 8, 7! nem 7, 6! nem 6, 5! nem 5, 4! nem 4, 3! nem 3, 2! nem 2, 1! nem 1, écscsöp' sé'!

(De égy' lélökszet alatt köl' elmondani écczör ; akkor el köl' nekí pusztulni.)

(Szóreg.)

13.

Poczkot elolvasó.

(A poczkot úgy köl' épusztítani a háasztul, hogy 3 napfönkötte előtt olvassa :)

Száz, kilenczvenkilencz, kilenczvennyöcz

(Osz't így olvas léfelé egész végig :)

három, kettő, égy', sémmi.

(De ára vigyázzon, hogy è né téveszsze. Osz'tán asz'onnygya :)

Eregy az én lekkedvesseb' druszámhon!

(Deszk.)

14.

Fogfájásról való.

(Mikő zsáját lát oszt' fáj a foga, szakicscon belüle, szagúja oszt' mongya :)

Zsája, zsája,
Akkő fájjon a fogam,
Mikor a tijejé!

(Szőreg.)

15.

Torokfájásról való.

Fő'd anyám, Néköd panaszolom,
Torkom fáj, Gyógyicsd mög,
Maj' nem fáj!

(Keresztet vet jobbával a torokra, de *ament* nem mond. *Csóka*. A 3 első sor elmondásakor balta fokkal a torkát mőkörösztöli, a fő'dre üt és a végén a kemönczét mökcsókoli. *Egyházas-Kéren*. Mig *Szőregen* csak az 1. 2. 4. sort mondja el, azután a kemönczét türü'közövé mögöleli oszt' a'val köti be a torkát.)

16.

Nehezen járóra.

(Mikő a gyer'ök nehezen keszd járni, 3 pöntökön fölül-tetik, sujokká mögverik a lábát, oszt' monygyák neki :)

Ma van pöntök,
Hónap szombat,
Szalagygyá' vasárnap!

(Asz'tán nem fog nehezen járni.)

(Szőreg.)

17.

Mindön (-féle betegség-) rü' jó.

(Ha valakinek valamije fáj, a búbajos asszony a jobb keze nevetlen újjával körösztözve mondja :)

Gyékén káka (körösztözi), kú párna (körösztözi), Jézus mondotta : májon el! (Körösztözi. Itt egy darabig megáll, majd újra kezdi s az egészét 3-szor végezi el egyfolytában.)

(Szőreg.)

18.

Jámbor embör, gonosz aszszony, gyékény ágy, kú párna,
Jézus mondása jusson eszödbe !

(Egyházas-Kér.)

19.

Ó, jén édös Jézusom szent száddal lehøj' rá ! (Ezt 3-szor
ismétli s ugyanannyiszor a fájdalomra lehel.) Elindult kis Jézus,
előtaná't egy' zsidó aszszonyt, ágyat vetött néki : gyékény
ágyat, kú párnát. Jézus a kú párnán nem nyukhatott, ezön a
nyavala sé' nyukhasson, sé' pedig ez né marathasson, ez a
Jézus szava.

(Egyházas-Kér.)

20.

Mikor Jézus Krisztus szent Pétórré a fő'dön járt, bemönt
egy' hászhon, taná'tak engödelmes gazdát, engödetlen gazd-
aszszonyt. Az embör akart hálást anni, az aszszony nem
akart : ott háttak, kaptak termés küvet, gyékén ágyat. Gyékén
ágy, kú párna, Jézus fekszik rajta. Jaj, de kemény ágy ! En-
gödelmes gazda, engödetlen gazdaszszony. Jaj, de fáj !

(Mökköröszttözi öcczör, 5 Mlatyánkot, 5 Üdvözetöt emond,
emúlik — a fájdalom.)

(Hosszúhát)

21.

Csőcsfájásrul való.

(Jobb kezével a fájós csecset simogatja, mi közben 3-szor
mondja :)

Erös aszszony, engödelmes embör,
A Jézusnak gyékény ágya,
Kú párnája,
Ez a csőcsfájóknak legnagyobb' orvossága !

(Szörög.)

22.*Támadásról való.*

(Jobb kezének a nevetlen újjával keresztetgeti a támadást s mondja :)

Krisztusnak gyékén ágya,	Sajtalan kásája,
Kü párnája,	Jézus mondása :
Tüskös lepedője,	Műjön el a támadása !

(Három röggel napfő'kötte előtt köl' emondani, akkő emúlik.)

(Monostor.)

23.*Kelésről való.*

(A kelést mők köl' kerekíteni 3-szor oszt' mondani :)

Mikö az Úr-Isten a szögény aszszonyhon bemönt, bajlókodott, asz' monygya : Kü párna, káka ágy, Isten monygya szó (akkö emúlik).

(Tápé.)

24.*Pokolvarrul való.*

(Négyszegletesre vagdal 9 kenyér darabot, nevetlen újjával keresztet vet a pokolvarra s mondja :)

Mikö az Úr-Isten ezön a fő'dön járt, Tanált jámbor gazdát, Haragos gazdaszszont, Gyékén ponyvát, Sajtalan kását. Ez a nyavaja ennek a lánnak úgy né árthasson a testyin, mint Krisztus Urunk nem marathatott a kü ágyon.

(Ezután 9 Úrangyalát mond el, de csak az »Ime az Úr szolgáló leánya«-ig, ezt már nem mondja. Ezalatt kenyérrel kerekíti a pokolvart és pedig minden Úrangyala alatt másik darabbal ; végre keresztet vet a betegre.)

(Majdán.)

25.

(Először a nevetlen újjával 3-szor kerekíti a pokolvart, azután mondja :)

Én tégöd mökkerekítelek az Atyának, Fijúnak, Szentlélok istennek nevine' ! (Jobb keze öt újjával megfogja a pokolvart s folytatja :) Én tégöd mögfoglak az 5 újjammal ! Az Atya

törjön, a Fijú roncsan, a tejjes Szentháromság elosztasson!
 (Neveletlen újjával keresztet vet reá :) Én téged mökkörösztöllek az Atyának, Fijúnak, Szentlélok istennek nevibe', valamint Krisztus Urunkat szent János a Jordán vizibe' mökkörösztölte.
 (Szőreg.)

26.

Támadásrul való.

(Ha valakin támadást látok, akár árpa nyól a szömibe', akár mifele támadás, csak a — jobb kezem — nevetlen újjammal 3-szor mökkörösztölzöm oszt' mondom :)

Az Atyának nevibe',
 Fijúnak szerelmibe'
 Mulaszsa el a ki teremtötte!

(Az ujját a földhöz kenyi s mindezt *napfönkö't* előtt végzi.)
 (Szőreg.)

27.

(A nevetlen újjával keresztetzi a támadást s mondja :)

Atya isten gyógyid mög,
 Fijú isten mulazd el,
 Szentlélok úr isten oszlazsd el!

(Egyházas-Kér.)

28.

Gilvátul való.

(A jobb keze nevetlen újjával a gilvát oszlatja :)

Az Atya roncsan,
 A Fijú boncsan,
 A Szentlélok eloszlasson!

(Hosszúhát.)

29.

Sühröl való.

Gyékén ágy, kü párna,	Úgy étisztújjatok,
Haragos aszszony,	Mind ennek előtte vót!
Engödelmes embör,	Szentök, szent anygyalok
Sű',	Úgy étisztújjatok :
77-féle sű',	Mind ennek előtte vót!

(Egy lélegzet alatt mondja el s jobbajával a beteg ábrázatját simogatja.) (Egyházas-Kér.)

30.

(Nevetlen újjával a sühöt »elkörösztöli« Atya, Fiú, Szentlélök Isten nevében s mondja :)

Atya éroncsón (keresztet vet)

Fijú szétboncsón (ismét keresztet vet)

Szentlélök Isten sémmitvé teremcsön! (ismét keresztet vet)

77-féle sü', fő'dbű' gyütt, fő'dbe mönynyön !

(»Amén«-t nem szabad mondani, 3-szor kell elmondani s utoljára keresztet vet a földre.)

(Hosszúhát.)

31.

Sü',

Benne sü',

77-féle sü',

(Jobbjával simogatja a süht.)

Atyajisten mulaszszon,

Fijújisten mindön

Mindön tetemibe' né hagygyon !

(Egyházas-Kér.)

32.

Uram Jézus Krisztus, mondom a té szent nevedbe' :

Tök sü',

Hájog sü',

Mak' sü',

77-féle kögyetlen sü' !

Körösztöllek tégödet a Jézus Krisztusnak.

Atya isten (keresztet húz a sühre) teremcsön !

Fijú isten (keresztet húz reá) gyűlöjjön !

Az egész tetemödbe sü', köszvény mög né marathasson !

Az új szent vérivel, halálával,

Mönynyeji haragnak hangjával,

Szűz Margit aszszony szűzességivel,

Körösztölő szent János arany gyűrűjével ! Ammen !

(Ismét keresztet von reá.)

(Szőreg.)

33.

Gancsóru való.

(Először kancsóval kerekíti meg 3-szor a gancsót, azután 3 szál tollat vesz elő, mindegyikkel külön-külön 3-szor kerekíti s mindegyik toll kerekítése alatt »Amen« nélkül 3 Miatyánkot és 3 Üdvözetet mond el, majd folytatja :)

Az Atya teremcsön! (keresztet vet a gancsóra) a Fijú isten gyűlöljön! (ismét keresztet vet) a Szentlélek úr isten tisztácseson, hogy sömmi tetemödbe' sömmi fájdalom né maragygyon mög! (újra keresztet vet a gancsóra ezután »csöcsös korsó«-t vesz elő, melynek »réstás«-nak is kell lenni, ennek a fenekéről sarat vesz és azzal kereszt alakjában kenyi a gancsót, mi alatt mondja :)

Az Atyának, Fijúnak, Szentlélek istennek nevíbe' műjon el! (Ezután a kezét a földhöz dörzsöli, »hogy a föld alá síjeggyön a fájdalom.«)

(Szöreg.)

34.

Torokfájásrul való.

(A torkot kezével húzogatva mondja :)

Atya isten eloszlasson!
Fijú isten gyógyácseson!
Szentlélek isten hejre hozzon!

(Hosszúhát.)

35.

Höttetömrül való.

(A kezemön vôt egy' höttetöm, asz'mon'ták, hoty ha tanálok hôt csontot, embör csontot, nézzem mög : hogy' ál' a földön, úgy köl' létönni ára a hejre. Oszt' mikor földvöttem, mökkörösztsztem a höttetemöt, asz'on'tam :)

Az Atyának, Fijúnak, Szentlélek Istennek a nevíbe' műjon el!

(Szöreg.)

36.

Árpárul való.

(A kinek árpa nyöl a szemében, 3 reggel jobb keze netlen ujjával keresztet vessen felette s a következőt mondja el 3-szor :)

Atya isten mökteremtötte,
Fijú isten möksémmitötte,
Szentlélek úr isten mökszentölte.
Oszlassa el az Atya isten!
Oszlassa el a Fijú isten!
Oszlassa el a tejjes Szentháromság isten!

(Majdán.)

37.

Szemfájásról való.

(Jobb kezének nevetlen ujjával keresztet vet a fájós szemre s mondja :)

Az Atyának nevibe' (újra keresztet vet)
 Fijúnak szerelmibe' (ismét keresztet vet)
 Szent Jánosnak áldása terjegygyön réjá!
 Boldokságos szűz Mária teje (a föld felé viszi a kezét)
 Mozs' lé, mosogassa lé eszt a bajokat!

(Szőreg.)

38.

Ficzemődésről való.

(Keresztet vet magára is mög a ficzemődésre is :)

Az Atyának és Fijúnak és Szentlélok istennek nevébe' keszdöm az imácscságotat. Uram, Jézus Krisztus, mikö a fekete fő'd színin jártá' és mönté': Lovad lába mögficzemöd-vén, Ára möne szent Máté, Szent kezévê simogatá, Szent szá-jávâ fúvogatá. Erösím! Csont, bür ojan lögyé', mind mikor a Krisztus Urunk mökteremtött! (Asz'tán 3-szó rá köl' lehölni; eszt 3-szó köl' émondani, akkö használ.)

(Szőreg.)

39.

(A ficzemedésre teszi a kezét s mondja :)

Elindult a kis Jézus Ó szamarán, Szamar hátán, Kűszikla hígygyán. Mögficzemödik szamarának lába, oda mén a ficzemáper, ráolvas, Szent szájával fúvogatytya, Szent kezivel tapogatytya. Ühön! Csont csonthó', Hús húshó', Vér vérhön, Azután pediglen ojan vig lögyön, mint vôt!

(Egyházas-Kér.)

40.

Mikor elmönt a Jézus az ű kinyyára, kinhejjire, kűsziklárul kűhogyekre, az Áspiom hígygyára, lova lába mög-ficzemöd-vén, ára mén a Ficze Márton, szóllá, mondá a Krisztus Jézus: Bizony, bizony, bizony — mondá Ficze Márton — lovam lába mögficzemöd-vén, olvass rá, lehöjj rá! In hejre, csont hejre! Édös Jézusom töd' hejre!

(Egyházas-Kér.)

41.

(Fogdosi a hun ki van ficzemődve a lónak a lába :)

Krisztus Urunk elméne kü hígygyára, kin helére, mög-csuszamodik szamarának lába kü sziklába, ára méne szent Ficzé Márton, szent kezivé tülökteli (= nyomkodja), szent szájává huhogatytya (= rálehöl), mondá : Csont csonthon, Hús húshon, Vér vérhön. Ol víg lögyé', mint ennek előtte vótá! Názáretbeli Jézus, gyógyicsd mög szögén jószágnak a forgóját! Édös anyám, Boldokságos szent szűz, Márijám, gyógyíd mög a té szent Fijad érdemijé'! Szent Cziczé Márton tödd helére szögén jószágnak a forgóját!

(Lőrinczfalva.)

42.

Nyilamlásrul való.

(Egy lélegzet alatt mondandó el a jobbját a nyilamlásra téve :)

Óh, édös Jézusom, mikor elindultál Jeruzsálijomba, Lovad lába mögmarulván, Szent keze'del tapogatván (tapogatja), Tapogazs' mög ezön lánynak fejit, mejjit, hasát, hátát, Mindön termő tagját!

(Egyházas-Kér.)

43.

Hájogrul való.

(Jobb kezével a hályogot simogatja s mintha mosná le, kezét a föld felé viszi :)

Hiszök égy' Istenbe'; Jézus, Márija, Józsep a té szent nevedbe' keszdöm eszt az imácscságot a té dücsőségödre és tüstötletödre. Uram, Jézus Krisztus, mikor a fekete földön járt és mönt, fenyűfa ága között sújtván szencségös szömejit; kérdi a Boldokságos szűz Márija az ű szent Fiját: Mijért szomorkodván, bänkódván? Vagyon a mi Urunk Jézusnak 3 szál virágja: égygyet szakajtok vérrül, másikat termésrül, harmadikat hájogrul. Vér és termés, hájog hasadozzatok és szakadozzatok errül az szömekrül.

(Szőreg.)

44.

Mikor elmönt a Jézus a jérusálómi ker'be, mőkcsapta a száraz szőlő ág a szőmit; előtaná'ta a Boldokságos szűz Anyánk: Ó', szerelmes szent fíjam, mi lelte a té szencségős szent szömödöt? Mőkcsapta a száraz szőlő ág. Ó', szerelmes szent Fíjam, tudok én arrul, elmék a jérusálómi kertbe, szakajtok 3 virágot: a pirossat vérrül, a sárgát termésrül, a fehérét hájogrul. Mikor én eszt a három virágot lészakajtom, a té szencségős szömödrül a hájogot léhasítom.

(Egyházas-Kér.)

45.

Nehézségtörésre való.

(Mikó a gyer'ököt ros' nyavaja töri, az édös anynya mikó a- (z új) Hód fő'gyün, ára fordul oszt' monygya:)

Új Hód: új Kiráj!

Té vagy a Ráadó,

Az én gyer'ökömet

Té vagy az Évövő,

A nehétség töri,

Vöd' lé rúla!

(Oszt' é keszd imátkozni 3 Miatyánkot, 3 Üdvözetöt mög 7 Hiszökégyget; 3 hétig köl' tönni.)

(Szóreg.)

46.

Szömöcsöről való.

(A kinek szömöcső van a kezín, vagy a lábán, vagy pedig a testyín, első ujságon léül egy' sámli székre, oszt'an (kezével) sőpri visszafelé, előre (a szömöcsőt) a lábárú oszt' csak aszt mongya:)

Dicsértessék a Jézus Krisztus! (azután 1 Miatyánkot, 1 Üdvözetöt mög egy' Hiszökégyget imátkozik, azután monygya:)

Új Hód: új Kiráj!

Apró marhácskájim vannak,

Isten ucs csé', eladom!

(3-szor köl' egymás után elmondani.)

(Kláráfalva.)

47.

Szömöcsőről való.

(A kinek szömöcsője van, Hód iránt fa alá ál', 3-szô mőkkenyi a szömöcsőjít zsirral oszt' monygya :

Új Hód : új Kiráj,	De én nem mék,
Házasíti a fíját,	Elküldöm a fíjamat :
Hinak lakodalomba,	Műjon el a szömöcsóm !

(Kláralfalva.)

48.

Hályogról való.

(Mikô valakinek hájog van a szömin, az anynya, vagy az ánya mikô mögláti a új Hódat, igenyöst térpetyűjjon lé oszt' mongya :)

Új Hód : új Kiráj,	Elküldöm az én
Hinak engöm vendékségbe ;	Viláktalan cselédömet,
De én nem möhetök,	Kú'gygyé' hejítte

Világos ép szöműt !

(Tápé.)

49.

Fogfájásról való.

Új Hód : új Kiráj,	Az én fogam
Tégöd köszöntelek	Akkö fájon :
Eleven foggal,	Mikö kényót,
Döglött féröggel !	Békát öszök !

(Mikô möglátom az újságot, akkö mondom esztet ; 3-szor köl' emondani, lé köl' térgyepülni oszt' nem fáj az embör foga.)

(Ó-szent-Iván.)

50.

Derékfájásról való.

(A kinek a deréka szüntelenül fáj, mönnyön el 3 hajnalba' a templomhon oszt' imátkozzon el 5 Miatyánköt mög 5 Üdvözetöt még odájig mén, ott mög a templom 4 sarkáhon dörsölje hozzá a derékát, de még napfönkötte előtt, oszt' aszt monygya :)

Akkor fájjon az én derékam,

Mikor mászszor ide dörgölöm !

(Akkö émúlik a fájás.)

(Szöreg.)

Mesék és rokon neműek.

1.

Nap, Hold, Csillag kiszabadítása.

Vót egy' kirájnak 3 l'anya, egy' vót a Nap, a leg-
öregeb', a középszörű vót a Hód, a legfiatalab'
mög vót a Csillag.

Osz'tán asztat élopta 3 Sárkán mind a háromat. A leg-
öregebbet élopta a 11 fejű Sárkán, a középszörűt mög élopta
a 9 fejű, a lekkisebbet mög a 7 fejű Sárkán. Otthon asz'tán
nasz szomorúságba estek, hogy na' süté'cségbe' vótak; nem
világított sé' a Nap, sé' a Hód, sé' a Csillag. Annak a kirá'-
nak vót 3 fija, égygyet hittak Jánosnak, középszörűt Pistának,
a lekfijatalabbat mög Illésnek; asz'on'ták űk, hogy émönnek,
mökkeresik a tes'vereiket, hajtassa be az atytyuk a lekszila-
jab' ménöst, majd űk választanak közüle. Nészték a ménöst,
addig nészték, hogy asz'on'ták, hogy űk abba' nem taná'nak
nekik valót; hajtasson be másik ménöst. Behajtatta a másik
ménöst, abba' sé' taná'tak nekik valót. Asz'tán behajtatta a
legroszszab' ménöst, ros'z' lovak vótak; abba' taná't magának
a legöregeb', a János, égy' redves csikót; amazok is válasz-
tottak maguknak, mind a kettő. Vót az atytyukná' égy' öreg
embör, Jánosnak adott ész szál vesszőt mög égy' zsebkendőt.
Mos' mán fő'pakoltak kinyeret, sunkát, útnak.

Mikó útasztak égy' nap, este felé mán öde értek égy'
erdőhön, lélültek önni; a lekfijatalab' kettőt-háromat falt,
asz'on'ta: Csak lögyetök itt, minygyá' gyüvök!

Émönt, ecczó' möglát égy' részhidat: No — asz'onnygya
— öde köl' neköm mönni! Mögvákta 3-szó a pá'czává aszt a
részhidat, osz'tán légugult, mögtörű'között 3-szó a zsebkendő-
jivé. Ecczó' kiugrott a részhid alúl a 7 fejű Sárkán, tűz láng
gyüött a szájábñ, asz'onnygya: Mit kekeső' itt, mikó itt még a
madárnak sincsen hejje? Éhitta birkoszni; öszszemöntek,
minygyá' l'évágott 4 fejit, akkó a Sárkán, asz'on'ta: Piheny-

nyünk mán egy' kicsit! Akkò Illés légugult, möktörü'között a zsebkendőjibe 3-szó, öszszemöntek mögén' veszekönni, akkò lévákta a 3 fejit; akkò otthun a csillagok lácczottak.

Mögén' utaznak én nap, érnek egy' erdőt, lélültek vacsorálni; a középszörü kettót-háromat falt, a Pista, a'val elindult. Möglátott egy' ezüst hidat, asz'onygya: Öde köl' én neköm mönni! Mögvákta 3-szó a veszszőjivé az ezüst hidat, möktörü'között 3-szó a zsebkendőjivé; écczó' kiugrik 9 fejtű Sárkán a hid alú, lúz láng gyütt a szájabú: Mit keresó té itt, mikó itt még az ére való madárnak sincs hejje? mögfoglak, minygyá' po're morzsollak! Maj' möktudod, hogy mit keresók! Éhitta a Sárkán birkozni; Pista écczörre levágott 5 fejit, asz'onygya a Sárkán: Pihenynyünk egy' kicsit! Lélült a Pista, möktörü'között 3-szó a zsebkendőjibe; mögén öszszemöntek, lévákta amaszt a 4 fejit is; akkò mán otthun lácczott a Hód is a másodík este. Viszszamönt a többihön, möntek továb' én nap, a másík erdöhön értek, ékesztek önni. A legöregeb' fal kettót-háromat, a'val elindul, möglátta az aran hidat: No — asz'onygya — öde köl' neköm mönni! mögvákta 3-szó a veszszőjivé, möktörü'között 3-szó a kendőjivé, kiugrott 11 fejtű Sárká': Mit keresó' té itt, mikó még az ére való madárnak sincs hejje?! Öszszemöntek birkoszni, levágott 6 fejit, akkò asz'onygya a Sárkán: Pihenynyünk! Asz'onygya János: No hát, nem bánom! Lélült fé're a János, möktörü'között 3-szó a zsebkendőjibe, mögén' öszszemöntek, akkò lévákta még az 5 fejit is; mos' mán lácczott a Nap is, mulalattak otthun nagyon. Kihilta a hid alú a legöregeb' nénynyit, ott vót nekik tanyájuk a fő'd alatt, émöntek amahon a két legényhön, a möliket ott hagyott az övésibe'. Mönnek haza felé, a Nap gyün utá'nuk; öde értek a Hódhön, a középszörühön, az is mén velük, émönnek a Csillag Pánhön, az is mén velük. Mönnek haza, asz'onygya nekik a legöregeb', a János: Mönnyetök csak, maj' mék én is nem soká'! Mén be én nagy kívárba, ott émönt a kovácsön, egy' fazék olmot olvasztatott. Ott a kúfalon kívül ált a Boszorkán aszszon, János belú; asz'onygya neki a Boszorkán aszszon: De szeretném, ha idáig kiszönnéd a téglát, hogy a nyakad mögláthatnám! Kiszötte. Mos' mán asz'onygya neki a Boszorkán aszszon: De szeretném, ha idáig kiszönnéd a téglát, hogy kötöszködésig mögláthatnálak! Mos' mán kiszötte Janos addég, hogy mögláthatta a kötöszködésig; a fazék olvasztott olmot tarti a háta mögött a kezibe'. Asz'onygya néki a vén Boszorkán: De szeretném, ha idáig kiszönnéd a téglát, hogy mögláthatnálak talpig! Kiszötte.

Asz'onygya neki a Boszorkán aszszon: Mos' mán enyellek, a mé' éfő'delted a fija mat! No hát tácsd el a szádat, maj' beleugrok! Éta'totta a száját, János beleve-tötte a fazék főró ólmot; a vén Boszorkán mögdöglött; mög-fört benne az ólom.

Mos' mán mönt útazni, a Napot haza bocsá'totta; émen égy' kocsnába, híji birkozni az emböröket, asz'onygyák: Eregy a másik szobába! 11 szobán körösztü' mönt, mindönütt átkütték másikba, mikö bemén a 12-dikbe, ott is hitta birkozni az Ólom barátot; Asz'onygya az Ólom barát: Vas a Jánosra! Rámönt a vas a Jánosra, hogy mök sé' birt mozdulni; asz'on'ta neki, akkö kiereszti a vasbü, ha a Tündér szép llonát éhozi. Éhozom, csakhogy félszekér arany tányérokat, bögréket fé'lé mög ezüstöt készijön mög 6 ökröt. Fölül' a János a szekérbe, hajt a Tündér Szép llonának a várjáhon, odaért, asz'onygya: Gyű'jön ki Tündér szép llona! válaszszon szép edényöket! Kikű'tte az egyik szögälóját, aszt bekűtte János, hogy gyű'jön ki a Tündér szép llona. Asz'tán mög kikűtte a másik szögälóját, aszt is viszszakűtte, hogy gyű'jön ki a Tündér szép llona! Asz'tán bebügyérkászta ér ros' seijöm kendövel a fejit, kimönt. Gyű'jön, ú'jön föl a szekérre, úgy válogasson szöb'nél szöb'bet, ingyen adom! Fölült a szekérre, válogati, mikorra kiválogatta a mönynyi neki öleg lött vóna, akkorára János éhajtotta az ökröket, öde ért az Ólom barátnak a tanyájáhon. Asz'onygya: Jaj, édös szívem, szép szerelmöm, magadnak viszöl-é, vagy másnak? Asz'onygya: Magamnak, csak gyere! Mikö az Ólom barát udvarába bemöntek, minygyá' kimönt az Ólom barát elébe, lévötte a szekérrü'. Mos' mögén asz'on'ta az Ólom barát: Vas a Jánosra! Tündér szép llona jobb szerette Jánost, mint az Ólom barátot, adogatott neki önni. Az Ólom barát kijárt vadászni. Écczó' asz' kérdözi Tündér szép llona az Ólom barátü, mibe' van az a nagy ereje? Mit kérdözöd té aszt? pitar ajtó küszöb alatt van. Kimén az Ólom barát vadászni másnap, még kin' vöt, addég Tündér szép llona be-aranyoszte a küszöböt. Ó' te mit gondoltá', minek aranyoztat be, nem itt van az én eröm! No hát mon' mög, hun van? Hát a disznó ölba' van, a disznök alatt. Mögén' kimén az Ólom barát vadászni, Tündér szép llona be-aranyoszte a disznó ólat. Haza mén az Ólom barát, be van aranyozva a disznök alja. Ha mán mög akarod tunni, kin' van a ker'be' égy' fa, a'nak a fanak a tetejibe' van égy' fészök, abba' fészökbe' van égy' varnyü, abba' a varnyüba' van égy' tojás, abba' a tojás-ba' van égy' gombostü, abba' van az én eröm. Kimén vadászni mögén' az Ólom barát, elig várta Tündér szép llona,

hogy kimönnyön, az udvarossá lévötte a varnyút. a varnyúbü kivötték a tojást. Akkó Tündér szép Ilona asz'onygya : Lé vas a Jánosrú! Légyütt a vas a Jánosrú, asz'onygya : Vas a barátira! Vas mönt a barátira, nem is birt haza gyünni. Öszszetörték a tojást, éhajították a gombostüt, émöntek haza a legén apjáhön. Nal lakodalmat csináltak, a szürke a szügyivé toltá a levest, réstán hor'ták a bort. a kutyák 7 mér-fő'drú' öde möntek, mögdöglötték éhön. Eddig vöt, keddig vöt.

(Lóriniczfalva.)

2.

Bandi.

Hun vöt, hun nem vöt, ölég a' hozzá, hogy vöt a' világon égy' aszszony, vöt égy' fijuk, ostoba vöt, ojan ostoba vöt, hogy magára még gondolni sé' tudott. Asz'on'ta neki az apja úgy estefelé : Erigy Bandi fijam, locsold mög a virágokat! Kimönt Bandi, vöt az apjának a pinczejibe' 3 akó bor, ráhor'ta mind a virágokra, rálocsolta. Asz'ongya : Mijen jó most ezöknek a virágoknak! az embörök is, ha bort isznak, mijen jó kedvük van. Bemönt Bandi, mon'ta az apjának, hogy möglocsolta a virágokat borral; kimönt az apja, mögverte a Bandit. Másik este asz'on'ta az apja neki : Eregy Bandi fijam, szörd be az udvart homokkal, hogy mündönütt ögyenös lögyön! Kimönt Bandi, vöt a kamrába' 12 zsák lüsz, mind é szörta az udvarba', hogy ögyenös, síma lögyön. Bemönt az apjáhön, mon'ta, hogy mijen szép fehér most az udvar, beszörta lüsz'tel Kimönt az apja, nészte, hogy csakugyan beszörta lüsz'tel; mögén' mögverte Bandit, nagyön. Harmadik este asz'on'ta neki az apja : Eregy Bandi fijam, ötezd mög a disznókat, hagy fekügygyenek! Bandi kimönt, mögötette a disznókat, behajította ütét az ölba, osz'tán nem akartak a disznók léfekünni, kihoszta a fejszét, agyonverte mind a hatot. Bemönt az apjáhön mögmondani, hogy mijen szépen léfektette a disznókat, még mög sé' mozdulnak. Kimönt az apja mög az anynya, nészték: agyon van verve mind a 6, osz'tán Bandit kiviszik az erdőbe, osz'tán éhagyik. Bandi akkó écczaka nem alutt, hanem hal'gatóczczott mindég, hogy mit beszélnek rúla. Röggel asz'on'ta az apja, kimönnek fát vágni az erdőbe. Mikó kiérték az erdőnek a lekközepire, asz'on'ta neki az apja, hogy maragygyon itt égy' kicsikét, maj' gyün vissza mingyá'. Alig hogy elmönt az apja 10 lépésre, Bandi mönt utánna mingyá', nem akart az apjátul elmaranni séhogy' sé'! Az apja még el

is kezdött szalanni, hogy utó né érje a Bandi. Mikor écczör hátra nézött, látta, hogy mén utánna a Bandi. Az apja mikö möglátta, szörnyen mögijett, asz'tán nem tudott mán vele sömmit sé' csinálni, möntek hazafelé, Elő'taná'tak egy' Ősz öreg embört, asz'on'ta az Ősz öreg embör a Bandi apjának: M'é vagy té ijen szomorú? Hon né vónék szomorú, mikö ojan ostoba ez a gyer'ök, hogy minket egész kúdússá tösz. Asz'on'ta neki az Ősz öreg embör: Ad' neköm a fíjadat, maj' csinálök én belüle okos embört. Oda'tta neki a fíját, ékesz'tek az öreg embörrel mönni, az apja mög émönt haza. Mikö möntek; 3 nap, 3 éjjel mindég möntek az erdön körösztü, asz'on'ta neki a Bandi: Öreg apám, én mán nagyon éhös vagyok! Belenyütt az öreg embör a zsebibe, od'adott neki éty kis kinyér morzsát, mikö a Bandi mögötte, új jó lakott avval a kis kinyér morzsával, mintha 12 tányér levest övött vóna. Mikö möntek az erdön körösztü, nagy oroslány elébük ált, úsz szölt nekik az öreg embör, más nyelvön, tündér nyelvön, hogy: Pszt! osz'tán az oroslányok visszahúzöttak. Möntek tovább', taná'tak én nagy tengört, akkö lészakajtott az öreg embör egy nyárfa levelet, behajította a vízbe, csónyiknak váltócczott. Belé möntek a csónyikba, möntek a tengörön körösztü. Bandi mögén' éhös vöt, mögén adott neki egy' kis kinyér morzsát, jó lakott vele a Bandi. Mikö negyedik nap kiérték a tengör szélire, mögrugta az öreg embör a kis csónyikot, nyárfa levélé váltócczot, fő'tötte egy fára. Möntek, beértek ész szikla hasadékba, ott — mikö bemöntek — látta Bandi, hogy 2 mohoj ágy vöt csinálva; adott neki az öreg embör egy kis kinyér morzsát, mögötte, mon'ta neki az öreg embör, fekügygön lé, röggel maj' hozzá látnak a dologhon. Röggel a Bandi mindég alutt még csak az öreg embör fő' nem kö'tötte. Hozzá fogott az öreg embör, tanította, 3 nap mindég tanította oszt' nem ért sömmit sé'. Asz'on'ta neki az öreg embör: Mán látom, hogy szép szóval nem löhet möktanítani, kalapácsal veröm a fejedbe az okosságot! Kivött a subájából egy tündér kalapácsot, avval mindön nap egygyet a fejire ütött, mindön nap okossab' lött. Félesztendejig mindég út tanította, akkö mán a Bandi okos embör lött, asz'on'ta az öreg embör neki: Hónap útra kelsz! Osz't mögtanította az öreg embör, hogy hogy' köl' a nyárfa levélből a lekszöb' süteményöket csinálni, mög fűszfanak az ágából a czukrásztul valókat hogy' csinálök, mög mögtanította tündér nyelvön olvasni. Röggel adott neki 3, kis kinyér morzsát oszt' eleresztötte, hogy mönnyön világot próbálni. Akkö a Bandi elmönt, 12 nap mindég mönt az erdön körösztü, éhös vöt mán, mögötte,

a 3, kis, kinyér morzsát. eszibe jutott, hogy hogy' tanította mög ütet az öreg apja nyárfa levélbül süteményeket csinálni, mög a fűszfa ágából a czukrásztul valókat készíteni. Lévött egy nyárfa levelet, fő'thön vákta, mingyjá' lött ét tányér sütemény, mögötte, akkó lévött egy fűszfa ágat, r'áhagott, 2 felé tört, 2 tányér sütemény lött előtte. Akkó jö lakott, mögén' elindút útnak, kiért az erdőbű', látott egy' kis házat, oda be akart mönni, de nem birt, nem vôt az ajtónak kilincse, eszibe jutott, hogy mögtanította az öreg embör *tündérű' ígéket mon-dani*, oszt' elkesz'te mondani :

Gingalló   Szent ajtó   Nyíjjá' föl!

Az ajó fölnyílt, bemönt, látott a ház közepin egy, gyémánt ládát, föl akarta nyitni, de nem birta é kesz'te mondani :

Gingalló,   Bűvös láda
Szent ajtó,   Nyíj föl!

Fő'nyílt, látott benne egy' könyvet, ára a könyvre a' vôt ráírva, hogy vôt egy' kirájnak egy' l'ánya, ojan szép vôt, mintha a 7 lekszöb' lánt öszszeszötték vóna, ojan szép vôt, azé' el is neveszték Hétszepségű kiráj léjannak. Mökkerte egy' Kecsebak, a kiráj nem atta oda neki, pedig az a kecskének vôt a kirájuk. Hogy nem atta oda neki, ez a Kecsebak léugrott egy sziklahasidekba, öszszeviszsza zúsztta magát. Oszt' chatároszták a többi kecskebakok, hogy élöpik aszt a l'ánt egy' ecczaka. El is möntek, oszt'an 12 bak az ágy alá vetötték a szarvukat, élöpták oszt' csináltak rúla 2 könyvet, tündér nyelvön vôt nyomatva, a' vôt a könyvnek a ráájára ráírva : A Hétszepségű kiráj l'ánnak a könyve. Mikor az a Bandi nészte a könyvet benne vôt írva, hogy a második kötetű könyve 100 mérfödre van ide, ott a fő'd egy' kis darabon aranszinű. Mönt a Bandi keresni, mikö odaért hát csak ugyan látta, hogy a fő'd arany színű ottan, oszt' nem ásta, hanem mögén' mon'ta azokat az ígéket :

Gingalló,   Bűvös könyv
Szent ajtó,   Légy itt fönt!

A könyv minygyá' fő'mönt a fő'd tetejire, olvasta a Bandi, hogy ben' van írva, hogy a Hétszepségű kiráj léjány örökre el van altatva. Elmönt a Bandi ahhon a kirájhon, a kiráj kidoboltatta mindön felé, hogy a ki csak tud olvasni tündér nyelvön, a' csak monygya mög ú neki. A Bandi oda mönt, mon'ta a kirájnak, hogy ú tud tündér nyelvön olvasni ; akkor oszt' elmöntek ahhon a kirájhon, a hun a lány é van

altatva. Nem vót annak az ajtónak sé' kilincse, oszt' mon'ta Bandi :

Gingalló, Szent ajtó Nyij föl!

Akkó az ajtó föl is nyílt. Mikó bemöntek, látták a l'ánt, az ágyon fekütt; akkó mon'ta neki a Bandi :

Gingalló, Hétszépségű. Kēj föl!
Szent ajtó, Kiráj léjány

Akkor a l'ány fölugrott, oszt' od'atta neki a kiráj a l'ányát, fele vagyomját; még most is élnek, ha mög nem haltak.

(Szöreg.)

3.

Az átkozott pipöretyúk.

Vót a világon egy', pipöretyúk, kert alatt kapargatott, kert mögdű'tt bánatyába'. Oda szál't a varnyú, aszonygya neki: Mikó jén mászszó ide gyüttem, talpon vótá'? Ó' varnyú! vót a világon egy', átkozott pipöretyúk, kert alatt kapargatott, én mögdültem bánatomba'! Kapta varnyú kiszötte farkát, oda szál'tt a fűszfára, asz'onygya a fűszfa: Te varnyú, mikó té má'szö ide szál'tá': mög vót a farkad! Asz'onygya neki: Ó te fűszfa! vót a világon egy', átkozott pipöretyúk, kert alatt kapargatott, kert mögdű'tt bánatyába', én kiszöttem a farkam! Kapta fűszfa léhasigatta az ágát; oda mönt a kecske 2 fíjáva, asz'onygya neki: Té, fűszfa! mikó én má'szor ide gyüttem, heverhettem hűvösödbe'? Ó' kecske, vót a világon egy', átkozott pipöretyúk, kert alatt kapargatott, kert mögdű'tt bánatyába', varnyú kiszötte a farkát, én léhasigattam az ágam. Kapta a kecske, mögölte két fíját, akkó lémönt a vizre, asz'onygya a víz neki: Te, kecske! mikó mászszö légyütté', mögvót mind a két fíjad? Ó', víz! vót a világon egy', átkozott pipöretyúk, kert alatt kapargatott, kert mögdű'tt bánatyába', varnyú kiszötte a farkát bánatyába', fűszfa léhasigatta az ágát bánatyába', én mögöltem két fíjam. Kapta a víz vé'r é vá't, lémönt a nal lán: Te, víz! mikó én mászszor légyüttem, tiszta vótá'? Ó', nal lán! vót a világon egy', átkozott pipöretyúk, kert alatt kapargatott, kert mögdű'tt bánatyába', varnyú kiszötte a farkát bánatyába', fűszfa léhasigatta az ágát bánatyába', kecske mögölte a két fíját bánatyába', én vé'r é váltam! Kapta a nal lán', fejihön vákta a kupát; haza mönt, asz'onygya az anynya neki: Te nal lán! mikor mászszor haza gyütté', mindég hosztá' vizet? Ó', édös anyám! Vót a világon

égy', átkozott pipőretyúk, kert alatt kapargatott, kert mögdű'tt bánatyába', varnyú kiszötte a farkát bánatyába', fűszfa léhasigatta az ágát bánatyába', kecske mögölte a két fíját bánatyába', víz vé're vált bánatyába', én fejemhön vakdaltam a kupát. Kapta az aszszon' falra tapasztotta a tésztát; bemönt a gazda: Ó', aszszon'! mikor én mászszor haza gyüttem, mindég vôt meleg czípó? Ó', hé! vôt a világon egy', átkozott pipőretyúk, kert alatt kapargatott, kert mögdű'tt bánatyába', varnyú kiszötte a farkát bánatyába', fűszfa léhasigatta az ágát bánatyába', kecske mögölte a két fíját bánatyába', víz vé're vált bánatyába', nal lán fejihön vakdalta a kupát bánatyába', én falrapasztottam a tésztát. Kapta az embör, kiszötte fél felül a bajusza tüvit bicska högygyel; bemönt a bérös, asz'onygya neki: Gazd' uram! mikö én mászszö begyüttem, mind a két felül mögvôt ken'nek a bajuszsza? Ó' bérös! vôt a világon egy' átkozott, pipőretyúk, kert alatt kapargatott, kert mögdű'tt bánatyába', varnyú kiszötte a farkát bánatyába', fűszfa léhasigatta az ágát bánatyába', kecske mögölte a két fíját bánatyába', víz vé're vált bánatyába', nal lán fejihön vakdalta a kupát bánatyába', az aszszon' falra tapasztotta a tésztát bánatyába', én kiszöttem fél felül bicska högygyel a bajúszom! Mos' kimönt a bérös az istálóba, 12 ökörnek évakdosta térgyig lábajit; mikö bemönt a gazdának a fíja az istálóba, asz'onygya a bérösnek: Te bérös! mikö én mászszö begyüttem, mind a 12 ökörnek mög vôt a lába? Ó', gazda fíjú! vôt a világon egy', átkozott, pipőretyúk, kert alatt kapargatott, kert mögdű'tt bánatyába', varnyú kiszötte a farkát bánatyába', fűszfa léhasigatta az ágát bánatyába', kecske mögölte a két fíját bánatyába', víz vé're vált bánatyába', nal lán fejihön vakdalta a kupát bánatyába', az aszszon' falra tapasztotta a tésztát bánatyába', gazda kiszötte fél felül bajúszát bicska högygyel bánatyába', én elvakdostam 12 ökörnek lábajit. Most bemönt az apjáhon, asz'onygya a zapjának: Édös apám, mikor én mászszor begyüttem, mind a két felin mögvôt ken'nek a bajuszsza? Ó, fíjam! vôt a világon egy', átkozott, pipőretyúk, kert alatt kapargatott, kert mögdű'tt bánatyába', varnyú kiszötte a farkát bánatyába', fűszfa léhasigatta az ágát bánatyába', kecske mögölte a két fíját bánatyába', víz vé're vált bánatyába', nal lán fejihön vakdalta a kupát bánatyába', az aszszon' falra tapasztotta a tésztát bánatyába', én kiszöttem fél felül a bajúszomat bicska högygyel, a bérös évakdosta mind a 12 ökörnek a lábát! Most, asz'onygya a fíja, most elmék a világba, addig... még ojan 4 bolondot nem tanálok mind ken'tök!

Most emönt a gazdának a fíja, éty hejt láti, hogy egy'

embör egy', vasvállává az istáló végén, hogy valamit hány föl; mikor oda ér, asz'onygya neki: Mi' csinál ken', apám uram? Egy' ágú vasvállává hán'ta föl a díjót. Ó, fíjam, mán 7 esztendeje m'nta eszt a díjót hányom föl a pallásra. Ó, apám uram, nem úgy köl' aszt! Tanicsá' mög' fíjam! Adok 300 forintot. Asz'onygya: Van-é ken'nek egy', vaslapá'tya? Asz'onygya: van! Hozza kend el! Od'atta neki. möntü's hamaráb' fölhánta a díjót, od'atta neki a 300 forintot. Mógint mén, éty hejt látytya, hoty két ló be van fogva, a lovak után vôt egy' fél szalonna kötve, egy' embör vôt ott, a ki hajtotta a lovat; asz'onygya neki: Mi' csinál ken', apám uram? Ó', fíjam, mán 7 esztendeje m'nta zsirzom mán, mék sé' zsiros! Ó', apám uram, nem úgy köl' aszt! Tanicsá', mög' fíjam, adok 300 forintot! Van-é ken'nek dudvája? Van! Mos' gyerünk haza! Mögrakták a kocsit, kihajtották, széthányta a dudvát. No, jasz'onygya, így köl' aszt apám uram! Od'atta neki a 300 forintot. Mógén' mén, lát egy', új házat, egy' embör egy' zsákká kiszalad, becsapja, akkó beszalad, mögén' kigyün; ugyan mi' csinál az? Mikó oda ér, asz'onygya neki: Mi' csinál ken' apám uram? Ó', fíjam, mán 7 esztendeje m'nta mökcsiná'tam ezt a házat, mék sincsen benne világosság! Van-é ken'nek egy' ásoja mög' egy' fejszéje? Van! Elvitte neki, vágott rajta 2 l'ukat, minygyá' világos lött. Od'atta neki a 300 forintot. Asz'onygya: Van mán 900 forintom! Mostan mögén' mén, látytya, hogy egy' templomra húznak föl egy' üszöt, asz'onygya nekik: Mi' csinálnak ken'tök? Ó, fíjam, eszt az üszöt mökhatta a gazdája templomra, most föl akarjuk húzni, de mán a nyelvit is kive-tötte! Asz'onygya: Nem úgy köl' aszt, barátom! hanem vi-gyék el a vásárba, agygyák el, ruházzák a templomra! Elat-ták, mindön szentnek vôttek egy', kis kankót, csak égynek nem jutott, annak mög' elmöntek házanként kérogetni: égygyik hejt is kérték egy' garast, másik hejt egy' krajczárt oszt' annak is vôttek.

(Szaján.)

4.

A kis nyúl.

Hun nem vôt, vôt a világon egy' kis nyúl, annak a kis nyúlnak vôt egy' kis harangocskája, sétálgatott az erdőbe' a kis harangocskájával, léült fa alá, a fára r'aakasztotta a kis harangocskáját. Mikorra fő'kelt, fő'nyölt a fa nagyra, rajta vôt a kis harangocska a fán. Oszt' könyörgött a kis nyúl a

fának : Ad'de fa a kis harangocskámat! Asz'onygya : Nem adom biz' én! Mögáj', émék a baltáhon : Balta vágjad a fát, fa nem agygya ide a kis harangocskámat. Nem vágom biz' én. Mögáj', émék a köszörükühön : Köszörükü köszörü'd a baltát, balta nem vági a fát, fa nem agygya ide a kis harangocskámat. Nem köszörülöm biz' én! Mögáj' émék a vízhön : Víz hajcsad a küvet, kü horgya a balta élit, balta vági a fát, fa id'agygya a kis harangocskámat. Nem hajtom biz' én! Mögáj' émék a bikáhon : Bika igyad a vizet, víz nem hajtya a küvet, kü nem horgya a balta élit, balta nem vágja a fát, fa nem agygya ide a kis harangocskámat. Nem iszom biz' én! Mögáj', émék a puskáshon : Puskás lújjed a bikát, bika nem iszi vizet, víz nem hajti küzet, kü nem horgya balta élit, balta nem vági fát, fa nem agygya ide kis harangocskámat. Nem lüvöm biz' én! Mögáj' majd émék az egerhön : Eger rágjad a puskás fenekit! Puskás nem lüvi bikát, bika nem iszi vizet, víz nem hajtya küvet, kü nem horgya balta élit, balta nem vági a fát, fa nem agygya ide a kis harangocskámat. Nem rágom biz' én! Mögáj' émék a macskáhon. Macska fogjad az egeret, eger nem rági puskás fenekit, puskás nem lüvi bikát, bika nem iszi vizet, víz nem hajtya küvet, kü nem horgya balta élit, balta nem vági a fát, fa nem adi a kis harangocskámat! Eregy' hozzá' tejet. Émönt a tehénhön : Tehén agygyá' neköm tejet. Tejet viszöm cziczának, czicza fogi eger, eger rági puskás fenekit, puskás lüvi bikát, bika iszi vizet, víz hajtya küvet, kü horgya balta élit, balta vágja a fát, fa id'agygya a kis harangocskámat. Eregy' hozzá' szénát! Émönt a kaszáshon : Kaszás agygyá' neköm szénát, szénát viszöm tehénnek, tehén ad neköm tejet, tejet viszöm cziczának, czicza fogi egeret, eger rági puskás fenekit, puskás lüvi bikát, bika iszi vizet, víz hajtya küvet, kü horgya balta élit, balta vágja a fát, fa id'agygya kis harangocskámat. Eregy' hozzá' neköm kaszaküvet. Émönt a pijaczra a kaszaküveshön : Kaszaküves agygyá' neköm kaszaküvet, kaszaküvet viszöm kaszásnak, kaszás ad neköm szénát, szénát viszöm tehénnek, tehén ad neköm tejet, tejet viszöm cziczának, czicza fogi egeret, eger rági puskás fenekit, puskás lüvi bikát, bika iszi vizet, víz hajtya küvet, kü horgya a balta élit, balta vági a fát, fa id'agygya a kis harangocskámat. Asz'onygya a kaszaküves : Eregy' hozzá' neköm vizet! Émönt a kútra : Kút, agygyá' neköm vizet, vizet viszöm kaszaküvesnek, kaszaküves ad neköm kaszaküvet, kaszaküvet viszöm kaszásnak, kaszás ad neköm szénát, szénát viszöm tehénnek, tehén ad neköm tejet, tejet viszöm cziczának, czicza fogi egeret, eger rági puskás

fenekit, puskás lüvi bikát, bika iszi vizet, víz hajtya küvet, kú horgya a balta élit, balta vágja a fát, fa id'agygya a kis harangocskámat. Kút adott vizet, vizet vittem kaszaküvesnek, kaszaküves adott neköm kaszaküvet, kaszaküvet vittem kaszásnak, kaszás adott neköm szénát, szénát vittem tehénnek, téhén adott neköm tejet, tejet vittem cziczának, czicza fogta egeret, egér rákta puskás fenekit, puskás lütte bikát, bika itta vizet, víz hajtotta küvet, kú ho'rta a balta élit, balta vákta a fát, fa id'atta a kis harangocskámat.

(Deszk.)

5.

Mióta nem akar a mezei egér házi egér lenni?

A mezeji egér házi egér akart lönni. Őszszegyültek a mezeji egerek, kiválasztottak egygyet maguk közül, bekütték a házi egérhön, hogy kérjön tüle hejjet. Asz'onygya a mezeji egér a házi egérnek, hogy agygyon hejjet, öleg vôt mán neki kint a mezön ázni-fázni, majd ú's bent lakik mán écczó! A házi egérnek is kevés vôt az önnivalója, nem akart neki hejjet anni, hanem a mezeji egér anynyi zokszót mondott neki, hogy mögharagudott rá. Eregy, ott van a herczög, ott fekszik a patkán, kérjé' tüle hejet! Oda mén a mezeji egér a herczög'hön, a herczög alutt; asz'onygya: Alszik! No, hát nem tudod fő'kó'teni? gyugd a farkad az órába minygyá', majd a herczög fő'kel, oszt' hejet ád neköd is! Mikor a herczög föl'ébrett, minygyá dérékon kapta, mögötte tisztára. Asz'onygya a házi egér: Úgy köl' neköd, minek gyütté' be a kastéjba, nem tucz té a herczöggé bänni! Azúta nem is küttek a mezeji egerek sönkit sé' be hejjet kérni.

(Lóriniczfalva.)

6.

Mióta zavarja a kutya a nyulat?

Az ál'atok őszszegyültek jácczani, még akkó jó barátok vôtak. Játékbú tüzet raktak; ott jácczott a nyúl is, mög a kutya is. Akkor még a kutyanak szinte ojan szőrös vôt a talpa, mint sém a nyulé. A mint jácczottak, a nyúl belelükte a kutyát a tűzbe, oszt' léégött a szór a talpárú; akkor mögharagudott a kutya a nyúlra, azúta mindég zavari.

(Egyházas-Kér.)

7.

Mióta haragszik a kutya a nyúlra ?

Azelőtt a kutyának a talpa szőrös vôt, a nyúlnak meztelen, a nyúl fázott, a kutya nem. A kutya écczör léfekütt a napra, a nyúl oda mönt, léborotválta a szőrt a talpárul, a magáéra raggatta ; azúta fázik a kutya télön, azúta harakszik is a nyúlra, ha el biri fogni, elfogi.

(Egyházas-Kér.)

8.

M'é' kurta a nyúl farka ?

Mikô mönt a kutya mög a nyúl vándollani, nagyon hideg vôt, osz'tán mon'ta a nyúl, hogy jó vóna tüzet gyútani, mer' ú fázik. Hát osz'tán tüzet gyútottak, a kutya oda fekütt a tűz mellé, osz'tán nem akarta oda ereszteni a tűszhön a nyulat. Osz'tán mögharagudott a nyúl, belelükte, a kutya kiugrott, ékapta a nyúl farkát, de a nyúl farka elszakatt, csak egy kicsi maratt ott ; azúta kurta a nyúlnak a farka, mög azúta harakszik a kutya a nyúlra.

(Szőreg.)

9.

Mibül lött a farkas ?

Mikô Krisztus Urunk Szen' Pétörrel a fő'dön járt, Szent Pétörnek vôtak agaraji. Mikor osz'tán szent Pétör fő'mönt Krisztus Urunkal az égbe, asz' kérdöszte Krisztus Urunktul, hogy mi' csinájjon az agarajivá, horgyon nekik ételt ? Asz'onta Krisztus Urunk : Né fé'j Pétör, maj' lopnak azok az é'gyik juhásztul is egy' bárán't, a másik juhásztul is. Azúta Szen' Pétör agaraji hun az é'gygyik juhásztul, hun a másiktul lopnap. Így löttek osz'tán az agarakbul farkasok ; azúta vannak a farkasok, azelőtt nem vôtak.

(Deszk.)

10.

Mijúta vannak szilindök kutyák ?

Mikô Krisztus Urunk a fő'dön járt, nagyon mögszomjazott, elmönt a gujáshon, a gujás hevert — heverhetött, mert

még akkó a marha deelt — kért tüle Krisztus Urunk éty' kis vizet. »Nem athatok, mert meszsi van a kút!« akkó föl-emelte a lábát, a'val mutatta, hogy »a hun van a kút!« Krisztus Urunk nem mönt a kúthon, émönt a juhászhoz, kért tüle éty' kis vizet. Asz'onygya a juhász: »Nem athatok, mer' mind szétszalad a falkám! nem látod, hogy bogázzik?« »Csak eregy, majd ezután mind égy' rakásba' delelnék a birkájid!« A juhász hozott vizet, Krisztus Urunk ivott, mire mögitta, a marháji mind bogázzott a gujásnak.

Este felé mögén' émönt Krisztus Urunk a juhászhoz, kért vizet. »Nem athatok, mert a birkájimat mind öszszefujtogati a farkas!« Né féj sémmit, csak eregy, hozzá' vizet!« A juhász émönt vízé', gyüttek a farkasok. Vót ott a juhásznak két lófeje — akkó még a' vót a juhásznak a szamara — Krisztus Urunk a két lófejet öszszeütötte, az a két lófej szilindöknek vált; észalattak a farkasok. Azúta vannak a szilindök kutyák.

(Csóka.)

11.

Mióta nem esznek a zsidók disznó húst?

Mikó Krisztus Urunkat fő'feszitötték a zsidók, a kanász ott legöltetött; oda mönt a disznó, oda dörgölte az ódalát a körösztfáhon, oszt' a zsidók nem tuggyák, hogy mölik ódalát dörgölte oda, azúta nem is ösznek disznó húst, hogy abbul az ódalából né ögyenek, a möliket a körösztfáhon dörgölt a disznó.

(Ó-szent-Iván.)

12.

A kutyává vált ember.

Mikó Krisztus Urunk a fő'dön járt, émönt égy' szántóvető embörhön. Mikor délebedösztek, égy' embör a koci alatt fekütt. Krisztus Urunk asz'on'gya az embörnek: Hajcs' ki aszt a kutyát a koci alul! Oszt' kihajtotta, mon'ta, hogy: Csiba! Osz' mingyá' kutyájé váltócczott: *mer' fekve övött.*

(Ó-szent-Iván.)

13.

Kristóf a föld kulcsát kapja.

Krisztus Urunk mikô a földön járt szen' Pétörrê, kifá-
rattak mán, oszt' léültek égy' fojó mellett; átmöntek vóna a
fojón, de nem birtak, nem vôt csőnyak vagy ladik, a möjikön
átmöntek vóna. Oszt' ára mönt szent Kristóf, oszt' legelőször
szent Pétört vitte á'tal, asz'tán mögint vissza gyütt Jézusé',
oszt' mikô a fojó közepin vitte, asz' mon'ta: Uram Terem-
töm! t'án az egész világot viszöm? Asz'onta: É'pen mos'
aszt viszöd! Mikô átértek a fojón, asz' kérdöszte Krisztus
Urunk: Mög vagy-é mán körösztolve? Asz'onta: Még nem
vagyok. Asz'onygya: A té neved lösz szen' Kristót, asz'tán
neki a föld kácsát, szen' Pétörnek a mönyország kücsát atta.

(Szöreg.)

14.

Krisztus Urunk köve.

Mikô Krisztus Urunk a földön járt, kért szá'lást égy'
aszszontû, oszt'tán adott az az aszszony szá'lást: gyékén't tött
alá, küvet mög a feje alá. Osz'tán annak az aszszonynak
fújni kezdött a csöcse, oszt' mon'ta Krisztus Urunk, hogy
abbul a kübül tögyön r'á. R'átött oszt' möggyógyult.

(Térvár.)

15.

Krisztus, társasága és a rácz.

Mikô Krisztus Urunk, szent Pétör mög Illés utasztak,
asz'onygya Krisztus Urunk: »Nagyon szomjas vagyok, bemö-
gyök, ennek a rácz embörnek van sok bora, kérök éty pohár
bort!« Bemén az Úr-Isten, beköszönt, kér éty pohár bort.
»Ki vaty té?« »Én vagyok az Úr-Isten.« »Én agygyak néköd?
mék té tartozol, erigy Zbogom!« Kimönt az Úr-Isten, kérdözi
Illés: »Kapott-é?« »De hoty kaptam!« »No, maj' bemék én!«
Bemönt Illés. Beköszöntött, kért éty pohár bort. »Ki vaty té?«
»Én vagyok Illés.« »Té úgy is (kótyagos) vagy, ha nem iszol
is, mer' mikor a té neved napja van, gyün a jégeső, szél!
Igy is ojan égi háborút csinálsz, hát ha még bort innál?
Érigy Zbogom!« Mikor kigyütt Illés, kérdözi Pétör, hogy ka-
pott-é? »De hogy kaptam!« »No maj' bemék én!« Bemönt

Pétör, ű tudott ráczul is égy keveset. »Dobré dán Dédá!« (Jó napot, atyus!) Asz'onygya a rácz: »Bóg pomoga!« (Adj Isten) »Dáj mi párcsi vína!« (Adj kevés bort) »Ki vaty té?« »Én vagyok Pétör.« »Zséná, hozzál égy kulacs bort!« Akkor Pétört léültette. »Hon né annék neköd bort, mikor a té neved napja van, van hajma, uborka, tök. Szédi!« (Ülj le) Szent Pétör osz'tán léült, kapott ebédöt mög bort is égy' kulacschal.

(Egyházas-Kér.)

16.

Krisztus Urunk mög az opsitos katona.

Mikor az opsitos katona haza felé útazott, boszszús vót: hogy csak 1 húszast kapott, hogy mi' csiná'jon most e'vel az 1 húszással, mit ér .ez! Bemönt a csárdába, mögitta a húszasnak a felit, éhös is vót, de hát möddig mén e'vel? nem övött, mönt. Hát út közbe' az erdő szélön égy' Kúdúst taná't, a ki kért tüle 1 krajczárt. Hogy agygyak én neköd, mikö a császár enynyivel eresztött el, 1 húszással? ne 1 krajczár! A Kúdús mökköszönte: Az Isten agygyon többet hejötté! No, maj' möglátom! Mönt tovább, azután bemönt égy' csárdába, mögén' kér égy' kis borocskát, mögivott égy' iccze bort, elindult. Morogva mén, mén, ballag, mögén' taná'kozik égy' Kúdússá: Vitéz katona Uram, né sajná'jjon éty pár krajczárt! 4 napja nem vót égy' falat a számba'. Gondolkozik, adott neki is 1 krajczárt. Mönt továb', mögént előtanáli a csárdát, de nincs pé'ze, csak kevés. Asz'onygya a kocsmáros: Hun útazik, katona Uram! Bizon' magam sé' tudom! mék, de nem tudom: mó're? innék éty kis borocskát, de pé'zöm sincs, a kúdúsok écsalták. Gyű'jön, adok én ingyen! A katona mökköszönte, továb' mönt; az erdő közepibe' égy' körszt út mellett rimánkodott égy' Kúdús, hogy égy' hete: müta kinyér nem vót a szájába'. Akkor a katona émordul, ékáromkogygya magát, od'atta neki az utolsó pézit, csak hogy mán szabad'jjon tüle! Mönt továb'. Mögént tanálkozik égy' embörrel: Jó napot, pajtás! hova, hova? Bizon' magam sé' tudom. No én is úgy vagyok, gyerünk égygyütt. Út közbe' elmesélte a katona vele való történetöt. Né búsj pajtás, majd elmögyünk: a hun kapunk! Aratás vót, oda möntek az urasághon, 12 asztag búzája vót az uraságnak készen öszszerakva, hirdette, hogy a kinek szándéka nyomtatni, mönyönnön hozzá! Beal'tak hozzá. Kérdözi az uraság: Hogy', hogy'? Hát asz'ongya Krisztus Urunk, mer' az az Embör Krisztus Urunk vót, asz'onygya:

Én elnyomatom möntű' előbb, elkezdí mőgyútani a 12 kazalnak a végít, oszt' égy' felé a pojva, más felé a szöm mönt ; égy' pár óra alatt készen vótak. Nagy vendékségöt adott az uraság, öttek-ittak, asztán kérdőszte az uraság, hogy mit fizet? Asz'on'ta Krisztus Urunk: Hogy mivel a katonának égy' húszast adott a császár, ú's csak anynyit kér. A katona jö be vót rugva, mikö kimöntek, káromkodott, hogy m'é' kért ijén keveset!? elkapta a húszast, mög is ütötte Krisztus Urunkat, évált, mer' asz' gondolta, hogy jobban tutygya mán ezt a mestörségöt, mint Krisztus Urunk.

A szomszéd uraságnál szintén 12 kazal vót, beált az urasághon nyomtatónak, hogy hét-három óra alatt kész lösz. Ékésztötte az ú gyütö eszközt, möggyütötte mind, mög is égött szépen porrá az egész, minygyá' mögfogják, viszik akasztani. Mikö viszik, út közbe' taná'kozík Krisztus Urunkal, asz'ongya Krisztus Urunk: Hogy vagy, pajtás?! Nagyon rosszú, visznek akasztani! Asz'ongya Krisztus Urunk: Én elnyomatom újra, engegyyenek mög neki, né vesziéscsék el! Beleégygyesztek, a pörnyét újra fő'gyütötte oszt' csakugyan évált a búza külön, a szalma mög a pojva is. Osz'tán öttek-ittak, kérdöszték, hogy mit kér? A katona lükdöste Krisztus Urunkat, de Krisztus Urunk csak égy' húszast kért; mögén elkapta a húszast.

Ballag a katona, taná'kozík az út szélbe' Krisztus Urunkkal; a katona mán akkö beitta a pé'szt, rimánkodott önnivalójért, elmöntek égy' városba, ott a grófnak vót szép 12 asztag búzája. Osz'tán jelöntkösztek, befogatták úket, asz'tán Krisztus Urunk möggyütötte a végít úgy, hogy csak zsákot köllött tartani, a búza mönt be! Ennek osz'tán nagyon örfü'tek, öttek-ittak, kérdöszték, hogy mivel tartoznak? Asz'ongya Krisztus Urunk: A mit ez a szögény embör ébir égy' zacskóba'. Kimöntek, kérdöszte Krisztus Urunk: Öleg lösz-é? Öleg, ha té nem gyűsz is! No, látod, hogy az Isten viszszafizette, a mit a Kúdúsnak attá! Viszsa! A'val éváltak, úgy osz'tán mögél a katona.

(Szöreg.)

17.

M'é' nincs huszár a mönyországba'.

Mikö Szent József fő'mönt a mö'nyégbe, mökhatta szen' Pétörnek, hogy mindönkit, a kit csak löszéfnak hinak, be kö' eresztteni a mönyországba. Éeczör oda ál'ított a mönyországb

kapujáhon egy' huszár, Jóskának hitták, káromkodott éktele-
nül, hogy ereszsziek be. Nem eresztötték be. Émönt a pokol
kapujáhon, szigygya az ördögöket, hogy ereszsziek be, nem
eresztötték be ott sé'. Hanem egy' ördög mökkérdöszte, hogy
hogy' híjják? Mógmon'ta a nevit, az ördög mög mökktanította,
hogy mit mongyon a mönyország kapujába'. Mongya csak,
kogy Szent József asz'on'ta, hogy mindönkit, a kit Józsefnek
hinak, be kö' ereszteti. Mógén' oda mén a huszár a möny-
ország kapujába, mongya Szent Pétörnek, mit mondott Szent
József. Szent Pétör osz'tán mon'ta Szent Józsefnek, hogy itt
van ijes és ijes huszár, beereszsze-jé? Be hát! ha Józsefnek
híjják. Be köllött ereszteti. Bemén a huszár mönyországba.
mingyá' kérdözi, hogy hun van itt' kocsmá? de káromkodik
a hogy' csak bír. Szent Pétör röstelte a dögöt, szeretete vóna
külükní, de a huszár nem akart kimönni. Eccczó' oda mén a
mönyország kapujába ézs zsidó, könyörög Szent Pétörnek,
hogy ereszsze be. Nem eresztelek, sokat csaltá', zsidónak nincs
itt hejje. Még Szent Pétör alkudozott a zsidóval, ára mönt a
huszár, káromkodott kögyetlenül. A zsidó egy're kérelte Szent
Pétört: Ereszszon be, csak a kapu mellett agygyon egy' kis
hejjet, kicsalom aszt a huszárt! Szent Pétör csak hogy a hu-
szártul mögszabadulhasson, beeresztötte a zsidót. Möglátyya a
huszár a zsidót, szigygya, a hogy csak löhet a Szent Pétörre,
hogy mit keres a zsidó a möny'országba'? minek csúfitotta
el vele Szent Pétör a möny'országot? Asz'onygya a zsidó:
Ej, de mulatnak kint a huszárok? Hun, te büdös zsidó? Oda
kint a khapu elüth! A huszárnak sé' köllött töb', utánnuk
mönt, de nem taná't egy' huszárt sé'. Szent Pétör bezárta a
möny'ország kapuját, egy' huszárt sé' eresztött be, mert a
huszárok káromkonnak; azüta nincs is huszár a möny'or-
szágba'. A huszár ott czéklézött (dángubázott, dologtalanul
járt) a mönyország körül éd darabég, még osz'tán taná't egy'
rosz' dobót, ékezött dobolni osz't aszt kijabálta: kiád többet
érte! A zsidó eszt mökhallotta, kikéreczködött licizálni, osz'
viszsa mög nem eresztötte Szent Pétör.

(Szöreg.)

18.

Hogyan jutott Urbán hátra?

Az Urbán mikor a kaléndártjumot csinálták, a szentöket
rakták, oda vót a kocsmába'. Késón mönt haza, kérdöszte,
hogy hun van az én nevem?! Monták, hogy hun van.

Asz'onygya : M'é' nem tötték a tél közepire, belefagyasztottam vóna a tehénbe a bornyút, aszszonyba a gyer'ököt.

(Szóreg.)

19.

Mit szeretne Gergely ?

Hej, Mátyás, ha én ott vónék a hun té, ojjant tönnek, hogy az egész világon híröm vóna ! A tehénbe' mögfagyasztanám a bornyút, az aszszonba' a gyer'ököt. Jaj, asz'onygya, Gergőj, én aszt nem töhetöm, előttem van Űszögös Pétör, előttem van 3 nap előtt, oszt' az űszköt beleveti a fő'dbe, a fő'd melekszik, mert ha éjjel fagy, nappal enged.

(Szóreg.)

20.

Miért nincs Szilveszternek nadrágja ?

Vót egy' némöt, elmönt a szabóhon, hogy csinájjon neki nadrágot Mindönszentre, aszt akarta mondani : Mindszentre Csinált a szabó anynyi nadrágot, hogy mindéggyiknek jutott csak Szilveszternek nem. Mikö mán a Szilveszterét akarta csinálni, éfogyott a posztója, így oszt'an Szilveszternek nem jutott nadrág, nincs is neki nadrágja.

(Deszk.)

21.

A Szentföld elnyerése.

Mikö az Űr Istenül kérték a Szen' földet, émönt a török oszt' mon'ta az Űr Istennek : Ó, Uram Teremtöm, ad' neköm aszt a Szen' földet ! Mos' nem adom. Azután émönt a magyar, az is csak úgy kérte : Ó, Uram Teremtöm, ad' neköm aszt a Szen' földet ! Annak is asz'on'ta : Mos' nem adom. Osz'tán émönt a némöt mög a zsidó, mög az oláj, oszt'an asz'on'ta nekik : Gyertök el hónap röggel ! Osz't émönt másnap röggel legelsöb' is a török, mon'ta neki : Ó, Uram Teremtöm, ad' neköm a Szen' földet ! Osz'tán az Űr Isten od'atta a töröknek a Szen' földet. Utánna mönt a magyar : Ó, Uram Teremtöm, ad' neköm a Szen' földet ! Asz'onygya : Mán té magyar elkéstél, a török nyerte el ! Asz'onygya a magyar : A' nad dolog ! Asz'onygya az Űr Isten : No, hát a

tijéd a nad dolog! Azúta a magyaré a legnagyobb' dolog; úgy is van, nem hjába monygyák, hogy az Úr Isten mon'ta: A tijéd a nad dolog, de úgy is van. Elmönt a némöt: Ó, Uram Teremtöm, ad' neköm a Szen' földet! Asz'ongyya az Úr Isten: Elnyerte inán a török! a töröké a Szentföld. Asz'ongyya a némöt: A' szép! Asz'ongyya az Úr Isten: No, hát tijéd a szép! Azúta a némötnek szép is mindöne: kocsija, lova, tanyája. Azután émönt a zsidó, asz'ongyya: Ó, Uram Teremtöm, ad' neköm a Szen' földet! Asz'ongyya: Ényerte a török aszt, zsidó! Asz'on'ta a zsidó: A' nagy hamisság! No, hát tijéd a nagy hamisság! Azúta a zsidójé a nagy hunczucsóság. Azután elmönt az oláj: Ó, Uram Teremtöm, ad' neköm a Szen' földet! Ényerte mán a török, oláj! No hát akkò én mán elkéstem! No hát tijéd az elkésés! Az oláj el is késik mindön hunnan.

(Majdán.)

22.

Az Ördögnek nincs lelke.

Mikor az Isten mökteremtötte az embört, az ördög asz'on'ta, hogy ú is mökteremti úgy, mint az Isten. Asz'on'gyya neki az Úr Isten: Teremcsd mög hát! Asz'ongyya: Mökteremtöm! El is kész'te, mökfurmaszta, ki is egyenlitötte. Mikor möglátta az Úr Isten, hogy embörfurma mán, asz'ongyya az ördögnek: Hát á'lid mög! Asz'ongyya az ördög: Nem birom! lá'd, hogy mögfurmasztam! Hiszöm, hogy van töhecsességöd a furmát möktönni, de agygyá' bele lelköt! Asz'ongyya az ördög: Hunnét? Ha teremteni akarsz, lelköt is agy bele! Aszt mán segicsességöd nélkül nem töhetöm. Asz'ongyya az Úr Isten: Lelköt az ördögnek nem adok, érd mög a'val, a kit magadnak furmáltál. Oszl' abba hatta; így nem szabad (az ördög) a lélökkal.

(Majdán.)

23.

Illés létrejövetele:

Az Ördög mikor kiformászta az embört, nem bírta talpra ál'ítani, mikor az Isten asz'tán r'álehölt, asz'on'ta: Áj' lábra, Illés! kéj föl! akkò (Illés) bírt mönni.

(Tápé.)

24.

Ádám teremtéséről.

Mikô az Úr Isten teremtötte Ádámot, agyagbul formálta, oda támasztotta égy' sövényhön, hogy a nap mögszárácsca, akkô takaros embör lösz ; de ki' fonta a sövényt ?

(Egyházas-Kér.)

25.

Éva teremtéséről.

Mikor az Isten Ádámnak az ódal bordáját kivötte, hogy majd abbul teremti mög Évát, szen' Pétörnek a kutya is ott vôt, oszt' mikô létötte az Isten a csontot, hogy majd sá'ral tapaszti be a hejtit, a kutya lö'kaptá (a csontot), észalatt vele. Szen' Pétör utánna kapott, de csak a kutya farkát kapta el. Asz'onygya az Úr Isten : Ha az észalatt a cson'tal, lögyön ebbül a kutya farkábul az aszszony ! Úgy oszt' abbul terem-tötte mög az Isten Évát.

(Egyházas-Kér.)

26.

Ugyan arról.

Mikô az Isten Ádámot mökteremtötte, vött akkor a bal ódal csonytyábü, kivött éd darabot, fé're hajtotta, oszt'an émönt säre, hogy majd betapaszti vele Ádám ódal bordáját. Még az Úr Isten oda járt, addég a kutya észalatt a cson'tal. Az Úr Isten asz'tán ékaptá a kutya farkát, abbul formálta Évát ; így asz'tán oszt' az aszszony a kutya farkábul van, úgy is van a' ! A mit az aszszony möghal, akar a kutya farkára kösse az embör, akar az aszszony nyelvire, mindégy.

(Majdán.)

27.

Mijûta van a dohány ?

Mikô a szögény embör kin' üldögélt az ablak alatt, oda mönt az Ördög, od'atta neki a dohány magot, hogy vesse el oszt' locsolgassa naponként oszt' ha ki nem tanáli a nevit, mikorra ú égyün, akkor vége az életinek. Búsul a szögén

embör, écczó' mán ki is kelt a dohán mag, égyütt az Ördög : No, szögén embör, tudod-é mán a nevit? Asz'onygya : Nem tudom, No, — asz'onygya — mikorra mászszor égyüvök, akkorra ki nem tanálad, vége az életödnek. Elmönt az Ördög, a szögén embör búsul, anynyira búsult, hogy még nem is esött neki jó az önnivaló. Asz'onygya neki a felesége : Mé' búsul ken', hékám? Óh, hékám, neköm nagy bajom van, tudom ús sè' segics rajta. Monyya ken' mög, hátha maj' segithetök rajta? Adott az ördög valamiféle magot, vessem el, oszi' ha ki nem tanáлом a nevit, akkó vége az életömnek. Ó', még azé' is búsul ken', maj' segitök rajta, maj' mögmonyya a' maga, csak csinájjon ken' na' sarat az udvaron! Kimönt az embör, na' sarat csiná't az udvar közepin, az aszszon létetkódzdzótt szüzanya mesztelenre, behempörgöcczótt, bemönt, kihasított égy dunnát, möghempörgöcczótt benne, ráragatt a toll mind. Kimönt mikor gyütt az Ördög, farrá fordút a palánta felé, mönt oda közel a palántáhon. Asz'onygya : Hajcsd é mán szögén embör, rámén a dohán palántára! Akkó mán kimon'ta hogy minek híják, azúta van a dohán.

(Lőrinczfalva.)

28.

A bor eredete.

Hat féle á'lat vérit kevert Noé a borba : Oroszlán vért, tigris vért, medve vért, disznó vért, majom vért, galamb vért ; azért a részög embör anynyiféle természetű. Van a ki büszke : mind az oroszlán, kögyetlen : mind a tigris, düledözik : mind a medve, sárba hever : mind a disznó, buja : mind a majom, szölid : mind a galamb.

(Szöreg.)

29.

A csáirkés tyúk eredete.

Mikó Krisztus Urunk mög szen' Pétör a fő'dön járt, taná'tak égy' tyúkot, kérdöszte szen' Pétör, hogy micsoda az? Asz'on'ta Krisztus Urunk : Tyúk. Asz'ongya Szen' Pétör : Jó vóna fő'vinni! Osz'tán fő'vitte, elültette, kikó'ttette a csáirkéket. Krisztus Urunk mög eleresztötte kaparni, azúta mindég ott legez az égön a Csáirkés tyúk.

(Szöreg.)

30.

A birkák eredete.

Mikor a jukász elalutt az erdőbe', a birkáji észalattak Fölugrott (a juhász), kitűrű'te a szömit, szalatt : mő're vannak a birkáji? Szalatt az Országút felé, éppen akkor vitte ára szen' Pétör a szalmát, attul kérdöszte : Mő're látta a birkájit? Kereszsd mög, majd möktanálad az Országúton! Szalatt a nyoma után, még most is szalad. Ott porzik előtte (a Birka) az a csomó ott (az Országút elhajlása között levő sűrű csillagzat) a falka, azok mög (az Atair előtt levők) most mönnek át az Országúton.

(Szóreg.)

31.

Az Országút eredete.

A Nagy-Dönczöl szekér Szent Pétöré vót. Szent Pétör ömönt szalmát lopni oszt' a Csósz rajta érte, nem akarta engenni a szalmát elvinni. Hogy Szent Pétör oszt'tán sebössen hajtotta az ökröket, a szalmát észörta, azüta lácczik az égön az Országútyya.

(Szóreg.)

32.

Mijüta homájos az Országútyya?

Mikö Jézus vitte a szalmát, mönt az Országúton oszt' mindön felé szörta lé a szalmát, azüta homájos az Országút (az égön). Mikö mög gyütt visszafelé, belemönt egy', nagy kátyúba, étört a rúgyya, azüta mindég ott lácczik a szekere : a Dönczöl szekér, most is görbe a rúgyya, hogy étört.

(Szóreg.)

33.

Hogyan tört el a Nagy Dönczöl szekér?

Mikö Szent Pétör vak lovon járt oszt' mönt rá szömköszta a Részög embör, kitért elüle, de a Részög embör csak öszszeakasztott vele oszt' a kocsijával ledörgölte a Szent Pétör szekerinek az egygyik ódalát, oszt' a szalma lészörödött, akkö tört el a rúd is.

(Szóreg.)

34.

Mióta sántít a Sánta lány?

A Kaszás csillag azé' lácczik úgy, mert 3 kaszás mönt a falubul kaszálni, osztán égy' l'ány vitt utánnuk ételt; a hátulsó kaszás elejtötte a kaszáját, a l'ány belehágott oszt' elvákta a lábát két felé. Azúta mindég lácczik, hogy 3 Kaszás mén előre, a Sánta l'ány mög utánnuk, csak úgy sántít utánnuk.

(Szöreg.)

35.

A vízözön előjele.

Mikor az Úr Isten kijatta Nojénak, hogy épícsesön bárkát, aszt is mögjelöntötte néki, hogy mikö vas asztalon öszik, akkö rakogygyon a bárkába. Écczó', mikö kimöntek aratni, szüntelenül esött az eső, nem tutták a kinyerkéjüköt létönni, hát mi' csinájjanak? öszszetöttek három sallöt, rátöttek a kinyeret. Akkö jutott az eszibe (Noénak), hogy itt az üdö: mer' mos' öszünk vas asztalon, rakogygyunk a bárkába! Akkö a bárkába rakottak, szüntelenül esött az eső.

(Lőrinczfalva.)

36.

A vízözön.

Az Úr Isten aszt parancsolta Nojénak: csinájjon bárkát, vagy hajó szekrént, de sénkinek sé' monygya, hogy mi'csinál. A felesége kérdöszte, hogy hová jársz té? de Nojé nem akarta mögmondani. A felesége nem hagyott neki békét, addig kérdöszte, még mög nem mon'ta, hogy hajót jár csinálni. Az elött, még mög nem mon'ta, nem köllött Nojénak fürni-faragni, mindön fa oda illött, a huvá tötte, azután pedig fürni-faragni köllött a fát, úgy pászolt oda. Mikor kész vöt a bárka, aszt parancsolta az Úr Isten (Nojénak): hogy mönyyön be csalárdostul a bárkába; mindön á'latbul vögyél be égy' párt, himöt és nyöstént! Bejis vötte Nojé, de a legyet nem akarta bevönni. A légy könyörgött, hogy vögye be, Nojé nem akarta, kihajtotta: Té csak — asz'ongya — légy oda kint! A Sátán asz'ongya: Uram, ha a légy nem mén be a bárkába, maj' én mék be a hejyre! Asz'ongya Nojé: Távü légy! oszt' csak mökcsalta (a Sátán) Nojét, a (Noé) feleséginek az árnyékjába

húzódott, úgy szökött be ; így osz'tán mégis csak a légy hejjiibe szökött be a Sátán.

Azután negyven nap és negyven éjjel esött az eső. Mikó mán nagy vôt a víz, az egér kirákta égy' hejt a bárkát és a bárka könyvedzdött. A kígyó mikó látta, hogy fojt be a víz, aszt mon'ta, hogy : Az én képembe' van möksalva a világ, mán Ádám vétközött ; hogy ez a sok á'lat az Istennek terentvénye el né veszsön, begyugom (az egér rágta lukat)! be is gyukta.

Nojé osz'tán mikó mán apatt a víz, kibocsá'tott hollót, az nem gyütt vissza, így osz'tán galambot bocsa'tott ki. A galamb zó'delô olajágot vitt a szájába', árû tutta mög Nojé, hogy van mán száraz föld oda kint. Nojé osz'tán kieresztötte az á'latokat a bárkábû, rájuk attá a nevüket, hogy e' kutya, e' mög macska ; azûta mindéggyiknek az a neve. A bárkát Nojé fön'hatta a hügyön, Örményországnak a hügyin, ott á'lott mög a bárka ; osz'tán szölôt ültetött.

(Egyházas-Kér.)

37.

Az egér kirákta Noé bárkáját.

Mikó Nojé bemönt a bárkába, mindön á'lat párbû vött be égy párt, az egeret is bevötte. Az Ördög osz'tán asz'on'ta az egernek, hogy rágja ki a bárkát, hogy elüjjön (a bárka). A víz mán keszdött a bárkába mönni, a kígyó eszt észrevötte, begyukta a farkává a lukat, hogy a bárka é né üjjön, a macska mög mögötte az egeret.

(Lőrinczfalva.)

38.

Miért folyt Noé bárkája?

Nojé mozsdatlanul vert a bárkába ész szöget osz't azon a hejjon mindég fojt a bárka. Eszibe jutott Nojénak mihánt beleverte, hogy nem jó dőgozik, de mán akkó késő' vôt ; akár mi' csiná't, csak fojt a bárka az é'gyik ódalán.

(Török-Kanizsa.)

39.

Ugyanaz más változatban.

Mikó Nojé korán röggel fő'kelt, hozzá fogott dőgozni, sémmire sé' birt a munkájává mönni. Dőgozott anynyira, hogy a veriték gyönygyözött rajta; mék sé' halatt. Oda mönt a felesége, kérdőszte: Mi' csiná'sz? Dőgozok, maj' mögszakadok, oszt' nem birok halanni. Mi dolog löhet a' hogy nem halacz'? Osz'tán oda mönt a kis gyer'öke, a' mon'ta mög, hogy azé' nem halad, mer' nem mozdott. Akkó jutott Nojének az eszibe, hogy mindön röggel mozdani köl' mög imátkozni, hogy az Isten nevibe' köl' ékeszdeni a munkát.

(Monostor.)

40.

Ugyanaz más változatban.

Mikó Nojé csinálta a bárkát, mozdatlanul fogott hozzá, oszt' akar hogy' csinálta, nem lött jó, mindég szivárgott mög sémmi sé' pászolt oda, a hova tötte. Osz'tán Istenhön tért, mögmozdott mög imátkozott, úgy fogott a munkájáhon, akkor a hová tötte a fát, jó lött, oda pászolt oszt' úgy csinálta mög a bárkát.

(Jázova.)

Csali mesék.

1.

Vót a világon égy' bót,
Abba' mindönféle vót :
Ezüst, arany, paszománt ;
Szalagy, fikom az anyád !

(Az utolsó sornál szája felé emeli a jobb kezét, a gyermek megijed s elszalad.)

(Egyházas-Kér.)

2.

Hun vót, hun nem vót,

Vót a világon égy' embör,	Möggnyullatt az kendör,
Szakállá vót kendör,	Észalatt az embör ;
Gyútott a pipára,	Elalutt a kendör,
Léesött a szikrája,	Viszszagyütt az embör.

Szakállá vót kendör . . . (és így tovább folytatja, míg bele nem únnak hallgatni.)

(Ó-szent-Iván.)

3.

Vót a világon égy' gója,	A másikat létötte,
Lészál't a na' tóra ;	Mikö az égygyiket fő'vötte,
Égygyik lábát fő'vötte,	A másikat létötte ;

Égyik lábát létötte.

A másikat fő'vötte . . . (váltogatva folytatják a hallgató beleunásáig.)

(Deszk.)

4.

Vót a világon égy vadász,
 Kimönt az erdőbe, lútt ész szarkát,
 Fő'vöszzi, viszi, nézi,
 Létöszzi, nézi, nézi :

Szarka vóna
 Farka vóna,
 Farka vóna
 Tarka vóna . . .

Hön, hön !

Fő'vöszzi, viszi (folytatja míg nem könyörögnek, hogy ne meséljen már.)

(Szóreg.)

5.

Hun vót, hun nem vót, vót a világon égy' juhász, annak vót 300 darab bürgéje. Mikö éfogyott a takarmánya, nem bírta tovább' tartani ; akkö asz'on'ta, hogy átviszi őket a Tiszán elanni. Odaért a hídhon, mögfogott égy' bürgét, átvitte a Tiszának a tulsó partyára, létötte, átgyütt a másodiké', mögfokta a másodikat, aszt is átvitte a Tiszának a tulsó partyára, létötte, átgyütt a harmadiké' (a negyedikért, ötödikért hozza át a juhászt, míg végre beelégednek a meséjével.)

(Kláralfalva.)

6.

Égy' varnyúnak vót három fija ; né járjon hát a keze-tök ! (Mert az egyiknek a keze járt.) Égy' varnyúnak vót három fija ; né szuszogj ! (Más hibát nem tudott találni.) Égy' varnyúnak vót három fija. »Hát osz'tán?« (kérdézik, mire a felelet :) Né beszélj hát ! Égy' varnyúnak vót három fija (és így tovább, még csak ki nem jönnek a türelemből, addig boszszantja őket.)

(Szóreg.)

7.

Láttam Szögedébe' a kial'ításon ojan féj kápisztát, hogy hat ökör húszta be a kial'ításba. (Megáll s néz, várakozik, míg nem kérdezik :) Hát azután mi' csinált vele ? Akkö man égyüttem onnét, ha még écczö' kial'ítás lösz, mökkérdözöm, addég várjunk.

(Szóreg.)

8.

Vót a világon ész, szögény aszszony, nagyon szögén vót, nem vót neki még ünge sè' ; vetött kendört, hogy maj' csinál belüle üngöt. A kendört beletötte a vízbe, hogy ázzon.

Ázik a kendőr, ázik; no jó, hagy ázzon, maj' ha a kendőr nem ázik, én is tovább' mondom.

(Térvár.)

9.

Vót egy' kisaszszony, beleült egy' hintóba. mönt végig egy úcczán, osztán a sárba' elakatt a lovakkal, nem bírták kivinni. osztán mon'ta a bérésnek, hogy mönnyön be, hozasson 4 lovat (grétával húz négy vonást), osztán a 4 ló nem bírta kivinni, asz'on'ta: Hozzanak még négy ökröt (ismét négy vonást húz), oszt' a' sé' bírta kivinni. Oszt' asz'on'ta, hogy hozzanak 4 szamarat. (Ekkor már csak 3 vonást csinál, a ki mondja neki, hogy csak 3, reá feleli:) Tè vagy a negyedik (t. i. számár).

(Gyála.)

10.

Mikó kúdusvezető vótam öreg apámná', öreg apám mindég lopott. Écczó' szál'ást kértünk egy' házná', attak is. Mikó écczaka mondom öreg apámnak: »Ejnye de sok szép sejöm kendők vannak itt fő'terigetve!« aszonygya öreg apám: »Hun fijam?« Éhun vannak a madzagon!« Akkó lészöttük szépen, öszszepakótuk. Mondom öregapámnak: »Gyerünk!« Lémöntünk meszszi're, kis tajigába foktuk a szamarat, fő'töttük rá a ruhákat, lémöntünk a Tisza szélire. Émöntem a Tisza szélire, öreg apám áráb' maratt a düllőre; écczó' gyünnek a zsandárok, én szöpögök nagyon. Igenyöst mönnek öreg apámhon: Nakon-pofon, nakon-pofon! ütik ám! Oda hittak engöm is, én szabatkozok, hogy én nem loptam, csak í lopta maga, de azé' engöm is ütnek ám! Fő'vittek bennünket a faluházahon, bezártak. Ott vót az iskola is, a szamarat mindég nyergölték a déjások. Mondom: »Öregapám, nézze kê, a szamarat nyergölik a déjások!« Öreg apám kijabál, hogy vigyék be a szamarát. Én 'pékulálok, hogy kő' innen kimönni? Fúrtam éty kis lukat, kibűtam; öreg apám kijabá't: »Nè hagy' itt, fijam!« Nè kijabájé ken', möghajják! Lélükdöstem vagy 15 téglát, kihúsztam öregapámat is. Lémöntünk ára meszszi're' az erdők közé. (A hallgató kérdezi:) »Hát a szamarat hun hattátok?« Aszt mög té rajtad húsztuk ki.

(Lőrinczfalva.)

Tanálgtós mesék.

A tárgyat leírók.

1.

Bik'fán billenik,
Cserfán csattanik,
Ezör ága,
Ezör malom rajta ?
(Malom : Mikó léeresztik
lèbillen, mikó fõ'mén be-
csattan; ezör fészök a
madár fészök.)

2.

Kettó az égre néz,
Kettó a fõ'dre néz,
Négy lécsapja a harmatot,
Négy viszi a fölöstökömöt,
Hátul van a söprú ?
(Tehén szarva, szeme, lába,
csöcse, farka.)

3.

Pim, pim, pimöge,
Körömház a kötele,
Vas a bugojája ?
(Harang.)

5.

Tüve tengörbe',
Levele lengyelbe',
Ága-buga hajlik
Jéruzsálembe ?
(A nap mikor gyün föl, hát
a sugaraji, az mindön felé
látszik.)

4.

Születött is,
Szült is,
Sé' nem él,
Sé mög nincs halva ?
(Lót, születött is, szült is,
bálványnyé vált, nem él, osz'-
tán mög nincs möghalva.)

6.

Högyön á'tal arany
Gombot hajigálnak ?
(Nap.)

7.

Vót én neköm akkora tarisznyám, hogy az egész világ benne vót ?
(Hazucscság.)

A tárgyat elmondók.**8.**

A tarka ló nem fizet a hídon! (Nem, a gazdája fizet.)

9.

Zébédéus két fijának ki vót az apja? Zébédéus.)

10.

A csirkéknek ha elagygyák, m'é kötnek a lábára madzagot?
(Mer' a szarvára nem köthetik.)

11.

A macskának mikô ál' fö'felé a farka? (Ha föltü'rü' gyün
léfelé.)

12.

Hán nap mût é azûta, mûta Ádám mög Éva a paradicsomba'
vôt? (7, égygyik 7 nap emúlik, gyün a másik.)

13.

Hány feje van az embörnek? (Öt. A feje. két keze feje, mög
két lába feje.)

14.

Hány újja van a ködmönnek? (Három. Hátúja mög két újja.)

15.

Hogy öszi mög az embör kinyerinek javát? (Falatonként.)

16.

Hoty teröm a gomba? (Mag nélkül.)

17.

Jô ékészitött vas tengöjös kocsi mit ér? (Pusztulást.)

18.

Ki kakassa kel föl legelőszőr a faluba' ? (A tyúkoké.)

19.

Kimecczötte mög az első szöllöt ? (A szamár, mer' mikö Nője kimönt a szamárral, a szamár lérákta a szöllő veszzöt, Nője tapasztalásba vötte, hogy többet termött, úgy oszt' ű jis lémecczötte.)

20.

Ki plántásza az első tököt ? (Szen' Dávid, mer' ű kopasz vôt és az gunyhóba' lakott, hogy né süssön r'á a nap. >T. i. a fejire = tök.)

21.

Mejik tyúk mellé ül a kakas ? (A tollas mellé.)

22.

Möjik ódalán van a lónak töb' szöre ? (A kilsón.)

23.

Mölik a Hiszökégy'nek a közepe ? (Az olvasón van Hiszökégy' annak luk a közepe.)

24.

Mölik vôt az első kos ? (Daman-kos.)

25.

M'é' csóváli a kutya a farkát ? (Mer' a farka nem csóváli a kutyát.)

26.

M'é' harapott Ádám az almába ? (Mer' nem vôt bicskája.)

27.

M'é' kapar a kotlós tyúk a fíjajinak? (Nincs csöcse, nem szoptathatya.)

28.

M'é' tarka a szarka? (Mè kétféle a farka.)

29.

Mijen hálóval fokták ki az első halat? (Vizessel.)

30.

Mikò esik Naszszombaton Húsvétnapja? (Mindég Húsvétnapján, t. i. Nagyszombaton a városon.)

31.

Mikò van a kinyérbe' eleven? (Az egér mikò kifúri, van benne mingyá'.)

32.

Mindön formája ojan mint a ló, de nem ló? (Csikó.)

33.

Mi' puháb' a pöhöjné',
 Mi' édösseb' a mézné',
 Mi' keményeb' a kúné'?
 (Édösanynya öle a lekpuháb', teje a legédössebb, szíve a lekkeményeb' ha éhatta.)

34.

Pöndölbe' nyomott sajtott öttél-é mán? (Öttem, pöndölbe' van az aszszony mikò nyomja.)

35.

Éva anyánk möjik újjával szakajtotta lé az almát? (Neveletlen újjával. A'val fokta mög a tiltott gyümölcsöt, azé' neveszték el neveletlennek.)

36.

Hun magosabb a fő'd az égné'? (Ahun a Boldokságos szűz anyánkat etemették. Ez a felelet onnan ered, mert a nép azt tartja, hogy Máriát etemették az égben.)

37.

Micsoda fábû csiná'ta Nojé a barked? mög mijen enyv'el enyveszte mög? (Jégérfábû építötte, fenyüfa enyv'el enyveszte mög, mer' nem taná't mást. Másik felelet szerint: Grófer fábû, az nem ül lé a vízbe'.)

38.

Mikö beszélt az embör a számárrá? (Mikö Bálánt ékü'tte az Isten, hogy átkozza mög a zsidó népet, de a mint mönt a szölóúton, a számár mögál't és az angyal előtte ál't égy', kivont kard'al és a számár nem akart a kardnak neki mönni. Akkö mon'ta Bálán prófétának a számár: Nè is verj! nem lá'd ki ál' előttem? Az angyal pedig asz'on'ta: Ha a szamarad mögmozdul, nem a szamarad döglük mög, hanem té halsz mög, mert az Isten küldött, az Izraél népit mögátkozni nem szabad. És így viszszerért Bálán próféta.)

39.

Mikö övött Krisztus Urunk hússal pogácsát? (Utolsó vacsoráná'.)

40.

Mölik szent vöt az, a ki nem születtö, mégis szentté lött? (Szent Rajmund, az édös anynya méhibe' vöt, mikö az édös anynya mökhalt, kivötték oszt' szentté lött.)

(Szöreg.)

JEGYZETEK.

E kötet megjelenését a megelőzőjétől nagy idő választja el, minek többféle oka van. Nem ismertetjük ezúttal az okokat, lesz erre alkalmunk későbbben más kötetben, hol megjelöljük mindazokat az akadékokat, melyekkel gyűjtésünk alatt a magyar népköltés kárára találkoztunk; be fogjuk leplezetlenül mutatni a törekvésünk elé gátakat gördítő személyeket. Most csak annyit akarunk megjegyezni, hogy minden tőlünk telhetőt megtettünk népköltésünk megmentésére és az összegyűjtött kincsek kiadására nézve; továbbá, hogy a csanádi egyházmegye kormányának szerencsés megváltozásával nagy a reményünk, hogy jövőben több oly akadékok el lesz hártva, melylyel a múltban küzdenünk kellett.

Jegyzeteinkben a többször idézett gyűjteményeket a gyűjtő, illetőleg a gyűjtemény kezdő betűivel jelöljük:

- A. = *Arany László*: Eredeti népmesék.
- A—Sz. = *Abafi Lajos* jegyzeteivel ellátott *Sékely Sándor* Szerelmi és tréfas dalok-ja.
- Cs. = *Csapó Dániel*: Dalfüzérke.
- E. = *Erdélyi János*: Népdalok és mondák.
- G. = *Gaal György*: Magyar népmese gyűjteménye.
- K. = *Krisa János*: Vadrózsák.
- Ko. = *Kálmány Lajos*: Koszorúk az Alföld vad virágaiból.
- Köv. = *Köváry Béla*: Göcseji népdalok.
- Kun. = *Kunsági*: Sárreți dalkönyvecske.
- M. = *Mátray Gábor*: Magyar népdalok egyetemes gyűjteménye.
- Me. = *Merényi László*: Eredeti-, sajtóvölgyi-, duna-melléki népmesék.
- N. = *Kisfaludy-társaság*: Magyar népköltési gyűjtemény.
- P. = *Pap Gyula*: Palócz népköltemények.

Szin. = *Színi Károly*: A magyar nép dalai és dallamai.

Th. = *Thaly Kálmán*: Régi magyar vitézi énekek és elegyes dalok; Adalékok a Thököly- és Rákóczi-kor irodalomtörténetéhez.

* * *

Rövidítve vannak:

V. Sz. = Vers szakasz.

l. = lap.

A kötetek és füzetek számát a római számjegyekkel jelöltük.

Balladák és rokon neműek jegyzete.

Gyűjteményeinkben méltán feltűnhettek a rímet sok helyen nélkülöző, de a szótagok számát megtartó sorú ballada-nemű adataink; ezeknél is szemet szűrőbbak a prózával keverték. A nép elfelejtette a dal sorait, de nem a mesét, a hol nem tudja a verses sorokat, prózával pótolja, elmeséli. Mit tegyünk az ily hagyományokkal? Leghelyesebbnek találtam közleni a töredékes verset akként, hogy a hiányzó részt töltsék ki az elmondó prózával, vagyis a hol tudja a verses sorokat, ott daloljon, a hol nem, ott meséljen. Nem tartom tehát helyesnek, sőt kárhazandónak ítélem némely gyűjtőtársam ama eljárását, mely szerint minden áron verses alakban akarván a hagyományt közleni, a prózát önfaragta vers sorokkal váltja fel. Ne akarjuk mi most még jobban tudni a népdalt a népnél s ne is akarjuk meghamisítani a népköltést! A mi gondolkozásunk, ismeretünk és a népé közt különbség van; ne akarjuk tehát önmagunkat ismertetni a nép helyett! A nép, ha prózában mondja is el a tartalmat, a saját szavaival él, melyek után más népköltés-gyűjtő könnyebben reá talál az eredeti, verses sorokra, mint a mi — mondjuk ki — rímes prózánk után. Így vagyunk a népköltés adataival is, mint egyéb becses régiségekkel, melyeket töredékesen találva, fájdalom támad keblünkben; hogy az egészet nem hirhatjuk; de ha az ily töredéket a nem oda illő részekkel eltorzítva látjuk, a fájdalom mellett bosszúságot és szánakozást is érzünk. Nekünk feladatunk nem magunkat; hanem a népet, a népköltést, nem pedig a magunkét bemutatni, mit ha szem előtt tartunk, feladatunkat hüen teljesítjük.

A mondottak után a nagyon töredékes adatainkat és a jobbára prózában leírottakat is helyén valónak találok közleni legalább a jegyzetek rovatában; ki tudja, más, szerencsés gyűjtő e nyomokon indulva, nem talál-e reá a teljes adatra?! Ily meseszerű hagyományt, vagy — mint az elmondó nevezte — »történet«-et ismertetek első sorban. A verses sorokat hallottam dalolni, de ezekből nem értettem meg a tárgyat. azért azt a tanácsot adtam az elmondónak, hogy mesélje el az egész történetet s a mire emlékszik még a dalból, azt dalolja el, így jutottam ily alakban hozzá. Hagyományunkat vesd össze *Bodrogi Ferenczné* (Kriza, Vadrózsák 9. l.), *Kis-Gergő Istvánné* (Magyar népköltési gyűjtemény III. 16.), *Nagy-Bihal Albertné* (u. o. 59.) változataival.

Fija rabolta anya.

Vót egy' aszszony, vót egy' l'ánya mög egy' gyer'öke; a l'ányát Ilonának hitták, a f'ját Albértnak. Möghillegöszte úket, möggyegyöszte. osz'tán évitte a török Albértot is, mög Ilonát is, osz't ott fölnevelöttek. Úk se' üsmerték egymást, hogy úk testvérök, öszszeházasottak. Késöb-ben Albért együtt Nagy-Magyarországra, hogy majd ú 's visz valakit. Taná't egy' öreg aszszont, a' mög az édös anynya vót, de ú nem tutta, hogy az édös anynya az, se' az nem tutta, hogy az ú f'ja. Mikor az édös anynyát vitte, a ló mellé kötötte, ott sanczolta. Kérte az öreg aszszony, hogy ereszsze el, né kösse a ló mellé, hanem csak úgy vigye el. né sanczojja ojan nagyon! Felelte neki a török:

Úszszad asztat a vért: Ögyed aszt a szénát: Igyad aszt a vizet:
A kit lovam úszik, A kit lovam öszik, A kit lovam iszik!

Mikö haza értek, kérdöszte a felesége: Kit hozott? Asz'onta, nem taná't ögyebet, mint egy' öreg aszszont; »hagygyuk mög az életit, maj' jó lösz a gyer'ökök mellé!« Osz't mögmaratt ott a gyer'ökök mellett. Akkö kesz'te el az öreg aszszony, hogy a török mög a felesége létetkö-lödzött, mikö möglátta a billegöt... Az öreg aszszony nagyon elkese-rödött, látta, hogy az ú cselégygye mind a kettö; hogy az ú gyer'öke sanczolta mög, nehezire esött. Azután az öreg aszszony kesz'te a gye-r'öknek mondani:

Cstijjá' el, bújjá' el,	Kilencz esztendeje:	Elvitte a török
Té szép török gyer'ök!	Török érabolta,	Fijamat: Albértot,
Fijamnak szép f'ja,	Kilencz esztendőre	Fijamat: Albértot,
L'ányomnak magzatytya,	Magamat rabolt é;	Lányomat: Ilonát,
L'ányomnak magzatytya.	Kilencz esztendőre	Utánna magamat,
Magam unokája!	Magamat rabolt é.	Ló mellé kötözött!

Úszszad asztat a vért: A kit lovam öszik,
A kit lovam úszik, Igyad aszt a vizet:
Ögyed aszt a szénát: A kit lovam iszik!

Oda mönt a szögáló, hogy hal'otta a hangot, oda hitta a törököt. Akkor a török hal'gatta; a török észrevötte a nótábú, hogy az ú édös anynya; kesz'te mondani, hogy hogy' monthatytya, hogy az ú unokája? Akkö kesz'te mondani:

Vesse lé az üngöt.
Nézze a billegöt!

Mögnészték a feleségin is, mög ú rajta is, hát egy' vót. Akkor osz'tán a török mögölte az édös anynyát, bevitte a szobájába, tartotta mint az édös anynyát.

(Deszk.)

Hagyományunk verses alakját keresve leginkább a »*Csijjá' el, bújjá'* el!« versszakaszt kérdeztem, egy alkalommal ily kezdetűnek hallottam:

Elveszött a török	Maratt árvaságba'.
Bélgrád várossával,	Csicsis' el, bujis' el
Két kis. árva fijú	Két kis árva fijú.

(Szörög.)

De ezt sem tudták folytatni.

Töredékek a következők is:

Illés Annus sétál a Nagy-úcczán,	Eke János fölül a lovára,
Betekint a káplár szép ajtaján,	Illés Annus borul a vá'lára:
Nem lát sönkit a nagy fehér hászba',	»Sirass Annus, sirass keservessen.
Eke János hort iszik bújába'.	Né fé'j babám, nem hanyik szömödre!«

(Csóka.)

A betyár.

A pörjesi országútba' égy csárda, Húsz év óta viselöm a gyász ruhát.
 Oda vótunk écczakára beszál'va, Az Istentül nem is kívánom továb'
 Écczakára istá'ló vót a tanyánk, Aszt kívánom, hogy vögyön be sirhalom.
 A jó bortul álom ereszködött ránk; Ott lögyön az örökös nyugodalmam!
 Akkó ébrettünk föl, mikö zsandárok De sok lovat éloptam szürszámostul,
 Így szöloáltak: »Kejjetök föl!« bétyárok Véletlenül múltam ki a világhul.

(Egyházas-Kér.)

Alig, vagy csak részben népiesek a következők:

Szökött katona.

Én Zoboszló várossába'	Tizönkét esztendő alatt
Annak é'gyik ödalába'	Böcsületöm előb' halatt,
Születtem e nagy világra.	Mert a még fegyvert viseltem,
Nagy kénra, szomorúságra.	Csak égy' verést sém szenvedtem.

Édös szülem ojan jó vót:	Katonasáktul elsöktem,
Édös tejjel tartott vót,	Úgy ros'z' embör lött belülem,
Éjjel mosott, nappal va'rott.	Elá'lottam az útakat,
Jaj de keservessen tartott.	Úgy raboltam az urakat.

Jó szülejim fölneveltek,	Úri házban, de nem gyászban
Mert hennem örömet leltek,	Én a midön csak sétáltam,
Voltam is én dèrek legén,	Aszszonyokat, nem rabokat
Ámhár nem gazdag, csak szögén.	Én azokat sírni láttam.

De ára vitt a termetőin.	Azokat csak mögnevettem,
Hogy császár szolgálja löttém,	Mer' jól eszömbe nem vöttem;
Szolgáltam is hűségössen.	Mö're én is árva madár
Mindönkö dicséretössen.	Én is belekeveröttem.

Thaly: Régi magyar népdalok II. 393. lapján levőtől némely vers szakaszban elüt

Barna Pétör.

Ző'd erdő zúgása, vad galamb szólása.
Szögény Barna Pétör szája mosojgása,
Ártánd alatt vagyon égy kis sűrű berek,
Szögény Barna Pétör az alatt keserög:

»Nem jó fő'd ez pajtás, nem jó itten lakni,
Mert a szögény legént mög szokták itt fogni,
De ha á'tal töszöm a Tiszán magamat,
Bánáti gujáshon vöszöm az útamat!«

»Barna Pétör pajtás Egörbe kék mönni,
Csikókat kék szönni, a vásá'ra vinni,
A vásá'ra vinni, jó lönne elanni,
Romá'né két lányát abbul kék ruházni!«

Szögény Barna Pétör de sok lovat lopott,
Romá'né két lánya abbul ruházkodott,
Mikor Barna Pétör a rokoját vötte,
Romá'né két lánya de szívéssen vötte.

Mikor Barna Pétör a lovát itatytya,
Romá'né két lánya vacsorára várja,
Várja vacsorára, tó'lött kápisztára,
»Ögyél Barna Pétör világ hoszszújára!«

Hetinyi Pistának gyöcs ünge, gatyája
Vé'rel virágozik a testi ruhája;
Szögény Barna Pétör ha öszik vacsorát,
Ző'd erdő közepin süti a szalonnát.

A vármögye lovát abrakká hizlajják,
Barna Pétör után gyakran mögszalajtyák;
Bárcsak, mikor futna, a fő'dre lébukna,
Szögény Barna Pétör hoszszú útam kapna!

Szoríd a kezedbe piros kantár szárad,
Itt gyün a vármögye, mög né fogjon tégöd!
»Fűd el jó szél, fűd el hoszszú útam porát
Né lejje vármögye szögény lovam nyomát!

Nem fűttad el jó szél hoszsú útam porát,
Möglelte vármögye szögény lovam nyomát:
A lovam lábárú léhu'lott a patkó,
Csak égy' maratt rajta, az is íngó-bíngó.

Álgya mög az Isten fakó lovam lábát,
Sokszó mökszalatta az acsádi pusztát,
Sokszó mökszalatta az acsádi pusztát.
Az acsádi pusztát, kis-gajdos határját.

Jó ló vôt a fakó, jó ló is ellötte,
Álgya mög az Isten, a ki fölnevelte;
A lovam lábárú léhu'lott a patkó,
Csak égy' maratt rajta, az is íngó-bíngó!*

A pusztaji csárda mos' borút be gyászba.
Szögény Barna Pétör most esött rapságba.
Vármögye kapuja nem nyélik hijába,
Szögény Barna Pétört viszik udvarába.

Fő'szá'lott a páva vármögye házára,
Szögény Barna Pétör szabadulására.
»Nyíjjatok mög egek, rejcszetök el engöm.
Mert a fekete fő'd ús sé vösz be engöm!*

Szögény Barna Pétört Szent-jános napjára
Késérik halálra tarcsaji határba.
Bitófáhon kötik nagy erős lánczokká,
Romá'né két lánya de szépen siratytya.

»Veszött vóna retök fekete fő'gyibe',
Romá'né két lánya az anynya méhibe';
Mögmon'tam Mariskám, né szeress engömet.
Kettős az én szívem, mökcsal az tégödet!*

Az acsádi pusztán van égy' kétágú fa,
A Barna Pétörnek nyugodalmas háza;
Nálunk a halottnak hármat harangoznak,
De Barna Pétörnek égygyet sé' kondítanak.

»Kár vóna még néköm akasztófán csüggni.
Lobogós gyöcs gatyám szélnek leböktetni.
Szép sarkantyús csizmám szélnek öszszeverni,
Fekete, két szömöm hollónak kiasni.

Fekete, két szömöm hollónak kivájni,
 Piros két orczámat napnak hérvasztani!
 Beteg sé vótam én, mégis möghaltam én.
 Az acsádi pusztán Pistával nyukszok én.

Az én sírom mellett rúzsza fog terönni,
 Szép lányok, aszszonyok oda járnak szönni.
 Szögygyed rúzsám, szögygyed, a kendődbe tögyed,
 Világ boszszújára, lányok siralmára!*

(Monostor.)

Krisa : *Vadróásák* 242. lapján levőnek (melyet vess össze a spanyol
Hütlén nő-vel; *Greguss* : *Népek lantja* 36. l.) változata a

Hütlén feleség.

Ha belépök az udvarba
 — Egy', kettő, három —
 Egy'-két ló a fáhon kötve,
 Én csak csudáalom.
 Hallod édös feleségöm!
 »Mi baj, anygyalom?«
 Mit keresnek itt a lovak?
 Föl nem fokhatom!
 »Nézze mög az udvariját.
 Hun lát lovakat?
 Fijas tehén, a vásárba'
 Vöttem azokat!«
 Fijas tehén fölnyergölve.
 Ó vé, ó vé, vé!
 Maj' rá szöllek még!

Ha belépök a konyhába
 — Egy', kettő, három —
 Egy', pár csizma az asztalon,
 Én csak csudáalom.
 Hallod, édös feleségöm!
 »Mi baj anygyalom?«
 Mit keresnek itt a csizmák?
 Föl nem fokhatom!
 »Nézze mög az asztaliját,
 Hun lát csizmákat?
 Tejes köcsög, a vásárba'
 Vöttem azokat!«
 Tejes köcsög sarkanytyúra,
 Ó vé, ó vé, vé!
 Maj' rászöllek még!

Ha belépök a szobába
 — Egy', kettő, három —
 Egy'-két kard az ajtó mögött.
 Én csak csudáalom.
 Hal'od, édös feleségöm!
 »Mi baj anygyalom?«
 Mit keresnek itt a kardok?
 Föl nem fokhatom!
 »Nézze mög az asztaliját.
 Hun lát kardokat?
 Sütő nyársak, a vásárba'
 Vöttem azokat!«
 Sütő nyársak rézbojtúra,
 Ó vé, ó vé, vé!
 Maj' rászöllek még!

Ha belépök a szobába
 — Egy', kettő, három —
 Egy-két köpönyeg az ágyon.
 Én csak csudáalom.
 Hal'od, édös feleségöm!
 »Mi baj anygyalom?«
 Mit keresnek köpönyegök?
 Föl nem fokhatom!
 »Nézze mög az asztaliját,
 Hun lát köpönyegöket?
 Ágyterítők a vásárba'
 Vöttem ezöket!«
 »Ágyterítők rézgombúra,
 Ó vé, ó vé, vé!
 Maj' rászöllek még!

Ha hemögyök a szobába
 — Egy', kettő három —
 Egy-két huszár az asztalná',
 Én csak csudáлом.
 Hal'od, édös feleségöm!
 »Mi baj, anygyalom?«
 Mit keresnek a huszárok.
 Föl nem fokhatom.

»Nézze mög az asztaliját,
 Hun lát huszárokat?
 Szoba léjány, a vásárba'
 Vöttem azokat!«
 Szoba léjány, nyfrott hajú.
 Ó vé, ó vé, vé,
 Sírba töszelek még!
 (Majdán)

Némileg eltér a következő:

Bejeb' mõntem az udvarba.
 Távürü láttam,
 Héhány lovat a fa alatt.
 — Egy', kettő, három! —
 Mond mög, édös feleségöm!
 »Mi bajod anygyalom?«
 Mit keresnek itt a lovak?
 Föl nem fokhatom!

»Látytya az embör az oktondíját.
 Ki lát itt lovakat?
 Fejös tehén a vásárbü
 Hosztam azokat!«
 Fejös tehén fölnyergölve,
 Ugy-é, ugy-é, ugy-é?
 Mily elhagyatott embör vagyok
 Még másoknál is én!

A »konyhába« »kardot« lát »a sarokba«, mely felesége szemében
 »sütőnyársfa«, csak az a baj, hogy »csatos szíjjal« van ellátva. Az
 utolsó vers szakaszban »a szobába« »néhány katonát az ágy alatt« lát.
 de a feleség szerint »öreg anyám szoba lánya süpri a szobát« csakhogy
 »kipödrött hajúszszal« vannak.

(Csóka.)

*Kisfaludy-társaság: Magyar népköltési gyűjtemény I. 222. lapján talál-
 ható Bereg Náni-nak a változata, illetőleg a kiegészítése*

Hamus Julcsa.

Hamus Julcsa kimönt az erdőbe,
 Léfekütt a nyárfa hűvössibe.
 Ára mõntem, kijátottam neki:
 »Kéj föl Julcsa, mer' möglát valaki!«

De az Julcsa az borát nem iszsza.
 Kilencz zsandár az ajtót rányitytya:
 »Vald ki Julcsa mindön búnejidet.
 Hová tötted a gyer'ökejidet!«

De az Julcsa nem völte tréfára,
 Beugrott a Bérkő kocsmájába;
 Parancsoltam csapláros aszszonnak:
 Tíz icce hort hozzon a Julcsának!

»Egygyet töttem díjofa tüvibe,
 Kettőt töttem Tisza fenekire,
 Negyediknek az gyilkossa vagyok,
 Így hát tudom: örökös rab vagyok.«

(Hosszúhát.)

és

Böröcz Náni.

Egörbe', Egörbe', hej! Egörbe'
 Böröcz Náni az alma tüvibe',
 Magja is van annak az almának,
 A Böröczné hajadon lányának.

Böröcz Náni kimönt az erdőbe.
 Léfekütt a zó'd erdő szélibe,
 Kiáltottam vagy háromat neki:
 Kéj föl Náni, mer' möglát valaki!

Böröcz Náni bemönt a csárdába, Zörög a kocsi, gyün az ajtónyitó.
 Tíz zsandár beha'lagott utánna, Böröcz Náni az ajtóra ború,
 Parancsojja a csaplárosnének : »Készűj' Náni, készen a lénugod.
 »Száz iccze bort hozzon a zsandárnak!« Maj' talán magam is oda jutok!«

»Verjön mög az Isten tégöd Jóska!
 Szavajidnak né higgyenek soha!
 Né higgyenek sűgár termetödnek,
 Léjánycsaló, csalfa szömejidnek!«
 (Egyházas-Kér.)

Koszorúk az Alföld vad virágaiból I. 28. lapján levőnek eltérő vázlata

A bojtár.

«Két esztendeje, vagy három, »Né aszt kérdöszd : van-é károm?
 Mijűta számadóm várom; Űres-é mán az iszákom?
 Amoda gyün, a mint látom, Nincsen károd, de nem is lösz.
 Fekete bodor számaron. Még a l'ányod szeretóm lösz!«

Lovon mék én, nem számaron, »Nincsen károm? de bizon van!
 Hoszd ki babám a kantárom!« Hát a bodor ürű hun van?«
 »Isten jó nap! jó bujtárom! Zsidó hordozí a búrit,
 Csak aszt kérdöm : van-é károm?« Kutyák itták mög a vérit,

Kutyák itták mög a vérit,
 Én éltem el — sejj! — mindönit.«
 (Csóka.)

Az 54. lapon levőnek változata

A szerelmes rab.

Szabatkaji mögye háza Élök, élök. a hogy élök.
 Márván' kűbű van kirakva, Csakhogy mindég búval élök :
 A vármögye kirakatta: Búval élök a világon,
 Hogy én sírva járjak rajta. Mint a madár száraz ágon.

Vármögye ház hat ablakja, Fekete pöcsötös levél.
 Kikönyököltem én rajta. Ugyan babám itt vagy-é még?!
 Kikönyököltem én rajta, Olvazsd el a levelemet,
 Mögláttam a babám rajta. Babám kire hacz' engömet?!

Mögye háza vas ajtaja, »Hallak babám az Istenre,
 Dudál a szél alul rajta. A jó szívű embörökre ;
 Kűbűl van a fejem ajja. Hallak babám az Istenre,
 Göndör hajam lékoptatyta. A jó szívű embörökre!..«

Tudod babám, mit fogattá':	Nem hitted, hogy beteg vagyok,
Mikor velem kezét foktá'?	Majd éhiszöd, ha möghalok ;
Holy ha beteg fogok lönni :	Nem gyütté' jé látásomra,
Gondomat fogod viselni.	Gyűj' el takarításomra !

Aszt írd föl a körösz'fámra :
Itt nyukszik égy' szögény árva,
Itt nyukszik égy' szögény árva,
Szerelőmbül lött halála.◀

(Szőreg.)

A 193. lapján található dallal vág össze a

A megbabázott menyasszony.

Templom elibe sűt a nap,	Alig möntek három házat,
Prédikálni elmönt a pap,	A mönyaszszony mögbabázott.
Elmönt a pap prédikálni,	Léötták a jegykendőket,
Szögén legént öszszeanni.	Abba tötték a gyr'ököt.

»Mijen szégyön e' mán nekünk,
Ketten möntünk, hárman gyűvünk;
Ugyan mit mond a nagy világ,
Ha hennünket majd így möglát! ?◀

(Majdán.)

Ugyanezen gyűjtemény *II. kötetének* 76. lapján olvashatóval hasonlító össze

Balog.

Az alföldi bétyárok	»Hoccezi' Balog pé'zödet,
Töb'nyire mind juhászok,	Mer' elvösszszük éltödet!◀
Kimöntek az erdőbe,	»Nincs én neköm ögyebem :
Tan'átak égy' embörre.	Csak szalonnám, kinyerem,
Taná'tak égy' embörre.	Borom is van, igyátok,
Balog nevezetűre.	Életömet hagygyátok!◀

(Padé.)

A 92. lapon levővel találkozik

Kis Kata.

Marci Miska szolgabíró,	Kis Katájék háza előtt
Taligán jár mind a zsidó,	Három ágú díjófa nyött,
Két felé viszön a rúgygya,	Hat levele, három ága,
Hej, Katájékhon visz az útytya!	Hej, a Kis Kata vár alatta!

Ára mén a Márton Miska,
Kérdi: »Mit varsz szívem, Kata?«
Ken'nek varok üngöt, gatyát,
Békafogásra hagyom az ajját!«

A Kis Kata bü szoknyája
Mögakatt a csipkefába,
Nem a csipkefa fokta mög,
Hej, Marczy Miska markolta mög!

A Kis Kata gyöcs pöndöle
Ki van a gajra terítve,
Piros pántlika van benne,
Hej, Marczy Miska vötte bele!

A Kis Kata nem eladó,
Nem a szüzek közé való,
Fejítvötte a szüzeknek
Mind a kasza a füveknek.

(Lőrinczfalva.)

nem különben

Bába Roza.

Nincs minálunk ojan kendő, — haj rá, haj! —
Mint Bába Rozának kettő. — haj rá, haj! —
Ző'd a széle, nincs beszegve,
Prádés kocsis vötte jegybe; haj rá, haj!

Bába Roza fehér nyaka — haj rá, haj! —
Piros gránát ragyog rajta — haj rá, haj! —
Azér' ragyog, hogy van neki,
Prádés kocsis vötte neki; haj rá, haj!

Bába Roza kis kötője — haj rá, haj! —
Nem t'om mi van belekötve — haj rá, haj! —
Sárga káka, ző'd a lába,
Hunczut a vármögye bába; haj rá, haj!

(Egyházás-Kér.)

Szeged népe gyűjteményünk I. kötete 9. lapján bemutatottnak a változata a két következő:

Csehoj István.

Amoda van egy' nagy kapu kerítés, »Kocsmárosné hal paprikást főzzé' kend,
Csehoj István Bársony lova nyerítőz, A mellé jó citromos bort hozzá' kend,
Csehoj István Bársony lovát nyergöli, Szögálóját strázsára á'llja kend,
Azon magát Madarászba viteti. Ha zsandár gyün, híradá'ssal lögyé' kend!«

»Kocsmárosné, agygyon Isten jó napot! Hal paprikást mök sé' öszi felibe',
Mikő jártak ére lovas zsandárok?« Beszalad a szögáló nagy ijedve,
»Agygyon Isten Csehoj István, nékőd is! Beszalad a szögáló nagy ijedve:
Még nem láttam belülük csak egygyet is.« »Alulrul gyün kilenc zsandár fegyverbe!«

Csehoj István nem vötte eszt tréfára,
Fölugrott a Bársony paripájára,
Fölugrott a Bársony paripájára,
Beugrasztott madarászi csárdába.

»Zsandár uram, kéröm a nagy Istenre.
Tekíncsön föl a csillagos egekre!
De a zsandár nem hal'gatott szavára.
Ára szóra belelűtt a vál'ába.

»Szépen kéröm a fű zsandár urakat:
Né lűjjék ki alúlam a lovamat!
»Nosza, rajta aszt a bétýár mindönit.
Lovát félti, nem a maga életit!

Csehoj Istvánt kötözik a kocsira.
A'kor kérdi, hun az ű Bársony lova?
»Bársony lovad elmönt az ű űtyára,
Tégöd pedig viszünk Félégyházára.

Csehoj Istvánt mögnyomták egy' bucz-

[kába'

Mert kitört a lova lába bokába',
Mögbotlott a lova lába gödörbe',
Ott nyomta mög kilencz zsandár fektibe'.

»Mögüzenöm kedves feleségömnek.
Gonygyát viselje az hét cselédömnek!
Mert mán éngöm visznek Félégyházára.
Ott függesznek föl az akasztófára.

Hoty ha éngöm fő' taná'nak akasztni:
Oda né gyűj' kedves párom siratni,
Mert hús szíved mök fog értem hasadni,
Hét cselédünk de, árván fog maradni!
(Majdán.)

Hódi István.

»Edös anyám, ha'lotta-jé valaki,
Hódi István e világbul hogy' mult ki?
Akasztófán száratt mög az ű testye,
Ott siratytya piros, barna mönyecske.

Hódi István sé' vötte aszt tréfára.
Fölugrott a kedves lova hátára,
Fölugrott a kedves lova hátára.
Beugratott a makaji pusztára.
Lova lába mögbotlott egy' gödörbe'
Ott nyomták mög a zsandárok fektibe'.

»Kocsmárosné, agygyon Isten jó napot!
Mikor vótak itt a lovas zsandárok?
»Ténnap előtt 10 óra'kor vótak itt.
Aszt kérdöszték Hódi István hun lakik?

Hódi Istvánt kötözik a kocsira,
Kocsi mellett nyerítözik a lova:
»Né nyerítöz' édös, kedves paripám,
Én vagyok a té gazdád, Hódi István!

»Kocsmárosné, jó ide hal'gasson kend,
A számomra jó paprikást hozzon kend,
A mellé egy' pár litér hort tögyön kend,
Szögálóját istrázsára kűgygye kend!
Jö vigyázzon, jö ráparancsojjon kend,
Ha zsandár gyün, híradással lögyön
kend'!

Ára kéröm a nasságos urakat:
Né lűjjék agyon a kedves lovamat!
»Ére-ára aszt a kutya mindönit,
Lovát félti, nem a maga életit!
Nagy szaga van a pünközsdi rúzsának.
De még nagyob' a sárga vilójának;
Nagy hire van kis-zombori rablásnak.
De még nagyob' Hódi István bajának.

Kocsmárosné kiszalad a pitarba,
Kikűldi a szögálóját titokba';
A szögáló beszalad nagy ijedve:

Gyászba borút a makaji Nagy-üccza.
Hódi Istvánt most viszik végig rajta.
Kezin lábán mögcsördül a vas bilincs:

»Amoda gyün kilencz zsandár fegy-

[verbe'!
»Jaj Istenöm, körülöttem sénki sincs!
(Egyházás-Kér.)

Gyűjteményünk II. kötete 1. lapján levővel egybevételendő

Csáki szép Katicza.

(Csáki bíró lánya asz'on'ta, hogy nincs ojan legény, a ki kiál'ficsesa a bálba oszl' az ördög elmönt hozzá, beköszöntött:)

»Jó estét, jó estét
Csáki bíró l'ánya,
Gyűjjön el, gyűjjön el
Én vélem a bálba!«

»Nem mögyök, nem mögyök:
Ronygyos a nadrágod,
Ronygyos a nadrágod,
Tetves a dolmányod!
(Elmönt vissza, fölötözött, az ő
[t. i. a lány] szeretője képibe'
mönt el osz'tán az ördög:)

»Jó estét, jó estét,
Csákiné aszszonyság!
Alszik-é, nyukszik-é
Az én kedves galambom?«

»Alszik mán, nyukszik mán
Gombos nyoszojába',
Mit tunna csinálni
Égy' lejány magába'!?!«

»Kőcscse föl, kőcscse föl,
Hagy gyűj'jön a bálba,
Monygya, hogy elviszöm
A nasz szörű tánczba!«

Tísz pár arany gyűrű
Lögyön az újjába,
Ő'tözzön föl szépen
Ző'd sejöm ruhába!«

Vögye föl magára
Szép sejöm kendőjit.
Húzza a lábára
Kordován csizmájit!

»Kéj föl hát Katicza.
Eregy' el a bálba,

Ő'töz' föl, ő'töz' föl
Ző'd sejöm ruhába!

Tísz pár arany gyűrűt
Készics az újjadba,
Kordován csizmádat
Húzzad a lábodra!

Elmönnek sütétbe',
Elérnek a bálba',
Ző'd sejöm ruhába',
Kordován csizmába'.

»Jó estét, jó estét
Kocsmárosné aszszon!
Hun van az a legén,
Ki engöm fölhozott?«

Újjön lé, újjön lé,
Bent van a szobába',
Csíkgógós csizmájit
Húzza a lábára.«

»Itt vagy mán Katicza?
Gyere egy' pár tánczra!
Möglátod, té veled
Hoszszasan járom el!

Húzzad cigány, húzzad,
Világos virattig,
Még a Csáki bíró
L'ánya el nem alszik!«

»Engegygyön, engegygyön,
Kimögyök hűtözni,
Kordován csizmámbul
A vért kiönteni!

»Né möny' ki, né möny' ki,
Möghütöd magadat,

Tisz pár arany gyűrűd
Az újjadba dagad!*

»Mökhelok, mökhelok,
Igazán mökhelok,
El is készíthetik,
A haló ruhámat!

Átkozott az apa,
Kécczörte az anya:
Ki éjjel a lányát
A tánczba bocsájta.

Este elbocsájta,
Röggelig nem látyia,
Másnap nyőcz óraker
Halva viszik haza.

Harangoznak délre.
De nem délebédre.
Csáki bíró lányát
Most viszik a földbe.

(Rábé.)

A 6. lapjáról ismeretéstől tér el:

A királyfi.

Écczör egy' királfi'
Mit gondót magában;
— Ihajlom — csuhajlom! —
Mit gondót magában.

Léveti, léveti
Az királi ruhát;
— Ihajlom — csuhajlom! —
Az királi ruhát.

R'ávötte, r'ávötte
Az kocsis ruhát;
— Ihajlom — csuhajlom! —
Az kocsis ruhát.

Elmőgyön, elmőgyön
Gazdag bíró l'ánhon;
— Ihajlom — csuhajlom! —
Gazdag bíró l'ánhon.

»Jó napot, jó napot,
Gazdag bíró l'ánya!
— Ihajlom — csuhajlom! —
Gazdag bíró l'ánya!*

»Fogagy' Isten, fogagy',
Szögény kocsis legény!
— Ihajlom — csuhajlom! —
Szögény kocsis legény!

Újjön hát lè nálunk,
Nálunk az patkára!
— Ihajlom — csuhajlom! —
Nálunk az patkára!*

»Nem azér' gyüttem én:
Hogy én itt lèüljek;
— Ihajlom — csuhajlom! —
Hogy én itt lèüljek!

Hanem azér' gyüttem:
Gyüsz-é hozzám vagy nem?
— Ihajlom — csuhajlom! —
Gyüsz-é hozzám, vagy nem?*

Nem mögyök nem mögyök,
Gazdag léjány vagyok,
— Ihajlom — csuhajlom! —
Gazdagabbat várok!*

Elmőgyön királfi'
Szögény szitás lánhon
— Ihajlom — csuhajlom! —
Szögény szitás lánhon.

»Jó napot, jó napot
Szögény szitás l'ánya
— Ihajlom — csuhajlom! —
Szögény szitás l'ánya!*

»Fogagy' Isten, fogagy'
Szögény kocsis legény!
— Ihajlom — csuhajlom! —
Szögény kocsis legény!

Újjön lè hát nálunk,
Nálunk a lóczára!
— Ihajlom — csuhajlom! —
Nálunk a lóczára!«

»Nem azér' gyüttem én:
Hogy én itt lèüljek!
— Ihajlom — csuhajlom! —
Hogy én itt lèüljek!

Hanem azér' gyüttem:
Gyüsz-é hozzám, vagy nem?
— Ihajlom — csuhajlom! —
Gyüsz-é hozzám, vagy nem?«

»Elmöggyök, elmöggyök,
Mer' én szögény vagyok,
— Ihajlom — csuhajlom!
Szögényre is várok!«

Léveti, léveti
A kocsisi ruhát,
— Ihajlom — csuhajlom! —
A kocsisi ruhát,

Rávöszi, rávöszi
Az királi ruhát,
— Ihajlom — csuhajlom! —
Az királi ruhát;

Elmöggyön, elmöggyön
Gazdag bíró lánhon,
— Ihajlom — csuhajlom! —
Gazdag bíró lánhon.

»Jó napot, jó napot,
Gazdag bíró l'ánya!«
— Ihajlom — csuhajlom! —
Gazdag bíró l'ánya!«

»Fogagy Isten, fogagy'
Királyi fölsége!

— Ihajlom — csuhajlom! —
Királi fölsége!

Újjön hát lè nálunk,
Nálunk a lóczára!
— Ihajlom — csuhajlom! —
Nálunk a lóczára!«

»Nem azér' gyüttem én:
Hogy én itt lèüljek!
— Ihajlom — csuhajlom! —
Hogy én itt lèüljek!

Hanem azér' gyüttem:
Gyüsz-é hozzám, vagy nem?
— Ihajlom — csuhajlom! —
Gyüsz-é hozzám, vagy nem?«

»Elmöggyök, elmöggyök
Királi fölsége!
— Ihajlom — csuhajlom! —
Királi fölsége!

Mer' én gazdag vagyok,
Gazdagra is várok!
— Ihajlom — csuhajlom! —
Gazdagra is várok!

»Nem köllesz mán neköm,
Ébatta szajhája!
— Ihajlom — csuhajlom! —
Ébatta szajhája!

Van mán neköm, van mán
Szögény szitás lánya,
— Ihajlom — csuhajlom! —
Szögény szitás lánya.«

Elmöggyön, elmöggyön
Szögény szitás lánhon,
— Ihajlom — csuhajlom! —
Szögény szitás lánhon.

»Jó napot, jó napot
Szögény szitás l'ánya!
— Ihajlom — csuhajlom! —
Szögény szitás l'ánya!

»Fogagy' Isten, fogagy'
 Királi fölsége!
 — Ihajlom — csuhajlom! —
 Királi fölsége!

»Nem mögyök, nem mögyök
 Királi fölsége!
 — Ihajlom — csuhajlom! —
 Királi fölsége!

Újjön lé hát nálunk,
 Nálunk a karszékre!
 — Ihajlom — csuhajlom! —
 Nálunk a karszékre!«

Van mán neköm, van mán
 Szögény kocsis legény;
 — Ihajlom — csuhajlom! —
 Szögény kocsis legény.«

»Nem azér' gyüttem én,
 Hogy én itt léújjek!
 — Ihajlom — csuhajlom! —
 Hogy én itt léújjek!

»Én vagyok az szívem,
 Szívem, szép szerelmem!
 — Ihajla — csuhajla! —
 Szívem, szép szerelmem!

Hanem azér' gyüttem,
 Gyüsz-é hozzám, vagy nem?
 — Ihajlom — csuhajlom! --
 Gyüsz-é hozzám, vagy nem?«

Én vagyok az, nem más,
 Csókojjuk mög egymást!
 — Ihajlom — csuhajlom! —
 Csókojjuk mög egymást!«

(Egyházas-Kér.)

A 17. lapon olvashatóval s jegyzetében elősorolt változataival találkozik:

A számadó.

»Szól a csöngő, delelőre mén a nyáj, »De szenyynes az üngöm, gatyám eleje,
 Anná Isten, visszazahozná a babám; Beszenynyesztem a módosi tömlőczbe';
 Nem gyün a nyáj, oda maratt a babám, Mozsd ki babám üngöm, gatyám fehérre,
 Jaj Istenöm, csak még éccző' láthatnám! Hónap mögyök a főbíró elébe!

Nem akar az ökor csorda legelni,
 Számadóját el akarják veszteni,
 Vezér csöngő a csárdába' zálogba',
 Számadója Módoson van bezárva.

Bekésérnek a magisztrált szobába,
 Léborulok a törvény asztalára,
 Vasas lábom könnyes szömmel tekintöm,
 Kedves habám, hónap lösz a végzésöm!

A módosi városháza de sárga,
 Oda van az én galambom bezárva.
 Közepibe' gyértyavilág, feszület,
 Ugyan babám, mit végesztek felüled?«

Édös anyám sokat intött a jóra,
 Hogy nē mönynek este későn sēhova,
 Nem hajtottam édös anyám szavára,
 Így jutottam e szomoru halálra.

(Majdán.)

A 18. lapon bemutatott *Gyula Bandi*-val s a 28. lapon levő *Kongó János*-sal s ezek változataival találkozik:

Szabó Palkó.

»Makó alatt van egy' csárda magába', Gyászba borult 'pátfalvaji Nagy-úccza,
Abba' iszik kilencz bétyár bújába'; Azon viszik Szab Palkót vasalva ;
Én is elmék, elhajtom a nyájamat : Kezin-lában csördült mög a vas bilincs,
Bort hozzon ken' kocsmárosné, kupába! »Jaj Istenöm, körülöttem sénki sincs!«

Bevaratom száz talléros zsebömet, Édös anyám, hallotta-é valaki :
Hogy a ringyó el né lopja pé'zömet! Szabó Palkó ez világbul hogy' mul ki?
Vid del ringyó én előlem a vizet,
Nem bort hosztál én előmbe, ha vizet! Makó alatt kimeszelték aszt a fát,
Kire szögény Szabó Palkót akasztyák :
Vid' el ringyó én előlem a vizet ! Fújja a szél pamuk ingit, galyáját,
Búval élöm az egész életömet, Veri őszeze vágott óru csizmáját.
Búval éltem, búval élöm világom,
Vándorlással tő'töm fíjatláságom!« (Szőreg.)

Kivált az utolja út el a 27. lapon *Rússa Sándor* név alatt közlöttől :

Amoda egy kerek erdő. Mőgvasalnak, mökkötöznek.
Bétyár lakja tizenkettő, Kalocsára bekésérnek.
Ki-kigyűnnek a szélire, Lovát küti lovam mellé,
Várik a bajt a fejükre. Magamat a koci mellé.
Lovam öszi a jó szénát.
»Amoda gyűnnek lovasok, Magam a vármőgye koszttyát.
Feketélnek mind a sasok, Kalocsaji nat törvénybe'
Ha bétyárok: jó barátok, Tizenkét úr ül a székbe'
Ha zsandárok: észaladok. Tekin'getnek a szömömbe :
Hány pár csikó jut eszömbe ?
Há zsandárok, mi' csináljunk, Nem jut neköm tőh' eszömbe.
Szalaggyunk-é, vagy mőgájjunk? Kit elattam Dőhröczönbe',
Ha szaladunk: agyonlű'nek, Kit mőgittam, kit mőgöttem,
Ha mőgá'lunk: mő'kötöznek.« Kit a rúzsámra kő'löttem.
»Isten jó nap', jó barátom ! Drága vót a rokkójája,
Hát hogy is vagy? A mint látom...« Rámönt három tinó ára.
»Agyyon Isten zsandár uram, Elsőb' loptam én néty tinót.
Hát sé' hogy' sé' most ijenkor ! Mind a négy daru szőrű vót.
Jaj, Istenöm ! jaj, mindönöm ! Asz'lán loptam egy' pej csikót,
Rahnak köl' most neköm lönnöm ! Mind a négy lába kesej vót.
Sirat éngöm apám, anyám. Azután loptam hat ökröt,
Sirat éngöm az én rúzsám ! Mind a hat az uraké lött :
Né sirassatok még nagyon, Kettőt attam a hírnak.
Nem visznek még lű'ni agyon! Kettőt a komiszárusnak.
Akkó sirassatok nagyon. Kettőt a *szolgabíró*nak,
Mikor visznek lű'ni agyon ! Igy hát nem maratt magamnak!«

(Monostor.)

Ugyancsak e gyűjtemény 168. lapján levőnél; de egyéb társainál is teljesebb:

Sörös Pista.

Harangoznak Körözsbe',	Látod pajtás, mi' csiná'sz,
Nem t'om: ki halt mög benne!	A másiknak bajt csiná'sz?!
Sörös Pista — re—cze—cze!	Addig pajtás nem nyukszok,
Halt mög a szerelőmbé'.	Még vérődben nem úszok.

Még vasárnap délután	Édös anyám, kedvesöm,
Mönt végig a Nagy-úcczán.	Van-é üngöm, szenyynesöm,
Utánna mönt az anynya:	Ha nincs üngöm, szenyynesöm:
Pista fijam, gyúj' haza!	Hosztam égygyet vérössön.

Édös anyám nem mögyök,	Mög vagyok én mán verve,
Még ma vérbe' fürödök;	Fokos van a fejembe',
Kis-kocsmába ké'k mönni,	Siras' anyám, siras' mán,
Veszeküdes fog lönni!	Sírom szélin vagyok mán!

Három legény indítyya,	Piros vérbe' fürdök én,
A negyedik csígatyya,	Az babámé' halok én!
Ötödik a fejire	Körözs falu gyászba' van,
Kendőt köt a sebire.	Sörös Pista halva van.

(Szöreg.)

Rovatunkban említjük fel, hogy a gyűjteményünk II. kötetének 214. lapján olvasható, nem népies adat: *Ének és apámról* — melyet a Kisfaludy-társaság két ízben is közlött: N. II. 16. III. 112. lap. — németből fordított mű; pár sorát le is jegyeztük hallomás után:

Jezt werd' ich ein Lied singen, ein neu's,
Fon Adam, fon Eva und Paradeis.

Egybevetendő *Haupt-Schmaler*: *Volkslieder der Wenden* I. 259.

1. *Anna*. Kiválóan heceses adat, melyből látjuk, hogy a balladák egy része és a mesék közt szoros összefüggés van. Ily találkozásrá reámutattunk már a II. kötetünk 171. lapján »A királyfi«-ról szólunkban; most ez a jelenség megújul. Annát eladják még anyja méhében, nincs ugyan hagyományunkban megemlítve, hogy az ördögnek, vagy hozzá hasonló, rossz lénynek, de a költemény vonásaiából következtethetünk reá, tudniillik abból, hogy Anna a kérésre a kakas kukurkolásával akarja elűzni, mint ez hagyományainkban az ördöggel szokás; ugyanezt bizonyító vonás, hogy a leánykérőknek meghatározott óra ütés előtt kell visszatérniök. Hiedelmeink tanúskodnak arról, hogy a gonosz szellemeknek csak éjjel után egy óráig van megengedve fentjárni. Hogy a kérő rossz lény, ezt sejteti velünk végre a leánynak hozzámenni való vona-

kodása. Meséink közül ördögnek van a gyermek eladva olyképpen, hogy az apa azt adja el, a mit nem tud otthon és ez rendszeren mint balladánkban is ki van fejezve, az anyja méhében levő gyermek: *E. III. 329.*; *G. II. 214. III. 234.*; *K. 477. lapján* és *Ipolyi Arnold gyűjteményének a 43. 128. számú meséjében*. Egyéb meséinkben *ősz ember, szörnyeteg* foglalja el az *ördög* helyét; ezekről most nem szólok. Eladja valamely gonosz lénynek gyermekét az apa a rokon, nem különben a velünk érintkező népek meséiben is. A *finneknél* azt adja el, a mit nem tud otthon. *Schreck*: Finnische Märchen 116.: a *lapok*-nál gyermekét, *Poestion*: *Lapp-ländische Märchen* 247; leányát adja el a *németben*, *Grimm, Kinder und Hausmärchen*: Das Mädchen ohne Hände; az *oláh*-ban a ki vele először szembejön s ez a leánya. *Schott*: *Walachische Märchen* 90.; a *csehek*-nél fekete embernek adja el gyermekét. *Waldau*: *Böhmisches Märchenbuch* 24. lap.

Balladánknak meséinkkel találkozó másik vonása az, hogy az állatok a velök rosszul bánó Annát nem segítik s így a gonosz lénynek áldozatul esik. *Ipolyi* gyűjteménye 18. sz. meséjében az édes leány — éppen mint mesénkben van — nem ad a cizczának és a kakaskának enni, ezért, mikor jön érte az ördög, nem is mentik meg. Ily nemű meséket olvashatni *M. II. 169. VI. 117.*; *A. 176. és I. kötetünk* 137. lapján. A *szerbek*-nél, *Karadschitsch*: *Völksmärchen der Serben* 199.; a *csehek*nél; *Waldau* idézett műve 519.; a *németben* *Grimm* említett gyűjteményében: *Die drei Männlein im Walde*. Balladánk meseszerúségéhez tartozik az a vonás is, hogy Anna szavára a kakasok *felelnek*, szóval beszélgetnek.

Balladánkat a II. kötetünk 171. lapján *Tóra* cím alatt elősorolt változatain kívül vesd össze *N. III. 3. lapján* levővel s lásd *Abafi* Lajosnak idevágó értekezését *Figyelő* XVIII. kötet 27. Lap.

Számtalan többé-kevésbé eltérő változata van bemutatva a különböző népek népköltés gyűjteményeiben, melyeket idézni nincs terünk, csak a *finnek* hasonnemű adatára terjeszkedünk ki. *Wänämöinen*, a világgosság hőse, -- ki a világteremtője is, a földet beveti, erdőket ültet, megegyez a magyar demiurg ördöggel; lásd *Világunk alakulásai néphagyományainkban* értekezésünket — *Joukahainent* a mocsárba dalolja, ki szorultságában csak hogy kiszabadulhasson, testvérét ígéri oda neki feleségül, mit a leány mikor megtud, húba merül, sirni kezd. Megjegyzendő, hogy Joukahainen hűgát *Aino*-nak hívják. Mikor érte mennek, Aino búban *Wänämöinen* elől az erdőre megy, de eltéved s a tengerbe vész. *Kalevala* III. IV. rúnó. Nálunk egyik változatban nem vész a vízbe a menyasszony, hanem míg a vőlegény vizért jár, az alatt meghal:

Szép Örzsébet.

»Lányom, édös lányom,
Szép Örzsébet lányom!
Talán nem is tudod:
Hogy fér'hőn attalak?«

»Anyám, édös anyám,
Kedves szülő dajkám!
Mijen a', mijen a',
Kinek odaattá'?»

»Lányom, édös lányom,
Szép Őrsébet lányom!
Ojan a', ojan a',
Mind az fehér hatytyú;

Szögényök, szögényök
Az Istent kérjétek:
Hogy mikö hitre mék,
Hogy mög né halhassak!

Ojan mind az hatytyú,
Mind az bárány gyapjú:
Fehér galambocska,
Gyöngé harmatocska.«

Hogy eljöttek érte:
Hideg horzongatta,
Hogy hínóba tötték:
Halál hideg rászta.

»Szögényök, szögényök,
Az Istent kérjétek:
Hogy mikor hitre mék,
Hogy én mökhalhassak!

»Fehér galambocska,
Gyöngé harmatocska,
Agy' egy' pohár vizet,
Mer' minygyá' mökhalok!«

Ruhájim, ruhájim
Szögrü' léhujjatok!
Hogy lássa az anyám:
Hogy éngöm gyászoltok.

»Adok galambocskám,
Adok harmatocskám;
De nem vizet adok,
Ha' piros bort adok.«

Virágim, virágim
Mind möghérvagygyatok!
Hogy lássa az anyám:
Hogy éngöm gyászoltok

»Fehér galambocska,
Gyöngé harmatocska,
Agy' egy' pohár vizet
Abbu' a patakbul!«

Néz' ki anyám, néz' ki!
Mit látok oda ki'?
Három üveg hínót,
Kilencz arany 'ászlót.«

»Adok galambocskám,
Adok harmatocskám;
De nem vizet adok
Ha' piros bort adok.«

»Lányom, édös l'ányom,
Szép Őrsébet lányom!
Azok érted gyünnek,
Hogy hitre vigyének.«

»Fehér galambocska,
Gyöngé harmatocska,
Én minygyá' mökhalok:
Ha vizet nem kapok!«

»Anyám, édös anyám,
Mé' nem úgy mondottad?
Nem ojan, nem ojan,
A mijennek montad!

»Adok galambocskám,
Adok harmatocskám
Arany poharambú
Abbú a patakbü.«

(Mikö lészál't a völegény vizet meríteni, a műnyaszszony halálnak vált,
mökhalt.)

(Ó-szent-Iván.)

A *Kalevala* völegénye előkelő személy, demiurg, nálunk sem is-

meretlen az ilyenmő vonás. A *Kö. II.* 53. lapján török császár fiának van mondva, a következőben ország királyának:

Bíró szép Is'ván'é lánya.

Új bort mérnek, új bort	Haza sétál écczör	Hogy m'ik úton gyűnnek,
Budaji pinczébe',	Bíró szép Istvá'né,	Mingyárt behúzatnám
Abba' iszik, abba'	Monygya a lányának :	Fekete fátyollal,
Jó Némöt Mikola ;	»Elattalak lányom !«	Fekete fátyollal,
Ára sétál, ára		Fekete bársonnyal.«
Bíró szép Istvá'né,	»Anyám, édős anyám,	
Monygya néki, monygya	Bíró szép Is'vá'né,	Mikő oda értek :
Jó Némöt Mikola :	Kinek attá engöm ?«	Hideg borzongatta,
	»Elattalak lányom	Mikő szömrevitték :
»Hal'od-é, hal'od-é	Némöt Mikolának,	Halál hideg rázta,
Bíró szép Is'vá'né,	Ország kirájának !«	Mikő kiküvettek :
Ad' neköm a l'ányod		Félig mög vöt halva.
Eladó léjányod !«	»Anyám, édős anyám,	
	Bíró szép Is'vá'né,	»Csináltatol-é hát
»Nincsen neköm lányom	Nem elattál engöm,	Dijószín' koporsót ?«
Eladó léjányom,	Mögöltél mán engöm !	»Csináltak rúzsám
Csak van neköm lányom		Aranybul koporsót !«
Égy szép virágszálom,	Istenöm, Istenöm,	»Kiveretöd-é hát
Bölcsőbe' ringálom,	Hal'gazsd mög kérésöm !	Apró sárga szöggel ?«
Szerelmes virágom.«	Mikor kérni gyűnnek :	»Kiveretöm rúzsám
	Hideg borzongasson,	Arany sárga szöggel !«
»Né tagad', né tagad',	Mikor szömrevisznek :	»Möghúzatod-é hát
Bíró szép Is'vá'né,	Halál hideg leljön,	Budaji harangot ?«
Mert van neköd lányod	Mikor kiküvetnek :	»Möghúzatom rúzsám
Eladó léjányod,	Ki lögyek terítve !	Pesti nagyharangot :
Budaji pijacson		
Piros almát árul,	Csikorog a szekér,	Mindön nap háromszor
Vöttem is mán tüle,	Talán értem gyűnnek ;	Három esztendéjig.«
Öttem is belüle !«	Ha én asztat tunnám :	(Egyházas-Kér.)

2. *Szűdörvári Kata*. Noha — mint II. kötetünk 172. lapján látható — számtalan változatát ismerjük, mégis közlendőnek ítéltük. Figyelemreméltó benne a lélekvándorlásra vonatkozó vonás, mely szerint a leányból galamb, a legényből kakas lett; változataiban egymás felé hajladozó virágok támadnak a szerelmesek sírján. Hiedelmek többet tudnak erről, de verses sorokban ritkán találjuk, hogy a kimultak állatok képében jöjjenek elő; ilyen a megelőző adat is, melyben a fehér kakasok árva gyermekek. Vesd össze *Haupt-Schmaler: Volkslieder der Venden* I. 159. 372.; *Erlach: Die Volkslieder der Deutschen* IV. 75.

3. *Révészök nótája*. Igy nevezi a nép; gyermekjátéknak van bemutattva E. I. 406—410. lapján, min nem ütközünk meg, mert tudjuk, hogy

gyermek játékaikban ballada-töredékek találhatók. (Lásd I. kötetünk 190. II. köt. 171. lapját.) Az E. I. 408. lapján közölt adat pár sora a Kölcssey (F. Minden munkái. 1860. III. köt. 28. lap) felhozta Lengyel László több százados dal-töredék soraival van keverve. Kölcssey korában, úgy lehet, még le lehetett volna az egészet jegyezni, ma már alig hisszük, habár reményünket nem veszítettük el. Hogy megkönnyítsük a feltalálást, elmondjuk a hallottakat. *Deszken* azt mesélik, hogy király volt és nem királyné, a ki a Dunán, mások szerint pedig a Tiszán át akart menni. Majd mások szerint csak az aranyát és leányát adta a révéseknek, önmagát nem; de mindezt ma már csak mesélni tudják, dalolni nem. *Szűregen* Mária Teréziának tartja a legtöbb a királynét, hihetőleg azért, mert M— Teréziáról napjainkban is sokat hallanak beszélni Temesközön. Abban mindannyian megegyeznek, hogy gyermek korukban, a kik jól tudták, hosszan dalolták a révések nótáját, hogy a most ismertetet csak töredék.

Nincs több mondva, mint a mienkben, sőt ennyi sincs a tót *révész*-ben, *Szeberényi L.: Tót népdalok* 194. l. Ugyancsak e mű 260. lapján *A révész* név alatt találunk változatot, de nagyon eltérőt. Jankó előbb nem akarja átvinni kedvesét, későbbben pedig dereglyéjébe teszi, a víz közepén megkötözi, szeme világát eloltja, Jankót azután felkötik.

4. *Juhász leány*. változata E. I. 395. lapján van.

5. *Csinöge madár*. Vesd össze E. III. 26. K. 12., Szín. 42. lapján találhatóval. Eltérő befejezéssel találtuk Abafi Lajos megjelenendő gyűjteményében, lásd *Hermann A. Ethnologische Mitteilungen aus Ungarn* I. évfolyam 195.

6. *Kása Órase*. Soraiból E. I. 424., P. 51., N. I. 282., B. II. 75. lapján olvastunk; Az I. kötetünk 6. lapján levő »Sánta Annus«-sal részben kiegészítik egymást.

7. *Kesergő leány*. Az 1. 2. vers szakasza E. I. 85. lapján van; a 9. 10. vers szakaszának a változatait II. kötetünk 45. lapján közölt dal jegyzetében soroltuk elő. E versszakaszokról lásd *Herrmann Antal*-nak az: *Ethnologische Mitteilungen aus Ungarn* I. kötetében: *Und wenn der Himmel wär' Papier* értekezését.

9. *Szűcs Maris*. Több töredékes változata ismeretes már: E. I. 378. II. 46., Szín. 74., N. I. 212. s ennek töredéke ugyanott III. 102., ezen kívül Ko. II. 69. Közljük eme változatot is:

Szűcs Kláris.

Este van, este van, nyőczra jár az óra,
Mindün hajadon lány készül a fonóba;
Szögény Szűts Kláris is oda indult vóna,
Ha az ég fölötte be nem borult vóna.

Beborút, beborút, be jis sütéödött.
 A szögén Szűcs Kláris gyászba öltözködött.
 Elmönt a fonóba, létült a lóczára,
 Kihitta él legén csak égy' minutára.
 Kérdi a gazd'aszszon: »Ugyan ki löhet ez?«
 Feleli a legén: »Az én kedvesöm ez!«
 Kihíttá a kerbe, Talijányi völgybe,
 Talijányi völgybe' lészön möghalása.

Mikor égygyet ütött: föllött a fokossa,
 Mikor kettőt ütött: vérbe borította.
 »Gyertök lányok, gyertök, rajtam segicscsetök,
 Jaj, soha nem gyüvök fonóba veletök!«
 Elmöntek, fölfokták, létötték a fő'dre,
 Pirosra festötte a fő'det is vére.

Lányok, lányok, lányok, rúlam tanújatok,
 Hogy írigy legényel né barátközzatok!
 Ha fonóba möntök, guzsajt né horgyatok,
 Mert ha guzsajt hor'tok, így lészön sorsotok,
 Hétfön vi'radóra elál' a szavatok
 Talijáni völgybe' lészön möghalástok

Irjátok fejfámra, gyászos körösztfámra:
 Mindön hajadon lán vigyázzon magára.

(Lórinccfalva.)

10. 11. *Szécsi Jóska, Kalmár Péter*. Hasonlítsd össze II. kötetünk 18. lapján közlött változatával. Ott, hol *Szécsi* gyilkolása történt az 1. és 3. vers szakaszt jegyeztük le s befejezőjéül ezt dalolják:

Szécsi Jóskát három doktor bontotta,
 Barna kis lány ráborulva siratta,
 »Né sirassál éngöm,
 Szép Örszike lelköm,
 Madarászba' történt a gyilkolásom!«

(Madarász tó.)

Ezen a tájékon ismeretesebb eme dal:

Szécsi Jóska.

Új esztendő tizenkét óra tájba' Este van mán, elverte a hét órát,
 Szécsi Jóska kerül az Madarászba; Szécsi Jóska veri csárda asztalát.

[(=Csárda.) Szécsi Jóska veri csárda asztalát:

Aszt feleli szép Örszike Jóskának: ' »Nagy veszekedés lösz itt ma maj' mög-
 »Sijes' haza, mer' mögunom magamat!« [lázs!«

Szécsi Jóskát kicsalták a konyhába. Piros vére úgy fojik, mint az patak.
Ott szúrta mög le'kedvessebe' pajtása: Barna kis lány siratná, de nem szabad.
>Gyertök lányok, tögyetök a szekérbe,
Vigyetök el szép Örszike elébe!< Szécsi Jóskát viszik a temetőbe, -
A gyilkosságát késérik a tömlőcbe,

Madarászi híros csárda de sárga, >Jaj Istenöm, mű' köl ezé' szenvedni,
Ott történt a Szécsi Jóska halála, Mű' köl halni, vagy rapságot tő'teni!<

(Hosszúhát.)

12. *Farkas Julcsa.* A színhelyhez, Zentához mentül közelebb hallja az ember e szerencsétlenséget dalolni, annál terjengősebben van előadva az esemény. Míg a távolban élő csak a feltűnőbb mozzanatokot méltatja figyelmére, addig a közelben a legkisebb részletekre is kiterjeszkednek, mivel nagyon az esemény hatása alatt élnek. Összevetésül közüljük eme változatot is :

Farkas Julcsa.

Ezörnyöczszáznyöczvanhatodik évbe' De a doktor elfordulva aszt monygya :
Mi történt a szőlősi nagy vidékbe' ? >Ennek csak a jó Isten az orvossa !<
Farkas Julcsa fő'lépött az asztalra,
Igenyösen bebukott a nad dobba.< Farkas Pista, nyis' ki gyászos kapudat !
Hogy vigyék he eszt a gyászos lányodat!

Mikor esztet Ferencz bátytya möglátya, Kit Dizsdába' öszszetört a masina,
A két kezit a fejire kücsolja, Az asztalrul bebukott a nad dobba !<
Aszt kijátytya : >Ájjon mög a masina!
Mert a húgom bebukott a nad dobba.< >Farkas Pista, édös, kedves jó apám.
Hozazsd haza az én kedves jó anyám !

Ferencz bátytya fő'lépött az asztalra. Hozazsd haza, hagy beszélhessek véle,
Ott látta a Julcsa hűgát a dobba'. (Csak még égygyet szólhassak hozzá
>Ferencz hátyám, vögyön kend ki [élve!

[engömet,
A jó Isten azért álgya mög kendet !< Ivánkaji tábla búza de szélös,
Ára szál' a kis pacsirta, beszédös,

>Kivönnélek édös, kedves Julcsikám, Csak asz' monygya Farkas Julcsa
De a nad dob mind lészötte az ruhád! [anynyának :
Várom még a Dombi Imrét föl hozzám, Hirtelen halála lösz a lányának,
Mögmöntsük az életödet Julcsikám !

Farkas Julcsát kivötték a nad dobba', Farkaséknál möggyullatt a mécsvilág,
Létötték ára az gyászos asztalra, Talán bizony Farkas Julcsát siratytyák ?
Piros vére úgy fojik mint az patak, A Farkasné keservessen siratytya
Ferencz bátytya gyöngze szíve möghasad. Julcsa lányát, hogy két szál dészkán
[láttya.

Farkas Julcsát föltötték az kocsira, Farkas Julcsa két szál dészkán nyuk-
[szik már,
Úgy vitték a zsidó doktor házába, Dombi Imre mög mellette sírdogál.

(Egyházas-Kér.)

13. *Szabó Júlcsa*. Változata E. II. 266., Ko. I. 29. II. 91. és gyűjteményünk II. kötetének 24. lapján van. Versd össze *Haupt-Schmalzer*: *Volkslieder der Wenden* I. 58. lapján levővel.

14. *Rózsza Mári*. Az utolsó vers szakasz változata A—Sz. II. 13. lapján van.

15. *Szép Mariska*. Versd össze K. 16. N. I. 27. III. 38. B. II. 21. Ko. II. 93. lapján levővel.

Vers szakaszai közé nem népies költemény sorai vannak keverve, melyet színtelen felleltünk:

Laura.

»Tavasza lesz már, el fog a hó veszni, »Gyulám, Gyulám, esküszöm egekre,
De szeretnék kék ibolya lenni, Hogy hí leszek hozzád mind örökre!
Kivirulnék rózsám kis kertjében, Vagy hagyj élni, vagy meghalni érted.
Hagy tűzne fel dobogó kehlére. De elválni nem tudok te tőled.

Édes anyám, csak azt engedje meg: Gyulám, Gyulám, mond meg az anyád-
Hogy Gyulámnak koszorút köthessenek! [nak]
Szegefűszegből, vagy majorannából, Hogy hagyjon szeretni ő fíjának!
Vagy a szívem belső hajlékából. Felöltözök érted gyász ruhába,
Úgy megyek el véled a csatába!

Gyulám, Gyulám együtt nem lehetünk, »Laurám, Laurám, óh! az lehetetlen:
Mert e földön nincs semmi reményünk, Hogy te a csatába jöjj el velem,
Te gróf fi vagy, én szegény pap lánya, El kell válnunk egymástól örökre,
Szegénységem szíved mért kívánja? El kell mennem a dühös törökre.

»Laurám, Laurám lelkemnek reménye, Hogy ha testem halva haza hozzák,
Nálad nélkül nincs a napnak fénye! Kedves Laurám, akkor vidd el hozzád!
Atyám, anyám érted megvettem, Akkor mond meg az édes anyámnak:
Hogy szívedet az egektől kértem. Hogy válaszszon gróf leányt fíjának!«

Meghozták már holt testét Gyulának,
Haza küldték kedves Lórájának;
Koszorúzá és ott ráborula,
Ott meghasadt szíve és kimula.

(Szegedi kézirat.)

16. *Az első éj betyár*. Vers szakaszai találkoznak N. II. 62., Ko. II. 23, 143. továbbá gyűjteményünk II. kötetének 23. lapján levővel és a következőkkel:

Kasza Pali.

A gyalaji útba' van égy' csárda,
Guja, ménös térgyig ál' a sárba',
Guja, ménös térgyig ál' a sárba',
Számadója mulat a csárdába'.
»Kocsmárosné, jó napot, jó napot!
Hát ez a pej paripa m'er' ál' ott?«
»Jó bort iszik annak a gazdája,
Mos' gyütt ide nincs égy' fél órája.«

Né csudálkoz' rúzsám, hogy il' sá patt vagyok,
 Kilencz esztendeje, mûta én rab vagyok ;
 Tizediket tö'töm a munkácsi várba',
 De sok vizet hor'tam a rabok számára.

A mő're én járok, még a fák is sírnak,
 Gyöngé ágajirul a levelek hul'nak,
 Hajjatok levelek, rejcsetők el engőm,
 Az én kedves rúzsám más' szeret, nem engőm.

Amott kerekődik éty' fekete föl'hő,
 Abba' tallászkodik sárga lábú holló,
 Várj mög holló, várj mög, hagy üzenők tüled
 Az édős apámnak, az édős anyámnak.
 Ha kérdik, hogy vagyok ? Mond mög, hogy rab vagyok,
 Rab vagyok, rab vagyok, térgyig vasba vagyok.

Édős apám, anyám sokat kért a jóra,
 De én mint rosz' léjány, nem hajlottam szóra,
 Ráhajlanék, de mán késő, hul la könyvem.
 Elhattam falumat, bujdosóvá löttem.
 Tizénkét rablónak fő czinkussa löttem,
 Munkácsi nagy várnak így lakossa löttem.

A munkácsi fötyház kűbül van kirakva,
 Az én édős anyám sírva jár alatta,
 Né sírj édős anyám, így köl' ennek lönni.
 A sok roszzaságé' így' köl' mökszenvenni.

(Lőrinczfalva.)

25. *Mögesött szömij* név alatt ismeretes a nép között. Gyűjteményünk II. 26. lapján levővel egészítik ki egymást. Soraiból találunk Th. III. 173. IV. 147., N. III. 4. és gyűjteményünk II. 19. lapján.

26. *Ző'd Marczai*. Kiegészítője a II. kötetünk 23. 177. lapján közlötnek.

28. *Kecskeméti gavallérok*. Több töredékét közöltük már, lásd a II. kötetünk 20. lapján levőt s ennek jegyzetét; e töredékek kiegészítik egymást.

29. *Szabó Pál*. Töredékét Ko. I. 47., változatát ugyanott II. 86. lapján közöltük. Versszakaszaiból találunk E. I. 29., K. 22., P. 40., N. I. 221. gyűjteményünk II. 167. lapján s feljebb a 22. számúban.

30. *Valkonyaji István*. Pár sorát II. kötetünk 58. lapján közöltük; lásd ennek a jegyzetét.

Szerelmes dalok jegyzete.

Van-e a nép gondolatai, érzeményei kifejezésére használt vers sorok közt összefüggés? vagy minden rendszer nélkül vannak a legtöbb népdal sorai egymásmellé rakva? Oly kérdés, melyre állító feleletet nem olvastunk, de annál több tagadó került már szemünk elé.

Ha a nép — a legelső rétegét értem, melyről Erdélyink kicsinlően nyilatkozott — ha ez a nép bir annyi tehetséggel, hogy dalaiban rímet használ, sajátos gondolkozást nyilvánít, szabványokba szedhető nyelvjárással mondja el, egyebeket nem számítva, már ezek alapján kimondhatjuk, hogy tüzetesebb vizsgálat alá vétel nélkül, csak azért, mert első látszatra rendszerteleneknek látszanak, népdalaink fölött pálczát törni nem szabad. Azért, hogy a legtöbb népdal első sora a természetből vett képen kezdődik, mely sor az első pillanatra nem látszik összefüggésben a következőkkel, ebből még nem következik, hogy ez az első sor valóban nem tartozik oda. Tanulnunk kell ismerni a népet, fűkészni a költeményeiben mutatkozó rendszert, akkor azután nem habozunk kimondani, hogy annak a legelső rétegű, olvasni nem tudó népnek költeményeiben sokkal nagyobb a rendszer, mint a művelt, ide írhatjuk ezt is: sok mű költő úgy nevezett »népdal«aiban.

A nép megismer valamely tárgyat s a melyik sajátsága, vagy tulajdonsága legjobban szemébe tűnik, a szerint mond róla ítéletet. Ítéletei köz- és szólás mondásaiban vannak lerakva, apáról-fiúra szállanak s így az utódok is olyanoknak tanulják ismerni e tárgyat, a milyennek tudták az ősök; íme, a kapocs az ősök és utódok ítélete között! Ha már most a nép e tárgyat költésébe szövi, a róla általánossá vált ítéletet figyelmén kívül nem hagyhatja. Vegyünk példát, kézzel foghatóbbá lesz állításunk! A rozsmaring a népnél az örökké tartó hűség jelképe, mint ezt alább látni fogjuk; ha a nép tanulatlan gyermeke a hűtlenné vált, csapodár kedveséről akar szólani, ha fájó érzeményeit dalban kísérti meg elmondani, bármennyire legyen is rozsmaringgal körülveve, az első sort ezen nem fogja kezdeni, nem innen veszi érzeményei kifejezéséhez a képet, mert ez a kép, bármint forgassa is, érzeményeihez nem illőnek fog előtte feltűnni. A sajátságait ismerő nép rendet fog követni, de a sajátságokról mit sem tudó, míveltebb elem könnyen helytelenül választja a képeket; ezért

mondjuk, hogy a nép legszó rétegének dalaiban több rendszer van, mint a műveltekében.

Nem ismeri a műköltő a magyar népdal sajátosságait, mert nincsenek kimutatva: műköltésünk pedig nem a népköltésből fejlődött, csak újabb időben kezdték műköltőink figyelmökre méltatni a népköltést; hosszú időn keresztül idegen irodalom volt a forrás, melyből merítettek, az idegen népek meg vaj mily sok esetben egymástól eltérően gondolkoznak és ítélnék; könnyű tehát véteni a műköltőnek.

Állításunkat, a mennyire terünk engedi és szükségét látjuk, akként igazoljuk példákkal, hogy némely állatnak és növénynek népdalainkban való jelentőségét kimutatjuk, szembe állítva velök a műveltebbek és más népek hasonnemű dalait. Ily dolgozatot közöltünk már az *almáról* az I. kötetünk 172., II. köt. 224. lapján, melyről azonban ma úgy szólhatunk, hogy vele újat nem mondtunk, mert *Schwenck Kömrád: Die Mythologie der Slaven* műve 363. lapján már 1855-ben bemutatta az almát, mint a szerelem jelképét. Ez azonban nem tart vissza bennünket attól, hogy népköltésünk egyéb vonásait kutassuk, sőt — mivel értekezésünket Schwenckével összehasonlítva, azt látjuk, hogy helyes úton jártunk — fokozott kedvvel fogjuk folytatni.

Gerle.

As árván maradt, kedvese után búsongó szerető jelképe.

A gerle, vagy népünk szerint gilicze népköltésünkben közönségesen *páratlan*, használatosabb jelzője a *bús*, innen *bús gilicse* a neve. Párja után búsul, mint hű: nem keres új párt, a magáét keresgéli erdő szélén. Párját vadgalamb szokta elkergetni, vagy befogják. Bús giliczéhez bús dal illik, ilyen is az éneke:

Ablakomba' három cserép muskátli,
Azon szokott bús gilicze mökhálni,
Bús gilicze mindég aszt énekölje:
Árva l'ány az, kinek nincs szeretője.

(Ó-szent-Iván.)

Legszébben s érthetőbben találtuk a giliczet szeretőre alkalmazva a következő dalban, hol az árván maradt szerető magát bús giliczének magyarázza ki:

Az ég ajján, a föld színén	<i>Én vagyok a bús gilicze,</i>
Nincsen ojan árva mint én!	Ki a párját évesztötte,
Árva vagyok, mind a madár,	Égy' vad galamb ékergette.
Égygyik ágrul másakra szál'.	Holtig fáj a szívem érte.

(Szóreg.)

Magát giliczének véve; tehát a giliczet jelképnek használva kezdi a dalt emebben:

Búsul a gilicse madár,   Búsulok is, bánkodok is,
Mindön erdő szélire jár,   R'ám fér én r'ám, ha sírok is.

(Deszk.)

Hasonló a 32. számú katona dal is, melynek kezdete: »Bús gilicze jaj de szomorún szól«, ez a szomorúan szóló gilicze, ki után a rózsája is búsul, senki más, mint a dal szerző; a szomorúság pedig azért van, mert — mint a dalban tudtunkra adja — be van sorozva.

Nem különben bús gilicének nevezi magát az árván maradt szerető eme dalban is:

Szőreg város szép hejjön van,   Mit sírsz, mit risz bús gilicze?
Mert a templom közepin van,   Gyün még néköd párod ide!
R'ászá'lott a bús gilicze,   Mit ér néköm a más párja,
Ki a párját elvesztötte.   Ha az enyím be van zárva.

Be van zárva kaliczkába:
Ferencz Jóska ládájába,
Elveszött a láda kücsösa,
Ki nem szabadulhat soha.

(Szőreg.)

Mennyire visszás eme, nép- és műköltés vers szakaszaival kevert változata:

Szőged város szép hejjön van,   Ha én bús gilicze vónék,
Mert a templom közepin van,   Bahám ablakjára szál'nék,
R'ászá'lott a bús gilicze,   Ott is csak aszt danulgatnám:
Ki a párját elvesztötte.   Ébren vagy-é kedves bahám?

Ébren vagyok, nem aluszok,
Csak té rúlad gondolkozok,
Igy jár, aki szeretőt:
Éjjel-nappal nem nyugodhat.

(Szeged.)

Párja vesztett giliczeről emlékszik meg az első vers szakaszban a szerelmes; a másodikban már ő szeretne bús gilicze lenni, hogy babája ablakján dalolhatna, de elfelejti, hogy a templom tetején búsongó gilicze elvesztette a párját s így, ha ő is ilyen lenne, előbb fel kellene keresnie és csak ha megtalálhatná, akkor szállhatna babája ablakjára.

Nem keressük eme népköltésünkkel ellentétben álló dal szerzőjét. megelégszünk, hogy mint nem népköltésünk szerint való dalt megjelölhettük. E dal szerzője az 1. vers szakaszt a néptől vette kölcsön, a 2. vers szakaszt Czuczor (*költeményei* 1858. kiadás II. 5.) eme sorából:

Ha madár lehetnék,   Szeretöm ablakán
Gili madár lennék,   Éjnap turbékolnék.

alakította át. Czuczor (idézett műve II. 59.) dalát alkalmazta 3. vers szakaszának is:

Sötét az éj, csendesség van, De én rózsám ébren vagyok,
Minden nyugszik mély álomban. Rólad ébren álmodozok.

Tanulság, hogy a tiszta népies dalokban van rendszer. értelem. de az utánezatból nagyon kirí az ügyellenség.

Szaporíthatnók az adatok számát még néhányval, de az eredmény nem lenne más, mint a kimutatott. Búsuló szerető jelképe a gilicze a velünk érintkező népek népköltésében. Az oláhban; *Moldován: Román népd.* 86., *tótban, Szeberényi: Tót népd.* 31., a németben: *Kisfaludy-társaság évtapjai* XII. 135. lapján találunk állításunkat igazoló példát.

Nyárfa

A régetérő szerelmennek a jelképe.

Ha valamely dalban nyárfáról van szó, elválásra, bánatos hangra gondolunk. Levele többnyire hulló és sárga a népdalban, kizöldelésében csak a hű szerető bizik:

Látod-é té, kis lány Hiszöm a Teremtöm:
Aszt a száraz nyárfát? Kizöldtül az én fám,
Mikor az kizöldtül, Termött ága hajlik.
Akkor *mögyök* hozzád. *Elgyün* az én rúzsám.

Dé biz' abból semmi sem lesz, mert:

Száraz fa levele. *Távuł estem túle,*
Barna kis lány szerelme. *Távuł estem túle.*

(Szőreg.)

Még világosabban szól a besorozott katona:

Kedves habám ál' az pitar ajtóba',
Onnan nézi, hogy habája katona;
Né sírj rúzsám nem ér a' mán sömmit.
Száraz nyárfa soha ki nem virít.

(Ó-szent-Iván.)

A távozni kénytelen katona dalában többször feltaláljuk a nyárfát:

Hideg szél fúj, zörög a nyárfa levél.
Bálint Jóska masézozik fő'felé.
Kérdi túle Ko'sút' Lajos: mi újság?
Nagy az adó, gyászba' van Magyarország.

(Szőreg.)

Állításunkat bizonyítják I. kötetünk 22. 25., II. 37. 51. 57., III. lapján levő dalok is.

Rozmaring

A egymást vég nélkül szeretők virágja.

Az örökké tartó szeretetet az a sajátsága fejezi ki, hogy mindig zöld :

Rozmaringom ára van szoktatva : Télön-nyáron zöd annak az ága,
Télön-nyáron zöd annak az ága, Kedves babám, té vagy igaz árva.

(Szőreg.)

A szeretőket a sors elszakaszthatja, de egymás iránt viselő szeretőket meg nem semmisítheti, a véget nem érő szerelem = a rozmaring összekapcsolja őket :

Amoda van kerek erdő. *Égygyik hajlók vállamra,*
Ügön nagyon meszse van, *Másik a galambomra*
Közepibe' közepibe' Ugyan kedves, kis angyalom.
Szép, két szál rozmaring van : Látlak-é még valaha ?

(Szőreg.)

A székely balladában, Kádár Kata és Miklós úrfi halála után egyikből rozmaring nyől (Kriza 7. l.), mintegy jelzi az örökös szeretetet, melyet a halál sem semmisíthetett meg.

A halni készülő szerető óhajtása, hogy sírjára rozmaringot vessenek, mi természetesen szeretetének a jelképe :

Ha mökhalok, l'ányok eltemesetők.
A síromra rozmaringot vessetők !
Hullajcsá' rám égy'-két könyvet anygyalom!
Talán mögérdemlöm tüled, galambom ? !

(Deszk.)

Mint az örökös szerelem jelképe, előfordul az esküvő alkalmával ; II. kötetünk 211. lapján említettük, hogy a zászló tetején levő almába rozmaring van szúrva, nagyon helyesen, mert az örök hűség, szeretet jelképe ; örökös szeretet illik a házasulókhoz. A menyasszony koszorújába is rozmaringot tesznek, oda is való :

Szép a rozmaringszál bukorba', Főtöszik a szép lány fejire,
Ha mökkütik zöd koszorúba, Úgy késérik az esküdőre.

(O-szent-Iván.)

Mentül háborítlanabb a szeretet, annál erősebb a népdal rozmaringja, míg ha gyöngé, akkor a szerelmeskedés gátolva is van :

Kis kertömbe' rozmaringszál de gyöngé.
Főtöjzik a sövényöm tetejire ;
Rozmaringszál főtöjzik az ég felé,
Jaj de ritkán fekszők a babám mellé.

(O-szent-Iván)

A magyar népköltés tanúsága szerint az egymást hüen szeretők szerelme, ha egymáséi nem lehetnek is, ezzel az étellel véget nem ér; azért nem nevezhetjük tiszta népiesnek eme, különben szívből fakadó dalt; de a hervadó rozmaring is ellent mond tiszta népiességének:

Magos a szögedi kórház fala, Elhértvatt a rozmaring levele.
Még is begyühetné' rúzsám rajta; Magam is elhértvattam mellette.
De nagy závár van az én ajtómon, Mejjemre tűzöm hértvatt kóróját.
Nem gyühecz' be rajta kis angyalom! Úgy várom el halálom óráját.'

(Szóreg.)

Népdalainknak a rozmaringról tett vallomásával megegyező a magyarországi oroszok népköltéséé; lásd *Fincicky Mihály: Magyar-orosz népdalok* 89. 141. lapját.

Tölgyfa

A nem tartós, gyenge szeretet jelképe.

Sajátságos, hogy a magyar a tölgyfát nem erősnek, hanem törősnek veszi; az ágát vette figyelembe s ezen az alapon ítélte:

Lá'd mögmon'tam hús gilicze: Erigy' el a zó'd erdőbe.
Fészket né rakj az út szélre. Annak is a közepibe.
Mert az úton sokan járnak. Ott sé' rakjá' mindön fára.
Bús fészködre r'átanálnak. Csak dijófán az ágára;

Mert a *tő'gyfa ügön törős,*
A dijófa ügön erős.

(Szóreg.)

A tölgyfát emlegető dalok tehát könnyen végét szakajtó szeretetről zengenek, mint:

Ágas-bogas, sűrű tő'gyfa Nem is vót még ma víg napom,
Nem láttam a rúzsám még ma, *Honájba horút csillagom.*

(Deszk.)

Nem látja kedvesét, bizalmatlankodik szeretetében, elveszettnek hiszi magára nézve szeretőjét.

Megszakadó szerelmet jelez a tölgyfa e katona dalban is:

Ágas-bogas, száraz tő'gyfa. Édös anyám heiratott.
Járnak én utánnam sírva. Mikö bö'csöbe ringatott;
Járnak én utánnam sírva. Édös anyám möksiratott.
Katonának vagyok írva. Mikö édös tejet adott.

Sírhat az az édös anya:
Kinek két fija katona,
Őszszehorul mind a kettő.
Úgy sír, mind a sebös eső.

(Török-Kanizsa.)

E dalban csak úgy van helyesen használva a tölgyfa, ha a *járnak-*ban a szeretőjét is belefoglalja, ki szintén sírva jár utána s járhat is, mert szeretetök múltóban van.

A magyarral megegyez a magyar-*orosz*, mint ez *Fincycky : Magyar-orosz népdalok* 15. 33. 65. lapján levő adatokból látható.

Ellenkezőleg, *erős*-nek veszi a tölgyfát a *tót* népdal, innen az *erős*, hervadhatatlan szerelemről szóló dalban a tölgyfa van alkalmazva :

A makkból tölgyfa lesz és daczol a vésszel.
Szerelmünk is megnő s hervadhatatlan léssen.

(*Szeherényi* i. m. 173.) Erőseknek mondja daluk, minő a tölgy a trenésén-, turóc-, zólyom- és lipótbeli legényeket. (U. o. 172.)

Gyűjtésünkkor több oly nem tiszta népies dalt és változatot jegyeztünk le, melyet érdemesnek ítélünk megmenteni, ezért itt közöljük. A *nem népiesek* közül bemutatjuk a következőket :

Repülj fecském ablakára.	Arany betűvel lesz írva.
Kérd, hogy nyissa meg szavamra,	Hogy a rózsám keres sírva
Mond, ezüstös lapot vevék,	Ne sírj babám, eszszemadta!
Rá aranynyal írom nevét.	De borulj a karjaimra.

Képét gyémánt lapra festem,	Karjaimmal átölellek.
Rubin kő ládába teszem.	Szívem majd hogy meg nem reped,
Azon leszek: hogy nevének	Érted, hogy ha nem láthatlak:
Nagy ünnepet szenteljenek.	Bús szívem is árván marad.

(Egyházas-Kér.)

Csöndes patak fojdogál,	Lám mögmon'tam, hogy úgy légy:
Az én szívem sírdogál,	Hozzám igaz szí'vel légy,
Sírok érted még élők.	Vagy hogy üjj lé melletttem,
Még bennem tart a lélők.	Vagy hogy möny nyel elülem!

Sír a szömöm, könnyvedzdzik.	Fáj a szívem, mögvallom.
Piros szömöm váltódzdzik.	Kedves, édös galambom:
Szívem gyászba öltözik.	Réjád való nésztömhen
Koporsóba költözik.	Maj' mögreped a szívem.

(Monostor.)

Pohár a kezembe'.	Csókolom a száját,	Szüret után édös
Rúzsám az ölembe',	Rúzsá szín' orczáját.	Haza viszlek kedves!
— Hej, dñom-dánom,	— Hej, dñom-dánom,	— Hej, dñom-dánom.
Itt van az én párom!	Itt van az én párom!	Itt van az én párom!

(Szőreg.)

Este későn né járj hozzám,	<i>Zárás</i> ajtóm nyitva tartom,
Mert sokan vigyáznak én r'ám;	Fris' galambom bebocsá'tom.
Ha elgyűsz is, csöndessen járj.	Töszök széköt, léültetek,
Ablakomná' hal'gatódzdzál!	Vetök ágyat, léfektetek;

Jó hajnalba' fő'sörkentlek,
Csókot adok, eleresztlek.

(Török-Kanizsa.)

Vót szeretőm szép, de hamis,	Fölfogattam Isten előtt,
Hamis még a zúzája is;	Hogy nem tartok töb' szeretőt;
Engöm mondott kedvesinek,	Ha tartok is, ojat tartok.
Mást csókolt a hamis lélök,	Kível böcsületöt vallok.

(Egyházas-Kér.)

Népies változatok a következők :

Nincsen apám, nincsen anyám,	De nem gyűnnek hozzám;
Szenynyes üngöm, gatyám,	Mert mind ojan kis lány lakik ére:
Elindultam házasonni,	Rá sē' néznek a szögén legéne.

(Csóka.)

Istenöm, Istenöm!	Szerelöm, szerelöm,	Mindön fa tetejin,
Mi bajom én neköm?	Átkozott gyötrelöm,	Dijófa levelin,
Talán a szerelöm	Mē' nem termöttél mög	Hagy szakajtott vóna
Fogott körül engöm?	Mindön fa tetejin?	Mindön szögény legény.

(Lőrinczfalva.)

Mindön ablak alatt úgy van:	Nyis' ki rúzsám kit bezártá'!
A dijófa párostú van;	Mert égyült mán a kit vártá',
Lám az enyim alatt nincsen,	A kit régön óhajtottál.
Mer' szeretőm écs csöp sincsen.	Két szömöddel csalogattál.

(Szöreg.)

(Ó-szent-Iván.)

Van neköm égy', piros kendöm,	Nem is annám égy' rúzsájé',
Tavaj vötte a szeretőm,	Égy' rúzsájé', rozmaringe'.
De nem annám égy' rúzsájé',	Nem is annám száz forinté'.

(Ó-szent-Iván.)

Ző'd a kökény, ha mögerik fekete,
Nem vagyok én mindön kis l'ány kedvire;
Monygyad rúzsám, hogy' hordozzam magamat,
Hogy fűsüljem eszt a göndör hajamat.

(Lőrinczfalva.)

Kanálisbul gyűn egy hajó.	Bár csak esne, vagy szél fújna:
Húzza asztat tizenhat ló.	Hogy a hajó né indulna,
Mönné' jobban húzza a ló:	Hogy a babám itt maranna.
Anná' jobban gyűn a hajó.	Vélem égygyütt mulatozna.

(Padé.)

Kimöntem én az erdőbe,	Gyere babám, igazid mög,
Baltát vittem a kezembe',	A jó Isten úgy álgyon mög:
Beleváktam dijófába.	Igazid mög kis angyalom,
Két felé hajlott az ága.	Né nyomja lè a kalapom!

(Padé.)

Két nyárfa köszt fő'sütött a hód világ,
 Enyim vat té, öszszömatta, gyönygyvirág!
 Öszszöm aszt a csókra á'ló kis szádat.
 Kivel sokat csókoltad az orczámat:
 Úsz szeretlek mind a mézes kalácsot,
 A faluba' mék se' tuggyák a l'ányok.

(Majdán.)

Bum, bum, bum, bum, bum, bum, bum! Enyim vagy té gyönygyvirág!
 Bum, bum, bum, bum, bum, bum, bum! Öszszöm aszt a czúkorszopó szép
 Fölsütött a hódvilág, [szádat,
 Bum, bum, bum, bum, bum, bum, bum! Engöm szeres', né a csalfa anyádat!
 Bum, bum, bum, bum, bum, bum, bum! (Ó-szent-Iván.)

Sárga rigó mos' hul'ajti a tallát.
 Ez az anya mos' taníti a fiját.
 Édös anyám, nem köl' neköm gazdag l'ány.
 Job, lösz neköm az a szögény, árva l'ány!

(Szőreg.)

Föcsög mán a fecske.	Szól a kakuk madár
Gyűj' el hozzám este.	Maj' röggel is lösz mán.
Verd mög a kapumat,	Fordúj felém babám.
Mögvetöm ágyamat.	Maj' magad maracz' mán!

(Szőreg.)

Hajnal, hajnal, hajnal akar lönni.
 Az én rúzsám haza akar mönni.
 Möny'el, möny'el, ha jónak indultál.
 Látom rúzsám, hogy mögszomorottál!

(Gyála.)

Ejnye, ejnye, jaj de boldog élet: Jaj Istenöm, jaj de bajos élet:
 A m'ik kis lán gazda legént szeret; A m'ik kis lán szögén legént szeret;
 Gazda legén nem mén kubikolni, Szögén legény elmén kubikolni,
 Este elgyün a háiba elvinni. Otthun hagygya babáját búsulni.

Ejnye, ejnye, jaj de boldog élet: Jaj Istenöm, jaj de bajos élet:
 A m'ik legén gazda kis lánt szeret; A m'ik legén szögény kis lánt szeret;
 Gazda kis lán nem mén szögálani, Szögény kis lány elmén szögálani,
 Este a babáját csókra vári. Otthun hagygya babáját búsulni.

(Monostor.)

Tuba rúza de nedves a levele, Öszöm az Istenöd anynyát,
 Mi történik mindön éjjel té veled? Rajtam kívül né szeres' mást!
 Aszt feleli tuba rúza szép szája: Rajtam kívül ha szerecz mást,
 A babája könyve hullott lő rája. Mőgver a jó Isten, möglázsd!

(Szőreg.)

(Jázova.)

Harangoznak, este van a faluba', Az ég ajja fehérre van meszelve,
 Kedves babám itatni mén a kútra, Az én szívem feketére van festve.
 Jaj Istenöm, bús szívemnek de nehéz: Feketére festötte a búbánat:
 Hogy a babám nem is köszön, r'am sé néz. Esküdőre viszik az én babámat.

(Monostor.)

(Szőreg.)

Mi haszna mán, hogy szeretöt tartottam,
 Bús szívemre nagy bánatot hajtottam?
 Föltekintök a csillagos egekre,
 Hul la könyvem keservessen a fő'dre.

(Jázova.)

Kis kertömbe főnyö't mán — hej! — egy' haraczkfa,
 Tetejibe' fészket rakott egy' csóka,
 Csóka madár tojik kéket, feketét.
 Tanálok én szép szeretöt, ha elmék!

(Monostor.)

Fakó lovam rugi-vági a hídlást, Fölsütött a fényös csillag az égre,
 Itt köl' hannom Oroszlámos faluját! Ugyan babám, jutok-é még eszödbe?
 Oroszlámos faluját én nem bánom: Hon né jutná', el sé' felejtettek,
 Csak a benne maratt babám sajnálom! Jóságodé' holtig emlígetlek.

(Rábé.)

(Majdán.)

Zavaros a Tisza vize nyárba', Jutol babám écczör esztendőbe',
 Ha kihajtya a szél a partyára, Akkor is, ha bú szál' a szívemre,
 Kihajtya a zápor eső szele, Akkor is, ha bú szál' a szívemre,
 Ugyan rúzsám, jutok-é eszödbe? Szájjon babám párja a tijeidre!

(Lőrinczfalva.)

Házam előtt kivirázkzott a májva,
Nincsen ojan kasza, a ki lévőgja;
Maj' lévőgja az őszi szél, a nagy fagy.
Kedves habám marathacz' mán magadnak!

(Egyházas-kér.)

1. A refrain A-Sz. II. 50., Ko. I. 94. 153. 193. II. 157. 195. lapján található.

2. A refrain.

3. Változatát is megleltük:

L'ányok, l'ányok, né ögyetök sönkivé, Mert a legény ojan, mint a jeges fa:
Kiváltképpen a mostani legénynyé! R'ásút a nap. l'olvad a jég rúla.

(Szöreg.)

8. Csókán az első sort így hallottuk dalolni: »Nem forog a malom, áll a vitorlája«

12. A 2. v. szakasz pár sora találkozik A. II. 134. Kőv. 91., Ko. I. 86. 88. levővel.

17. Czuczor (Költeményei II. 10.) »Mi bajod kis barna leány« dalának a 2 utolsó vers szakaszából van átalakítva.

26. Az 1. v. sz. összevág Kőv. 86., Ko. I. 183. lapján találhatóval s a következőkkel:

A patika garádicsca	Márván: széna nem lösz soha,
Márván kőbű' van kirakva,	Én sé' löszök árva soha!

(Deszk.)

A patika garádicsca	A patika környes-körü'
Márván kőbű' van kirakva;	Tejjes szökfű nyitta körü'.
A patika körü' márván	Én is lészakajtok égygyet,
Nem löszök én mindég árván!	Rúzsám ús sétálok véled!

Én is lészakajtok égy' párt.

Rúzsám ús sétálok hozzád!

(Lőrinczfalva.)

a 2. v. sz. az alább olvasható 42. számú dal 2. vers szakaszával, a 3. vers szakasz pedig E. I. 45. II. 22., A—Sz. I. 41., Ko. I. 125. lapján levővel hasonlítandó össze.

27. Találkozik E. II. 86., P. 46., N. II. 122. III. 175., A—Sz. I. 63., Ko. I. 141. lapján levővel s az alább, 36. szám alatt közöltnek a 2. v. szakaszával.

33. Ily változatban is lejegyeztük:

Halálmadár szá'lott a házfalára,	Mögsiratytya Hódi Trészka mégmá'ma,
Szeles Pista mökhal — hej! — nem	Mer' nincs ojan legény az egész tájba.
[sokára!]	(Szöreg.)

35. Változata a következő:

Bujdosik a rigó madár a rétön, Én is elmék, itt hagyom a hazámat,
Párját keres magának a vidékűn, Benne hagyom piros barna babámat.
(Egyházas-Kér.)

36. A 2. v. sz. változatait lásd feljebb, a 27. számúban elősorolva.

38. A 1. 2. vers szakasz első sora Cs. II. 24., E. I. 38. II. 200. III. 28., N. III. 155.; a 3. v. sz. utolsó sora N. III. 195. lapján van.

42. A 2. v. szakaszt vedd össze a feljebb közlött, 26. számú dal 2. v. szakaszával.

43. II. kötetünk 50. lapján levő 23. számú dallal látszanak egymást kiegészíteni, ezen kívül a 2. v. szakaszt vedd össze az E. I. 98. II. 12. 167., P. 66. N. II. 141. 146. B. I. 52. 107. A—Sz. I. 9. 74. Ko. I. 111. lapján található változattal és a következő számú 3. vers szakaszával.

44. Az 1. v. sz. összevág Köv. 86., Ko. I. 183. lapján levővel; a 2. vers szakaszt a 4. lapunkon közlött adatunk 4. 5. vers szakaszával; a 3. v. szakaszt pedig a megelőző dal 2. vers szakaszával hasonlítsd össze. Egybevezethető még E. I. 45. II. 22., A—Sz. I. 41., Ko. I. 125. I. kötetünk 35. lapján olvashatóval. Lejegyeztük a következő, dalunk 1. v. szakaszával találkozó hagyományt is:

Ha létetöm a szűröm, a subám, Léhajtom fejem az asztalára,
Betekintök az rúzsám ablakán, Sűrű könyvem hul' az abroszszára,
(Szőreg.)

48. Találkozik II. kötetünk 30. lapján levő 2. számú dalával.

50. Az utolsó 3 sorát így is hallottuk dalolni:

Aszt is a babám var'ta ki rajta, Vart ki rajta má'szor is
Mökesókollak szá'szor is!
(Csóka.)

54. A 2. vers szakasza megvan N. II. 94. lapján, vedd össze Ko. II. 116. lapján olvashatóval.

58. Találkozik az alább közlött 64. számúval.

64. Vedd össze a feljebb bemutatott 58. számúval

70. Az 1. v. sz. eleje találkozik N. II. 102., A Sz. I. 80. lapján közlöttel és a következőkkel:

Sűrű csillag borityya be az eget. Mögüzenöm a szeretöm anynyának.
Nem láttam én még ma a szeretömet, Másikat kereshet az ű lányának!
Mögüzenöm a szeretöm anynyának: Ha ű engöm nem szeretött vejinek.
Kereshet mán szeretött a lányának! Jó az lsten, majd ad neköm külömbet.
(Szőreg.)

Sütét fölhő beborityya az eget, Né hid' rúzsám, nem úgy mongyák a hoggyöt,
Észója az irigy a szeretömet; Szögé' l'ára pö'ze' vöszik mög a szót.
(Lőrinczfalva.)

Az 1. v. sz. utolját E. I. 62. III. 45. P. 43. N. I. 293. II. 106. Ko. I. 141. lapján találtuk.

71. Egyenlőtlen szótaggal bíró vers szakaszaiért közöljük. Itt az az eset fordul elő, hogy dalolás közben a mely sorokban több szótag van, mint a nekik megfelelő vers szakaszéiban, ott 2 hosszú szótag hangjára 3 rövidet dalolnak.

74. Az 1. vers szakasz változata N. I. 249, A – Sz. I. 91. lapján olvasható.

77. Az I. vers szakasz P. 56. lapján van.

Hazafiúi és katona dalok jegyzete.

Áld vagy átkoz, dicsér vagy gyaláz a nép. rettenthetetlenül teszi. Felmagasztalja az előtte kedves embereket, leteszi az kit megvet. Lelkesül a harcra, ha szereti uralkodóját s meg van békülve a czállal, melynek elérésére vérét kell ontania: zokog az ellenkező esetben. Az ily szívből jövő dalok keletkezésük korára vallanak. A történetirónak tehát katona és hazafiúi dalainkat kell tekiutenie, ha a népnek valamely korról szóló ítéletét akarja megismerni. Korra nézve valami kiválóan nevezetes dalt ezúttal sem valánk szerencsések följegyezni. Ő-szent-Ivánon beszéltek a hetvenes években elhalt Réti-Kovács nevű emberről, ki alkalmilag többször eldalolta a *tatárok*-ról szóló dalt, melyben el volt mondva, mint fűtétek szíjra s kínozták a tatárok a magyarokat; másik dalában pedig asszonyról volt szó, ki többet magával csolnokon ment be *Kerektő* nevű víz közepére, hova a tatárokat becsalta s társai segítségével, mikor a tatárok a vizet gázolták, agyonverte őket; de a dalból idézni egy vers szakaszt sem voltak képesek. Jegyzetünkben közlendő adatok közt még legrégeb) Gyarmathi *Balassa* Bálint (*költeményei* 1879. kiadás 163. lap; 1589-ben keltnek állított költeménye, melyet Illés Antal az eddig ismerttől a ritkított sorokban eltérően tud:

Boldogtalan vagyok.	Fáru! a gyöngye levél.	Istenöm, mit tögyek?
Mer, kinyajim nagyok.	Zöld erdő harmatytyát.	Im' má' huva lögyek?
<i>Mint holt-eleven járok.</i>	Piros csizmám nyomát	Mire jutok véktire?
A szokatlan dolgot	Hóval lepi be ja tél.	Ha <i>csak</i> búval élök.
<i>Mely nehéz: mögsozni!</i>		Ezöntül mit érök.
<i>Mit im' már nem tudom;</i>	<i>Es</i> szömejim sírván.	Élök-é még kedvemre?
Régi időm elmúlt,	Könynyejim csurdulván.	Vagy mind holtig árván
Most másképpen fordult.	Néznek csak keserves-	Járok csak bút látván,
Ó, én édös barátom!	[sen;	Mögyök keserűsrege.
	Bús szívem zokogván,	
Ószi harmat után	<i>Csak mög nem</i> hasadván,	<i>Mind bíval ennyivel,</i>
Végre mikor asz'tán	Bánkodik nagy erőssen;	Vagy ennél is többel
Eujdogál a hideg szél,	Ki mijatt naponkint	Ifjúságom mint <i>élttem?</i>
Nem sok üdö mulván	Látok szomorú kint.	Joh' lősz a darvakkal.
Sárgul, hul'dogálván	Szenvedök én testömbe'.	Vagy más madarakkal

Őszszel búcsúmat vön-	Azért szerelmödre	Lösz-é <i>véle</i> szömben?
[nöm,	Világod kedvedre	Láthat-dé e testben?
Mönnöm oj országra.	Éld ezöntül, kévánom ;	Maga tuggyja'az Isten.
Hun írgyim soha	De én fárcscságom,	
Nem szólhatnak elle-	Kedves virágszálom,	Im' mán sójmocskádat.
[nöm!	Értötted nem sajnálom!	<i>Kit gyöngén tartottál,</i>
	Légy jó egészségben,	<i>Karjajidon hordoztál</i>
Talán elmöntömmé,	Addég még az Isten	Klárissokkal <i>kötött</i>
Búcsú vétölömmé	Éltet, szívül <i>kivánom</i>	Kófiuumokkal varott
Ha útamat küvetöm :		Láhzsinoron <i>hordoztál.</i>
Gonosz írgyimnek,	Szívem, Isten hozzád	Bocsád' el <i>békivé</i>
Kik mos' réjám törnek,	Mögbocsás'. ha szolgád	Szögént, hogy möny-
Nyelvük ékerülhetöm!	Vétött ú beszédiben.	[nyön-é.
Ha nem látnak, talán	Mert noha nehözen,	Réjá né haragugygyál.
Nem szólhatnak réjám.	De tüled elmögyön.	(Monostor.)
Igy kedvük betöthetöm.	Ki tégöd szán szíuiben.	

Nem ismeretlen e dal Jázován sem, ha jól emlékszem, *Töt* nevezetű pásztor ember tudott belöle, de nem ily teljesen.

Csak töredékesen, de annál eltéröbben szól emez :

Ósi harmat után,	<i>Ugyan hát</i> mit örök.	Bús szívem zokogván.
<i>Sárgán</i> hul'dogálván	<i>Ha ezután</i> élök,	Én szömejim sírván,
Fáru! a gyöngé levél.	Élök-é még kedvemre?	<i>Csak nének</i> keservessen.
Zöld erdő harmatlyát,	<i>Vagy hollig büt látván,</i>	Bánkódok erőssen.
Piros csizmám nyomát	Bús szívem zokogván	<i>Sírok keservessen.</i>
Hóval lepi be a tél.	Csakhogy mög nem ha-	Szenvedök én testöm-
	[sadván.	[ben.

<i>Darvajim, darvajim,</i>	<i>Job' vóna még neköm</i>
<i>Ó' édos darvajim.</i>	<i>Darvakkal elmönni,</i>
<i>De mindön nap szálltok</i>	Vagy más madarakkal
<i>El házam elejin.</i>	Őszszel búcsút vönni,
<i>Job' vóna még neköm,</i>	<i>Messzire bujdosni,</i>
<i>Darvakkal elmönni.</i>	<i>Más országra mönni.</i>

(Lőrinczfalva.)

Bezerödyre készült dal töredéknek nevezte az elmondó a következőt

Lécsukatytya a várát	Elviszi az ágyúját
Itt hagygya a hazáját.	Mindön moniczióját.

(Hosszúhát.)

Csakhogy *Bezerödy* nem bujdosott ki, hanem mint hazaárulót érdeme szerint kivégezték.

A kuruczok viselték a sárga csizmát, aligha tévedek. ha ebből a korból eredettnek tekintem eme töredéket:

Astapika né vakaródz,   Sárga csizma a lábodon,
Haj, vidúj!   Mit húsulsz?

(Szóreg.)

A megsértett nemzeti büszkeség keresetlen szavait találjuk a következő dalban:

Hej, ijjen-ojan teremtötte.	Azért kérlek né had'
Sanyarú életytye!	Tè hü magyar nemzet:
Mit ma — — —	Hogy itt duskáskogygyon
Hónap öd' mög	Ijjen gyütt-mönt némöt.
Ébatta némötytye!	Ha morog ellenöd:
Vesztél vóna országodba'	Úszd jó fejbe ütet.
Magyar nemzetünknek	Redves fogajival
Mögszégönyitöje.	Né ögye kinyered.

Ördögök bújjanak	Húszd lé bugyogóját,
Gója lábajidba.	Vettezsd lé ruháját,
Hoszsú, fecske farkú	Sózd be neki bürít,
Csúfságos frakkodba,	Törd össze a cesonytyát!
Zsillérokét szödö	Harapófogóval
Hoszsú bugyodódba,	Húzgáld ki a fogát.
Fittös-fötös, esúfos	Tüzes vassal égezsd
Czipellös sarkodba!	Ó lapis — — —!

Hej, hogy ide gyüttél	Azért möny', ha jó köl'
Tè átkozott sereg.	Viszsa Svábországba.
Azütätü fogva	Ide né gyúj' többet
Nyelved ügön pörög!	Mi kedves hazánkba;
Hatalmat nyütöd	Né légy nemzetünknek
Szögény magyarokra.	Itten gyalázója.
Jáfét fíjajira	Eltakarogy' innét
És unokájira.	Ébatta vak lova!

Friss.

Úcczu ijjen teremtötte.	Haj-sza-sza.
Ringyös-rongyos ros' némötytye!	Tra-sza-sza!
Ha mögfogom lábodat.	Némötnek nagy
Két ros' rühes inadat.	Hm, hm — — —.
Kitekeröm lagodat.	Ébatta ros' fatytya.
Öszszeveeröm esontodat.	Magyarnak bolongya!

(Az Úcczu ijjen kezdetű vers szakasz ismétlése után.)

Őszszel búcsúmat vön-	Azért szerelmödre	Lösz-é <i>véle</i> szömben ?
[nöm,	Világod kedvedre	Láthat-dé e testben ?
Mönnöm oj országra.	Éld ezöntül, kévánom ;	Maga tuggyá' az Isten.
Hun írigyim soha	De én fáracsságom,	
Nem szólhatnak elle-	Kedves virágszálom,	Im' mán sójmocskádat.
[nöm!	Éröltted nem sajnálom !	<i>Kit gyöngén tartottál,</i>
	Légy jó egésségben.	<i>Karjaidon hordosztál</i>
Talán elmöntömmé,	Addég még az Isten	Klárissokkal <i>kötött</i>
Búcsú vétölömmé	Éltet, szívül <i>kívánom</i>	Kófiummokkal varott
Ila útamat követöm :		Lábszinoron <i>hordosztál.</i>
Gonosz írigyimnek,	Szívem, Isten hozzád	Bocsád' el <i>békivé</i>
Kik mos' réjám törnek,	Mögbocsás', ha szolgád	Szögént, hogy möny-
Nyelvük ékerülhetöm!	Vétött ü beszédiben.	[nyön-é.
Ha nem látnak, talán	Mert noha nehözen,	Réjá né haragugygyál.
Nem szólhatnak réjám.	De tüled elmögyön.	
Igy kedvük betö'ltetöm.	Ki tégöd szán szíviben.	(Monostor.)

Nem ismeretlen e dal Jázován sem, ha jól emlékszem, *Töt* nevezetü pásztor ember tudott belöle, de nem ily teljesen.

Csak töredékesen, de annál eltéröbben szól emez :

Ösi harmat után,	<i>Ugyan hát</i> mit érök.	Bús szívem zokogván.
<i>Sárgán</i> hul'dogálván	<i>Ila csután</i> élök,	Én szömejim sírván,
Fáru a gyöngé levél,	Élök-é még kedvemre ?	<i>Csak nének</i> keservessen.
Zöld erdő harmatytyát,	<i>Vagy hollig büt látván,</i>	Bánkódok erőssen.
Piros eszímám nyomát	Bús szívem zokogván	<i>Sírok keservessen.</i>
Hóval lepi be a tél.	Csakhogy mög nem ha-	Szenvedök én testöm-
	[sadván.	[ben.

<i>Darvajim, darvajim,</i>	<i>Job' vóna még neköm</i>
<i>Ó' édös darvajim.</i>	<i>Darvakkal elmönni,</i>
<i>De mindön nap szál'tok</i>	Vagy más madarakkal
<i>El hácam eléjin.</i>	Őszszel búcsút vönü,
<i>Job' vóna még neköm,</i>	<i>Meszszire bujdosni,</i>
<i>Darvakkal elmönni.</i>	<i>Más országra mönni.</i>

(Lörinczfalva.)

Bezerédyre készült dal töredéknek nevezte az elmondó a következőt

Lécsukatytya a várát	Elviszi az ágyúját
Itt hagygya a hazáját.	Mindön moniczióját.

(Hosszúhát.)

Csakhogy *Bezerédy* nem bujdosott ki, hanem mint hazaárulót érdeme szerint kivégezték.

A kuruczok viselték a sárga csizmát, aligha tévedek. ha ebből a korból eredetnek tekintem eme töredéket:

Astapika né vakaródz,   Sárga csizma a lábodon,
Haj, vidúj!   Mit búsulsz?

(Szöreg.)

A megsértett nemzeti büszkeség keresetlen szavait találjuk a következő dalban:

Hej, ijen-ojan teremltöte.	Azért kérlek né had'
Sanyarú életytye!	Té hű magyar nemzet:
Mit ma — — —	Hogy itt duskáskogygyon
Hönap öd' mög	Ijen gyütt-mönt némöl,
Ébatta némötytye!	Ha morog ellenöd:
Vesztél vóna országodba'	Úzsd jő fejbe ütet.
Magyar nemzetünknek	Redves fogajival
Mögszégönyítője.	Né ögye kinyered.

Ördögök bújjanak	Húszd lé bugyogóját,
Gója lábajidba.	Vettezsd lé ruháját,
Hoszzú, fecske farkú	Sózd be néki bürit,
Csúsfágos frakkodba,	Törd össze a csonytyát!
Zsilléröket szödő	Harapófogóval
Hoszzú bugyodódba,	Húzgáld ki a fogát.
Fittös-fötös, csúfos	Tüzes vassal égezsd
Czipellös sarkodba!	Ó lapis — — —!

Hej, hogy ide gyüttél	Azért möny', ha jó köl'
Té átkozott sereg.	Viszsa Svábországba.
Azütátú fogva	Ide né gyűj' többet
Nyelved ügön pörög!	Mi kedves hazánkba;
Hatalmadat nyütöd	Né légy nemzetünknek
Szögény magyarokra.	Itten gyalázója.
Jáfét síjajira	Eltakarogy' innét
És unokájira.	Ébatta vak lova!

Friss.

Úcczu ijjen teremltöte.	Haj-sza-sza,
Ringyös-rongyos rosz' némötytye!	Tra-sza-sza!
Ha mögfogom lábodat.	Némötnek nagy
Két rosz' rühes inadat,	Hm, hm — — —.
Kitekeröm tagodat,	Ébatta rosz' fatytya.
Őszszeveröm csontodat.	Magyarnak holongya!

(Az Úcczu ijjen kezdetű vers szakasz ismétlése után :)

Traj hurka, fír gömböcz, Fél Málé, fétürü,
Majd húsvét napja lösz! Hürü, türü, rürü!

(Szaján.)

Adatunk még használható szavakban maradt fent. de *Abafi Lajss* gyűjteményében oly változatát látom *Mátray Gábortól* lejegyezve, melynek sorai csak tetemes kihagyásokkal s jegyzetben közölhetők, összehasonlításul álljon ez is itt:

Országunkban futkározó, ehadta németye,
Nincs kenyérünk miattatok, veszsz meg teremtette!

Hova tetted víg kedvemet ehadta németje,
Néked — —, néked — —, edd meg teremtette!

Mit ma — —, holnap edd meg, ehadta németje,
Sovány — — titytyen-totytyan, veszsz meg teremtette.

— — — — mást fél lotytyan, ehadta németje,
Horgos lábod titytyen-totytyan, kutya teremtette!

(Pest 1820.)

Már II. kötetünk 195. lapján jeleztük, hogy a nép ajkán élő dalok változnak, hasonló példákat találunk a következőkben, melyek eredetileg *bujdosó* dalok voltak, ma már a *vándorlókra* vannak alkalmazva:

Isten választ mindenedet.
A vándorló legényeket,
Engemet is elválasztott
Vándorló életre,
Bátor szívvel el is megyek
Az ország szélére.

Elbúcsúzom városomtól,
Ki kell menni víg hazámból.
Csak azt tudom: hol születtem
És felnevelkedtem,
De az elmém nem tudhatja:
Hol léssen életem.

Vándorlóvá lettem rózsám,
Nem t'om: hol lesz végső óráim!
Ha az úthán elvégezem
Vándorló életem,
Egyedül csak az Istennek
Ajánlom én lelkem.

Isten hozzád édes rózsám,
Szépen szóló gyöngy violám!
Kezed, orcád s alakodat

Ezerszer csókolom,
És azután gráciádha
Magamat ajánlom.

Én Istenem, arra kérek:
A vándorlókat segítsed,
Küldj utánuk segítséget
A vándorlásukban,
Adj nekik hát vigasztalást
Szomorúságukban!

Anyám, anyám, édes anyám,
Készítsd a vándorló ruhám!
Mert ő maga parancsolja
A királyi felség:
Három esztendőt vándor'jon
A mester legénység.

Elbúcsúztam szüleimtől,
Testvérimtől, szeretőmtől,
Nem kell nekem gazdálkodás
Sem pedig feleség.
Mert én nekem *kedvem tartja*
Vándorló ékesség.

Csillagoknak teremtője,
Árváknak gondviselője,
Légy min nekünk kalauzunk
Mi vándorlásunkban,
Adj min nekünk vigaszt
Szomorúságunkban.

Isten hozzád Szőreg város!
Benned lakásom nem káros;
El kell mennem, nincs mit tennem
Tudják azt mindenek,
A kik nekem jót kívánnak,
Köszönöm nékiek!

Több kéziratban feltaláltuk e nem legsikerültebben átalakított dalt, melynek egyik sorában azt mondja, hogy kedve tartja vándorolni a másokban meg már panaszkodik, hogy el kell menni, nincs mit tenni! Ha a *vándorló* szó helyébe a *bujdosó* szót tesszük, látni fogjuk, hogy eredetileg bujdosó dal volt. Különben is sorai találkoznak *Thaly*: *Adalékok a Thököly- és Rákóczi kor irod. tört. I. 250* — közlött bujdosó dallal. Hasonló dal a következő is:

Be van a város kerítve,
Jaj, hogy menjek ki belőle!
Olyan rózsát hagyok benne,
Meghasad a szívem érte.

Van zsemben egy rossz bankó.
Most vagyok én a vándorló,
Megpróbálom a vándorlást.
Ezt a keserves bujdosást.

Nézz ki rózsám ablakodból.
Most megyek ki a városból,
Most búcsúsom barátifntól
És tüled kedves rózsámtól.

Minden város édes hazám
Minden asszony édes anyám,
Minden jó ember jó atyám,
Minden jó asszony jó anyám.

Nincs szebb élet a mienknél,
A vándorló legényeknél:
Mert porciót nem fizetünk,
Mikor tetszik elmehetünk.

Zöld erdőbe esteledtem,
A pintlimet levettem,
Én Istenem, adj jó szállást
Éjszakára megnyugovást.

Megúntam már a vándorlást.

Hegyen-völgyön masirozást.

En Istenem elégeld meg,

Hazám földjét hagy lássam meg!

Két utolsó vers szakaszának soraihoz *Thaly* említett műve 252. lapján találunk nehányat. Hogy eredetileg nem vándorló dal volt, mutatja két utolsó sora is, melyben Istent kéri, hogy elégelje meg már a vándorlást, helyesebben *bujdosást*, hogy láthassa meg hazáját, mit a vándorlónak nincs oka kérnie, csak a bujdosónak.

Az újabb szabadságharcra emlékező dalokból e helyt közüljük ezeket:

Városháza kapujába'
Kinyílt a rúzsza magába',
Hajlik annak mindön ága
Az őrsereg kalapjára.

Édös apám beiratott:
Mikó bő'csöbe' ringatott,
Édös anyám möksiratott:
Mikó édös tejet adott.

(Lőrinczfalva.)

Veri az tambúr az dobot.
Sződik az magyar honvédot.
Sződik az magyar honvédot:
Kit az Ko'sút' besorozott.
(Hosszúhát.)

Szöged város most 6'tözött fegyverbe
Engöm is hín, mönnyek segítségire;
El is mögyök, itt hagyom a hazámat.
Benne hagyom az én kedves habámat!
(Deszk.)

Három színü magyar zászlók lo-
[hognak,
Körülötte sok szép lányok zokognak,
Né sírjátok hú szerető léjánok,
Lögyön drágáb' kedvestökne' ha-
[zátok!

Feleségöm, gyerökömet itt hagyom,
A hazámé' magam is oda adom.
Nagy a hőség a magyarok szívibe',
Möglácczik a járásába', színibe'.

Gyerökömet a bő'csöbe' itt ha-
[gyom.

Csak úgy önként álltam az 'ászló
[alá.
Kedves hazám szeretete vitt réjá;
Mán a goló, mind a zápor úgy
[esik,
Harczoló az én utolsó csöp' vérömig.

Életömet a jó Istenre bízom.
Kis pej lovam hátára magam
[vetöm,
Fegyverömet ódalamra fő'kötöm.

(Rác-Keresztúr.)

Székhács Pál: *Honvéddal*-ából nem pusztán a most közölt, hanem a következő dalnak a 2. vers szakasza is él a nép ajkán:

Ko'sút' Lajos Szögedig igyeközött,
Hogy a magyart mind magáhon
[térícse;
De még az úton szaláltak elibe.
A koszorút úgy hánták az
[ölibe.

Aszt beszélük oda lént és oda fönt:
Hogy a magyar napja már nyu-
[gonni mönt!

Rajta! a ki lelkötök van, rajta hát
Maj' möglássuk, ki iszsza mög a
[borát!

Hosszúhát.)

Azé', hogy én gyöngé legény va-
[gyok,
Én viselöm eszt, a fényös kardot.
Viselöm én eszt a nehéz puskát,
Agyon lüvöm aszt a kutya muszkát.
(Csóka.)

Három felé visz az út, visz az út,
Azon mönt ki a Ko'sút', a Ko'sút',
Mon'tam neki szöröncsés jó na-
[pot.
Mögemelte a sejöm kalapot.
(Lőrinczfalva.)

A szabadságharc után kelt katoná dalokon meglátszik a levertség, a katonának nem szívesen való menés:

Mos' tötöttem be a huszonégy' évet.
Besorozott katonának a némöt;
Itt köl' hanni apám, anyám, szeretöm,
Isten tuggyá: hun lösz az én temetöm!
(Deszk.)

A hun az a csillag ragyog	Édös anyám, ha keres ken' :
Én is oda való vagyok,	Becserekön keressé' ken',
De mán én r'ám as sé' ragyog :	Ott lőznek az új réruták,
Mer' én szögény huszár vagyok.	Kinek göndör haját nyírják.

Szögény huszár jó katona,	Göndör hajam ha lévőágják :
As sé' tuggyá : hun a lova,	Rúzsám kötőjibe rakják ;
Becsereki istállóba'	Nincsen anynyi hajam szála :
Szénát őszik a jászolba'.	Mönynyi könyvem hullott r'ája.

Szépen kéröm hannagy uram :
Né vágja lé göndör hajam !
Asz hannagy úr asz' feleli :
Ferencz József így röndöli.

(Szóreg.)

Édös anyám is vót neköm,	Nem szólok én, csak hal'gatok,
Keservessen tartott éngöm :	Mert idegön hejjön vagyok ;
Écczaka font, nappá mosott,	Nem szól az idegön vendég,
Jaj, de keservessen tartott.	Mégis van bánatytya ölég.

Édös vót az anyám teje,	Édös anyám, ha keres kend,
Keserü a más kinyere ;	Döbröczöny felé gyű'jön kend !
Ki nem hiszi, tróbájja mög,	Ott vannak az új rékruták,
Mindön magáru' tuggyá mög.	Kinek göndör haját nyírják.

Édös anyám sok szép szava
Kit mög nem fogattam soha,
Mögfogannám még valaha,
Ha valaki jót mondana.

(Majdán.)

Ékijátom magam	Ha hallod, ha nem is,
Szöged várossába',	Nem töhetök rúla ;
Mökhallod-é kedves babám .	Möglátod-é kedves babám :
Szüget falujába' ?	Be vagyok sorozva ?!

(Ó-szent-Iván.)

Végig mönten kalárajai Nagy-úcán,
Betekéntök kedves babám ablakán :
Nyűcsd ki habám két karodat, ölj mög.
Októberba' visznek engöm, siras' mög !

(Kláralfalva.)

A szőregi templom előtt	Erigy' haza feleségöm,
Vörös zászló a nép előtt,	Né szomorid a cselédöm,
Sok szép hajadon sirdogál	A' van írva a csákómra:
Még a doktor fölvizitál.	Tíz évig löszök katona.

A gőzösnek hat kereke
Bárcsak ízré-porrá törne!
Hogy engöm el né vihetne
Ára az idegön fő'dre.

(Szőreg.)

Hej, elvisznek katonának,	Eszömbe jut régi legétségöm.
Ferencz József strázsájának,	Még a prófont sém esik jó neküm.

(Gyála.)

Verd mög Isten ki a kocsit csinájja:
M'é' nem ál' mög a csárda ajtajába',
Igenyöst visz ki a kilső országba,
Ott hervaszt mög égy', nagy, kű kaszárnyába'.

(Klárarafalva.)

De szeretnék a császárral beszélni:
Szabad-é még l'ány szeretőt tartani?
Ha nem szabad l'ány szeretőt tartani,
Én sé' fogom ű fölségit szógálni.

(Szőreg.)

Jaj de szépen szól az magyar banda,	Jaj, Istenöm! hoty köl' ott mökszokni?
Magyar baka masérozik rajta,	Hoty köl' ott a polák l'ánt szeretni?
Masérozik Lemberg várossába,	Ha ölelöm: karjajim elhalnak,
Ára a nagy idegön országba.	Ha csókolom: könyvejim hullanak.

(Szőreg.)

Huszár vagyok, huszár,	Ád a császár neköm
Nem bakancsos némöt,	Lénungot, kinyeret,
Ucczu, paripámra	Mégis csak aszt mondom:
Töszöm a nyergöt!	Hunczut a némöt!

(Rác-Keresztúr.)

Más hang szólal meg az újabb katona dalokban, mi a nemzetnek és királynak egymáshoz való közeledése következménye.

Gyerünk pajtás vígan a sorozásra!
Né hal'gassunk r'á az aszszony sírásra!
Mert az aszszony gyöngé madár, hagy sirjon,
A ki legény ára r'á sé' hal'gasson!

(Szőreg.)

Ablakomba' kiszárat a néfelejcs,
 Kedves babám mán engömet nem szerez',
 Ha nem szerez', bejá'lok katonának,
 Párja löszök én az árva madárnak.

Mikor engöm katonának elvisznek :
 A csillagok feketébe űtöznek,
 Fényös csillag maj' léhánynya a gyászszát,
 Ferencz Jóska most adott komisz ruhát.
 (Szőreg.)

Szélös levele vagyon a dohánnak,
 Nem magamtú á'tam be katonának,
 Édös anyám iratott be bakának,
 Hogy hí szolgája lögyek a császárnak.
 (Gyála.)

A jó frószoba szó helyett irodaszobát használ eme dalban ; az *iroda* szót, mint rosszul képzettet nem érti, azért teszi közbeszédben is mellé a szoba szót :

Ha bemögyök az *iroda* szobába,
 Ráborulok törvénszék asztalára,
 Sarkantyúmat ol szomorún pöngetöm,
 De szomorú ez a három esztendő.
 (Egyházas-Kér.)

Húsz éves koromig nevelt az anyám,
 De asz'tán a császár gondot visel rám,

Né sírj anyám, né siras',	Né sírj anyám, né siras',
Viszszagyüvök még,	Viszszagyüvök én,
Viszszasegít valaha	Viszsza segít engömet
A csillagos ég.	A csillagos ég.

Október elejin be köl' rukkolni,
 Fújják a trombitát, lóra köl' ülni ;
 Kis pej lovam trabba mén,
 Viszsza-viszszanéz,
 Száz ablakból száz kis lány
 Könyves szömmel néz.
 (Egyházas-Kér.)

Édös anyám fija vótam húsz évig.
 Ferencz Jóska fija löszök tíz évig ;
 Akkő löszök harmincz éves ifjú,
 Ugyan babám, éválsz-é még akkő ?
 (Deszk.)

Minek neköm ez a világ,
Ha nem vagyok benne virág?!
Most akartam virág lönni,
Katonának el köl' mönni.

(Egyházas-Kér.)

Sárga szöget veretök a csizmámba,	Ha elvitet, maj' csak vissza is
Árva kis l'ánt szeretök, de	[hozat,
[hijába!	Újra látom az én, kis galambomat!
Árva kis l'ánt szeretnék, de nem	Akkor osz'tán ojan boldogul élök:
[löhet:	Hogy még Ferencz Jóskával sé'
Mert a császár katonának elvitet.	[cserélök.

(Szöreg.)

Föltekintök a csillagos egökre,	Az Isten is katonának teremtött,
Mind léhul'tak a csillagok a	Az a hunczut pap is annak
[földre,	[köröszlött,
Mind léhul'tak a csillagok a	Az Isten is katonának teremtött,
[fö'dre,	Az a némöt katonának beszö-
Az én szívem hú-bánattal van tele.	[dött.

Ezörnyöcszázhetvenkettedik évbe'
Hej! elgyült mán az október eleje,
Osztogatytyák mán nekünk az levelet,
Isten tuggyá huvá visznek bennünket.

(Szöreg.)

Ha fölülök a gőzös tetejire,
Új-Aradig ki sém szál'ok belüle;
Irok vissza oj' szomorú levelet,
Bocsásson mög a jó Isten, ha löhet!

(Szöreg.)

Kipattant az gőzkocsi ablakja,	Né sirasson éngöm édös anyám,
Honvéd huszár könyeköl ki rajta,	Viszszagyüvök majd három éf' mulván,
Édös anynya jaj szóval siratytya:	Viszszagyüvök, legé'nck maradok,
Hogy a lekszöb' fija lött katona.	Aszt vöszök el: a kit én akarok.

(Ó-szent-Iván.)

Édös anyám, jaj de fényös a puskám!
De még mijen magos sarkú a csizmám?
A csizmámat magosab'ra veretöm,
Édös anyám katona az én nevem.

(Egyházas-Kér.)

Szép a katona életytye,	Ide hallik a gőzös masina.
De nehéz a viseletytye:	Magyar huszár masérozik rajta,
Komisz kinyér, sűrű béle,	Masérozik Traun várossába,
Meszszó' leves mindön dé're.	Dalmácziya tulsó oldalára.

(Szőreg.)

(Deszk.)

Isten hozzád Szőregnek várossa,
 Möglátlak-é tégöd még valaha ? !
 El köl' mönni meszsze a csatába,
 Nem is gyülvök vissza hamarjába' ;
 Bánat könyv hul' mind a két szömömbül,
 El köl' válni kedves szeretőmtül !

(Szőreg.)

Ver' mög Isten, ki ja gőzöst csinálta,	Édös anynya sűrűn írja levelit.
Mé' vitt éngöm Szérajóva Bosnyába !	Égyre hija haza kedves gyerekit ;
Dráva vize sok magyart elhervasztolt.	Né kúgygye a levelet az ezredbe,
De sok édös anyát mögszomorított !	Föltaná'ja a régi temetőbe'.

Ver' mög Isten, ki gőzöst csinálta,
 Mé' vitt éngöm Szérajóva Bosnyába !
 Eszt nem hittem vóna babám, de soha :
 Harmincz éves korba' lögyek katona.

(Egyházas-Kér.)

Édös anyám rúzsafája	Ezredös úr kiatta a parancsot :
Engöm nyilott utójjára,	Nyöczbeliek vöhetők szép kalapot !
Gróf Andrási lészakajtott,	Kalap mellé szabacscságos virágot,
Bosznyijába' ehervasztott.	Has sírjanak a beceji kis lányok.

(Szőreg.)

(Lőrinczfalva.)

Ágas-bogas a dijófa teteje,
 Kített mán az öreg huszár ideje,
 Kezibe' van szabacscságos kis könyve,
 Hogy kített az öreg huszár ideje.

(Lőrinczfalva.)

Öreg huszár kitőtötte idejit,	A csizmámra sárga patkót tötetök,
Alig várja szaba'cságos kis könyvit,	Nemsokára árva kis lánt szeretök,
Büszkén mongya az szöbönyi lá-	Árva kis lánt, kinek nincs édös-
[nyoknak :	[anynya,
A csizmámba kapczának sé' húználak!	Né átkozzon engöm a mustohája.

(Monostor.)

Öreg huszár kitő'tötte idejit, Nyis' ki anyám ző'd leveles kapu-
 Zsebre tötte szabacscságos kis könyvit, [dat,
 Büszkén mongya a shebhönyi lányok- Ereszd be a régiláris fíjadat!
 [nak: Örömré gyűttem én haza, nem búra,
 A csizmába kapczának sé' húználak! Komisz élettű' vagyok szabadúva.

Beeresztlek édös fíjam, vártalak,
 Három éve, mijűta nem láttalak.

(Egyházas-kér.)

Csak az édes anya vigasztalhatatlan, nem felejtí a fíát, utánna jár :

Édös anya tejjel-vajjal neveli a fíját,
 Alighogy húsz évet bető't, katonának írják,
 Három orvos vizitájja, mellette az anynya,
 Mindég csak aszt írja-ríjja: katona a fíja.

Édös anya levelet írt katona fíjának :
 Gyere haza kedves fíjam, halálomra várlak !
 Viszsaír az ezredös úr : »Né várja a fíját!
 Ú fölsége táborába' nyergöli a lovát.«

Édös anynya mög is kapta a gyászos levelet,
 Hogy olvasta a könyjei keblire kiestek,
 A két szömit fölemeli magos mönyországba :
 »Jaj Istenöm, látom-é még fíjam valahára ?«

(Csóka.)

Sárga szöme van a kukuriczának, »Erigy haza édös anyám, né siras',
 Barna legén ben'maratt katonának, Ha haza érsz, minygyá' levelet frass !
 Édös anynya bánatytyába', bújába' Aszt is írd mög : barna kis lány kit szeret.
 Ésétált a shebhönyi kaszárnyába. Hogy mögvár-é három évig éngömet ?!

Sétál ára égy' szép barna katona, Ha ű éngöm három évig mög nem vár,
 Kérdi tüle, hogy hun van az ű fíja? Boríjja be talpig a fekete gyász !
 De a fíja mögüsmerte szaváruul,
 Kinézött a kaszárnya ablakábul : (Monostor.)

2. Több sorában találkozik a Rákóczi-nótával : Th. IV. 208., melynek elnépiesedett változatául tűnik fel. A Rákóczi-nóta töredékesen népünk frataiban is feltalálható. Mint tudjuk, Thaly (IV. 209—242.) a Rákóczi nótával részletesen foglalkozott, feltűntette a változatokban a betűkülömbtségét is. A mi néhány versszakaszunk szinte mutat egyes sorában eltérést az eddig ismert változatoktól, részint tehát ezért, részint hogy az elnépiesedettel könnyen össze lehessen hasonlítani, közlöm ezt is :

Haj, Rákóczi, Bercsényi,
 Régi magyarok vezéri,
 Bezerédi!
 Hová lettek országunknak
 Ékes csillagi,
Nemzetünknek érdemei,
Vitéz hadnagy!
 Bocskai!
 Az ellenség mindenfelül
 Őket emészti,
 Űzi, kergeti,
 Búval epezti,
 Közénkbe sem ereszti;
 Jaj hát szegény nemzetünket
 Miképpen veszti!

Rajtunk tenger: a fegyver,
 Mert a német **mint a disznó**
 Közöttünk hever,
 Mutogatja magát mint
 Ékes gavallér,
 Nemzetünket kínzó pallér,
 Nem szán, mint hóhér,
 A kit ér:
 Addig veri
Mig ő neki mindent nem ígér!
 Látod mely kövér,
 Bőrében sem fér,
 Mégis mindig kér!
 Alig van már országunkban
 Miatta kenyér.

Igy országunk, jószágunk
 Legfőképpen mimagunk
 Miként nyavalygunk;
 Az idegen nemzetségnek
 Rabjai vagyunk.
 Kinek hajdan parancsoltunk:
 Most már szolgálunk,
 Adózunk;
 Régi szép szabadságunkból
 Kiforgattattunk,
 Jaj meg kell halnunk!
 Meg sem maradunk,
 Ellenségünk közt lakunk.
Jaj hát bizony nem ok nélkül
 Kesergünk, sirunk.

Jaj régi szép magyar nép
 Az ellenség téged miként
 Szaggat és lép!
 Mire jutott állapotod,
 Romlandó cserép.
 Mint egy ékes eleven kép
 Valál olyan szép
 Magyar nép!
 De a sasnak körme között
 Fonnyadsz mint a lép,
 Szegény magyar nép,
 Mikor lesz már ép?
 Megromlott már mint cserép,
 Jaj hát szegény magyar nemzet
 Jóra mikor lép!

Thaly több változathól szedte össze 6 vers szakaszból álló Rákóczi nótáját. Nálunk kettő, tudniillik a Thaly 4. és 6. vers szakasza hiányzik. Továbbá a nálunk 1. vers szakasz Thaly-nál 2.; a mi 2. v. szakaszunk Thaly-nál 5.; a 3. megegyez; a mi 4. v. szakaszunk Thaly-nál az 1. Meg kell még jegyeznek, hogy a dült sorok elütnek Thaly változataitól, a vas-tagabb betűkkel nyomottak nincsenek meg.

3. Vers sorai közül több megegyez a Rákóczi nóta elnépiesedett, megelőző számú változatával; pár sorát a *tréfás versek* 7. számú adatában találjuk. Hagyományunk ma már többnyire csak *köszöntő* alakban hallható; összevetésül álljon itt a következő:

Aszt kívánom a magyarnak :
 Agygyon Isten mindön jót !
 Lögyön tele, mind az iccze,
 Mind a pincze,
 Mind a veröm, mind a bôt,
 Mind ezelött régön vôt !

Lögyön szolga a magyarná',
 Mind a némöt, mind az olá',
 Mind a rácz és mind a lót,
 Mind ezelött régön vôt ;
 Hogy né lögyön sé' nadrágján,
 Sé' dolmányán
 Sömmi fôt !

Ezön bornak szözlötöke
 Vôt a neve,
 Ző'd vôt a levele,
 Gömböjű a szöme,
 Édös is a leve.
 Tölgyfába töltetött horocska !

Ez a bor oj' jó bor !
 Ma szívvidámító,
 Hónap embör bolondító.
 Ugyan té bor !
 Hun van benned
 Az a nagy erő ?
 Ha én belüled iszok,
 Miért vagyok oj' vakmerő ? !

Igyunk az ércz pintösbül
 Arany színű bort !
 Igyunk még oj' vidámok
 Nem löszünk :

Hogy az kedvesünkhöz
 Elmöhetünk !

Jaj de mán,
 Ténap este jis
 Haragudott r'ám :
 Hogy oj' horszagú
 Vôt a szám ;
 De én akkor aszt mondám :
 Csókojjá' mög kedves rúzsám !

De mire én asz' feleltem . . .
 Mönynyek továb', teringette !
 Jáj, én aszt de szégyöllöttem,
 Hogy ij' haszontalant töttem !

Mék sé' vôt az haszontalan,
 Mert a bornak jó íze van.
 Az én babám még égygyet szölt.
 De az mán egész nyájas vôt,
 Az ajkamra csókot nyomott,
 De asz'tán nem tudom : mit szölt ?

Agygyon Isten mindön jót,
 A mi tavaj szúken vôt !
 Högyön-vő'gyön
 Jó húzát,
 A szögénybű'
 Jó gazdát !
 A némötnek bugyogót.
 Lögyön rajta ezör fôt,
 Tótnak pedig jó kaszát :
 Hagy arasson
 A magyarnak jó húzát !

(Szöreg.)

Köszöntönk érthetlenségéből s nyelvéből láthatjuk, hogy a dalhoz nem tartozó sorok írásos ember tollából kerültek ki.

4. Az 1. 2. v. szakasz változata Th. IV. 407. lapján olvasható. Költeményünk szerzője jó módban élt, mert arany kapu félfáját emlegeti. Úgy mutatja be magát, mint kinek egyedül kell kimennie ; más mindenki maradhat, csak ő nem. Thaly e költemény idézett változatáról azt véli, hogy éppen nem lehetetlen, miszerint Rákóczi fejedelem szerepménye, a mint azt a hagyomány tartja.

7. 8. Az 1. v. sz. E. II. 106., B. I. 90. lapján van.

9. Az 1. v. sz. 2. e. sora E. I. 425. III. 5., Szín. 211., N. II. 129. 189. III. 206., B. I. 35., A—Sz. I. 61., Ko. I. 46. 110. II. 80. és alább a 63. lapon fordul elő.

10. A 3. v. szakasz pár sorát Ko. I. 144., Köv. 66. lapján találtuk.

13. Az eleje a kurucz korból eredt Th. III. kötetének XXX. lapján van; a 2. v. szakaszt Ko. I. 128. és II. kötetünk 192. lapján közöltük.

15. Az 1. v. sz. változata M. III. 30., N. II. 208., Ko. I. 174. lapján található.

17. A 3. v. szakasz 2. utolsó sorát lásd II. kötetünk 48. lapján.

18. A 3. v. sz. pár sora N. I. 296., Köv. 34. lapján van.

20. A 3. v. szakasz N. II. 175. lapján olvasható.

21. A 2. v. szakasz M. II. 79., K. 237., Ko. I. 169. és I. kötetünk 36. lapján van közölve.

22. Az 1. v. sz. pár sora találkozik M. I. 5. 52., N. II. 173. és I. kötetünk 34. 35. II. 49. lapján levővel.

23. Az 1. v. sz. pár első sora találkozik N. II. 173.; a 2. v. szakaszé pedig Ko. II. 134. és I. kötetünk 46. lapján közlöttel.

24. A 2. v. szakaszt E. III. 161., P. 51. 59., N. II. 24., B. II. 75., Ko. II. 100. 142. és II. kötetünk 169. lapján olvastuk.

26. A 2. v. szakaszt lásd I. kötetünk 32. lapján s ennek jegyzetében.

29. A 2. v. sz. pár sorát E. II. 34. 35. 189., K. 216. 217., N. II. 189., Ko. I. 139. lapján találtuk meg.

30. Az 1. v. sz. pár sora N. II. 42., Ko. I. 150. és I. kötetünk 35. 44.; a 2. v. szakaszé pedig N. II. 42., Ko. I. 150. lapján van.

35. Az 1. v. szakaszt hasonlítsd össze E. I. 367. lapján találhatóval.

36. Az elejét N. II. 172., Ko. I. 148. 155. II. 96. lapján olvastuk; a 2. vers szakasz pár sora a következő dalban van meg.

37. Az 1. v. sz. Ko. II. lapján; a 2. v. sz. a megelőzőben van közölve.

40. Pár sorát N. I. 284., Ko. I. 146. II. 241. lapján találjuk.

41. A 2. v. sz. pár sora N. II. 55. 64., I. kötetünk 50. II. 175. lapján olvasható.

42. Hiányosan találjuk a Ko. II. 130. lapján.

43. Vessd össze I. kötetünk 40. lapján közlöttel.

44. Változata I. kötetünk 45. lapján van.

45. Az elejéből Ko. I. 152., az utójából N. III. 138. lapján találunk pár sort.

46. 47. Az 1. versszakaszt lásd Ko. II. 97., és II. kötetünk 46. lapján.

50. A 3. v. sz. változata B. II. 88., A—Sz. I. 94., Köv. 28. lapján olvasható.

51. Az 1. v. sz. pár sorát Ko. II. 128., a 2. v. szakaszét Ko. I. 158. 164. és II. kötetünk 184. lapján közlöttük.

52. Az 1. v. szakasz 2 e. sorát Ko. I. 124. lapján mutattuk be.

53. Találkozik N. II. 90. levővel s a következővel :

Édős anyám bejá'lok katonának,	Ha fölülök kis, pej lovam hátára,
Jaj de szépen fölő'tözök huszárnak :	Létekintök a négy kesej lábára.
Bal lábomat fölő'töszöm a kengyelbe,	Lovam lába indulóra van ál'va,
Rész csákómat út töszöm a fejembe.	El köl' mönni Bosnyijába csatára.

(Térvár.)

59. Hasonlítsd össze I. kötetünk 49. lapján levővel.

60. Pár utolsó sorával találkozik eme táncszó :

Hûz r'á cigány! disznót adok,
Nem dúri föl az udvarod !

(Szőreg.)

Pusztai és pásztor dalok jegyzete.

Nem nagy ideje, mikor még dicsőség volt a nép előtt: híres betyárnak lennie; ma kezd változni az egész, a művelődés hatása nagy változást idéz elő. Nagyot fordult a világ; a betyárt kivégezni tartja ma dicsőségnek a nép fia, mi ma — mikor kiveszében a pusztai élet, a ménesek, gulyák, juh nyájak száma egyre kevesbbedik, szántóföldé lesz a legelő — éppen nem dicsőség. Míg nem volt felszántva a járása s minden bokor szállást adott a betyárnak, akkor dalolt volna a hányivetű legény ily hangon, mint a következő dalban, megtanították volna a betyárok imádkozni:

Édös anyám fölnevelt kend fíjának, Puskát, kardot ide agygyák kezembe,
Eszteendőre *fölő' tőzők usandárnak,* *Beleszárom híros betyár mejjibe,*
Tallas kalapot tőzők a fejembe, Mőgfordítom híros betyár mejjibe',
Puskát, kardot ide annak kezembe. Kérdöm tüle: lopsz-é még életődbe'?

Zsandár uram, né fordíja, jaj de fáj!
Életőmbe' soha sé' löszök betyár.

(Szőreg.)

Hanem azért még az újabbak közt is kerül dal, melyben szép életnek van mondva a betyár élet:

Még asz'onygyák a zsandárok: — Ihajla! —
Mire isznak a betyárok? Éty' pár csikót fő'nyergölni.
— Csuhajla! — Ötöt-hatot mellékötni,
Szép élet a betyár élet, — Csuhajla! —

(Lőrinczfalva.)

Ző'd erdőbe' a lakásom, Úgy fekszők a bukor mellé:
Bukor mellé vetőm ágyom, Mind a legény a lány mellé.

(Deszk.)

Né kerezsd aszt, hogy én hun nevelköttem,
Csakhogy dérék betyár lött én belülem:
Cseréj mellett nyő'ttem föl mint az gomba.

Zsidót öltem húsz esztendő s koromba,
Ző'd erdőbe' ha r'ám érik az álom,
Gyöpön vetött nyoszójám fő'tanálom.

(Gyála.)

Hortoványi pusztába' sokat jártam, Vármögyétű' én nem röttöktem soha,
Vármögyévé jaj de sokat csatásztam; Hat pisztoj van az én subám ajjába';
De mög nem fokhatták a lovamat, Gyertök elő vármögye kutyáji;
Mert nem attam mög nekik magamat. Mögrüvidül éltetök napjaji.

(Rác-Keresztúr.)

Mindez a kellemetlenség azért van, hogy mulathasson, ehhez pénz kell, hogy pénze legyen, addig rabol, míg belül nem kerül a lakaton. miről meg van győződve kedvese is. csak önmaga hiszi, hogy nem kerül kézre; pedig utoljára is életével lakol:

Amoda égy' falka birka,	Kutyakaparási csárda
Gyerünk pajtás, ülünk lóra,	Göbőjvel van körülál'va,
Vessünk égy párt a nyerögbe,	A hajcsárok paripája
Jó vacsora lösz belüle!	Nyerög alá vannak ál'va.

(Szóreg.)

Este kezdöm a lovamat nyergölni,	Né szeg' mög a piros almát mögrohad,
Röggelig tart a szörszámot rárakni,	Né szomorid a szívemet. möghasad.
Még röggére hat ökröt köl' hajtani,	Né szomorid a szívemet hijába.
Sok a kontóm, abbú ki k'k fizetni.	Úgy is elmész a Rádaji markába.

(Kláralfalva.)

(Ó-szent-Iván.)

Kis Gyuriná' három czigá' hegedül,	Zsandár uram né kösse mög kezemet,
A háromnak magam járom egyedül,	Bizonyossan mögmondom a nevemet:
Rajtam csapnak a padéji zsandárok,	Laczi bétýár, Rúzsza Sándor a nevem,
Mökkötöznek, mind harmot a mé- [száros.	Bárki kérdi, nem vesztöm böcsü- [letöm.

(Lőrinczfalva.)

Sütéten süt a hővilág, szép üdő.	Nem félök én a vármögye kezitül,
Bétýár legén futkározik a mezőn,	Kitagadom a főbírót a székbtül.
Még az é'jel el is lopja a Bimbót,	Ez a bétýár pakszust kér a lo- [várul,
Kupicz embör azér' agygya a [hangót.	El is mén ű a nótárus uráhon,
Pakszust kérnek a lovamrú de [korán,	Nem köl neköm sém nótárus sém [bíró,
Nem vagyok még tizenhat éves [bétýár,	Van bétýárbul ölég pakszus csináló. (Csóka.)

Kisz-Szigetön nevelköttem húsz Rádaji úr égy', kis kertöt kerített,
 [évig, Közepibe fogojházat épített,
 Húsz év után tizénhárom hónapig, Nyöcztvan ezör fogoj lakozik benne,
 Én loptam el a Rádaji négy lovát, A Vér Annus mindég aszt kerü'-
 Azért keres engöm az egész világ. [gette.
 (Szőreg.)

Betyár embör lába alatt jaj de zörög a haraszt.
 Éjjel-nappal mindég kaszál a paraszt,
 De a betyár fölnyergöli a lovát,
 Elhajtja a szögény paraszt jószágját.

Ha Szőregön betyár embör nem vöna,
 Szögén' szolga káromkonni sé' tunna;
 De a betyár möktanfti a szolgát,
 Szolga pedig imátkozni a gazdát.

Még a gazda a vacsorát évégzi,
 Addig betyár az ökrejít öhajtja,
 Akkor gazda lévöszi a kalapját,
 Imátkozik, szint' úgy tépi a haját.

Ki van verve mind a ménös, mind a ló,
 Gyere haza akasztófára való!
 Gyere haza akasztófára való,
 Hat zsandá'ral kerestet a fübíró.
 (Szőreg.)

Új a czizmám, vágott örü szögedi, Keve alatt foktam föl égy', pej
 Kis pej lovam kesej lábú, türkevi, [lovat,
 Kedves rúzsám piros barna, bács- Virattára r'am is verték a vasat;
 [kaji, Keve alatt foktam föl égy pej
 Magam vagyok csongorádvármö- [lovat,
 [gyeji. Virattára r'am is verték a vasat.

Szépen kéröm a kapitány uramat,
 Engegygyék mög eszt a kevés bajomat!
 Lopok lovat, daru szörü paripát,
 Egész világha' sé' tanájja párját!
 (Szőreg.)

Hul la csillag nyári este az égrül, Gyere rúzsám, búcsúzzunk el ész
 Hul la künycsöp a rúzsám két [szóval,
 [szömibül; Búcsúzzunk el mind gilicze száz
 Nè sírj rúzsám, nè sirassál en- [csókkal,
 [gömet, Isten tугygya: lác-étöbhet anyagyalom.
 Vasra verték lábomat és kezemet. A szögedi fogságba' lösz lakásom!
 (Szőreg.)

A szögedi városháza de sárga,
 Abba van a betyár gyerekek bezárva,
 Vas van verve két kezire, lábára,
 Mos' vajja ki mit tött betyár korába'.
 (Ó-szent-Iván.)

Jaj de sárga a szolgabíró háza,
 Abba vannak a betyárok bezárva,
 Jaj Istenöm, de nehéz eszt próbálni.
 Mindön órát fertájonként számolni.
 (Török-Kanizsa.)

Nem úgy van mán, mint vót régön,
 Nem az a nap süt az égön,
 Három féle a sugárja,
 Nincsen az habámnak párja.

Bóthajtásos az én szohám,
 Még a napsugár sé' süt rám,
 Hát a fényös hód sugárja
 Hos sütne gyászos orczáma.

(Térvár.)

Ha fölülök a bugaczi halomra,
 Úgy nézők a szép, legelő baromra;
 Mőgindult a bal szárnya a cserénynek,
 Minygyá' láttam hijja van az ökörnek!

Ott tanálok én a bíró fijára.
 Gyere pajtás új föl lovam hátára,
 Beviszlek a kedves babád ágyára!

Másnap röggel az ökröm fölolvastam,
 Harminczhat darabbal töb're taná'tam;
 Oda hívom az öregeb' bújtárom:
 Vigyáz' Imre, a haj el né tanájjon!

Mikő töttem gyöngye lábom kengyelbe
 Akkő csapták rész fokost a fejembe;
 Job' lőtt vőna léfekünnöm, alun-
 [nom.

Mint sém jankováczi pusztán mők-
 [halnom!

Ha fölülök kis pej lovam hátára,
 Beszalajtok jankováczi pusztába,

(Jázova.)

A betyár dalok mellett a rovatunkba tartozók közül legtöbb szól a juhászokról:

Juhász vagyok, gyöngyen élöm életöm,
 Nem parancsol a vármogye énnéköm,
 Nem parancsol a nótárus, a bíró,
 Úgy élök mint ző'd erdőbe' a rigó.
 (Jázova.)

Kis-születi juhászlegény vagyok én,
 Tizénhárom szél gatyába járok én,
 Magossarkú, ránczosszarú a csizmám,
 Nem járok én többet a lányok után.
 (Ó-szent-Iván.)

Én vagyok a Kárász bujtár-számadó,
 Kimőnynyetők a Nagy-kocsma ud-
 [varbû!

Jó bort iszok, dijfával tüzelök,
 Kis pej lovam csárda elött enyelög,
 Bal ódalára csúsztott mán a nyerög,

Kocsmárosné, neköm szép l'án't agy-
 [gyon ken',

Nem jó nyergölte föl az a roszt gyerekek;
 Mőkthanítom a fijamat nyergölni,

A melléje czitromos bort hozzon ken'!
 (Padé.)

Hoty köl' a l'án't sütétbe mögölelni.

Sík a pusztá, nyélik benne gyöngy-
 [virág,

Fölfekütt mán kocsmáros úr az
 [ágyra,

Van hátára, szélös mind égy' kis világt,
 Pej paripán vátkatatok el hosszszába'
 Országúton a gyálaji csárdába.

Asztalnál iszik a bujtár bújába'.
 Asztalnál iszik a bujtár bújába',
 Ölelgeti a habáját bújába'.

(Deszk.)

Ha mögdöglik a falkámbal egy' bérka. Vörsgája mög jó gauduram: mi baja?
Mök sé' zrazom, mög ki nem gyün. Mán birkámaak nem kedves a nya-
(a gauda. (vaja.

(Gyála.)

Ecs esőppet sé' szjessünk.	Vótam csikós, vótam gujás.
Itt a jó gyöp, ötessünk!	Vótam Új-Szögedön csordás.
Közepibe' van egy' forás.	Vótam esztendős kezibe'.
Ott esik a jó itatás, jó itatás!	Isten szabados mög tüle!
(Egyházas-Kér.)	(Szöreg.)

Találtunk a földműveléssel foglalkozók körébe vágó dalt is:

A ki legény, gyűjön velem kaszálni.	A ki legény, gyűjön velem kaszálni.
Mög tudom a kaszáját kalapálni.	Maj' möglássuk: ki tud szöb' rőndöt
Vágok ojan sűrű rőndöt a rétön:	(vágni!)
Kilencz kis lány nem gyű'tye föl a	Vágok ojan sűrű rőndöt a rétön:
(rétön.	Mind az a szép sűrű csillag az égön.

(Lónnczfalva.)

(Szöreg.)

1. Betű rimes dalunk töredékét Ko. II. 137. lapján mutattuk be.
2. A 2. vers szakaszát illetőleg lásd feljebb a 46. lapon levő 9. számú dálnak a jegyzetét.
3. A 2. v. szakasz utolja találkozik N. II. 192., A—Sz. I. 89. lapján találhatóval és a következőkkel:

Esik eső nagyváradi pusztába'.	Amoda van sűrű ágnak levele.
Káromkodk a számadó bujtárja;	Amott legel az én falkám eleje:
Erigy babám, fordíd mög az elejít.	Nem hallom a Vezér ürüm csöngőjít.
Né legéjje a rozsmaring levelit.	Eregy' kis lány, fordíd mög az elejít!
(Szöreg.)	(Ó-szent-Iván.)

Kis Szügetön löttem csikós, nem gujás, Erigy babám fordíd mög az elejít.
Ustor fitytyög ódalamon, karikás. Lé né vögyek száz talléros csöngőjít!
Ustoromat kivágom a ló után. Mögfordítottam mán én az elejít.
Ús sétálok a galambom udvarán. Lé jis vötték száz talléros csöngőjít.

(Gyála.)

6. 7. Pár sorban találkoznak egymással.

10. Az 1. és 3. vers szakaszának pár sora Csehó Pista nótájában fordul elő; lásd az I. kötetünk 9. lapján s ennek jegyzetét; nem különben az 1. v. szakaszból pár sort találtunk E. I. 213. II. 153.; Szin. 47., K. 198.; N. II. 198—200., Ko. I. 160. 164. lapján és alább a 16. számú adatunkban.

11. Az 1. vers szakaszt lásd Cs. IV. 20., Köv. 13., Ko. I. 167. II. 146. lapján; a 2. v. sz. találkozik Ko. II. 85. lapján közléttel és a következő 19. 20. számú adatunkkal; a 6. v. szakaszt a II. kötetünk 186., a 7. v. szakaszt pedig az I. kötetünk 5. lapján levővel vedd egybe.

16. A 2. vers szakaszát illetőleg lásd a megelőző 10. számú közleményünket.

18. Az 1. v. sz. változata I. kötetünk 47. lapján van.

19. Soraiból a fentebb közlött 11. számú hagyományunkban és Ko. II. 164. lapján találunk.

20. Az első vers szakaszt lásd a megelőző 11. számú jegyzetben.

Bor dalok és köszöntők jegyzete.

Régi korból reánk maradt bordalaink népiességökkel és vallásos színezetökkel válnak ki a korunk költőtei közül; jellemző korunkra, jellemző őseinkre. Őseink kitörő kedvökben is megmaradtak vallásosaknak:

Dícsértessék a Jézus —	Uram Jézus, segíj mög,
Mindörökké, ammen!	Eszt a kis hort igyuk mög!
Ammen, ammen, ammen,	Édös anyám, Márijám,
Mindörökké ammen!	Boldokságos Szűz anyám,

Azön kérlek tégedet :
Vid' be möny'be lelkünket!
(Szóreg.)

Nem is dal, könyörgés, fohászkodás. Közlünk nem népiest is, melyben a barátságra buzdítják egymást :

A magyarban baráncságot éleszt a bor,
Lángol attul a szeretet, buzogva für,
Nagy szívűek a magyarok, úgy is lácczik,
Bennük a nömös lélok tüze szikrázik.

Hogy aszt a tüzet ki né hagygyuk alunni,
A jó bornak olajával köl' locsolni;
Csattoktassuk poharinkat hármassával;
Mutassuk mög : hogy' él az magyar egymással!
(Szóreg.)

Hasonlókat lelünk a népiesek közt is :

De szép madár a sült kappany czintányéron !
Jó bor teröm Szöged alatt a Tarjányon ;

Igyál jó barátom,
Tüled nem sajnálom,
Sokájig élj! aszt kívánom,
Sok búbanat nékül szöröncsészen !
(Egyházas-Kér.)

Igyál pajtás, jó a szá'lás,	Elmégy rúzsám, engöm itt hacz',
Igyál pajtás, jó a szá'lás!	Bús szívemre bánatot hacz'!
A feleségöm nem szeret,	Oja't, mind égy' küves halom,
Égy' hunczuté' engöm mögvet;	Érted halok mög angyalom!

Jaj, de káros,	Jaj, de káros,
Jaj, de káros!	Jaj, de káros!
Hoz' bort kocsmáros!	Hoz' bort kocsmáros!

(Szőreg.)

Ej! iszok azér' veletök,	Ha veletök	Mer' unalmas
Hogy sokájjig éjjetök	Nem löhetök,	Égy' magányos
Jó barátim!	Jaj, de bánom!	Dínom-dánom!

(Jázova.)

Ma minden áron elmésnek akar látszani a dal szerző:

Sógor, ugy-é, jó bor?	Sógor, ugy-é, jó bor?
Sógor, itt a jó bor,	Ugy-é jó bor, sógor?
Köstoijja mög sógor:	Ugy-é sógor, jó bor?
Ugy-é sógor, jó bor!	Jó bor, ugy-é sógor?
Sógor, biz' e' jó bor!	Ugy-é sógor, jó bor?

(Szőreg.)

(Deszk.)

A változatok közül felsoroljuk a következőket:

Kocsmárosné, angyalom:	Igyuk az bort mógygyává
Az icce teli ájjon!	Né gondojjunk árává,
Hej! mögadam az bor' árát,	Hej! csináltatytya az kiráj:
Nem kívánom az kárját,	A mi ja boré' dukál.

Szeretöm az fehér bort,
Még jobban az vörös bort,
Hej! mert az magyar vérből lött:
Vörös bor azé' termött.

(Szőreg.)

Igyunk még van benne! (Isznak.)	Fehér bor, vörös bor,
Ha nincs, hoz' bele!	Minygyá' r'ám kertül a sor!
Möginná még kutya gégéd	Ha még écczö' kertülne:
Ha lönne benne!	A szívem is örülne.
(Térvár.)	(Ó-szent-Iván.)

Fehér szöllő, fekete egrős bor,
Iszok mikor csak r'ám kertül a sor,

Nem kérdözöm sokáig: mil' színű?
Iszok égygyet az egészségömé'.

(Deszk.)

Igyál Jankó,	Ha nincs bangó,
Fizess! nem jó,	Van rész kongó,
Itt marad a kankó	Elgyün ám a pej ló,
Vagy pedig a pej ló.	De még a szűr kankó,
Igyál csak té, Jankó!	

(Jázova.)

Bort ide, bort, kedves rózsám, haja, haj!	Az öröm, mely itt tenyészik, haja, haj!
Ha még meg nem hültél hozzám, haja,	Buborékként elenyészik, haja, haj!
[haj!	Ma vigadok, talán holnap
Bortól éled a szerelem,	Sírom felett süt fel a nap, haja, haj!
Bortól vidul bús kebelem, haja, haj!	Isten neki, bort iszok hát, haja, haj!
Mind bohó, ki a bortól fél, haja, haj!	Használok a jelen órát, haja, haj!
Csak a szöke Tiszának él, haja, haj!	Az'tán ha int a koporsó,
Hisz Isten a bor özönnel	Jó éjszakát boros hordó, haja, haj!
Még egy gunyhót sem öntött el, haja,	Míg utolszor nem virrad rám, haja, haj!
[haj!	Pincze lesz az én palotám, haja, haj!
Míg a kancsót töltve látom, haja, haj!	Ott keressen fel a halál,
Marad egy jó hív barátom, haja, haj!	Ott bizonynyal otthon talál, haja, haj!
Addig mindig vígan élek,	Ha meghalok, majd elásnak, haja, haj!
Fél világgal nem cserélek, haja, haj!	Mj gondja lesz arra másnak!haja, haj!
Ha bú-bánat epeszt olykor, haja, haj!	Csak te, kedves, cziprus helyett
Felvidít egy jó kulaes bor, haja, haj!	Szöllőt ültess sírom felett! haja, haj!
Iszom, a bú messze széled,	Hagy lássák majd ki ott járnak, haja,
Lelkem újra kedvre éled, haja, haj!	[haj!
Ide kedves, a kancsókkal, haja, haj!	Hantim mijen bor hőst zárnak, haja,
Segy pár gondot űző csókkal, haja, haj!	[haj!
Úgy sem csókolsz többé soha:	Hagy mondhassák a jámborok:
Ha elfed bús sírom moha, haja, haj!	Itt nyugszik egy vitéz torok, haja, haj!
Az élet szép tavaszára, haja, haj!	Lányka, majd ha síromhoz jösz, haja,
Rideg ősz száll nem sokára, haja, haj!	[haj!
Elölünk, mint egy pohár bor,	Könnyek helyett borral öntözz, haja,
Eltűnik a szép virágkor, haja, haj!	Mert a víztől, kedves lélek, [haj!
	Még a síromban is félek, haja, haj!

(Szőreg.)

E szép szóra : jurátus, jurátus, Ej de ráillik a tus, a bor tus! Többet ér ez mint a jus, mint a jus, Élj hát vele jurátus, jurátus!	A víztől lett víz özön, víz özön, Minden elmúlt a földön, a földön, Ha bor özön lett volna, lett volna. Noé most is tusozna, tusozna.
Ős apánk is szent Ivó, szent Ivó Nem volt soha víz ivó, víz ivó; Hogy éltében tusozott, tusozott, Azért szentté változott, változott.	Egy kupa szőlő levél, szőlő levél. Lesz fátyolunk szemfedél, szemfedél; A koporsó nagy hordó, nagy hordó. Igy jár a ki borivó, borivó.
Lám maga is a Krisztus, a Krisztus Jól tudta, hogy mi a tus, mi a tus, A vizet megmásítá, másítá, Mondá, hogy ez de hitvány, de hitvány.	A ki tust hallsz, ne légy bús, ne légy bús, A hol bort látsz oda fuss, oda fuss! Mert nem lehet jurátus, jurátus : Ki nem tudja, mi a fuss, mi a tuss!

Akó, pálcza czímerünk, czímerünk,
Legyen írva felettünk, felettünk;
Boros pincze temetőnk, temetőnk,
Kellner sirba eresztőnk, eresztőnk!
(Szóreg.)

1. Az eleje találkozik Kőv. 92., Ko. I. 201. ; a közepe Ko. II. 122. lapján található dallal.
3. Változatát E. I. 174., Szín. 68. lapján leltük meg.
4. Az első sora találkozik II. kötetünk 184. lapján közlöttel.
7. Vesd össze Cs. I. 76., E. I. 179. 181. II. 210. III. 76. lapján levővel.
8. Pár sorát N. II. 190. 211. lapján találjuk.
14. Találkozik II. kötetünk 62. lapján bemutatottal.
15. 16. Pár sorát a II. kötetünk 62. lapján közlöttük.

Gúnyolódó dalok jegyzete.

Gúnyolódó dalaink legtöbbje — az erkölcsitelenségen kívül — ma a viseletet ostorozza, kimondhatjuk: nem ok nélkül. A viselet szinte megkülönböző a népekre nézve, minő a nyelv, zene, táncz; benne is a néplélek nyilatkozik, a nép sajátsága tükröződik vissza s a ki ez ellen vét, kiérdemli a megszólást, a gúnyt. Hajdan, mikor még őseink hosszú időn keresztül nem változtatták a viseletet, ily dalok nagy számban nem teremhettek, elegendő volt a más, közéjük keveredett népek viseletét gúny tárgyává tenni; ilyen gúnyolódása mellett egyúttal feljajduló dalunk ez

Minapába' kedves pajtás
Bécs felé útasztam,
Még is, pajtás, paripámon
Kedvemre sétáltam;
Anynyi némöt gyűtt élémbe,
Elbámultam seregében.

Nézd el pajtás mily kényőssen
Hányi-veti lábát,
Sijetteti Buda felé
A két rühes inát.
Mer' ű csuda, az ébatta!
Mégis fé're a kaskéta.

Kérdi: pajtás, hogy mi nemzet,
Vagy huva sijet ez?
Mon'tam néki, hogy mind némöt,
Jaj, ki né félhetne!
Mer' ű csuda az ébatta!
Még is fé're a kaskéta.

Té's is pajtás mán ezután
Bugyogóba' sétálsz,
Annak rühes ránczaiba'
Csak tetüket tanálsz;
Nem lösz kalpag az fejedön,
Sem kócsag tal süvegödön.

Isten hozzád mán ezután
Szép zsinóros nadrág!
Karmazsinbű varott csizmát
Nem lát Magyarország!
Gyűlöli eszt a némőcscség,
Isten hozzád szép, magyar nép!

(Szőreg.)

de ma, mikor népünk saját gyermekei közül nem egyet lát minduntalan viseletet változtatni, oka van adva az ilynemű dalok szaporodásának. Nem is mulasztja el a nép dalba szőnni, akár tetszik neki az új divat, akár nem:

A szőregi Nagy-ücczán	Midér van a dэрékán,
Nagy-ücczán	Púder van a pofáján,
Sétál ész szép, barna lány,	Az ám csak a szép kis lány,
Barna lány!	De szép lány!

(Szőreg.)

A »midér« ellen több dalban szólal fel, mi arra enged következtetni, hogy a meg nem romlott magyar ízléssel sehogy sem eggyez össze. Nem lehet mondani, hogy ellenezné a divatot, megenged a nép sokat, csak sajátságával ellenkezőt nem. Míg ha tetszik neki az új viselet, meg is dicséri dalában; így Szőregön szép a sárga selyem kendő, hosszú szárú cipő, a kopogós; tetszik a komót cipő is. A zsemlye színű kötőt dicséri a dal, mint:

Akkor szép a kis lány, mikor csoportozik,
Mikor a Nagy-ücczán sétál végig,
Fehér nyakán sárga sejőm kendő,
Sárga kendő, hosszú szárú cipő.

(Szőreg.)

<i>Kopogós a cipőm,</i>	Sződrőt szőttem az erdőbe',
A kit ténnap vőttem,	Mind szétszötte a szoknyám,
Aranyos a patkó a sarkán,	Szét van szödvé bús szívem is
Valahányat lépök, aszt kopogja:	Mijúta nem jársz hozzám.
So' sé' szerettél igazán.	(Szőreg.)

Nincsen ojan szép kis l'ány,	<i>Kis csikidli a karján,</i>
Szép kis l'ány,	<i>Arany gyűrű az újján,</i>
Mint a szőregi, kis lány,	<i>Komót cipő a lábán,</i>
Szép kis lány:	A lábán.

(Szőreg.)

A *csikidli* karon hordó garaboly. Divatos a hosszú kivarott zsemlye színű kötő:

Elfagyott a kukuricza levele,	<i>Két újnyivá hosszabb a szoknyájáná',</i>
<i>Ki van varva</i> barna, kis lány kötője,	Ez a divat a 'szőregi léjányná'.

(Szőreg.)

Ennek a kis l'ának hosszú a kötője,
Mon'tam neki csütörtökön este: vágjon el belüle;
Nem vágott, nem vágott a sömmire való,
Csak a szőke, barna legényökre kacsin'gatni való.

(Szőreg.)

Barna kis l'ány gyere ki a szőlőbe, Mökcsal engöm, a kend szöme, fekete,
 Szögygyünk szőlőt zsömje színü kö- Mökcsal engöm, mökcsali a szívemet,
 [tődbe! Gyöngyvirágnak elhervanni nem lö-
 Nem mögyök én ken'del ki a szőlőbe; [het!

(Szőreg.)

A mi neki nem tetszik, megszólja, ha nem megszölni való is,
 mint a tápaiak háton való gyékén hordása, mely igaz, hogy nem szép,
 de foglalkozásukból eredő :

Tápén nincsen <i>czénkalán,</i>	Deszken nincsen czénkalán,
Nincs is ottan szép l'éjány;	Nincs is ottan szép l'éján;
A ki van is, hát mit ér?	A ki van is, hát mit ér?
<i>Hátán a szívöött gyékén.</i>	<i>Csicskötője térgyig ér.</i>

Szőregön van czén kalán,
 Van is itten szép l'éjány;
 A ki van is sokat ér :
 Mindön este bálba mén.

(Szőreg.)

Szemébe akad a népnek a czifra nyomorúság is :

Az aradi hírös lányok, — hère tyü-tyü-tyü! —
 Szép czifra ruhába' járnak — hère tyü-tyü-tyü! —
Fölül csipkés, alul ronygyos — hère tyü! —
 Az ü náluk na' divatos. Hère tyü-tyü-tyü!

Az aradi hírös lányok — hère tyü-tyü-tyü!
 Kényössen és büszkén járnak — hère tyü-tyü-tyü! —
 É'gyik szöke, másik barna — hère tyü! —
 A harmadik csupa csajha. Hère tyü-tyü-tyü!

(Csóka.)

Csicsónénak három lánya,	Csicsójéknál ég a világ,
<i>Háromnak van egy' szoknyája.</i>	Most varik a tarka dunnát.
Csicsóné, galambom,	Csicsóné, galambom,
Té rád illik a csókom!	Té rád illik a csókom!

(Csóka.)

E népdal a mult évtized első felében járta be a hazát, mikor némelyek a sajtóban egyre bizonyígtatták, hogy e dal egészen új, most kelt; megnevezték Csicsónénak a lakását is és így tovább. Csicsóné létezését megengedjük; de hogy a nép éppen őt tisztelte volna meg e dallal legelőször s hogy a dal a mult évtizedben keletkezett, ezt az állítást kifogásoljuk. A mult évtizedben csak a már meglévő

dalt alkalmazták Csicsónéra s a mi a régiből hasznavehetetlen volt ez-
úttal, annak helyét pótolták újjal. Mi már a hetvenes években lejegyeztük
eme változatát:

Csicsájéknál ég a világ,	Négy sarkára ződ pántlikát,
Most varik a pipi dunnát,	Közepibe éty kis babát.
Csicsáné, galambom,	Csicsáné, galambom,
Té rád rakom a csókom!	Té rád rakom a csókom!

(Apácza.)

A változatok közül felsoroljuk a következőket:

Magyar l'ány ojan l'ány:	A rácz l'ány ojan l'ány:
Mellé sè hagy ülni.	Mindég aszt akarná,
Zsidó l'ány ojan l'ány	Hogy a magyar legény
Mög akar ölelni.	Ölelné, csókolná.

(Szőreg.)

Kis paprika, nagy paprika mid erős
Mán — — ba' mindön kis lán viselős;
Úty köl' neki, mér' nem vigyáz magára,
Minek hal'gat zsidó legény szavára.

(Lőrinczfalva.)

Harangoznak a szőregi toromba',
Ejnye, kis l'ány, m'é' nem mégy a templomba?
Nem möhetök, mer' nincsen pirosítóm,
Éfogyott a pirosítóra való.

(Szőreg.)

Nyilas Panna fölötözött fehérbe,	Patikárus Pista bácsi gyűjön ki,
Kivitték a magyar gőzös elébe,	Három pakli pirosítót hozzon ki!
Magyar gőzös el is vitte meszsziire,	Három pakli pirosító nem drága
Létötte a nagy patika elébe.	Simik Miska zsebibe' van az ára.

(Csóka.)

Kulik Örzsét möglütték	Masáné is <i>harakszik</i> ,
Méj árokba temették,	<i>Hogy a fját danulik</i> ;
Fekete fő'd hu'lott rá,	<i>Möntü' jobban harakszik,</i>
Masa Jancsi borút rá.	<i>A'ná' jobban danulik.</i>

(Egyházas-Kér.)

Meszelik a kemönczét — sütétbe'!
 Meszelik a kemönczét,
 Ölelik a mönyecskét — sütétbe'!

Édös anyám gyűcs mécsöt — sütétbe'!
 Édös anyám gyűcs mécsöt,
 Fokdosik a csücsömöt! — Sütétbe'!

Édös l'ányom nem bántják — sütétbe'!
 Édös l'ányom nem bántják,
 Csak körül tapogatytyák! — Sütétbe'!

(Szóreg.)

Kértem én az Istenömet:	Szép is vóna, csak hogy pisze.
Hogy agygya mög az enyimet,	Bandsal az égygyik szömire.
Mög is atta a kincsőmet,	Mikor mén, a lába kaszál.
Gyűlölöm a szöröncsémet.	Hát hogy kék akkó neköm mán.

(Szóreg.)

Kocsmárosné, galambom!	M'c' nem mon'tad szombaton,
Nincsen gatya madzdzagom;	Vöttem vóna pijacson!
Feleségöm az éjjel	Mert az a bót nyitva vót.
Fogával szötte széjjel;	Kibe' gatya madzdzag vót.
Hop', hop' rúzsám, hop', hop', hopp!	Hop', hop' rúzsám, hop', hop', hopp!

(Deszk.)

Édös Katiczám,	Kapum eleje,
Riczá, riczá, riczáczá	Böre, böre, rerere
Agy' égy' marék len —	Ki sé' merök mön
Csicse-ricse, csécsecsé'!	Böre, böre, bórere.

Kigyün az oláj,	Mer' neköm aszt mon
Czigá-rigá, rigá gá'	Rugyó, rugyó, rugyógyó:
Mond égy' jó szörön	Hogy én beteg vagy
Csére-ricse, csicse csé'.	Rugyú, rugyú, rugyúgyú

Az én feleség
 Sére, sére, ség, ségöm
 Úgy forog mintégy'
 Karikaririkácska.

(Ó-szent-Iván.)

Az asztalon a palaczk,	Hej, radnóra, radnóra,
Most bolondul a paraszt.	Sári lányom sodróra!

Az asztalon a lepény, Mos' bolondul a legény. Hej, radnóra, ramóra, Sári lányom sodróra!	Az asztalon a kalács, Mos' bolondul a kovács. Hej, radnóra, ramóra, Sári lányom sodróra!
---	---

(Szőreg.)

Csizmadija czé, Csizmadija dé, Csizmadija gé, Csizmadija czé.	Czizmadija tetves, Csizmadija redves, Csizmadija czé. (Csóka.)
--	---

Beültem én a kuczkóba juhásznak,
Ott gondoltam legelőt a birkának,
Kilencz forint hatvan krajczár a béröm,
Nagy-Péntökön gyűnnek értem szekérön.

(Szőreg.)

Mökhalt a juhász, Oda a juhász! Ki monygya mán a pulinak: Ide te, puli ne!	Mökhalt a csikós, Oda a csikós! Ki monygya mán a csikónak: Hó ne, csikó ne!
---	--

Mökhalt a gujás, Oda a gujás! Ki monygya mán a tinónak: Haj ne, tinó ne!	Mökhalt a kanász, Oda a kanász! Ki monygya mán a disznónak: Ide ne, síma ne!
---	---

Mökhalt a zsidó,
Oda a zsidó!
Ki kiját be az ablakon:
Mi van eladó?

(Padé.)

Üssed dáde a vasat! Hagy dagagygyon a hasad; Majd úgy ölsz, majd úgy ölsz Kövér balhát hasadon.	Iccza, dáde, koharé, Éd darabot csapjá' lé, Csurgazsd végig a szádon, Hagy csurogjon hasadon;
--	--

Majd úgy ölsz, majd úgy ölsz
Kövér balhát hasadon.

(Szőreg.)

Zsidó mén a pinczébe, Kancsó van a kezibe'. Úzsd mög ménkú a zsidót, Re—re—re! Hagy törje el a kancsót. (Egyházas-Kér.)	A mi kutyánk mögázott, Vartunk neki nadrágot, Kikűttük a hidegre, Viszszagyűtt didörögve. (Lőrinczfalva.)
--	---

Sári néni gödölénynye
 Kiballagott a szőlőbe,
 Mögütődött a tőkébe,
 Viszszaugrott a bögrébe.
 (Török-Kanizsa.)

3. Pár sora N. I. 316. lapján található.

10. Az 1. v. szakasz változata N. I. 224. lapján van.

15. Néhány sorát E. III. 90., II. kötetünk 87. lapján találjuk ; le-
 jegyeztük változatát is :

A kókaji lencsének,	Fölköti az kis kendőjit
Bácskaji mönyecskének	Az kontyára,
Híre vagyon :	Szömit-száját igazgatytya

Kacsintásra.

(Térvár.)

17. Tápérol került halászokat csúfoló dal. Mind a *Kikönyért*, mind
 a *Tigért* halászni szokták ; de Tápének a Tigris vize mellett levő falu
 részét is *Tigér*-nek mondják.

Vegyes dalok jegyzete.

A népköltés kiterjed mindenre, mi a népet közelről érdekli; a mint lefesti benne az érzelmeit a nép, dalban szövi állapotát is, melyet legkönnyebben a rovatunkban levő adatokból ismerhetünk meg. Beszédében bármint takargatja hibáit, itt bevallja :

Makaji, makaji határon	Nincsen pé'zöm, de maj' lösz,
Arattam, arattam a nyáron ;	Ha a zsidó ot'hun lösz ;
Min' mögittam a részöm,	Eladom -a rokkomat,
Azé' nincs, azé' nincs kinyeröm.	Kimulatom magamat.
(Szőreg.)	(Csóka.)

Végig fodros a lékrim,	Iccza te !
Vasárnap sincs mit önni ;	Kinyér mög egy falat sincs.
Tajték pipa, fa kilincs,	(Csóka.)

Csakúgy érdemesnek tartja a fodros szoknyát készítő szabó haláláról megemlékezni, mint Szeged veszedelméről :

Mögájjatok, mögájjatok még szőregi l'ányok !
Nem lösz mindég fodros a szoknyátok :
Mökhalt mán a ti szabótok. étört az ollója,
A kivel a fodrot szapta szoknyátok ajjára.
(Szőreg.)

A szőgedi városháza de tiszta,	Talán többet nem is lösz fölépítve ?
Három heli Tisza vize lémosta,	Fölépíti Ferencz József, a kiráj,
El is mosta Szőged várost örökre,	Kifizeti Szőged város nem soká'.
(Szőreg.)	

Különös fogalma van a katonaságról a tulajdonost illetőleg :

Nincsen a császárnak anynyi huszárja :
Mint Tisza Kálmá'nak vagyon bakája ;
Ámbár a császárnak sok a huszárja,
— Idra — bidra — még sincs anynyi huszárja :
Mint Tisza Kálmá'nak vagyon bakája.
(Szaján.)

Felemlítjük még a következő, jobbára változatokat :

De szép hintó, de szép ló, de szép ló,	Szögény huszár legényök,
De szép vendég fogadó, fogadó,	Őszszömatta!
Ott isznak a legényök,	Szögény huszár legényök!

(Klárafalva.)

Kútágason ál' a szarka,	Böcsületös vendégöket.
Szaján felé ál' a farka,	Sári néni, bum, bum, bum!
Árú várunk vendégöket:	(Lőrinczfalva.)

Fő'gyütt mán a Döncző' szekér.	Maj' möglázd, maj' möglázd:
Ágyamba' csörög az egér;	Mündern szentök nap után
Kéj fő' gazda, möny' a ker'be,	Fujdogál a hideg szél
Éhön-szomjan vár a szürke!	Hul la fárul a levél.

(Lőrinczfalva.)

(Klárafalva.)

Télön nem jó: hideg van,	Ősszel sincsen jó üdő:
Nyáron sé' jó: meleg van,	Mindég esik az eső.

(Szőreg.)

Á'lok, á'lok a tó partyán egyedül,
 Ára gyün az édös anyám, kikerül;
 Hogy is löhet egy' anyának oj' szíve:
 Hogy a fíját elátkozsa örökre?

Végig mõntem édös anyám udvarán,
 Térgyön ál'va kõnyörgök az ablakán:
 Édös anyám, bocssásson mög még écczör,
 Kezit-lábát mõkcsókolom ezörször.

(Szőreg.)

Kutya kaparási csárda	Húz rá cigány, múlik a nyár,
De gyászba van beborulva!	Ús sé' muzsiká'sz neköm má';
A kéménye nem lácczik ki,	Ne egy' forint a bőgdőbe,
Csak a gója kerepöl ki.	Késércs ki a temetőbe!

(Hosszúhát.)

(Hosszúhát.)

Mi füstölög ott a síkon távolba'?
 Talán biz' az édes anyám gunyhója!
 Messze jártam, máshol is volt jó dolgom,
 Jaj de szívem csak azt mondja: jobb otthon!

Késő ősszel száll a fecske messzire,
 Kikeletkor meg visszatér fészkiere,

Bár messze járt völgyön, bérczen és síkon,
Jaj, de mégis azt csevegi: jobb otthon!

Elviszik a nyalka huszárt táborba,
Sok szép lányt lát és világot jártába',
Nyer szerelmet, dicsőséget mindenhol,
Jaj, de mégis azt gondolja: jobb otthon!

Alkonyatkor a fényes nap áldozik,
Jár, hol talán szebb a tető és a sík;
De hajnalon, — elhagyott bár nyugoton, —
Visszajön és azt sugár'za: jobb otthon!

(Szőreg.)

9. 10. Változatát E. III. 79. lapján a bordalok közt olvassuk.

Tréfás versek és versikék jegyzete.

Népünknel egész megszokottá kezd válni a rímes sorok használata; minden nehézség nélkül talál bármely sorra rímet, vagy legalább asszonánczot s így ismertebb tréfás mondásai könnyen verses sorokká válnak. De a nép nem pusztán a tréfás, hanem a közkeletnek örvendő szólásokat, közmondásokat is kezdi rímes sorokká alakítani. Arany János: (*Prózai dolgozatai* 11. lapján) megjegyezte, hogy közmondásaink régibb alakjukban leginkább csak a rythmus zöngelmével bírtak, csak hogy ez sem fog sokáig tartani. A nép a sűrűn használt közmondásokat és szólásokat is rímes sorokká változtatja. Addig forognak, gördülnek a nép ajkán, míg nagy részök végre is rímes alakot nyer; mert a nép játsszi kedvéből is mond rá rímet. Közbeszédben tapasztaljuk, ha az egyik azt mondja: »Ide vele!« a másik már utána mondja: »Itt a nyele!« vagy kártyajátzás közben az egyik alig mondja ki a játékszínt: »Mak!«, már a másik ráfeleli: »A ki nálam nem lak!« és így tovább, a nép megfigyelői számtalan ily nyilatkozványait jegyezhetik le a népléleknek. Így tesz a közmondásokkal és szólásokkal is. Beszédben községesen az egyik csak az első sorát mondja a következő versikének, a többit hozzátalolja környezete:

Lögyön lúd, ha kövér!

Gágározzon, ha fehér!

(Szőreg.)

Ha annak: vöd' é!

Ha ütnek: szalagy' é!

(Deszk.)

Maj' ha fagy!

Hó lösz nagy.

(Csóka.)

Répa teröm

Vastag, nagy!

A következőkben már az első sornak utána mondja a többit is:

Isten hírvél a fagyon,

Még nem enged nagyon!

(Deszk.)

Erős, mint a sörecczet:

Három iccze ég' főzet.

(Csóka.)

Nem bolon' a vármögye,
Hogy a vakot bevögye!

(Ó-szent-Iván.)

Isten neki fa körösz',
Ha étörik, másik lösz!

(Csóka)

Igérd mög, né ad' mög,
Nem szögényit a mög!

(Török-Kanizsa.)

Nem félök a *mén* kütű',
Csak a *gyün* kütű'.

(Szóreg.)

4. Pár sorát N. II. 327., Ko. II. 178. lapján találtuk.

12. Pár sora található E. I. 181. lapján közlött bor dallal.

13. Változata E. I. 184. N. II. 210. Ko. II. 172. lapján van.

Dajka rímek, gyermek versikék, dalok s játékok jegyzete.

A gyermek világ megőrizte kincseink közül éppen a gyermekek költötték a legkevesebbet, a legtöbbjét csak kölcsönvették és a mennyire tehették, saját felfogásuk szerint valóvá alakították át. Mint első megtekintésre látható, a gyermekek költését leginkább a csúfolódó versikék közt találjuk. A legkezdőbb költés ez, ha ugyan a pusztán csak a hang és érzés után menő rímfaragás neve lehet: költés. Rímet rímre mondani kívánja a hangzat, érzését kifejezni készíti az ifjú tűz. Volt alkalmunk megfigyelni az ily költést. Lőrinczfalva lakosai az uraság kénye-kedve szerint változnak, egyikik megy, másik helyébe jön s e szerint kell változni a gyermekek ajkán is a lakosokat gúnyoló versnek. Ily lakás cserélés után nem sokára írtam le eme gúnyolódót:

Vácsi mögási,	Csincsák csináli,
Pap papoli.	Szíveri mögveri.
Ugri átugri.	Kontér kotyoktati,
Bőgő bőgőzi,	Köles mökkavari.
Borbé' borotváli.	Maruzs fojik,
Kántor eléneköli,	Rúza kinyílik,
Némöt nézi,	Bijacsi na'csacsi,
Darázs mökcsipi,	Lekszőbb embör Kis Laczi.

Görbe möggurgulyázi.
Pakaji mögvakari.
Márkit fő'mártik,
Kiráj legnagyobb' úr.
Varga mögmari,
Pálinkát üvegbe dű'tik,
Sövén mögsózi,
Sirovicza sír.

És így szedték a gyermekek egyik úccza nevét a másik után a mellé mondott szóval rímbe, csak arra vigyáztak, hogy a név a mellé

mondandó szóval rímeljen s kivált az új lakosokat olyanoknak ne mondják, a milyenek nem. Ha egyik-másik az új lakosra erősebb kifejezéseket használt, a többi legott ellenkezett, hogy hogyan mondhatnak olyant róla, mikor nem oly rossz. E néhány sorból látjuk, hogy a gyermekek elő- és utó-rímezésre törekszenek s leginkább a névszót verszik figyelembe, ahhoz mérten faragják a rímet és a legritkább esetben vannak tekintettel a személy tulajdonságaira.

A nem csúfolódó versek között csak elvétve találunk gyermek szerzette sorokat, de annál többet gyermekies színezetűt. A dajka mi népünk nyelvén szüle jelentésű is, rímes sorait a gyermek felfogása szerint költi, kifejezéseiben a gyermek nyelvhez alkalmazkodik, melyben az »aludj el«-t a *csicsis*, a »bújj el«-t a *bujis*, »fíj«-t a *bíbis*, »láb«-at a *bábó* jelenti és így tovább. Itt találjuk a leggyengédebb kifejezéseket is: *magzatom, galambom, virágom*. Az ily felnyöltek által a gyermekek számára költött versek is csekély számúak. Nagyobb számúak a hangutánzók, ezek között is az állatutánzók, melyek azonban csak részben élnek a gyermekek ajkán, nagy részöket felnyöltektől jegyeztük le. Figyelemre méltók a sebesen mondani való versek (90—98.), mind megannyi telve előrímmelel (alliteratio). Sok féle szempontból tehetjük vizsgálódásunk tárgyává e gyermek versikéket, mit tenni e helyen nem lehet feladatunk, azért még csak a következőket érintjük. Mi a gyermek világ hagyományai közé soroztunk minden oly verset, mely a gyermekek ajkán él s körülkhöz tartozik; továbbá azokat, melyek a felnyöltek között maradtak ugyan fent, de hason nemű verseket a gyermekek is ismernek. E versek között találunk ráolvasásokat is, hozzá tehetjük nem is csekély számmal. Egy ideig haboztunk, hogy az oly ráolvasásokat, minők a 27—31. számúak hova sorozzuk: ide-e, vagy a ráolvasók közé? Végre is a népet akarjuk ismertetni, ide kellett soroznunk, mert a nép ma már nem tulajdonít ezeknek az ígéknek oly erőt, mint hajdan, vagyis hiányzik a hit a népnél, hogy ezek az ígék gyógyító erővel bírnak, ez pedig a ráolvasók alkotó része. Egyéb ráolvasóinkban, minők a 34—38., vagy kiolvasóinkban 47. 48. babonázó verseinkben 124. 125. és hogy többet ne említsünk, a felsőbb lényt idéző adatokban 149. 150. minden meg van a mi a babonáskodáshoz szükséges, de mivel a gyermekek ajkán élnek, világukhoz tartoznak, e helyt mutattuk be. Különben is megjegyezhetjük, hogy babonáskodáshoz tartozó sorok nem csak a gyermek versekben, hanem a népköltés minden ágában található s még sem fogjuk az ilyenmű adatokat a babonák rovatába felvenni, hanem a sajátjukba. A beosztásra vonatkozólag felemlítem továbbá, hogy mivel módomban volt válogatni, a mennyire tehettem, teljesen ismeretlen adatokat közlöttem, a változatok jó részét itt a jegyzetekben sorolom fel, hasonlóképpen az oly játékokat, melyek úgy szólván leírásból állanak, milyenek:

Rángató s bika. Kötőfékeket kötnek össze s a földre teszik kör alakban, belől van egy a *bika*, fő gondja a kötelet összeszedni, mit hogy

meg ne tehessen, »a többi kint rángati« a kötelet. Ha a bika összeszedi a kötelet, a kit vele először megüt, az lesz a bika.

(Lőrinczfalva.)

Kötetes bika. Földbeszúrt ostor nyélre kötőféket kötnek, az ostor-nyélre = karóra kalapokat tesznek. A ki a kiolvasáskor *bika* lett, megfogja a kötőfék végét s a karó körül körbe szaladva őrzi a kalapokat, hogy társai le ne kapkodják, mert különben a hányszor leszedik a kalapokat, annyi esztendő lesz, a 3 esztendő bíkát pedig *kiházasztik*. A kit szaladgálása alatt megrug, az lesz a bika. A kit kiházasztanak, bekötik a szemét, fél lábát rá kell tennie a karóra, ezalatt »hajigálják a lába alatt a kalapokat.« Mikor ezzel készen vannak, másva kell a bikának a kalapokat keresni, a kiét »elsőb' mőkthanáli, az a bika.«

(Lőrinczfalva.)

Zsák. Zsákot úgy játszanak, hogy kettő megfogja egymás kezét, mint mikor zsákot visznek s a harmadik ezek kezére hasal. Viszik egy darabig, azután lejön, felváltja az egyik zsákolót. Így folytatják sorban, míg kettő össze nem beszél közülök s a harmadikat kész akarva le nem ejti; mire perelés, esetleg sírás következik.

(Csóka.)

Czipó. Körbe állanak, a körön kívül egy gyermek a másikat kergeti s ha eléri, összefonyott kendővel reá csap, mi alatt hajtogatják:

Attam czipót, nem köllött!

Mikor 3-szor megkerülte a kört a kergetett, kiválaszt valakit, kinek a helyére áll, ezután a kiválasztott kergeti a volt kergetőt.

(Csóka.)

Csüddő. Páros számú játszsa. A két legnagyobb gyermek *agygya*, vagyis az egyik azt mondja: *Agy!* a másik feleli: *Végy!* mire az első választ: *Esst-é, Pistát!* Ezután a másik választ ugyan ily módon. Mikor már két részre vannak ekként a játszó gyermekek választva, akkor *fognak*. A két legnagyobb egyike száját fog kezébe, a másik feljebb fogja, de úgy, hogy a keze a társáét érje: erre az első következik feljebb fogni, így fognak, míg a szár, vagy bot végére nem érnek, a kinek a száron legfelül van a keze, az pártjával bent marad *ütni*; az ellenpárt *kimén*, eggyet kivéve, a ki bent marad, adogatni = a *csüddöt föltönni*. Most *tőké*-re (= kis szék, lehet két egymásra fektetett téglá is) *potost* = ágast tesznek úgy, hogy az egyik vége a földet érje, a másik a tőkét és erre a végére teszi az adogató a *csüdd*-öt (= kis alma nagyságú s alakú fa.) A tőkétől két lépésre kifelé vonást húznak a földre, ezt nevezik *büddös*-nek. Minden gyermeknek van két kar nagyságú botja, mellyel joga van a csüddöt kiütni. mi akként történik, hogy a botot úgy vágja

a csúdhöz, hogy a csüd is, bot is kiszálljon. Az ütő párt sorrendet tartva üt. Mikor kiütötte a csüdöt, kiszalad a botjáért, hogy behozza. Ha a kintlevők gyorsan be bírják hajítani az adogatónak a csüdöt, hogy ez a tekével előbb megütötte a potost, mint a ki ütött, akkor a botja *kint marad*, vagyis vissza kell arra a helyre tennie, a hova kiszállt a botja. Ezután a másik bottal üt s kiszalad a botot behozni. Ha előtte már másoknak a botjuk kint maradt, azokat is iparkodik behozni, de ezekkel a gazdájok üthet csak, miért is megtörténik, hogy a magáét nem hozhatja be, csak a másokét s így társára kerül a sor ütni. Behozván a botját, mindaddig üt, míg mind a két botja kint nem marad, vagy mint mondják, kint nem sült. Ha a bot kiszállt, a csüd bentmaradt, akkor azt mondják: *készült*, t. i. a bot, ezután más bottal kell ütnie; de ha a csüd kiszállt, a bot a hüdösön belől maradt. Joga van *kiköpni* (a botot), vagyis, ha a hüdösön ki bír köpni, akkor a bot egyik végét a lába fejére teszi, a másik végét kezével tartja s így a botot meglógázza, kirugja tíz lépésre s ott marad a bot, míg ő, vagy társa be nem hozza. Mikor kezd ütni, a kint levők kalapjokat tartva kiabálják:

Kalap alatt az ürge,
Ki né koczogj megszszire!
(Egyházas-Kér.)

Kalap alatt az ürge,
Ki né üsse megszszire!
(Csóka.)

Kalap alatt az ürge,
Ki né szájjon megszszire!

(Lőrinczfalva)

Mikor a csüd *száll*, ezt kiabálják:

Kalap alatt, konyt alatt,
Ide szájjon a kalapha!
(Egyházas-kér.)

Sós a kalapom,
Gyűjjön a teke bele!
(Csóka.)

Ha a kintlevők megkapják a csüdöt, vagy ha mind kiszült a bot, akkor bejönnek ütni, a bentlevők pedig kimennek kapni. Csókán nem fognak, mint Egyházas-Kéren, hanem *mérkőznek*, a csüd neve *teke*, melyet nem ütnek, hanem *verélnék* s a potost *verélnék* mondják. A mérkőzésnél pedig legalább is két ujjal kell a felüllevőnek a botot fogni, különben hús lépésre kell kidobnia úgy, a mint a mérkőzésnél megfogta a botot; másképpen az ellenfél a győztes.

Pópikász. A *pópika* a hordó gyugótól abban különbözik, hogy mind a két vége egyenlő vastagságú. Téglára zsendelyt tesz körösztbe, a zsendely egyik végére helyezi a pópikát, a másikra bottal ráüt a ki bent-

van, mire a pópika felszáll magosan s a kint levők kézzel, vagy kalappal igyekeznek megkapni. A ki megkapja, az jön be ütni, emez kimegy. (Csóka.)

Papozó. Nagy karót szúrnak le a földbe, ez a: *pap*, ettől mintegy 3 bicska távolságnyira szúrja le mindenki a maga kis karóját, ezek a: *kis papok*. A ki a kiolvasásnál győztes volt, kis *bicskát* takar tenyerével, mire sorban reá ütnek s a szerint, ki melyik oldalra ütött, két részre állanak. Ekkor a kinek a kezében van a kis bicska, *megcsókolja* a *bicska két oldalát* s megmutatja. Ezután a kik arra az oldalra ütöttek, a melyen a bicska írásos oldala = *trücske* = *prücske* volt, azokat a bicskának *prücskire* való fordulása illeti, a többieket pedig az írástalan oldala = *símája*. E szerint sorba ülnek a karó körül s a kinél a bicska van mondja:

Édös, kis bicskám, fordúj símájárú! vagy ha az ellenkező oldalra való: *prücskirű'*-t mond a *símájárú* helyett, mire felveti a bicskát s ha nem fordul az az oldala felfelé, a melyiket mondott, akkor a másik mondja a mondókát; míg ellenben ha úgy fordul, akkor a *földbe vágja a bicskát* s oly hosszúságot mér a *pap* felé, a mily mélyen a bicska belement a földbe s a *kis papot* erre a helyre szúrja le. Így folytatják; a ki a *pap*-hoz ért a *kis papjával*, az nézi, a többi folytatja. Mikor már eggyen kívül mind oda ért a paphoz, akkor a ki legelőször beért, a bicskát a földbe szúrja, kört kerít a bicska körül úgy, hogy a bicska a kör közepére essék, azután a papokat a körbe elgyugja. Míg ő mindezt teszi, addig annak, a ki nem jutott el a *papig*, a szemét befogják és *sárból készített galuskát* = *kása* adnak a kezébe s befödött szemmel 3-szor körül vezetik a *pap* körül, melyet külön helyre gyugott el a ki legelőször beért a paphoz. Ezután azt mondják:

Töd' lé ide a kását!

mire leteszi, tovább vezetik, eleresztik; ekkor 3-szorra meg kell találnia a *papot*, azután a *kis papokat*, ha ezeket is megtalálta, azt mondják neki:

Kerezd a kását!

Ha ezt is megtalálta, akkor a többiek a *zsidók* s ő kiabálhatja:

Zsidó, zsidó. mékhelló!

Az árokba' döglött ló!

Fekügy' mellé, nyom' mög jò!

De ha nem találja el, akkor őt gúnyolják.

(Szóreg.)

Fecskézó, Csókán: Gójának. Az eggyik felhajtja karja nagyságú botját, a másik mikor lefelé jön, iparkodik visszaütni botjával; ha eltalálja egy *fecskéje*, illetőleg *gólyája* van. Szerepjüket váltogatva folytatják.

(Egyházas-kér.)

Leütő, leütőske. Az egyik a mutató ujjára krajczárt tesz, a másik a krajczárjával úgy iparkodik leütni, hogy mikor a földre esik a pénz. mind a két krajczár *írásával*, vagy *sassával* legyen fölfelé, akkor elnyerte a másik krajczárját, különben, ha *felemás-t* mutat, elvesztette. Ha *griffivel* = *írlával* játszanak, akkor arra kell vigyázni, hogy leütése után ne essék a két griffi egy arasztnál messzebb; mert csak akkor nyer a ki leütötte, ha el bírja arasztolni.

(Csóka.)

Falhos verő. Sorrendet tartva verik a falhoz *verőjüket* = gombjukat. vagy ha pénzre játszanak, akkor krajczárjukat; akinek a verője oly közel esik a másikéhoz, hogy *el bírja arasztolni* (t. i. arasztnyira esik), az a másiknak a verőjét elnyeri és újra ver mindaddig, míg csak nyer, ha pedig a földön levő verőt mind elnyerte, akkor erősen a falhoz üti verőjét, hogy a ki utána következik. el ne bírja nyerni. A mint valaki nem talál, a soros következik.

(Csóka.)

Lukba hányó. Gombot, vagy pénzt 8—10 lépésről kis lukba iparkodnak vetni, a kié legközelebb van a lukhoz, vagy benne van, összeszedi a többi pénzt s egymásra rakja úgy, hogy az *írás* mind fölfelé legyen s négy krajczárosával (= *verő, bigér*, Szegeden *susater tallér*) úgy üt a rakás pénz szélére, hogy mentül több a képes felére (= sas) forduljon, ezeket elnyerte, azután folytatja a fölverést, míg ha nem bírja felütni a pénzt a másik felére, az következik utána, a ki a lukhoz legközelebb vetett. Ha kettő is bele vet a lukba, vagy az egyik pénze a másikét megüti, akkor azt mondják: *trücs!* s újra vetnek.

(Csóka.)

Verőcske, Szegeden: *Kapós*, Lőrinczfalván: *Csűrhe*. A mérkőzésnél a legfelső lesz a verőlős, a mellette levő az adogató (Szegeden a legalsó az adogató) a többi kimegy kapni. A ki kint megkapja a kiütött labdát, az bemegy adogatni, az adogató verél ezután, míg a ki verélt eddig, kimegy kapni.

(Csóka.)

Méntás lapta, Szegeden: *Várbahajigáló* a neve. Hosszú, keskeny négyszöget húznak bottal a földre, ez a *ménta*, másképpen: *vár*. A vár két végén áll két játékos, a többi bent a várban. A váron kívülállók egymásnak hajigálják a labdát, ha a kinek hajítja, megkapja a labdát, joga van a várban levőket vele megütni; erre a vár szélén állók elfutnak s a várban levők közül a ki leghamarabb felkapta a labdát, igyekszik vele a várból az elszaladtak valamelyikét megütni, ha megüti, sze-

repet cserélnek ; ellenben ha nincs neki *macskája*, Szegeden : *lova*, akkor a várból ki kell mennie s nézni, hogy a többi játszik, ha van neki macskája s nem üti meg a szaladót, egy macskával kevesebbet számitanak neki. A macskát akkor szerzi, ha a várszélén állóktól a lapdát, mikor egymásnak hajlítják, vagy ő hozzá vágják, megkapja, vagy ha a váron kint levő megakarja ütni a labdával s ő földre ugrik, hogy nem ütheti meg. A várban levőknek csak akkor szabad a kint levőket megütni, ha a labda a várban van, ha kigurul belőle, nincs joguk hozzá nyúlni. A kinek 10 macskája van, az kijön a vár szélére annak a helyére, a kitől a tizedik macskát kapta akár labda kapással, akár félreugrással.

(Csóka.)

Lovas mta. A játékosok fele félkörben négykéz lábra térdel, ezek a *lovak*, *szamaraknak* is nevezik őket, a másik fele a ló hátára ül, ezek a gazdák, kik a ló hátán ülve dobálják egymásnak a labdát. Ha valaki a neki dobot labdát nem kapja meg, akkor a lovak közül a ki leghamarabb felkapja, iparkodik valamelyik gazdához vágni, de a kört átlépnie nem szabad. Ha megütötte valamelyik gazdát, akkor a gazdák és lovak szerepet cserélnek.

(Csóka.)

Iskolás labda. »A kijé a labda, az kezd elsőb. Elősző' gyün a *kezes*«. Háromszor a falhoz vágja s megkapja a labdát ; ezt követi a *félkezes* ; tudniillik előszőr jobb kézzel vágja 3-szor a falhoz s kapja meg a labdát, azután a bal kézzel teszi ugyanezt. Most jön a *lábás* : a lába alatt vágja a falhoz 3-szor s kapja meg a labdát. majd a jobb lába alatt hajtja fel 3-szor s kapja meg a jobb kezével, ugyanezt teszi a bal lábával és kezével is. Következik a *fejés*, fejét az égre nézve a falhoz támasztja, úgy dobja fel 3-szor, hogy érje a falat. Ha ezt is megkapta, végre jön a *dobás* : úgy vágja a földre a labdát, hogy a falra ugorjon s megkapja ; ezt is 3-szor kell tennie. Ezt nevezik *iskolának*, a kinek 10 iskolája van, az a *király*. A ki egyszer sem ejti el a labdát, végig játsza a 10 iskolát, de ha elejti, társa következik. Ha ismét reá kerül a sor, ott folytatja az iskolát, a hol elejtette a labdát. A királynak *pá'csája* van s ha társai elejtik a labdát, reájok vág.

(Lőrinczfalva.)

Büdis, Szegeden : *Mta.* Páros számú játszsa, legalább is hat. Közönségesen úgy oszlanak két részre, hogy mindegyik párton legyen jó kapó és jó ütő, ha egymás közt nem birnak megalkudni, akkor mérkőzéssel döntik el, hogy ki melyik párton legyen s kik maradjanak bent verélni, kik menjenek ki kapni. A kint levők közül egy be jön adogatni. A bent levők mindegyike háromat üt = verél, a harmadik ütés után,

ha sikerül neki, kiszalad a *nagy bűdösbe*, Szegeden *nagy mélának* is mondják, mely az ütő helytől oly távol van, hogy a jó verélős mintegy húsz lépéssel tovább bírjon kiütni ; ha nem alkalmas az idő a kiszaladásra, bentmarad a *kis bűdösben*. A kis bűdös az ütő hely mellett van. A ki a *nagy bűdösbe* kiszalad, *köp* egyet. Mikor az utolsó üt, be kell szaladni, mert ha ez alatt a 3 ütés alatt egy sem bír beszaladni, vagyis mind kint sül, akkor az ellen párt jön be verélni. Az ellenpárt verél akkor is, ha a labdával sikerül neki a verélők közül egyet a kis és nagy bűdös közt megütni, vagy a kiütött labdát megkapni. Ha az utolsó ütő ütése alatt egynek sikerül a bejutás, akkor ennek az ütése alatt is beszaladhatnak, míg ha többen szaladtak be, akkor az utolsóknak a verélése alatt kell befutni s a kis bűdöst leköpní. Szegeden 3-szor kellett a kiütött labdát megkapnunk, hogy bemehessünk ütni.

(Csóka.)

Iskolás gyermeket kérdezi a másik, megtanult-e már írni? Ha tud írni, leiratja vele egymás alá a következő fákat:

Sza-fa,	A-fa,	Ir-fa,
Már-fa,	Ki-fa,	Ta-fa.

Majd a *fa* szótagot mindenhonnan kitörli s a mi megmaradt, elolvastatja a másikkal: *számár a ki írta*; de ha a gyermek ismeri már a fogást, az *ír-fa* helyett *mond-fa*-t ír s ő törli le a *fa* szótagot.

(Csóka.)

A változatok közül ide jegyezzük a következőket:

(Gyermek vers.)

Tüzet látok,	Ég a ruhám,	Fatál, fatál!
Nem lássátok,	Né hagygyátok!	(Lőrinczfalva.)

(Mikor vad ludat látnak szállni, kiabálják:)

Vad lúd, vad liba,	Gyűnnek ken'tök,	Hoznak ken'tök,
Híjjatok a lakziba!	Lósznek ken'tök;	Ősznek ken'tök!

(Szóreg.)

(Macskát czirógatva mondja:)

Cziróka-maróka,	Hová töltöd?	A templomba,
Mit főszte'?	Póczikára;	Mind mögötte a
Kápisztás húst.	Még éjártam	Pap cziczája;
	Cziróka!	

(Lőrinczfalva.)

Cziczős-ka,	Hattá'-é?	Eregy', vöd' lé!	Hát majd én.
Maczús-ka	Ha'tam.	Nem bi-rom.	Itt nin-csen.
Mit fősz-té'?	Hun van?	Itt a kisz szék!	Mind mögöt-te
Száraz tész-lát.	Póczocs-kán.	Érű' sé'.	Pap macs-kája.

(Ezután a macska szőrét dörzsölve mondja :) Mind, mind!

(Csóka.)

(Egy lélegzet alatt mondandó el:)

A kis fürjecske	Háromat bele toja,	Hetet bele toja,
Fészket rakott,	Négyet bele toja,	Nyöcizat bele toja,
Égygyet bele toja,	Ötöt bele toja,	Kilenczet bele toja,
Kettőt bele toja,	Hatot bele toja,	Tízet bele toja.

(Lőrinczfalva.)

(Kiolvasók:)

Csim, csim,	Csönyik bácsi,	Nem pompári,
Csila muli dezentor,	Csonka bibillári.	Rosz' katona
Bár csak gyünne	Szívem Sári,	Gyí!

(Lőrinczfalva.)

Hadalma,	Tè kerezsd!	— — —,
Dadalma,	Terpencs város,	Szalagy' ki!
Tótika,	Kancsúba	(Csóka.)

Engedi-bengedi,	Ábél-fábél,	Nosztrum, tráusz!
Czúkor kel,	Dominé,	(Szőreg.)

Émöntem én	Az én babám	Hoszsú kis mönyecske,
A szőlőbe	Jó mögverögetni.	Kerűj' az ölembe!
Szőlőt csipögetni,	Dím-dám,	De nem az ölembe,
Ulánnam gyűtt	Karaláb,	Tűzes gelebömbe!

(Szőreg.)

Csiri biri kan veréb,	Ednám, pédnám, ké kájzer,
A bolondot kü'd éreb'!	Ottó, Albért szózú, sájzer,
	Az ki van.

(Egyházas-Kér.)

(Lőrinczfalva.)

(Lásd az I. kötetünk 82. lapján a leírását a változatában:)

Tányericza-babicza,
Tarka kukuricza!

(Csóka.)

(Töredéke s leírása I kötetünk 81. lapján van.)

Czicza-macza,	Ha jó czicza vóná':	De rosz' czicza vagyó.
Czicza-macza,	Egeret is fogná',	Egeret sé' fogó.

(Szóreg.)

(Leírása a II. kötetünk 83. lapján található:)

Émönt Ördög a vásárra,	Csűr csavarító!
Czipót kötött a hátára,	(Lőrinczfalva.)

(Lásd a II. kötetünk 84. lapját:)

Czibő, czibő,	Létörted mán	Kis ajtómnak
Czibőricske!	A szarvamat,	Kis kulcsocska;
Magó, magó,	A kis nyúl mög	Ez a róka tánca!
Magóricska!	A farkamat.	(Szóreg.)

(Körbe fogódzanak s dalolják:)

Hej, galuska, galuska!	Aszt üzente Gyuri Jurka:
Kifordított galuska!	Fordúj hátra Jankó!

(A kiszólitott kifelé fordulva járja tovább, míg mind kifelé nem fordult.) (Deszk.)

(Kettő összefogózik s forog, a harmadik pedig a kettőt kerüli, mire dalolják:)

Túrút öttem,	Pántlikámat,
Elejtöttem,	Aran szélű
As sé' tuttam	Papucskámat,
Huvá töttem.	Kapsz szoknyát,
Szél fújja	Aszszonyom!

(A kerülő az egyyiket elkapja s forog, a másik pedig kerülő lesz.) (Szóreg.)

(Körbe fogódkodnak, egy a kör közepére megy, ezután körbe forognak s dalolják:)

Czitkom, czitkom!	Szita, szita, péntök,	Igön tiszta,
Vagyon-é szép lányod?	Szerelöm csütörtök,	Benne forog
Vagyon, vagyon,	Zab szerda,	Sándor Anna
De sömmire való!	(A közepén levő tán-	Igön nyalka.
Ad' neköm esztet!	czolni húz egyyet.)	Rébika, Rébika,
Majd kapod esztet.	A katonák	Kis büdöske!
	Regimenytye	

(Erre a ki először a körben volt, a többi közémegy és a tánczra kapott marad bent, úgy folytatják.)

(Szóreg.)

(Körbe állanak, egy a közepére megy és körbe forog, a többi dalolja:)

Hej, vára, vára! Egre várát hogy' aggyák? Ves' ki vára.
Egre vára! Két kis pé'zé' forgassák, Ves' ki!

(A középben levő tánczra húz valakit:)

A vilóját akkó sződik,	Nasz szerelmöt	Kis kormányos,
Mikö veled álmodozik,	Hajtott.	Kis mönyecske,
Sé' ajtaja,	Fára esött	Aran prémös
Sé' ablakja,	Gérendája,	A szoknyája,
Sétáros kapuja,	Kitört égygyik	Csikorgatos
Benne maratt	Lába.	A czipője,
Csitri Mári	Ez az úccza	Kéményfött
Húzzátok ki	Huszároké,	Fátyolatytya.
Tánczra!	Elvégezött	Fára esött
Fülketeködött	Bétyároké,	Gérendára,
A szoknyája,	Sári lipity-loty!	Kitört égygyik
		Lába.

(A körbeforgott kijön, a tánczrahúzott bent marad, ha folytatják.)

(Szóreg.)

(Körbe állva forognak, velök forog a kör közepén levő s dalolják:)

Lányok mönnek	Elszögygyük hajnalba'.	A lányának!
A toro'ba	Vékon karesú	Ég a gyertya,
Gyöngyös koszorúba',	Mönyecske,	Ha möggyütyák,
Ára mönnek	Minek hinak	Ha a páros
A legényök	Tégödöt?	Tánczot járják.
Sárga sarkanytyúba'.	Nyütogató	Járjad, járjad
Ha tük lányok vonátok,	Ördögnek.	Jó katona,
Nektünk köszönnétök.	Fűjad a sípot,	Hagy vigagygyon
Hosszú a ti ruhátok,	Járjad a tánczot!	Ez az úccza!
Főjjeb' böcsünétök;	Zibit-zabot	Happ, happ!
Hap' rúzs, viloja,	A lovának,	
Most érik az alma.	Gyönygykoszorút	

(Elhúz egyet, ki ha ujra kezdik, a középre megy; a többi párosan tánczol.)

(Lőrinczfalva.)

(Körbe fogóznak, egy a körön kívül marad, egy pedig bemegy a körbe, azután körbe menve dalolják:)

Elvesztöttem	Pára pille,	Fehér kóró;
Zsebkendőmet;	(Tapsolnak.)	Jaj, jaj Miska bácsi!
Felit felibű',	Pillankóró,	Az galambját
Felit harmadábű.	Isten kóró.	(Magszűnnek tapsolni.)

Sindőj kúpja,	Kupa gilicsöcske!	Barna legény.
Török ország	Elvesztöttem	Csókot kíván érte;
Illen-billen,	Zsebkendőmet,	De asz'onygya
Tádarom,	Mögver anyám érte,	Édös anyám:
Tádarom,	Mögtaná'ta	Hon né agygyak érte

(Befonyott kendővel kergeti a belső a külsőt, míg 3-szor még nem kerül a kört, mire kihúz a kergetett valakit a körből. Ha tovább is játszik, akkor a kihúzott a körbe megy. a ki bent volt: kívül megy a körön, a kit kergettek: a többi közé vegyül.)

(Szőreg.)

(Körbe szaladgálva kergetik egymást, a ki az előtte szaladót utoléri, kilöki a sorból; ez alatt dalolják:)

Ez az úcza de szép úcza,	Csókot annék orcájára,
Rozmarin'gal van kirakva;	De nem i'lik a ragyára;
Aszt is tudom, ki' rakta ki,	I'lik a piros barnára:
Csecse Misa péngálta ki.	Őszszömatta Misájára.

Gyönygyöt, gyönygyöt a lányának,	Vén az uram, nem szeretöm,
Gyönygy koszorút az anynyának!	Vén a csókja, nem kedvellöm;
Soha világ életömbé'	Ifjú csók illet engöm,
Soha nem nésztem legénre,	Barna legén szeret engöm.

Ténnap előtt nésztem égyre,	Bár szeretne, bár elvönne,
Tele van a falu vége.	Bár piros papucsot vönne:
Érött kökény, kecskerágó,	Aran csatost tizénkeltöt,
Ragyás legény Lengyel László,	Három aranyos féketöt!

(Lőrinczfalva.)

(Összefogódzanak, egy a középre megy, forognak:)

Karó högyön kis madárka,	Agygyon Isten gyönygyyszöm esöt,
Mindön tajigácska,	Mossa őszsze mind a kettöt!
Hajlott anya, termött anya,	Igy járkák a tánczot,
Ölēj a kit szerez!	Amúgy járkák a tánczot,
(Tánczra húz egyet a középső.)	Török czicza, török macza,
Eszt ölelöm, eszt csókolom,	Kúri Boriskája!
Kifordítom, — — rugom.	

(A tánczra húzott bent marad, a ki bent volt, kimegy.)

(Lőrinczfalva)

(*Kis kácsa-játék.* Lásd II. kötetünk 89. lapját.)

Kis kácsa fűrdik	Pecsőnye sütő	Jankó.
Fekete tóba',	Két pé'szt vetöttem	Hazudik a
Fijáhó készül	A hegedűbe,	Szajkó,
Lengyelországba.	Még sé' jutottam	Mer' katona
Hajlott ága	A legelsőbe ;	Jankó.
Hajlott,	Forgass mög,	Leborult vilója,
Termőt ága	Forgass mög	Kerti majoranna.
Termőt,	Karika módra,	Fejemre töszöm
Levelibe'	Pöngess mög.	Űveg koronámat,
Kis mőnyecske,	Pögess mög	Melléje töszöm
Öleld a kit	Krajczári módra !	Arany koronámat.
Szerez' !	A szélősi udvarán,	Karaláb, karaláb
(A középben levő eggyet	Udvarán	Sűrű csattonája.
tánczolni húz.)	Mindön délbe'	A nyulacska
Eszt ölelöm,	Dobogám, dobogám :	Kicsike, kicsike,
Eszt csokolom,	Ki fölköti	Eget, földet befussa,
Kifordítom,	A gatyát, a gatyát,	Paripámat fárassza,
Betaszítom.	Annak adom	A nótámat sz'f'kasztya.
Haja, haja gyöngye,	A leányt, a leányt.	Néköm is vőt
Kis mőnyecske.	Én fölkötöm	Kis lányom,
Madaji kecske.	Kardomat, kardomat,	Haját fontam
Az elejin, az elejin	Ad' néköm a	Hat ágra,
Csak habot üssünk,	Lányodat, lányodat !	Hat ágába
A hátűján, a hátűján	Haja láncczos,	Zsinórra,
Csak lassan mőnynyünk!	Labanczos,	Talpig érő fátyolba,
Fart ide, dombos !	Fekete fodros,	Kék paradicsom,
Fart alá, mocskos !	Fátyolos.	Lilijom,
Szójj ki vén bolondos !	A ki vén bolondos.	Hal'gazsd mög rúzsám,
(A ki régen hent van, ki-	(ki régebhen van bent ;	Mit mondok :
megy a többi közé, emez	kimegy, emez tánczra	Vagy életöm,
húz eggyet tánczra.)	húz eggyet.)	Vagy halálom.
Mőgfjadzdzott	Termőt, termőt	Már énnéköm
A mi kutyánk	Én nagy fa,	Mők köl válnom,
Kettőt a szalmába,	Tengőri Mariska,	Édősöm, kedvesöm.
Égygyik bukta,	Friss mőnyecske.	Otorai kecske,
Másik bimbó,	Madaji kecske.	Szőregi mőnyecske,
Id' mög pálinkába !	Még asz'on'gya	Ugorj ki belüle !
Hej, bukta, bukta !	Szajkó,	Lilijom, lilijom !
Sallári Kata,	Várad alatt	(Deszk.)

(Lásd változata leírását II. kötetünk 91. N. II. 309. 310. lapján.)

Gazda : Kecske, kecske, mit kereső' a szőlőbe' ?

Kecske : Szőlőt önnék, ha vóna !

Gazda : De nem gyütté' é kapá'ni ! ?

Kecske : Égyültem önni.

Gazda : Hát ha bemék ?

Kecske : Én mög kimék.

(Török-Kanizsa.)

Gazda : Mit csiná'sz té, kis nyulacska ?

Nyul : Szőlőt öszögetök a ker'be' !

Gazda : Hát ha bemék ?

Nyul : Én mög kimék ;

Itt is a luk,

Emit is a luk,

Kiszaladok !

(Háromszor kell a kört a nyúlnak megkerülni.)

(Kláráfalva.)

(A csósz lefekve alvást színlel, mialatt a többi a fűvet szaggatja a csósz körül és kiabálja :)

Lopom, lopom a búzát.

(A csósz erre felkel s a kit elfog, a falhoz állítja, kinek ott kell állania, míg egy másik elfogott fel nem váltja, mire ő lesz a csósz, a volt csósz pedig a tolvajok közé vegyül. A tolvajoknak a falhoz kell szaladniok, hogy a csósz meg ne foghassa őket ; a falnál jobb kezöket körbe forgatva mondják :)

Kulcs házam, kulucs, klucs !

(Csóka.)

(Van egy *Angyal*, *Ördög* és *Súgdosó* a gyermekek közt. Míg a súgdosó a földön ülő gyermekeknek nevet ad, addig az Angyal és az Ördög félrehúzódik, hogy ne halljon semmit. Mikor kiáltják, hogy : »löhét!«, a súgdosó elé áll az)

Angyal : Czinczilin !

Súgdosó : Ki van oda ki' ?

Angyal : Zördög a Drummóba, Zanygyal az arany pá'czába ide be' !

Súgdosó : Mit keres ?

Angyal : Festéköt.

Súgdosó : Minöt ?

Angyal : Mindön félésel.

Súgdósó : Tessék választani!

Angyal : Arany gyöngyöt.

(Ha van gyöngy nevet kapott gyermek, fölkel s az Angyalé lesz, de ha nem találja el egynek se a nevét, oda kiáltanak :)

Kosár a nyakadba,
Ugorj a Tiszába!

(Háromszor kérdez az Angyal, azután az Ördög, ki azt mondja: *Bambalan!* s az első feleletet így változtatja: *Angyal az arany páczába, zördög a Drámóba üle be!* Mikor a gyermekek nevét kitalálták, az Ördög és az Angyal egyenkint lógázzák, vagyis kezénél fogva előre azután hátra húzzák s kérdik :)

Angyal vagy-é?
Ördög vagy-é?
Vágd a kutya — — az ôrod!

(Ha nem nevet, az Angyalé, ha nevet az Ördögé.)

(Lőrinczfalva.)

(Csúfolódók.)

(Bikára.)

Bika, bika, sótartó,	Úri kutyának való.	Nagy üstöt a hátára!
Van-é húsd eladó?	Kést, kést a bikának,	Út bika,
Van, van, de nem jó,	Föröz vizet a nyakának,	Joj, joj, joj!

(Hosszúhát.)

(Katalin bogárra :)

Száj', száj' Katalin!	Kerék alá löszlek,	Mő're visznek
Sós kútba vetlek.	Onnat is kivőszlek,	Engöm katonának?
Onnat is kivőszlek,	Száj' el Katalin!	(Egyházas-Kér.)

(Prücsökre :)

Bara alatt jártam,	A mint ott kővájgott,
Trücsök Miskát láttam,	És lősöskát rágott.

(Csóka.)

Nevekre.

(Jóskára :)

Jóska, Jóska,
Trótyócska!

(Csóka.)

(Klapkára :)

Klapka, Klapka, kalapka,
Huvá -- a macska?

(Szűreg.)

(A kit csúfolni akarnák az N. N. helyébe mondják a nevét :)

Szil-szál,	Nótárusné	Stüssél rúzsám
Szalma szál,	Sütötte,	Mászzsó is,
Kilencz apró	N. N.	Mökcsókollak
Pogácsa,	Mögötte.	Szászszó is !

(Csóka.)

(Lopóra :)

Lopó, lopó, loptató, Tűz láng égető,
Kerék alá csúsztató, Veszött kutya kergető.

(Csóka.)

(Húgyosra :)

Húgyos, lobonygyos,
Kendőrmagos, olajos !

(Török-Kanizsa.)

(Haragtartóra :)

A ki én rám harakszik,
Vastag — — marakszik !

(Csóka.)

(Nyírott hajúra :)

Nyírott csikó tavaji,
Nem kár vóna a mezőre kicsapni !

(Szőreg.)

(Disznó öléskor.)

Ájka-májka, Úri hunda, kopott hunda !
Fekete nadájka ! Bújjon a lukadba !

(Lőrinczfalva.)

1. Az elejét I. kötetünk 76. lapján s a következő számú altatóban találjuk és ezekben :

Csicsis', bubukáj' el !	Csicsis', buji' Béli,
Csicsis', bubukáj' el !	Alugy' el galambom !

(Deszk.) (Szőreg.)

3. Az utolját II. kötetünk 74. lapján közlöttük. Több változata ismeretes előttünk, minők :

Csicsiskáj' é,	Csicsis' bujikám,	Csicsis', búj-búj
Bumbujjá' é !	Magzatom !	Elaltasson,
Jézus elaltasson,	Jézus elaltasson,	A Márija
Márija véraszszon !	Márija viraszszon !	Fölvéraszszon !

(Tápé.) (Szőreg.) (Térvár.)

Csicsis', búj-búj elaltasson,
Szűz Márija, Jézus anyja fölvéraszszon !
(Ó-szent-Iván.)

E változatokról s a mely versünkben Mária, vagy Boldogasszony előfordul, bővebben *Boldogasszony ősvallásunk istenasszonya* értekezésünkben emlékeztünk meg.

4-6. Vesd össze a II. kötetünk 74. lapján levő változatával és ennek jegyzetével; ily változata a következő is:

Csicsis' baba! nincsen papa, Mer' elvitte a kis czicza.
(Hosszúhát.)

11. Pár sorát I. kötetünk 82. lapján közöltük, lásd ennek a jegyzetét.

14. Találkozik N. I. 350. lapján levővel.

17. 18. Változata II. kötetünk 74. lapján, ennek jegyzetében és a következőben található:

Ez émönt vadászni,	Ez émosogatott,	A lukba.
Ez möglütte.	Bátyám uram,	Bezzé'de, bezzé'de
E' mögfokta,	Mő're szalalt a nyúl?	Szalad a nyúl,
E' haza vitte,	Ère szalatt	Kusz, kusz, kusz, kusz!

(Csóka.)

19. 20. Változata N. I. 343., Ko I. 210. lapján található s a következőkben:

Ál' a baka	Ál' a baba,	Istenkének
Istenkének,	Ál' a, ál' a,	Ál' a baba,
Ál', ál', ál'!		Ál'!
(Szőreg.)		(Monostor.)

Jár bábóján,	Szál' a varnyú,
Jár, jár, jár!	Szál', szál'!
(Szőreg.)	(Kláralfalva.)

24. 25. Némi eltéréssel megvan I. kötetünk 75. lapján.

33. Lásd alább a 238. számú adatunkat.

34. 38. Hasonlítsd össze I. kötetünk 76. lapján levővel. Figyelemre méltó változatok a következők:

Gaz esött a szömömbe,	Gaz esött a szömömbe,	Gaz esött a szömömbe,
Isten atta,	Isten látta kivötte.	Körösztt anyám zsehibe,
Boldogaszson kivötte.	(Mutatójával dörzsöli a szemét.)	Isten keze kivötte.
(Szőreg.)	(Ó-szent-Iván.)	(Egyházas-Kér.)

(Mutatójával dörzsöli:)	Pille, pille,	Es' ki, es' ki, szömömbű',
Toklász van-é benne?	Mi esött a szömömbe?	Vöd' ki Isten belüle?
Mész van-é benne?	Az úr Isten möglátta,	Mi van benne (kóp.)
Szalmaszál van-é benne?	Boldogaszszony kirászta.	Gaz van-é benne?
(Ó-szent-Iván.)	(Egyházas-Kér.)	(Térvár.)

Szálka esőt szömömbe, Isten tuggyá, vögye ki! (Rácz-Keresztúr.)	Isten galuskája, Es' ki belüle! (Majdán.)	Szömöm szömöm pillája, Czigány aszszony — — — (Szöreg.)
---	---	---

39. 40. Változatát I. kötetünk 76. II. 74. lapján közöltük.

41. 42. Az elejének változata N. I. 350. 351. 356. II. 270. A—Sz. II. 88. Ko. I. 210, II. 182. lapján van, az utóját II. kötetünk 81. lapján közöltük. Felemlítjük még a következőket :

Süs' föl nap, Szen' Györ' nap, Aran bárán Kertöm alatt	Maj' mögfagy; Terfd el a Köpönyegöt, Agygyon Isten	Hoszd é fijam a horgot, Har rántom lé a napot! Vöd rád köpönyegöd; Agygyon Isten jó melegöt!
Jó melegöt. (Szöreg.)		(Lőrinczfalva.)

43. Esőzésekör mondják ezt is :

Es' eső, Meleg eső! Búza bukorogygyon, Zab szaporogygyon,	Árpa rozogygyon! Az én hajam Ojann lögyön : Mind a csikó farka!	Még anna' jis nagyob' Mind a Tisza hossza! (Szöreg.)
--	--	--

44. 45. Részben ismeretes N. I. 252., Ko. I. 210. lapjáról s a következőből. A 45. számút gólyára is alkalmazzák :

Góját látok, Szeplőt mosok,	(Háttra hány a kezével): Mind a két	Vállamra hányom! (Szöreg.)
--------------------------------	--	-------------------------------

Lejegyeztük ezt is :

Fecskét látok, Szeplőt mosok,	(Vállán keresztülcsapkod.) Mind a hátam mögé hányom! (Deszk.)
----------------------------------	---

46. Lásd a megelőzőt! Mondják így is :

Góját látok, Szeplőt mosok. Mind a bornyú — — — ragogygyon!	Gója, gója, gilicze, Mitül vérös a lábod? Némöt gyerök vákta, Töt gyerök gyógyította,	Pétör bácsi hegedül, Viktor néni tánczol. (Ó-szent-Iván.)
(Török-Kanizsa.)		

47. 48. Sorairól K. 130., N. I. 357., A—Sz. II. 84. lapján olvastunk. Ismerjük továbbá a következő változatokat :

Csiga-biga, gyere ki! Sír az anyád ide ki! (Lőrinczfalva.)	Ia nem gyűsz ki, Bunkós bottá kerget ki!	Csiga-biga, gyere ki! Ég a házad ide ki! (Csóka.)
--	---	---

Csiga-biga, gyere ki,   Bunkos bottá kergeti.
Apád anyádat   (Monostor.)

50. Vesd össze K. 131. lapján találhatóval.

57. Lejegyeztük ezt is: *Disszó* (esős időben:) Eresz' be kanász!
kanász!

(Mikor már az ólban van:) Ejnye, de holon' vôtá'!

(Csóka.)

61. Fehér Anna balladánk ismeretes átokjából való, lásd II. kötetünk 167. lapján.

64. Ily változatát ismerjük:

Kakuk, kakuk!
Te bűdös tót! te bűdös tót!

(Csóka.)

72. Változatára is akadunk:

Fő'mék a Jézushon juhásznak,   Élejtöttem gamós botom.
Fő'mék a Jézushon juhásznak.   Lémék érte!
(Leereszkedőben:)   (Majdán.)

76. Változata: Kicsi a díj, de jó!

(Csóka.)

83. Változata:

Nagy harang: Úrnak! úrnak!   *Nagy második:* Déz bunda!
Kics csöngetyű: Szögénnek: Szögénnek!   *Mind* a nagy harang kivételével:
Ringy-rongy!

(Csóka.)

86. Változata:

Hegedű: Kinyéré'! dohányó'!   *Furujás:* Mökfizet! mökfizet!
Primás: Ád az úr! ád az úr!   *Bögő:* Ha akar! ha akar!
Kontrás: Nen l'om biz én   *Öreg bögős:* Kan kutya a gödörbe',
Ád az úr-é?   A mönyecske mellette.

(Csóka.)

88. Az utolsó pár sorának változata A—Sz. II. 102. lapján van.

92. 96. Változata A—Sz. II. 93. lapján fordul elő.

99. 100. Változata N. I. 344. II. 305., A—Sz. II. 81.

105. Változatát N. II. 251.; A—Sz. II. 88. lapján olvastuk. Szöreg az utolsó sora helyett: »vasárnap vigadozunk«-ot mondanak.

106. 107. Pár sora fel van jegyezve a N. II. 267. lapjára.

108. Más változata is ismeretes :

Mögáj' maj' mögmondom apádnak :   Oszti' rá — — — !
Egér lukba hántad a kinyeret,   (Lőrinczfalva.)

109. Más szórendű változata :

Az új ruha elszakaggyon,
A gazdája mögmaraggyon !
(Szóreg.)

110. Találkozik a N. II. 272., Ko. I. 226. lapján közlöttel s a következőkkel :

Küdü, küdü vajacska,   A ki teli nem agygya,   (vagy :)
Zsebömbe — a macska,   Nyajja ki !   A ki nem ád, nyajja ki !
(Csóka.)   (Szóreg.)

111. Változata I. kötetünk 76. lapján van.

112. Vessd össze a 229. számúval.

113. Változata. (A gyermekek váltva teszik egymás fölé kezök fejét s csípve húzgálják :)

Ránt, ránt, csipődött!

(Majd körbe forgatják kezöket :)

Kavar, kavar, kavar !
(Csóka.)

114. Változatát lásd a II. kötet 81. lapján s jegyzetében. *Csókán* a 3. sor helyett ezt mondják : Térgyig való sajáta.

115. 116. Változatát ismerjük, »óromvére fű«-nek hívják a növényt, melyet 3-szor orrukba taszítanak s mondják :

Órom vére eregy el,   Tarka kutya szalagy el !
(Lőrinczfalva.)

117. 118. Változatát II. kötetünk 81. lapján közlöttük. Felsoroljuk a következőket is :

Bába gúnár gugorogy' föl !   Gá-gá gúnár gugorogy' fő !
Kukoricza káka !   Gugoriga gága !
(Lőrinczfalva.)   (Monostor.)

123. Feljegyeztük változatát is. (Két gyermek összebeszél, az egyik egy harmadikat felszólít :)

Gyere, kérjünk az Istentű' pé'szt !

(Kalapot fognak a foguk közé s mondják:)

Agygyá' Isten pé'szt, aggyá' Isten pé'szt!

(Ezalatt a másik összebeszél levizeli a kis gyermeket s kinevetik.)

(Lőrinczfalva.)

126. 127. Vesd össze II. kötetünk 75. lapján levő változatával s ennek jegyzetével. A 126. számúval megegyez az egyházaaskéri azzal el-
téréssel, hogy a 2. sorban: »Bibor nádon«-t mond. Ilyen a következő is:

Égygyöm, kettöm,	Kuk, láncz!
Hábor, némöt,	(A <i>nagyujját</i> teszi arra,
Ökör bika,	a kire a láncz szó ke-
Karika, bíbicz,	rül s ez a humó.)

(Lőrinczfalva.)

A lőrinczfalvai kiolvasó utolsó sorában Csókán a *kuk* helyett *kup*-ot mondanak.

128. 129. 130. Soraiból II. kötetünk 75. lapján s a jegyzetében elősorolt változatokban találunk; ily változatot többet feljegyeztünk, minők:

Ögyedöm-bögyedöm,	Kis ánygomat	Káricz küvet
Űz-büz.	Kijáltya,	Törnek.
Lakatom Bérnát,	Kertbe	Endri volnék,
Hajdú táncz;	Kutyúkának.	— — — —,
Hajdú sógor	Sípolnak,	Köles szömet
Mit kijált?	Dömbölnek	Szödögélnék.

Áncz, váncz, tót!

(Szőreg.)

Ögyedöm-bögyedöm,	Búj a lóba,
Fakakas,	Ott hal'gas'!

(Kláralfalva.)

131. Változatát II. kötetünk 78. lapján mutattuk be.

132. Találkozik a II. kötetünk 78. lapján levővel és a következővel:

Orona-horona,	Engecz-bengecz,	Bíbicz-klicz!
Kerek ajjú kukora,	Városi lebbencz,	(Hosszúhát.)

133. Változata I. kötetünk 79. lapján s ennek jegyzetében van megjelölve; felemlítjük ezt is:

Ebbő, kebbő, három, négy,	Új-Szögedre virágé',
Kis galambom huvá mégy?	Térjé' vissza Istené'!

(Szőreg.)

134. Változata I, kötetünk 77. lapján s ennek jegyzetében van ismertetve. Utolsó sorai II. kötetünk 79. lapján találhatók. Többé-kevésbé ütnék el tőle a következők :

Pad alatt, pad alatt	<i>Sírman, bosorkány,</i> (vagy :
Két <i>kesztyű,</i> (vagy :	Csíp-csáp, szalma szál),
kettőre),	Szabó Pál
Szól a rigó	Kivaló,
Az erdőbe',	Búj! (vagy : humj !)

(Ó-szent-Iván.)

Pad alatt, pad alatt	Nem vagyok én	Kongatom :
A föld alatt	Félnyakú,	Kum, kum, Pétör bácsi,
Sárga csikó	Isten lovát	János bácsi,
Nyerög alatt,	Patkolom,	Válaszszé ken ki
Lófuttató,	Rézze! szögezöm,	Valamiket,
Futtató,	Vas pá'czával	Ezök közül eszt!

(Török-Kanizsa.)

135. Változata N. II. 303. lapján van, melynél teljesebb emez :

Égy' ellőre,	Ez elejtő,	Bársony nyerög,
Két kettőre,	E' fő'kapó,	Szalagy gyer'ők,
Három hatra,	E' jó, hátba —	Mer' mögverlek,
Hat kilenczre,	Buffogtató!	Mer' az ülepődre verők!
Tőcs ki tízre!	Sárga csikó,	(Szőreg.)

136. Kevésben tér el a fent közlöttől emez :

(Tenyerőkbe köpnek s mondják a humónak.)

Enynyi kényó vére csöppenynyön ki a szömödbű, ha lácz!
(Ha mindemellett is leselkedik a humó, akkor reákiáltanak.)

Öröndöm — bóröndöm,
— — — karmold föl!

(Szőreg.)

143. Sorából P. 141. Ko. II. 186. lapján találunk.

144. Pár első sora II. kötetünk 204. és feljebb a 287. lapon van.

146. Töredékesen II. kötetünk 84. lapján közlöttük, lásd ennek a jegyzetét is.

147. Az eleje P. 141. Ko. I. 220. ; az utolja E. I. 498. 415. ko. II. lapján olvasható.

148. Sorából II. kötetünk 88. 90. I. kötetünk 87. lapján találtunk.

149. 150. Változatát N. II. 267. 268. lapján olvastuk. Ide jegyezzük ezeket is :

(A gyermekek besetítik a szobát, leülnek a szoba közepére, egy közülök, ki az egészet rendezi, állva marad a közepén, kezében sós kenyeret tart a Kópé számára, azután rákezdik:)

Gyűj' föl Kópé	Lohoktatni!	Gyűn mán,
Kopogatni,	Itt esörög,	Gyűn mán!
Szen' Györ' lászlot	Itt börög	(Szőreg.)

(Mikor a pitarba becsukik a gyer'ököt, asz'ongyák:)

Gyűj' föl Kópé	Gyűj' föl Gomba,	Itt apád,
Kopogatni,	Szen' Györ' Gomba	Itt anyád,
Aran béka	Szen' Györ' Gombát	Sós kinyeret
Látogatni!	Köszönteni!	Őszik!
	(Erre a gyermek el kezd sírni, mire kieresztik.)	
(Szőreg)		(Gyála.)

Kéj föl Kópó	Szent György Gyurkát	Apád, anyád
Kopogatni,	Látogatni!	Sós kinyeret őszik.

(Térvár.)

153. Vesd össze A—Sz. II. 75. 76. lapján levővel.
 155. 156. Változatát II. kötetünk 93. lapján mutattuk be.
 157. 158. Pár sorát P. 146. lapján olvastuk.
 163. 164. Változata A—Sz. II. 84. lapján van.
 165. Találkozik a Ko. I. 227. lapján közlöttel.
 169. 170. Változatára A—Sz. II. 70. Ko. I. 231. lapján akadtunk.
 172. Vesd össze I. kötetünk 90. lapján találhatóval s jegyzetével,
 továbbá a következővel:

Sváb, sváb, karaláb, Dögöjjön mög az apád!
 (Török-Kanizsa.)

173. Pár sorát II. kötetünk 94. lapján közlöttük.
 176. Teljesebb a N. II. 163. A—Sz. II. 66. lapján található nál.
 177. Töredékét Ko. I. 232. lapján mutattuk be, változata ez:

Zsidó — zsidó,	Erigy hozzá,
Méhéndó,	Szoh' mög jó!
Az árokba'	
Düglött ló,	(Török-Kanizsa.)

178. Egyházas-Kéren azt kérdezik a zsidótól: »Mikö lösz Bürbe' vásár?« Lőrinczfalván! »Sógor! mikor lösz Irhán vásár?«
 180. Az utolját A—Sz. II. 72. lapján olvastuk.
 186. Változatát Ko. I. 233. lapján közlöttük.
 188. Vesd össze Ko. I. 233. lapján levővel.
 191. Teljesebb alakjára találtunk a nyomtatás alatt:

Á, bé, czé, csé,	Tejet ad,	Á, bé, czé, dé,	Tejet ad,
Bornyú láb,	Még anná' is	Bornyú láb,	A mit is ad, kicsit ad,
Fogd a lábát,	Többet ad!	Fogd a farkát,	Mind té öszöd aszt mög ám!
(Lőrinczfalva.)		(Monostor.)	

192. Töredékét I. kötetünk 93. lapján mutattuk be.

196. Pár sorát I. kötetünk 91. lapján közöltük, más változata ez:

»Ádám, ördög ül a hátán!« (Csóka.)

197. Töredéke A—Sz. II. 78. lapján olvasható.

209. Változata Ko. I. 229. lapján van.

216. Találkozik I. kötetünk 93. lapján levővel.

221. 222. 223. Változatát lásd N. II. 261. A 72. számú adatunk utolsó sorát; hol: »Fehérvári bugyogó«-val, hol »Kalamári bugyogó«-val cserélik fel Lőrinczfalván.

225. Szőregen emígy mondják:	Fényösekné' kint ülnek, Szippancsékná' várík.
------------------------------	--

228. Az eleje N. II. 260. lapján van, hallottuk ily változatát is:

Pöndöl Zsuska,	Szalagy török,
Nagy haluska,	Gyün a muszka!

(Szőreg.)

229. Változata I. kötetünk 94. lapján van.

234. Két utolsó sorát A—Sz. II. 86. lapján olvastuk.

235. 236. Az eleje A—Sz. II. 64. lapján található.

237. Vess össze N. II. 105. Ko. I. 180. lapján levő dallal.

238. Lásd fentebb a 33. számút.

239. Változata fentebb a 112. szám alatt van.

242. Pár sora II. kötetünk 93. lapján olvasható.

248. 249. 250. Találkozik N. II. 275., Ko. I. 233. és II. kötetünk

95. lapján közlöttel. Lejegyeztük ezt is:

(Egyik:) Jó écczakát!	Mind téveled hájjon!
(Másik:) Hatvan cigiánt,	(Monostor.)

Szokások jegyzete.

Veszélődő szokásaink közül némelyiknek csak verses maradványát jegyezhetjük le. Igaz, hogy töredékek, de szokásainkból fentmaradtak és így nem kellett az elnevezésben a »Szokások« megjelölése mellé holmi »köszöntők«-et, vagy »versek«-et oda jegyeznünk. Bemutatott szokás töredéceink között a »Sirató«-k közkeletűeknek ugyan nem mondhatók, mert ki hogyan tud siratni, úgy siratja el halottját, mástól kölcsön nem veheti, kivált az olyan, a melyik siratójába bele szövö hitves párja egész életét, felejthetetlen szavait; ezek a gyászos perczek alatt kelnek s itt legközzelfoghatóbban jelentkezik népünk költő tehetsége: mind e mellett is e rovatban foglalhatnak helyet, mert a halottat elsiratni ősi szokás, a gyászertartások maradványa.

1. *Kántáló.* Az I. versszakasz változatát I. kötetünk 98. lapján közöltük. Ha olyan helyre vetődnek kántálni, a hol disznótor van, ezt is elmondják :

Itten disznót öltek,
Vörös hurkát ösznek,

Ha nem annak belüle :
Fullaggyanak mög tüle!

(Szóreg.)

2. *Ugyanas.* Vessd össze I. kötetünk 97. lapján levővel.

3. *Karácson köszöntő.* Részben a »Keljetek fel pásztorok!« ének változata, részben található a N. I. 14. 36. 45. 103.; Ko. I. 5. II. 3. és gyűjteményünk II. 98. lapján találhatóval.

4. 5. *Bellehemezők.* »Szalonnás jó estét!« bekezdését lásd N. I. 4. 30. 57. 71., Ko. I. 1. II. 1. 17. lapján s a következőben; a »Kelj fel Koridon«-t Ko. II. 2. 5. gyűjteményünk I. 101. lapján és a következőben. »Jobb ez a gazda« bekezdést N. I. 4. 1. és a következőben, a »Bárcsak régen fölébredtünk«-et N. I. 6. Ko. I. 4., gyűjt. I. 102.; az egészet vessd össze Ko. II. 4. lapján levő 2. számúval, és a következővel.

6. *Ugyanas.* »Nyiss ajtót« kezdetű sorai N. I. 6. 64. 70. Ko. II. 1. 4. a »Vígán zengjete« pedig N. I. 50. 74. lapján olvasható: az egészet hasonlítsd össze a megelőzőkkel.

7. 8. *Ódericsolók*. Maga az elnevezés *szláv* eredetre vall, *Miklosich*: *Die Slavischen Elemente in Magyarischen* 543. szám, de a szokást, a vesszőzést, megtaláljuk a velünk rokon *mordvaiaknál* is: *M. T. Akad. Értek. a nyelv és szépt. köréből* XII. kötet IX. szám 27. lap.

9. 10. *Három király játékok*. Változatukat *Ko. II.* 49–52. lapján közöltük; a 9. számút vedd egybe *N. I.* 131. és *II.* kötetünk 98. lapján levővel.

15. *Pancsilusozó*. Mint a versből kivehető: hajdan nem a zsidót ütötték, hanem Pilátust, mely szokás megegyező a szászrégeni *Pilátus verő*-vel: *Etnographia* II. évfolyam 49. lap.

Imádságok és ráolvasók jegyzete.

Kincseink ismerői tanulva fogják összehasonlítani imádságainkat a 16. századból fentmaradt, *Bornemissa Péter: Örögi kísértetekről* művében található bűbajos imádságokkal, továbbá gyűjteményünkben levő ráimádkozóinkkal, illetőleg ráolvasóinkkal s ezeknek más népeknél lehető változataival és nem fogják kérdezni, miért vettük fel imádságainkat gyűjteményünkbe; miért nevezzük kincseknek? Nincs terünk e helyen velők behatóan foglalkozni, ezt máshol tesszük meg; itt csak nyelvkincseink gyűjtői figyelmébe ajánljuk az ily imádságok feljegyzését. Az e fajta imádságokat ma már jobbára csak az öreg asszonyok imádkozgatják, és a koldusok *éneklik* is, jobban mondva: *dúdolják*. Énekelni többet hallottam, de mivel a koldusok megtudták, hogy ki akarom nyomatni, nagyon óvatosak voltak s így csak ezt jegyezhettem le ének után:

Én kilépök	Hirdessétök	Vas ustorral
Én házambú,	Mindönkinek.	Ustoroszták,
Föltekintök	Ó, Évának	Tüvisökkel
Magos mönyben,	Fijaji.	Koronászták.
Ott látok égy'	Eszt mögillik	Ójved, ójved
Kis kápolnát,	Hallani,	Az embört!
Kívül aranyos,	Jézus előtt	Én nem ölöm
Belül irgalmas.	Állani,	Itélöm.
Abba' vagyon	Térgyet — fejet	É hun gyűnnek
Krisztus Urunk,	Hajtani!	Anygialok,
Térgyig vérbe',	Első aszszony	A mönynyeji
Könyékig könyvbe';	Anna aszszony,	Szép 'aszlók!
Elötte ál'	Márija szülő.	Kik poklokot
Két próféta.	Kis Jézuska	Föltörték,
Mönnyetök el	Kajifásnak	A szent vérit
Most próféták	Udvarába'	Fölszötték.
A fekete	Kü oszlophon	Öt ezör, mondom,
Föd színire,	Kötösztették;	Hat ezör, mondom,

Hét ezör, mondom,	Háromszó
Bizonyomra mondom :	Elmonygya,
Hogy a ki eszt	Vélem gyün az
Napjába'	Örök dücsőségbe !

(Szegedről Szőregre járogató koldustól.)

Lejegyeztem a következőket is:

Szój kakas,	Kén szomjan szomjazik,
Kéj fő' szép. szüz Márija,	Écs csóp' vére csöppentik,
Mögfogták a zsidók	Az angyalok fölvészik,
Krisztus Urunkat,	A kehøjbe létöszik,
Körösztfára feszítötlék,	Aszt mondá három
Vas szögekkel á'talverték,	Istennek drága szent anynya :
Tüskös koronával koronászták,	Hogy a ki eszt röggel fölkel-
Ezettel, epével itatták	tibe' este léfektibe' 3-szor el-
Mind zsidót úgy csúfolták.	mongya :

7 halálos büntül fejtödzik.

(Deszk.)

Mivel mán besütétöddött,	Szent lélökkal ögyetömbé'
Kérünk Teremtönk tégödet!	Élvén örök dücsőségbé'
Hozzánk kögyelmösségödet	Tarcs mög Uram minket
Mutazsd szokott örzésödet!	Vigyázásunkba',
Sátányok mökköttessenek,	Öriz' mög Uram minket.
Lelkünk el né fertözzenek.	Alvásunkba',
Enged' eszt nekünk	Hogy békivel nyugogygyunk,
Kegyes Atya, Fijú fölségössen,	Röggére fő'viragygyunk ! Amen.

(Szőreg.)

Ráolvasóinkról is más helyt fogunk részletesen szólni. Mi e rovatban csak azokat az adatokat közöljük, melyeket a nép is ráolvasóknak tart még mindig; ellenben a gyermekek közt fentmaradt ilyenmü hagyományokat, mint például a *kiolvasók*, melyeknek a nép erőt nem tulajdonít, a nép felfogása szerint való rovatba osztottuk be.

11. 12. 13. Változatát II. kötetünk 111. lapján közlötük.

15. Lásd I. kötetünk 108. lapját.

17—24. 29. Lásd II. kötetünk 111. *Wensig : Westslawischer Märchenschatz* 219. lapját. Mondáink közt a változatát a 173. lapon 14. szám alatt közlötük.

29—32. Találkozik *Bornemissa : Csusrol való bay* bűbajos imádságával; lásd a *M. T. Akad. Érték. a nyelv- és szépt. köréből* III. kötet IV. szám 90. lapját.

38—42. Gyűjteményünk I. 116. II. 112. a megelőző jegyzetben idézett értékesítés 92. és *Kreuzwald-Neus: Mythische und Magische Lieder der Ehsten* 97—100. lapján találtuk a változatát.

43. 44. Vesd össze I. kötetünk 116. II. 112. s *Grimm: Deutsche Mythologie* CXLII. lapján levővel.

45—49. Részletesen foglalkoztunk vele a *M. T. Akad. Értek. a nyelv- és népt. köréből* XIV. kötet. V. szám 9—13. lapján. Versünk változatát lásd *Krauss: Sitte und Brauch der Südslaven* 547. lapján, hol nem a Hold, hanem *Vila* házasítja a fiját.

Mesék és rokon neműek jegyzete.

Hagyományaink legértékesebb adatait ezután már nem a népdalok közt kell keresnünk, hanem a nép elbeszéléseiben, a prózában. Erre utalnak bennünket a most közölt teremtő s egyéb becses mondáink, melyek a magyar népköltés-tár gyöngyei közé sorozandók. Teret akarunk nyerni egyéb érdekes adataink bemutatására, ezért e helyt csak érintjük eme, eddigelé egészen ismeretlen. Őseinknek a világteremtéséről és alakulásáról szóló hagyományainkat. Itt akarjuk bemutatni a következő érdekes adatokat. Él népünk ajkán *Szent Istvánról* emlékező töredékünk, melyben első királyunkat a *tenger partján* látjuk játszani, éppen ezért, mert tengerről van benne szó, e hagyományt eredetileg nem reá vonatkozóznak, csak reá alkalmazottnak kell vallanunk:

Szent István és a király.

Mikor Szent István gyer'ök vót, ű mán játékot csinált a tengör partyán: várat csinált kavicsokbul. Azután a kiráj ára mönt szolgáljival égygyütt; hogy nem köszöntek neki: mögharagudott, hogy ű mán várba' van, várnak ura oszt nem köszönnek! Mijen ostobák! — asz'ongya — az embör mellett elmönnök oszt'án nem köszönnek. Osz'lán kérdészte a kiráj, hogy mit mondott?! Asz'ondom, hogy én is csak kiráj vagyok a magam várába! Segícsesün az Isten! a mit el is kapott.

(Szöreg.)

Más hagyományunk meg Babilonba utaztatja első királyunkat s jobbjának fentmaradását is különösen adja elő:

Szent István jobbja.

István kiráj mikö Babilonba útazott az édös anynyával, az édös anynya asz'on'la, hogy az Isten sē' dū'lheti ē (a babiloni toronyt); Szent István ezön anynyira möghoszsanzankodott, hogy pofon vákta az édös anynyát, azē' vágatta lé a maga kezit, a mölik még most is mögvan.

(Deszk.)

Ipolyi (Arnold: Magyar Mythologia 73. 168.) Szent Istvánt mint hőst mutatja be, egyik palócz adat szerint *tá'tus* volt:

István kiráj ugrátása.

Szent István kirá' tá'tus vót; Őtét üldöszték mingyíg. Még Ágás-váron vót, mikö elsöt härángoszták, oszt' mikö behärángoszták, ott vót szent kútná' (a verehélyinél) oszt' a lovánák a négy lábá most is ott - van a termés kőbe: István kiráj ugrátásnak hívják.

(Ságújfalu.)

Bübájosnak mondja népünk Mátyás királyt:

Mátyás király бүбájos volt.

Mátyás királnak ojan könyve vót, hogy oda olvasta a kit akart az ágyábú: бүбájos vót. Émönt a törökhön oszt' sénki sé' látta, muzsikált nekik, mék sé látták, keresték, nem taná'ták; akkö mon'ta: A' muzsikál mos' té néktök, a kitül féltök. Mögengette fogatni magáf; röggé keresték, nem taná'ták. Mikö mögölték, akkö mon'ták: Szúrjad, szúrjad, mos' szürod a magyarok mindön igasságát. Szózat.ha'lacczott az égbül hogy a harangok szójanak, mer' mökhalt Mátyás királ, oda az igasság!

(Szaján.)

Ide jegyezzük eme hagyományunkat is:

Átilla kardja.

Mikor *Átillának* a kargya leesött az égbül bódéjával (= markolatjával) esött léfelé oszt' lémönt anynyira, hogy nem láthatta mög sönki sé'. Oszt' a gujásának 3 éves jószága, vemhös jószága sántítött. Nézi, hát látyya, hogy fojik a vére, ára mönt, hát látta, hogy vérös a kard is. A botytyával kiásta oszt' Átillának á'talatta, evvel vót Átillának ojan ereje, hogy az egész világon körösztüll mönt. Az Úr Isten avval ajándékoszta mög. Aszt a kardot eltemették vele égygyütt, ma jis keresik, de nem tanálhatik mög

(Gyála.)

Kéziratban találtunk a nép ajkán élő mondánk verses alakjára:

Miért nincs német a mennyországban.

Mondá az Úr Isten egyszer Szent Mihálynak:

A németek talán a dögön kószálnak?

Már sok század elmúlt, hogy megteremttem,

De még ekkoráig hasznukat nem vettem.

Magyar, görög, tót, rácz jönnek trónusomhoz,

Fáradtságuk után ülnek asztalomhoz;

Németet nem látok a mennyei karba',

Mond meg hová raktad őket a patvarba?!

Feleli Szent Mihály: Mióta tétettem,
Szent akarodból serpenyőssé lettem,
Németet feljönni még soha sem láttam,
Még a lajstromomban nevét sem találtam.

Hogy' lehet az Mihály? mondá a felséges,
Igen sok a német, az nem lehetséges:
Hogy mind elmaradjon, mint Noé hollója,
Ne jusson eszébe kegyes alkotója!

Atyám! — úgymond Mihály — engedelmet kérek,
Isten engem úgy se! egyet sem ismérek!
Ha nálamnál őket jobban nem isméred,
Tudom, számon tőlem egyiket sem kéred!

Nosza tehát, fiam, ülj a szebbik lóra,
Menj el a világra, tanuld ki valóra!
Mi dolog, hogy annyit késnek a németek?
Hozz egyet magaddal, kivel beszélhetek!

Add Uram hát nékem valami jeleit:
Miről ismerjem meg a német feleit?
Mivel tudakozni sokat nem akarok,
Sörényénél fogva egyet majd felhozok!

Könnyen találsz fiam, Mihály, németekre,
Mondá az Úr Isten, csak nézz e jelekre!
Nedves órr, görbe láb, strimfli és czipellő,
Paróka, bugyogó, azon luk: szelelő.

No, de cifra állat! — mond Mihály magában —
El is megyek tüstént, hogy legyek nyomában!
Noha csömört hozok — tudom — a hátamon,
Fölkeresem bár túl legyen a pokolon.

Elindul urának parancsolatjára,
Szokott gyorsasággal leszáll a világra,
Akadt egyenesen Nagy-Magyarországra,
Talált egy szegletben nagy német csordára;

A kik közül egy vént mindjárt megszóltott:
Kéri, menjen véle, hogy szép mennyországot
Láthasson, a milyent egy német sem látott,
Nyerjen üdvösséget, örök boldogságot!

Erre nagy mérgesen a német így szóla :
 Szákrament, ik ké niksz, ne mén, ne mén óta,
 Apám ment bogolba, én is mének óta,
 Mit megfan csinálík magunk mennyországba'?

Bogol van sok német, ott fan nagy figasság.
 Ott megfan trallala, hopszaszsza figasság,
 Ott megfan trallala, hopszaszsza figasság,
 Én nem menem kenddel el csak a mennyország.

Ehadta németje! kifogok rajtatok!
 Kiszorítok egyyet, véle felnyargalok!
 Pozsoni Dunánál kezde sétálgatni,
 Látott ott a parton egyyet — — — —.

Mosolyogva mondja Szent Mihály magában :
 Nem — — — löhbé német e világban,
 Megragadá neki jól a parókáját,
 Viszi az ég felé, mint karvaly prédáját.

Balra fordította mind szemét, mind száját.
 Mivel nem nézhetne német rút pofáját.
 Midőn így útaznék német madarával.
 Imígyen beszélget Szent Mihály magában :

Lesz ma nagy nevetés magas mennyországban.
 Ha ezt bemutatom a kurta nadrágban!
 Haza tère Mihály nagy útazásáról.
 Leugrik örömmel aranyos lováról.

Mutatni akarja, miért fáradozott?
 Tekfnt a kezére, csak parókát fogott.
 Hová lettél Német? ördög . . . de nem mondom.
 Úgy is a kezemből az vitt el, jól tudom

Hiába' fáradtam, napszámom elveszett,
 Levált a paróka, a kopsz elveszett!
 Bemegy szomorúan Ura elejébe,
 Tartja a parókát fényes kezeibe'.

Szemével nem látott, mert nagy vala gondja,
 Hogyan mentse magát?! röviden ezt mondja:
 Megbocsáss, Teremtöm! hiába' fáradtam,
 Megjöltem, németet magammal nem hoztam!

Hogy így járjak vele, azt vajjon ki' hitte?
 Itt a haja, magát az Ördög elvitte,
 Nem bánom azonban, mert tőle fiaid
 Megcsömöráltak volna minden angyalaid;
 Mert szebbek erdőkben a legrútább vadak.
 Szebbek az Ördögök, mint a német hadak.

(Kézirat.)

Verses alakban él a nép ajkán Reginának Krisztus Urunktól való megáldatása:

Krisztus Urunk és Regina.

Mikô Krisztus Urunk	Éty kis pé'zöcském van,
Ezön a földön járt,	Aszt is mástul kértem.◀
Émönt Regináhon,	◊Erigy ki té, Pétör.
Ruházatot kívánt.	Tekincs az egekre!
◊Édös' szögenyejim,	A mit oda kint lác,
Nem athatok sömmit,	Idé bent is mond é!◀
Hét árvával vagyok,	◊Az angyalok mongyák:
Fonyásommal tartom.	

Szent vagy té, Regina!

A Szent Reginának

Terített asztala.◀

(Deszk.)

1. **Nap, Hold, Csillag kiszabadítása.** Az eddig elé ismert meséink között a legbecsesebb. Oly sok érdekes adatot foglal magában, hogy részletes méltatása ívekre terjedne. Változatát közölte már *M.* III. 3. lapján, megvan *Ipolyi* gyűjteményében is 201-es számmal. *A Tátor* névvel jelölve; *Ipolyi Magyar mythológiájában* a 288. 237. 264. lapon idézi. Sem Merényi, sem *Ipolyi* változata nem mérkőzhetik a most bemutatottal régi felfogás tekintetében, mely szerint a *Nap, Hold, Csillag* élő lény, személy; ilyen ma csak az oly félreeső helyen találhatunk, mint Lőrinczfalva, hol a míveltség hatásának nyomai még nem igen jelentkeznek a népköltésben. A mese tárgya, hogy a napot, holdat ki kell szabadítani, megvan a *finn Kalevala*-ban; ide vonatkozó megjegyzéseket közöltünk a *M. T. Akadémia Értek. a nyelv- és sajtó. köréből XIV. köt. V. számi* füzetében.

2. **Bandi.** Ősz ember helyett Ördög tanítja a fiút tudakosságra és pedig akként, hogy lesózza *Ipolyi* gyűjteményében a 23. számú mesében; összedarabolja a békából lett asszony is G. I. 170., porráégeli a Durumó *N. III. 362.* lapján; akasztófától megmentett ember foglalkozik vele *Ipolyi* 30. számú meséjében. Lopva tanulja el az Ördög irásából a titkos mesterséget *Ipolyi* 52. sz. meséjében és G. III. 116. lapján. Hasonnemű tanításokat

találunk az *oszmán-törökben Kínosnál: Oszmán-török népköltési gyűjtemény, A varázsló*; a *szászoknál: Haltrich Deutsche Volksmärchen, Der Erzzauberer und sein Diener*; a *szerbeknél Karadschitsch: Volksmärchen der Serben 54.*, az *oláhban Schott: Walachische Märchen 193.* lap. Bandi visszás tetteivel meg-eggyeznek népköltés-tárunkban olvasható *Bolond Jankó-k* cselekedetei.

3. **Az átkozott pipőre tyúk.** Töredékesen és erőltetett befejezéssel van bemutatva N. I. 438. lapján.

4. **A kis nyúl.** Vesd össze A. 270. 295. 303., *Erdélyi: A nép költésze* 193. lapján levővel. A *németben Grimm, Kinder und Hausmärchen: Vom dem Tode des Hühnchens*; a *szászoknál Haltrich idésett művében: Tod des Hühnchens* cím alatt fordul elő a változata.

10. **Mijűta vannak szilíndök kutyák?** Hagyományunk elejét II. kötetünk 140. lapján közlöttük.

13. **Kristóf a föld kulcsát kapja.** Változata II. kötetünk 148. lapján olvasható.

14. **Krisztus Urunk köve.** Sorai megegyeznek a 151. 152. lapon bemutatott ráolvasókéival.

16. **Krisztus Urunk mög az opsitos katona.** A gabona gyűjtés I. kötetünk 153. és N. III. 409. lapján van közölve.

25. 26. **Éva teremtéséről.** Változatát II. kötetünk XVIII. lapján a *Beverzidő*-ben mutattuk be, megtaláltuk *Krauss: Sitte und Brauch der Südslaven 184.* lapján. Az itt közölt *teremtő* és *vázdön* mondákról lásd *Világunk alakulásai néphagyományainkban* értekezésünket.

0000000000

Csali mesék jegyzete.

Csali meséink között különös, legalább népköltés-tárunkban eddig elé ismeretlen alakúra akadunk. Párhuzamán kívül annál érdekesebb, mivel nem minden alap nélkül engedi felvetni azt a kérdést: vajjon a verses csali mesék egy részét nem dalolták-e hajdan a gyermekek előtt?! Nem feledjük mi el e kérdés felvetésénél, hogy a csali mese tárgya csak úgy meríthető a versből, illetőleg a dalból is, mint a prózából: csak a czélnak megfelelő legyen; de más részből azt sem szabad szem elől tévesztetnünk, hogy a csali meséket többnyire kis, meséért epekedő, dallal keltő, dallal fekvő gyermekeknek szokta a nép elmondogatni. Figyelembe veendő továbbá, hogy mesénk változata, melyet *Kö. I. 235.* lapján közöltünk, ma már tiszta próza és nem csak hogy mint csali mese ismeretes a nép előtt, de tárgya, szerkezete oda mutat, hogy eredetileg is csali mesének költötték. Hogy hajdan végig verses alakban volt ismeretes és dalolták, mutatja a bekezdés, hol a dalos elmondja: miről szól a *nótája* és nem a meséje. Mindenesetre figyelemre méltó jelenség s megérdemli, hogy ebből a szempontból kiindulva kutassunk:

Hub' bojhos kutya.

<i>Nótám</i> szömbúzárú,	Szép négy ökrömrű',
Szép, kis kakasomrű,	Szép feleségömrű',
Szép, négy hizómrű,	Hup' bojhos kutyámrű . . . .
Szép, két paripámrű,	(Felhagy a dalolással, mesél :)

Vót a világon egy' kúdús, vót neki ész szöm búzája, úgy kúdulta. Este bekerecczött egy' hászhon, kérdőszte: Van-é neki hálása itten? Attak neki hálást; mökkérdőszte, hogy a búzát hová tögye? Asz'on'ták neki: Tögye az ablakba. Émönt kérogetni. A kis kakas mögötte a búzát, évitte a szomszédba a kis kakast; kérdőszte: van-é neki hálása itten? Attak neki hálást; mökkérdőszte, hogy a kakast huvá tögye? Asz'on'ták neki: Tögye az ólba! Émönt kérogetni. A disznók mögötték a kakast; elhajtotta a 4 hizó disznót. Este mögün' bekerecczött egy' hászhon; kérdőszte: van-é neki hálása itten? Attak neki hálást; mökkérdőszte, hogy a disznókat huvá tögye? Tögye az istállóba! Asz'on'ta, ha 4 hizó disznót agyonrukdosí a ló, évöszi a 2 paripát. Émönt kérogetni. A 2 ló

agyonrukdosta a 4 hizó disznót, éhajtotta a 2 lovat. Este mögén' beke-recczött égy' hászhon; kérdöszte: Van-é neki hálása itten? Attak neki hálást; mökkérdöszte, hogy a lovakat huvá lögye? Tögye az ökrö istál-lóba! Ha az ökrök agyondöfködik a lovakat, évöszöm a 4 ökröt. Émönt kérogetni. Az ökrök agyondöfkötlék a lovakat, éhajtotta a 4 ökröt. Este mögén' beke-recczött égy' hászhon; kérdöszte: van-é neki hálása itten? Attak neki hálást; mökkérdöszte, hogy az ökrit huvá tögye? Hagygya kin'! Ha élopik, akkö éviszöm a leksözbik l'ányát. A ökröket élopták. A l'ánt beletötte a zsákba, fövötte a hátára, émönt kérogetni. Este be-ke-recczött mögén' ahhon a hászhon. Bemönt vacsorá'ni, oszi' oda tötte a l'ánt a konyhába. A l'ány kijá'tott, hogy vögyék ki! Kivötlék, bele-töttek én, nagy, bojhos kutyát. Röggé fövötte a hátára, émönt küdulni; a kutya elkeszdött sivalkonni a zsákba'. Édüös feleségüm, nö ríjjá', maj' ha oda érünk a tó szélire, öszünk! Oda értek a tó szélire, kiötta a zsá-
kot, a kutya kiugrott, akkö mögijett a küdús, fölugrott, utánna szalatt: Hub' bojhos kutya, gyere viszsa! A kutya visszafordút, a küdús mög-
ijett: Hup' bojhos kutya, szalagy' é! Szalad a bojhos kutya, hu' ni!
(Valemelyik gyermek felé kap, mint ha arra szaladna a bojhos kutya.)

(Deszk.)

Több verses csali mesénk él ma is a gyermekek ajkán, melyet dallamszerűen mondanak el, mint:

Mese, mese,	Böj a lukba,
Fa kakas,	Ott hal'gass!

(Ó-szent-Iván.)

Mese, mese,	Tehén farkát
Mes' ketté,	Rág' ketté!

(Szöreg.)

A változatok közül lejegyeztük a következő *bössantót*, melyet a mesélő addig mondogat, míg nem kéri, hogy hallgasson:

Töt,	Tötte idább', vötte lé,
— — vöt égy' föt,	Monygyam-é továb' vagy sé?

(Csóka.)

2. Soraiból A. 327. és I. kötetünk 157. lapján találunk néhányat; ismerjük eme változatát is:

Vöt a világon égy' embör,	Fö'szalatt a fára,
Szakála vöt kendör,	Beleesött a sárba,
Mögyyullatt a kendör,	Beleesött a lepedöbe,
Észalatt az embör;	Kivötlék a temetöbe.

(Lőrinczfalva.)

3. Pár sora I. kötetünk 157. lapján olvasható.
4. Változata Ko. II. 222. és II. kötetünk 155. lapján van.
5. A befejezése jobban megfelel a csali mese kellékeinek, mint A. 326. lapján levő.
6. Hasonlítsd össze Ko. II. 221. és az I. kötetünk 157. lapján levővel.
8. Változata N. II. 410. lapján van, melyet mi is lejegyeztünk, mondhatjuk, szebben elmesélve :

Vót, hu' nem vót, vót a világon égy' kiráj, öszszeszölte a tülköket. Várat akart belüle csináltatni, beásztatta. Ázik a tülök, ázik, még most is ázik! No, jó, hagy ázzon, majd ha mögázik, csináltat belüle várat, tülök várat, — majd akkor én is tovább' mondom.

(Szőreg.)

Tanálgtós mesék jegyzete.

A népköltés legtöbb ága inkább kedvtelűül, mint észfejesztőül szolgál a népnek; az észfejesztők között első helyet a tanálgtós mesék foglalják el. Kötelkedő kedvből adják fel ugyan egymásnak, de megfejtésökkel sokszor ugyancsak foglalkoztatják az észt. Felosztásunkat követve nehezeknek a *tárgyat leírókat* kell neveznünk. Leíróknak mondjuk azokat, melyek a tárgyat képekben írják le és ezek a legnehezebbek, ilyen a következő:

Elű' mögyön nádula,	Szór nadrágja.
Keze-lába korcojsa,	Szilágyi bárson szakálla ?
Szór maga	[Kecske.]

(Szöreg.)

Itt a kecske ember képében van élénk álltva: van neki keze, lába, nadrágja: Vagy: »Törpe zsidó möny'be néz? Tüvin a kápiszta« (Térvár.); a káposzta van személyesítve. A leírók közé soroztuk azokat is, melyekben a tárgy jellemző vonásait látjuk egymás mellé állítva, leírva; ezek már sokkal könnyebbek a megelőzőknél, mivel képes beszéddel nem kell bajlódnunk, csak oly tárgyat kell keresnünk, melyre a vonások reáillenek; milyen a »Mög is *sütik*, mög is *fűik*, mck *sz'* *össik* mög? Hurkának a czüvekje« (Deszk.) Sokkal egyszerűebbek és könnyebb megfejtésűek a *tárgyat elmondók*, melyek a feleletet a kérdésben a hangzók rövidítésével adják meg, mint: Tónaludátusz? « Tón a lúd át úsz. (Térvár.) »Ju'ál'is ménis, sikuton poris? « Juh áll is, mén is. sík úton por is. (Szöreg.) Némelyikben még a hangzók sem rövidülnek meg, csak a szavakat mondják egybe: »Dunaásis, rontis, viszis fátis? « Duna ás is, ront is, visz is fát is. (Szöreg.) Vagy még ennyit sem tesznek, hanem rendesen elmondják a feleletet: »Két fél kinyér égý' egész, félnek fele negyed rész; mennyi a'? Annyi a': két fél kinyér = égý' egész, félnek fele = negyed rész. (Szöreg.) Ezeknél a tárgyra nem is kell gondolnunk, csak a kérdésre vigyáznunk. Ebbe a csoportba osztottuk be azokat a tanálgtósakat is, melyekben a megfejtésnél nem az egész kérdésre, csak egy szóra kell gondolnunk, mert ezen fordul meg a kérdés, ezeket *szón fordulók*-nak nevezhetjük; ilyen a: »M? csinálták eszt a templomot? Pé'zi?« (Szöreg.)

Ugyan ebben a csoportban kaptak helyet az oly tanálgatóságok, melyekbe a tárgynak csak egy jellemző vonása van belefoglalva.

3. Sorai találkoznak II. kötetünk 156. lapján levő »száraz malom«-féle tanálgatóssal, melynek változata :

Rő, rő,	Búza van a	Vas a bugójája ?
Rötyike,	Bögyibe',	(Száraz malom.)

(Deszk.)

5. Folyónak van mondva N. II. 371. lapon.

6. Vesd össze K. 348. 352. lapján levő változattal.

TARTALOM.

	Lap.		Lap.
▲ betyár	197.	A kutyává vált ember	172.
A Birkák eredete	181.	Aladáron azé' nem jó	64.
Ablakomba' három cserép	223.	Alsóváros nem hazám	26.
Ablakomba' kiszáratt a	248.	Alugygyá' el, csicsi'ká'j el	85.
A bojtár	203.	A magyarban harátságot éleszt	257.
A bor eredete	180.	A megbabázott menyasszony	204.
A bujdosó	14.	A mi kutyánk mögázott	266.
A Csirkés-tyúk eredete	180.	Amoda égy' falka birka	252.
A csókaji határba'	81.	Amoda égy' kerek erdő	211.
A csókaji legényök	73.	Amoda van égy' fa	83.
A csókaji léányok	73.	Amoda van kerek erdő	226.
A cigányok várat építettek	83.	Amoda van sűrű ágnek	255.
Ad' mög Isten zó'd mezőnek	64.	A mögesött szöméj	19.
A fő czinkos	18.	Anna	1.
A fűzfa is léhajtotta levelit	30.	Apa monygya anyának	86.
A gőzösnek hat kereke	35.	A patika garádicscsa	232. 232.
A gyalázatba kevert	14.	A rab	17.
A gyalaji csárda mos' borult be	53.	A rab keservei	16.
Agygyon Isten, agygyon Isten	44.	A rabló	198.
Agygyon Isten, jó écczakát	121.	A rabságra esett	14.
Agy' Isten pészta	103.	Astapika né vakarödz	237.
Agy' jót Jézus	86.	A számadó	210.
A hatodik pusztafaluba'	82.	A Szentföld elnyerése	177.
A hun az a csillag ragyog	241.	A szerelmes rab	203.
A ki engöm nem tart jónak	77.	Asz' gondolom, hogy az eső	31.
A ki ezön könyvnek szorul	119.	A szögedi kaszárnya	59.
A ki én rám haragszik	288.	A szögedi városháza de sárge	254.
A ki legény gyűjjön velem	255. 255.	A szögedi városháza de tisztá	268.
A királyfi	208.	A szögedi városháza kapuja	57.
A kis fűrjecske fészket	281.	A szőregi Nagy-ücczán	262.
A kis nyúl	168.	A szőregi templom előtt	242.
Akkor szép a kis lány	262.	A szőregi üccza küvel van	30.
A kókaji lencsének	76. 267.	Aszt akarja a gaszda	71.

	Lap.		Lap.
Aszt kívánom a magyarnak	248.	Balladák és rokon nemük. 1—25.	
A temető közepibe'	31.	Balog	204.
A toronyba' harangoznak . . .	30.	Bandi	163.
A vízözön	182.	Barna kis l'ány gyere ki . . .	263.
A vízözön előjele	182.	Barna Pélőr	198.
Az aradi hős l'ányok	263.	Bara alatt jártam	287.
Az asztalon a palaczk	265.	Bába gúnár gugorogy	292.
Az átkozott pipőretyúk	166.	Bába Roza	205.
Az egér kirágta Noé bárkáját	183.	Bálint Örzse belenez	74.
Az elszánt betyár	13.	Betlehemezők	123—137.
Az erdőbe' kék ibóját	39.	Beültem én a kuczkóba	266.
Az erdőbe' rúzsafa van	67.	Be van a város kerítve	239.
Az ég aija fehérre van	231.	Bevezető	VII—XIX.
Az ég aiján, a fő'd színén . . .	223.	Bétyár embör lába alatt . . .	253.
Azé', hogy én gyöngye legény	240.	Bécsi kendő lobogós	27.
Az 'Országút eredete	181.	Bibics, bibics	89.
Az Ördögnek nincs lelke	178.	Bija mama, bija	89.
Az öreg zsidónak akkó van . . .	77.	Bika, bika sőtartó	287.
Az új ruha elszakagygyon	292.	Bíbj, bíbj kecske	89.
Az Úr-Jézus áldozatytya	70.	Bíró szép Istváné lánya	215.
Á, bé, czé, csé	296.	Boldogtalan vagyok	234.
Á, bé, czé, dé . 115. 115. 115.	296.	Bor, búza, békesség	100.
Ácsi, ácsi baba	87.	Bordalok és köszöntők	69—72.
Ádám teremtéséről	179.	Bor fölött mondott köszöntők	72.
Ágas-bogas a dijófa	245.	Bort hoz' kocsmárosné	69.
Ágas-bogas sűrű tó'gyfa	227.	Bort ide, bort kedves rózsám	259.
Ágas-bogas száraz tó'gyfa	227.	Boszniába elindult a	60.
Áj, mög pille	111.	Bosznijából gyün egy'	60.
Ájka-májka fekete	288.	Bódi Éla fehér slingölt	75.
Áj-váj, kecske máj	89.	Böröcz Náni	202.
Ál' a baba	289. 289.	Budapes'rül rúzsza vizet	39.
Áldás, békesség	90.	Bum, bum, bum, bum, bum	230.
Ál'ok, ál'ok a kapuba'	31.	Bújdosik a rigó madár	233.
Ál'ok, ál'ok a tó partyán	269.	Bús gerlicze jaj de szomorún	52.
Ángyom, ángyom asszony	76.	Búsul a gilicze madár	224.
Án-tán, tubikám	105.	Büdös (játék)	279.
Árok, árok, de mé járok	38.	Csali mesék . 185—187. 308—310.	
Árok parton szól a haris	29.	Csáki szép Katicza	207.
Árva vagyok, árvának	33.	Csahoj István	205.
Ási, ási répa	108.	Cselő csákó borozdára	121.
Átilla kardja	303.	Csicsájéknál ég a világ	264.

	Lap.		Lap.
Csicsis' baba	85.	Dajka rímek, gyermek versikék, dalok s játékok	85–121.
Csicsis' bubukáj' el	288.	De kék színű a	29.
Csicsis' buji' Béli	288.	De mög csalt égy' legény	36.
Csicsis' bujikám	288.	De szeretnék a császárral	242.
Csicsis' bujis'	86.	De szép hintó, de szép ló	269.
Csicsis' humbú, nincsen	85.	De szép madár a sült	257.
Csicsis' búj-búj	288.	Dícsértessék a Jézus	257.
Csicsis' el, bujis' el	85.	Déli szellő fujdogál a	68.
Csicsiskáj' é	288.	Dúj', dúj' el	85.
Csicsónénak három lánya	263.	Ebbő, kebbő, három	293.
Csiga-biga	91. 91. 290. 290. 291.	Ebből öttem futottam	81.
Csik, csik, csik, csik	87.	Ej! iszok azér' veletők	258.
Csim, csim	281.	Ejnye, ejnye. jaj de boldog	231.
Csipe bukor, kormos agyag	79.	Elfagyott a kukuricza	262.
Csipödöm, csipödöm	108.	Elkészült mán a szőregi	49.
Csipödött, csipödött	102.	El köl' mönnöm az	48.
Csiri-biri kan veréb	281.	Elmönt Szögedre a	33.
Csirip, csirip az új ruha	101.	Elű', elű kolompos	120. 120.
Csizmadija czé	266.	Elveszött a török	197.
Csizmadija dikics	114.	Elvesztöttem	283.
Csizmadija legének	114.	Engedi-bengedi	281.
Csizmadija, pipaszár	114.	Engödelmet kérök	31.
Csíp, csíp, csíp, csíp	87.	Engő-bengő	105.
Csójos szélín, jobb kéz	74.	Ennek a kis l'ánnak	262.
Csóka, Szajád, Bijodra	81.	Enynyi kényó vére	294.
Csöndes patak fojdogál	228.	Erdő, erdő jaj de szép	32.
Csösz-játék	286.	Es, es, es, de jó ez a	71.
Csúfolódók keresztelő ne- vekre	115. 116. 287.	Es' eső, meleg eső	290.
Csúfolódók vezeték ne- vekre	117. 118. 287.	Esik eső	91. 255.
Csüddöző(-játék)	275.	Es' ki, es' ki	90. 289.
Czibő, czibő	282.	Este, este, későn	35.
Czicza-macza	282.	Este kezdöm a lovamat	252.
Cziczüs-ka	281.	Este későn kiá'lok a	33.
Czigá', czigá'	112.	Este későn né járj hozzám	229.
Czigan', czigan'	112. 112.	Estelődik, alkonyodik	67.
Czinczilin (-játék)	286.	E szép szóra: jurátus	260.
Czinöge madár	5.	Ez a csárda fehérre	41.
Czipő (-játék)	275.	Ez a kis l'an csak égyre	75.
Cziróka-maróka	280.	Ez a templom épült	83.
Czitkom, czitkom	282.	Ez az ég, ez az ég	36.

Lap.		Lap.
284.	Ez az űcza de szép . . .	118. 296.
87.	Ez émónt nyúlászni . . .	72.
289.	Ez émónt vadászni . . .	196.
45. 45.	Ezör esztendje annak . . .	230.
47. 55. 55. 55. 82. 244.	Ezörnyöczszáz . . .	231.
245.	Ezredős úr kiatta . . .	46.
241.	Ékijátom magamat Szöged . . .	244.
36 281.	Émónnék én . . .	53.
282.	Émónt Ördög a . . .	38.
47.	Ére-ára Orsovára . . .	269.
106.	Éveszött a sárga csikó . . .	89.
255.	Écs csöppet sé' sijessünk . . .	
104.	Égyedöm-bögyedöm . . .	289. 289. 289.
105. 294.	Égy' előre . . .	292.
99. 100.	Égy' érik a megy . . .	120.
101. 105.	Égy', kettő, három . . .	100.
104. 293.	Égygyöm, kettőtöm . . .	290.
246.	Édős anya téjjel-vajjal . . .	91. 290. 290.
250.	Édős anyám bejállok . . .	115.
51.	Édős anyám, édős anyám . . .	102. 102.
243.	Édős anyám fija vótam . . .	114.
251.	Édős anyám fölnevelt kend . . .	292.
241.	Édős anyám is vött neköm . . .	88.
244.	Édős anyám. jaj de fényös' . . .	121.
245.	Édős anyám rúzsafája . . .	121.
57.	Édős anyám tögye el a . . .	32.
265.	Édős Katiczám . . .	69.
45.	Él a magyar, ál' Buda még . . .	242.
102.	Élők-é, halok-é? . . .	27.
108.	Én eladom én l'ányomat . . .	89.
101. 254.	Én vagyok a Jóska koma . . .	114.
64.	Én vagyok az a hírös . . .	91. 295. 295. 295.
179. 179.	Éva teremtéséről . . .	103.
231.	É'akó lovam rugi-vági . . .	119.
178.	Falhoz verő (-játék) . . .	51. 243.
10. 218.	Farkas Julcsa . . .	281.
29.	Fáj a kis l'ának a szíve . . .	28.
91. 91. 290.	Fecskét látok . . .	244. 254.
277.	Fecskéző (-játék) . . .	65.
258.	Fehér bor, vörös bor . . .	50.
258.	Fehér szálló, fekete egros . . .	106.
56.	Ferencz József mos' lőtt . . .	80.
	Fényösékné' kin' . . .	
	Fé're tülem bubánat . . .	
	Fija rabolta anya . . .	
	Föcsög mán a fecske . . .	
	Fölsütött a fényös csillag . . .	
	Fölszántom az kertöm . . .	
	Föltekintök a csillagos . . .	
	Föl van a sárga nyergölve . . .	
	Fön'szál la pacsírta . . .	
	Fő'gyütt mán a Döncző' . . .	
	Fütyűj'! fütyűj' . . .	
	¶az esött a szömömbe . . .	
	Gá-gá gunár . . .	
	Gija mama gija . . .	
	Gombol, gombol, gombolház . . .	
	Gója, gója, gilicze . . .	
	Góját látok . . .	
	Gözösön mén a harát . . .	
	Gugorogy' fő' . . .	
	Gujás, gurgundijás . . .	
	Gyere kérjünk az Istentű' . . .	
	Gyere mámáhon, gyere . . .	
	Gyere mi felénk . . .	
	Gyere mi nálunk . . .	
	Gyere vélem bújdosni . . .	
	Gyerünk, mönnyünk az . . .	
	Gyerünk pajtás vígan a . . .	
	Gyöcs az üngöm, fehér gyöcs . . .	
	Gyógyúj, gyógyúj . . .	
	Gyün a csösz . . .	
	Gyűj' föl . . .	
	Gyűj' ki bolon' . . .	
	¶a az Istent szeretőd . . .	
	Ha bemögyök az . . .	
	Hadalma . . .	
	Ha én asztat tuttam vóna . . .	
	Ha fölülök a . . .	
	Ha fölülök kispej lovam . . .	
	Ha Görgeji vezér . . .	
	Haj bögrére . . .	
	Hajma ráté, répa, retök . . .	

	Lap.		Lap.
Jaj de szép a tiszta	35.	Kis kácsa (-játék)	285.
Jaj de szépen szól az	242.	Kis kánya, mögégött a	111.
Jaj Istenöm neköm	42.	Kis kertömbe' este-röggel fúj	59.
Jaj, jaj, jaj, jaj	43.	Kis kertömbe' fő'nyót mán	231.
Jár a haba, jár, jár	88.	Kis kertömbe' hérvadozik	39.
Jár bábóján	289.	Kis kertömbe' rozmaringszál	226.
Járok-kelők én	31.	Kis paprika, nagy paprika	264.
Jegyzetek	193—312.	Kis-Szigetön nevelköttem	253.
Jézus, Mária, szent József	121.	Kis-Szügeti juhász legény	254.
Jó bor, erős bor a	71.	Kis-Szügetön löttem csikós	255.
Jó écczakát	121. 296.	Kiszáratt a rétön mind a	64.
Juhász legény	4.	Kiszáratt a több mind a	65.
Juhász vagyok, gyöngyen	254.	Ki van festve a Turiné háza	32.
		Kocsmárosné angyalom	258.
M almár Pétör	9.	Kocsmárosné barna l'ánya	75.
Kanálisbul gyün egy'	230.	Kocsmárosné galamböm	265.
Kanász, disznók után	114.	Kopogós a cipőm, a kit	262.
Kani, kani dagasztani	110. 110.	Ko'sút' Lajos levelet	46.
Karácson köszöntő	123.	Ko'sút' Lajos Szögedig	240.
Karikába gyűröm a	66.	Kócsag tallam, szép trucz	47.
Karó högyön kis	284.	Kópé idézők	110. 110.
Kasza Pali	219.	Köteles bika (-játék)	275.
Kántálók	122. 297.	Kristóf a föld kulcsát kapja	173.
Kása, Isten áldása	110.	Krisztus, társasága és a rácz	173.
Kása Örzse	5.	Krisztus Urunk mög az opsi-	
Kecske, kecske, mit kereső'	286.	tos katona	174.
Kecskeméti gavallérok	22.	Krisztus Urunk és Regina	306.
Kedves babám	37. 225.	Krisztus Urunk köve	173.
Kesergő leány	6.	Kukkuri bárán	102.
Kéj föl Kópó	295.	Kulik Örszét möglütték	264.
Kéj föl magyar, gyün a	121.	Kutya atta csirizösse	83.
Kényó vére csöpenyenyön	106.	Kutyakaparási csárda	269.
Kék ruhába' gyün a	56.	Kútágason ál' a szarka	269.
Kértem én az Istenömet	265.	Küdü, küdü	101. 292.
Két nyárfa köszt	230.	L aura	219.
Kiál'ottam az úcczára	54.	Lá'd mögmon'tam bús	227.
Kifekütt a kutyám a	29.	L'ányok, l'ányok né ögyetök	232.
Kimöntem én az erdőbe	230.	L'ányok mönnek	283.
Kinésztem az ablakon	35.	Látod-é té, kis l'ány aszt a	225.
Kipattant a gőzkocsi	244.	Látom a csizmádnak	79.
Kis Gyuriná' három	252.	Lécsukatytya a várát	236.
Kis Kata mögégött a	204.	Léégött a rétön a	74.
		Léfeküttem az ágyra	27.

	Lap.		Lap.
Nem is csudarkodok	46.	Papozó(-játék)	277.
Nem loptam én életümbe'	68.	Part alatt jártam	108.
Nem meszsze van ide Makó	70	Parton van az kedves	40.
Nem ragyog mán fényös	42.	Patkó	198.
Nem úgy van mán, mint	254.	Perczel Móricz jó vigyázó	48.
Né kerezd aszt, hogy én	251.	Pestvármögyeji őrsereg	49.
Né néz' hátra, mén a	106.	Pille, pille	111. 289.
Né szeg' mög a piros	252.	Pohár a kezembe	228.
Némöt Miska	21.	Pópikázó(-játék)	276.
Némöt csüng a	112.	Pöndöl Zsuska	118. 296.
Némöt nyúlik a	112	Pusztai és pásztor dalok 63 - 68.	
Nészd, hogy bömböl a	48.	Pü, pü! Boldogaszszony	90.
Néz' az égbe mit	106.	R abságba esett	16.
Nincsen a császárnak	268.	Rácz-Körösztúr felü' fűj	41.
Nincsen apám, nincsen	229.	Rácz, rácz, kovédác	113
Nincsen neköm séhun	34.	Rángatós bika(-játék)	274.
Nincsen ojan szép kis	262.	Ránt, ránt, csipödött	292.
Nincsen pé'zöm, de maj'	268.	Repülj fecském ablakára	228.
Nincsen roszzab', mind a	63.	Rész tepszibe' sül a	73.
Nincsen magassab' az erdőbe'	26.	Révészök nótája	3.
Nosza-pajtás, vöd' föl hát	70.	Risz'-rosz' meszelő	65.
Nyár údóbe' meleg van	110.	Rívó, picsogó	118. 118. 118.
Nyilas Panna fölötözött	264.	Rossz leány	220.
Nyírott csikó tavaji	288.	Rozmaringom ára van	226.
Nyis' ki rúzsám az	38. 229.	Rózsa Méri	12.
Ö brányicza, gerebje	113.	Rúzsza Sándor	13.
Okos, mint a kos	118. 118.	S ánta bicze nótáros	118.
Orona-horona, kerek	293.	Sárga csikó, csöngős csacsi	120.
Országunkban futkározó	238.	Sárga csikó(-játék)	106.
Ódércsolók	138.	Sárga dinynya, görög	120.
Ókus-z-pókusz, tojás	89.	Sárga lábú csirke	53
Őrom vére eregy' el	102. 292	Sárga rigó aszt fütülte	36.
Őgyedöm, bögyedöm 104 104. 104.	104. 293. 293.	Sárga rigó mos' hu'lajti	230.
Őleget ittunk, őttünk mán	71.	Sárga szöget veretök a	244.
Őreg huszár kitötötte	245. 246	Sárga szöme van a	246.
Őszöm az Istenöd	231.	Sárga városháza	52.
Ősz az idő, szántani kék	63.	Sárgára van a városháza	59.
Őszi harmat után	236.	Sára néni göldénye	267
P ad alatt, pad alatt 105. 294. 294.		Sebesen mondani valók	98 99
Pancziluszó	142.	Sík a pusztá, nyélik	254.
Pap lőgyön belüled	86	Sindőjözik a szögedi	54.

Lap.	Lap		
Sógor! mikő lösz	295.	Szil-szál, szalma szál	288.
Sógor ugy-é jó bor?	258. 258.	Szokások	122—144.
Sör-é, bor-é	102.	Szomorú mán járásom	41.
Sörös Pista	212.	Szomorúság neköm	44.
Súg a számár a	119.	Szopik a kis nyúl	87.
Süs' föl nap	90. 290.	Szöb' a páva	111. 112.
Sütét főlhő beboritytya	40. 233.	Szödörvári Kata	2.
Sütétön süt a hővilág	252	Szöged város most ő'tözött	240.
Sűrű csillag boritytya be	233.	Szöged város szép hejjön	224.
Sűrűn szokott az	38.	Szögény Pali nasz számár	117.
Sváb, sváb, karaláb	112. 295.	Szökött katona	197.
Szabó Julcsa	11.	Szömöm, szömöm	290.
Szabó Palkó	211.	Szöke Roza	7.
Szabó Pál	23.	Szöreg város nagy	77.
Sza-fa, már-fa	280.	Szöreg város szép hejjön van	227.
Szakajtottam éty' pár	26.	Szücs Kláris	216.
Szalad a nyúl a	119.	Szücs Maris	7.
Szalagygyunk	101. 120.	Taknyos, fiknyos	118.
Száj' lé gója a	106.	Talpra vitéz magyarok	46.
Száj' lé Ördög rula	101.	Tanálgtató mesék 188--192.	311. 312.
Száj', száj' Katalin	287.	Tapsi, tapsi	88. 88.
Szál' a varjú	289.	Tavaj, tavaj, tavaj	28.
Szálka esött szömömbe	290.	Tálas Piros fehér tunikája	75.
Száraz fő'dbe	37.	Tánczi, tánczi, gunczi	88.
Száz forintott attam én	30.	Tányericza-babicza	281.
Szen'-Miklósrá mögyök	51.	Tápén nincsen czénkalán	263.
Szent István jobbja	302.	Táti monygya máminak	86.
Szent István és a király	302.	Tekeröm, tekeröm gombojagha	88.
Szerelmes dalok	26—42.	Teli hordó borrá ájjon	69.
Szerettelek kis ideig	31.	Templom ajtó végig	119.
Széka, széka	111.	Té rajtad gilva	104.
Szécsi Jóska	9. 217.	Télön nem jó: hideg van	269.
Szédűj', szédűj'	86.	Tisza partyán füzfsa erdő	67.
Szélös levele vagyon a	243.	Tisza vize Szöged alatt	40.
Széna, szalma, szalonna	100.	Tiszán, Dunán mén a	45.
Szép a gazda ha fölül a	70.	Tizönnégyszendős	68.
Szép a huszár ha fölül a	59.	Toklász van-é	289.
Szép a katona életytye	245.	Tót Paliná' kisütött a	82.
Szép a rozmaringszál	226.	Tökre tököt, makra	118.
Szép Mariska	12.	Tréfás és csufofódo dalok	73—77.
Szép Örszebet	213.	Tréfás versek és versikék	81—84.
Szép, szép, lóg apád	118.	Tréfás versikék	84. 271. 272.
Szigeti gányó	114.		

	Lap.		Lap.
Tuba rúzsa, de nedves a	231.	Verd mög Isten	50 242 245
Túrút öttem	282.	Verd mög uram	41.
Tűzet látok	280.	Veri az tambúr az	240.
Tűbű szokott az ágáczfa	87.	Verjed kovács a	114
		Verőcske(-játék)	278.
Uccza bocskor	110.	Végig fodros a lékrim	268.
Ugyan kis lány, mit fogattál	37.	Végig mönnék, végig	58.
Uram részög, mindég	76.	Végig möntem a szőregi	35.
Új a csizmám, vágott óru	253.	Végig möntem kalárai	241.
Új-Aradon vőttem és sárga	39.	Võtam mán én Becse alatt	48.
Új esztendőt köszöntök	141. 142.	Võtam csikós, vőtam gujás	255.
Úrfiak császárok	72.	Võt paripám ész szíjhátú	66.
Üssed dadé a vasat	266.	Võt szeretöm szép. de	229.
Vad lúd, vad liba	280.	Zaklatik a lovam a nagy	67.
Valkonyaji István	25.	Zavaros a Tisza vize	231.
Van égy' kis ház	29.	Zöld az erdő, zöld a mező	34.
Van-é verébre való	113.	Zöld Marcsi	20.
Van neköm égy', piros kendöm	229.	Zó'd a kökény	57. 229.
Vasárnap elmögyök a	40.	Zó'd erdőbe' a lakásom	251.
Vas kalap	100.	Zsák(-játék)	275.
Váczi mögási	273.	Zsidó mén a pinczébe	266.
Vágom, hasítom	90.	Zsidó-bidó békhéndló	113.
Vármögyeház udvarába'	57.	Zsidó-zsidó, méhéndó	295.
Városháza kapujába	239.	Zsidó, zsidó, vak apád	113.
Vegyes dalok	78—80.		

JAVITÓ.

46.	lap	25.	sor	katonának	helyett	katonáknak
48.	"	21.	"	Szervíjnyak	"	Szervíjd'nak
48.	"	27.	"	vissza	"	vissza
63.	"	12.	"	gadzám	"	gadzám
80.	"	29.	"	égygyet	"	égygyet
99.	"	17.	"	Érik	"	Érik
104.	"	10.	"	Csiczó	"	Csiczó
116.	"	12.	"	kalapos	"	kapalos
129.	"	13.	"	Meg	"	Meleg
135.	"	5.	"	Csipó	"	Csipó
142.	"	16.	"	színré	"	színre
188.	"	25.	"	lúkat	"	lukat
192.	"	12.	"	Mikó	"	Mikó
202.	"	18.	"	Héhány	"	Néhány
206.	"	21.	"	Édős	"	Édős
209.	"	11.	"	léüljek, léüljek	"	léüljek
210.	"	17.	"	Gyűsz-d	"	Gyűsz-d
211.	"	4.	"	Szab	"	Szabó
216.	"	41.	"	Szűts	"	Szűcs
217.	"	4. 12. 17.	"	fonóba	"	fonyóba
220.	"	9.	"	Mivel	"	Kivel
221.	"	8.	"	Hajjlatok	"	Hajjlatok
223.	"	18.	"	költeményeiben	"	a költeményeiben
228.	"	24.	"	utódok	"	az utódok
228.	"	2.	"	járnak-ban	"	járnak-ba
228.	"	30.	"	szűmöm	"	szűm
229.	"	2.	"	későn	"	későn
229.	"	29.	"	kendőm	"	kendőm
230.	"	26.	"	Édős	"	Édős
232.	"	9.	"	refrain	"	refrain I. kötetünk 13-ik lapján és Arany : Írószo- bám-jában talál- ható.
234.	"	3.	"	az	"	azt a
236.	"	2.	"	Lösz-d	"	Lösz-d
246.	"	38.	"	elnépesedettel	"	elnépiesedettel
251.	"	3.	"	lennie	"	lenni
259.	"	27.	"	ki	"	kik
261.	"	16.	"	mínd	"	mínd
271.	"	26.	"	következőkben	"	megelőzőkben
273.	"	30.	"	úccza	"	úccza lakosainak a
289.	"	18.	"	baka	"	baba

~~SEP 19 1964 ILL~~

~~301 122~~

27252.48
Szeged nepe.
Widener Library

003381679

3 2044 089 110 258

